TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL
Sala Reserva
Número 61

Res. 61.(1)
T.146815
R 375293
C1194380

Res. 61.(2)
T 139893
R 375661
C 1194381

Es del Lsdo Valerio

El licenciado Florencio Valerio

Res.
61

Res 61(3)
T,146816
R 375662
C1194382

Res 61(4)
T,146817
R 375663
C1194384

Preparatio dialectica

yo don Jū de garitta no

yo do donnalonso

S. R. Est. ~~1. cg. 2~~ 2–3

Soy de la libreria del Carmen calzado de Toledo

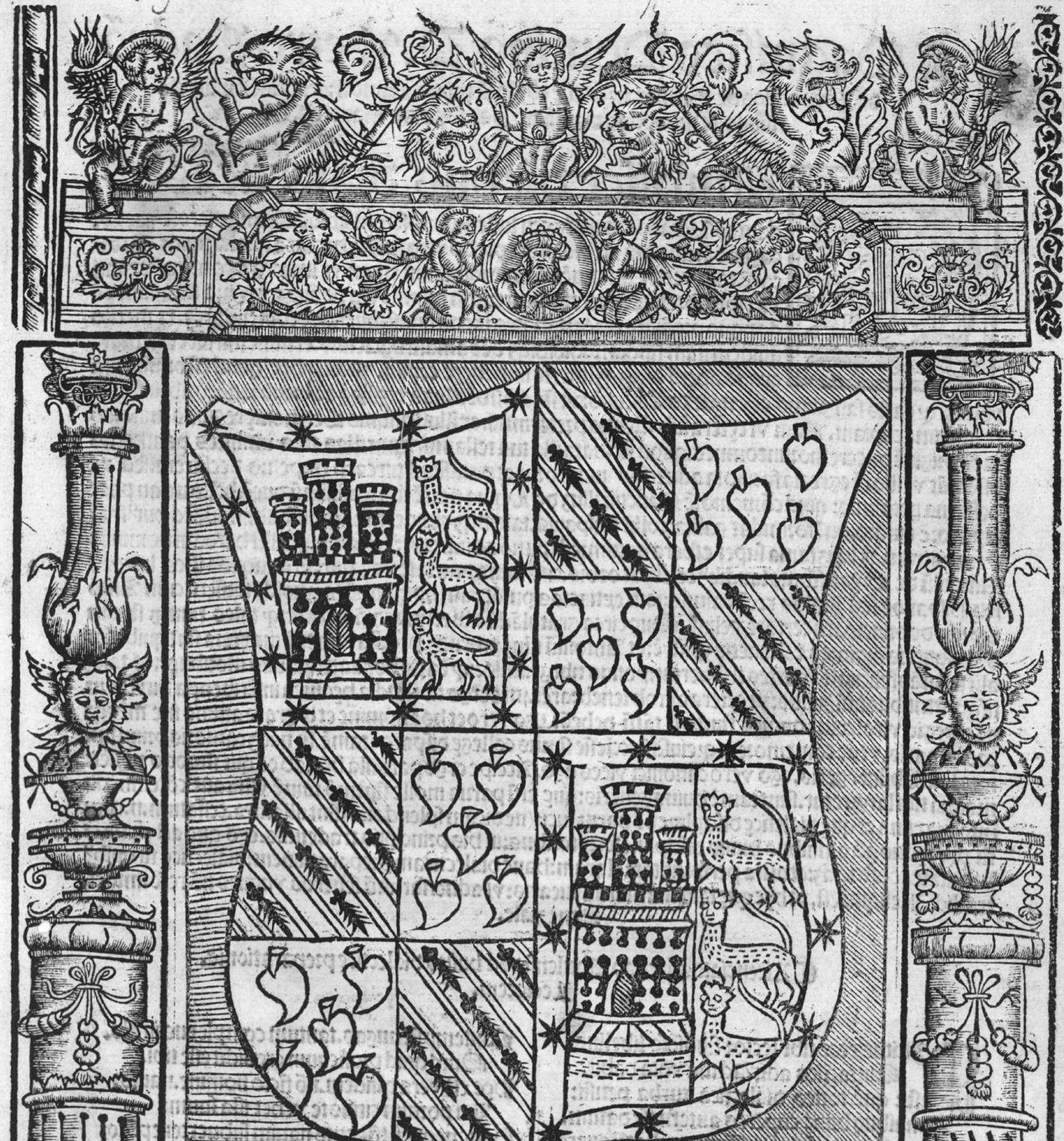

¶ Preparatio Dialetica Jacobi de Naueros artium ac ſacre theologie profeſſoris.

¶ Magnifico Domino. D. Petro Ladrõ de Leyua alias de Gueuara: eccleſie cõplutñ primo Cantori: generis ſtemate clariſſimo: et moribus ornatiſſimo Jacobus de Naueros. S.

CUm hiſce diebus dialecticas q̃ſdam cõſiderationes quas ceu ludens ſcripſeram abſoluiſſem: generoſe Petre. cogitabã: cui nam et ſtudioſo et probo viro ſtudia hec mea qualiacunq; ſint dicarẽ. tum veteri inſeruiẽs cõſuetudini. tum etiam vt ludicra hec alicuꝰ eximij viri ſplẽdore niteceſcerent: ocurriſti tu primus ſeu potius egregius tui animi cãdor: quo preditus es: cui labores meos quaſi fouendos cõmendarez. et merito quidem nam ſtudia ſtudioſoſq; oẽs amaſti hactenus. et nunc mirifice celebras. ex quo operã oleũq; litteris impẽdere cepiſti. Preter hec (quod eſt omniũ maximũ) ꝙ ea ſis ſanguinis claritate conſpicuus: vt ſtudioſi oẽs ſuas vigilias ac lucubratiões tibi inſcribere maxime cupiant. Nam vt cetera ſub ſilentio pretermitã: ex illuſtriſſimis Germanie regibus maiores tuos originẽ ducere: norunt omnes. quod ſtemata illa tua teſtantur. cum illas tres immites pantheras oſtentãt vt illorũ egregia facinora aduerſus inimicorũ et potiſſimũ turcarũ impetus declarent. ſed ne heſterna petamus: quid cõmemorẽ Sanctiũ illũ de Leyua patrẽ tuũ fortiſſimũ ducẽ. bello ne an pace ſuperiorẽ ignoro. quẽ formidat gallia: colit Hiſpania. talemq; gaudet ſeſe genuiſſe alumnũ. ſed huiꝰ fratrem patruũq; tuũ fama ſuper ethera notum: eſt qui nõ admiretur? certe diuinũ illũ heroam dominũ Antoniũ de Leyua ſũmis laudibꝰ celebrat orbis. cuiꝰ fama tam late vagatur: vt antiquos illos heroas ſeu Hiſpanos ſeu Jtalos receñſeamus: iam extinctos putãt: aut homunciões quoſdã fuiſſe: ſi cum Antonio nr̃o de principatu certare velint. Quocirca gratulãdũ tibi eſt magnifice petre: ꝙ tales tamq; ſtrenuos habueris maiores ⁊ Sanctiũ patrẽ: et Antoniũ illũ patruũ. hec oĩa tametſi maxima ſint quibuſq; alij primas felicitatis partes tribuerint: potius tibi gratulor: ꝙ ea ſis bonitate: talibus moribus: tot tantiſq; virtutibus inſignitus: vt cetera oĩa ob tenebrarẽt. jure ergo tibi ſtudia hec mea inſcribenda duxi nempe egregio viro: cuiq; omnes ſtudioſi tãtũ debeãt. ego vero et hoc nomine et ꝙ grato animo me meaq; proſequaris. vt ne comemorem ꝙ eiuſdẽ eccleſie ſimus collegę diſpares tamẽ. tu nãq; cantoris primi munus laudabiliter geris. ego vero canonici vices ago. Accipe ergo paruula hec: ab eo qui ſi modo poſſet: maiora tibi largiretur. ſunt tamẽ huius generis: que etſi parua molle ſint: nõ tamẽ vilia aut cõtemnẽda imo maxima et que dialetice diſcipline nõ paruũ lucis (ne dicam ſplendoris) ſint allatura. ceſſatum. n. cum ſit plus equo ab omnibus huius diſcipline ſcriptoribus: in his principijs tradendis. ego quo ad potui et breuitate conſtrictã: et mira perſpicuitate claram: hanc dialecticam preparationem: dialectice tironibꝰ tradidi. Reliquũ eſt. vt hec que iam tua ſunt ita tuearis: vt aduerſariorũ ſeueros vngues nõ reformidẽt.

Bene vale.

¶ Licenciatus Henao Abulenſis ad huius dialectice preparationis. Lectorem.

Mittitur ecce tibi lector ſtudioſe libellus:
Qui faciles aditꝰ ad tua vota dabit.
Hic eſt: quẽ toties dialectica turba petiſti:
Omnibus hunc cuperes ante fuiſſe datum.
Hunc tibi compoſuit notiſſimus orbe Naueros:
Eſſet vt in ſtudijs ſemita prima tuis.
Ut iuuet hic ſcribit. quo proſit nẽpe laborat.
Nam decus: ⁊ laudes: otia nulla parãt.
Contempſit nugas. tantum complexus in iſto.
Quid quid proficuum credidit eſſe tibi.
Hec eſt vera quidem. nõ ficto nomine. nauis:
Jn portum citius te vehet iſta ſuum:
Hanc nequeũt fluctus nauim ſubuertere põto:
Hanc ſuperare ſimul nulla procella poteſt.
Ergo quiſquis ades logicũ curſurus ad equor:
Hanc pete: quo portum poſſis adire tuum.

IOTECA PUB
DE
TOLE

Preparatio dialectica Jacobi de Naueros.

Mane ſemina ſemen tuum: et veſpere non ceſſet manus tua eccleſiaſtes. xi. Sapiens ille rex cupiens oẽs ad virtutẽ ac potiſſimũ pietatẽ amãdã ãplectẽdãq; ĩducere: ad frequẽs ac iuge illius exercicium cunctos mortales vehementer hortatur: ⁊ non ſolũ iuuẽtutis aut proſpere valetudinis tẽpore: verũ etiã dum homo morbis grauatus: aut ſenio confectus exiſtit: ad illud ſaltem pro viribꝰ proſſequendũ ſuadet: cum inquit mane ſemina ſemen tuũ: et veſpere non ceſet manus tua. Mane inꝙ quando corporis robur ſua fortitudine incolume manet: animiq; vires ſuperſunt: et ad labores tollerãdos ĩ corpore vigent: opera exerce pietatis: eadẽq; pro veritatis tẽpore felici incipere memineris: veſpereq; dum eneruate fuerint vires: laſſitudoq; corporis ſiue curua ac odioſa ſenecta ſiue aduerſa valetudine inducta fuerit: ſecordiam ac ſegnitiem q̄ ſenio ac morbo coniũcta eſſe ſolent depone: ⁊ virtutẽ ac pietatẽ ſine intermiſſione vt poſſis ampletere. Cum igitur hactenꝰ dũ proſpere valerẽ: dũq; animi vires mẽbroꝝq; vegetum robur ad labores ſuſtinendos iuuarẽt: dumq; infortunia et aduerſa ſinebãt: iuxta ſapientis conſiliũ nunc in genuas artes ac ſacrã theologiã publica lectiõe profitendo: nunc aliquot q̄ notarã impreſſioni tradendo: nunc verbũ dei vulgari ſermone explanãdo: nunc aliquoꝝ exonerãdo conſciẽcias: nũc publicũ reformandi eccleſias munus gerens: multoꝝ mores cõponendo: ſemen meũ quoad potui diſſeminaui. Nunc autẽ veſpere et ſi non curbatus ſenio nec dealbatus canicie: infortunijs tamen vndiq; huc ac illuc iactatus: et morbis grauiſſimis valde depreſſus et mẽbroꝝ debilitate viribus cõſumptis ad conſuetos et michi valde iocũdos labores minime aptus. et inimicorũ quibus fortuna noſtris conatibꝰ aliquãdo proſpera facta eſt: incurſibus gratis exagitatus: ⁊ factis male habitus: et amicoꝝ iuuamine ac gratitudine quoſquidẽ vere colui: quoſq; vera amicicia ſemper proſſecutus ſum deſtitutus. Et diſcipuloꝝ quorũdã quos ceu filios nutriui: inſtitui: ac educaui: (quod michi omniũ ferre duriſſimũ eſt) pietate ac obſeruãtia priuatus. Et tandẽ his omnibꝰ a deo optimo maximo in ſua veritate humiliatus: et bonum michi ſi fortaſſis diſcã iuſtificationes ſuas: ventũ fortune non obſeruans: nec aduerſarioꝝ nubes conſiderãs: non ceſſat manus mea debilis quod valet: ſemen mittere: vtinam hoc aut illud aliquãdo michi creuiſſe cõtingat: vel quod meliꝰ erit vtrũq;. Has igitur breues ac humiles dialecticas cõſiderationes dialectice tironibus perꝙ vtiles ac neceſſarias: inter iuges ac graues dolores inter infortunia predicta cõpoſui: ceu panem meũ ſuper trãſeuntes aquas mittens: quem faxit deus: iuxta Salomonis promiſſuz poſt multa tempora inueniã. Et ſi non octo aut ſeptẽ partes (ſicuti ipſe conſulit) dederim: quod tamẽ veſpere tẽpore ſilicet anguſtie ac miſerie potui. Agite igitᵣ iuuenes ſtudioſi: quibus nõ diſplicebit nr̃o labore vr̃a excitare ac iuuare ingenia: hanc nr̃am dialecticã preparationẽ ſepe ac ſepiꝰ euoluite: aſſidue legitote: diligenter auditote: ſpero quidẽ vos paruo tẽpore ad altiora ꝙ paratiſſimos inuenire: et eadẽ beneuolentia me proſſequamini qua animo vobis ſum affectus: et vtilitatẽ vr̃aꝫ ſemper curarim: et xp̄m optimũ maximum deprecemini: vt fiat miſericordia ſua vt conſoletur me: vires atq; vigorem michi reſtituat: vt vberiora ſemina et vobis et pluribꝰ alijs valde profutura mittere: ac ſeminare poſſim: et quod omniũ potiſſimum eſt: vt fiat cor meũ imaculatum in iuſtificationibus ſuis vt nõ confundar.

¶ Noſtram dialecticam preparationem tripartitam traddere decreuimus: quam libetq; partem multiplici cõſideratione diſtinximus: in prima octo dictiones aut terminos plane rudeq; ac ſine argumentoꝝ ſtrepitu declarabimꝰ videlicet. terminus. orõ. ꝓpoſitio. conſequẽtia. diffinitio. diuiſio. ſignificare. ſupponere. In ſecũda vero termino legitimã diffinitionem aſſignabimus: ac multiplici diuiſione ipſum partiemur. In tertia tamẽ veluti in prima proprietates terminoꝝ tradẽtes planiꝰ ꝓcedemꝰ. Deo igitᵣ duce initiũ ſic facimus.

De termino: orõne ac ꝓpoſitione cõſideratio prima.

Quod grãmatici dictionẽ: partẽue orationis: aut orõnem ipſam dixere: id logici terminũ apellarũt. vel quia ſic tradictũ ab Ariſtotele. vel propter analogiã ad realẽ extremitatẽ. quia ſicut res corporea ſuis terminis clauditur: ſic propoſitio ſuis dictionibꝰ terminatur ac cõſtat. vel quia ſic placuit: vt artifices diuerſos ſe eſſe oſtenderẽt. Non igitur omnino inepte difinietur terminus deſcriptione ſequenti: vt clare et pro nunc ſine confuſione incipiat grãmaticus: idiomate logicoꝝ vti. Terminũ legitimã diffinitionẽ iuxta eius verã cognotationẽ in ſequẽtibus inueſtigabimus. ¶ Eſt igitur terminꝰ dictio aut dictiones congrue ſe habẽtes dicitur. dictio: ꝓpter q̄libet partem orõnis. Dicitur autẽ. dictiones. etiã propter orõnem ipſam. iſtas enĩ orões ſol lucet: Deum eſſe colendũ: terminos. (q̄uis cõpoſitos aut cõplexos) apellarunt. quare non inepte ſic etiã definies: Terminus eſt pars orationis aut oratio ipſa.

Primo põrum.

Quid ſit terminus oſtenditur.

¶ Petes quid eſt orõ. dico qd eſt dictiones congrue ſe habẽtes vt predicte. ſed notato: ꝙ duplex eſt orõ. quedã eſt perfecta. alia imperfecta. perfecta eſt q̄ ſenſum generat ꝑfectũ in animo auditoris: hoc eſt reddit intellectũ audientis quietũ ac tranquillum: non vlterius aliquid expectantẽ. vt indicatiua ſocrates diſputat. imperatiua lectionẽ audito. optatiua vtinã ſcolaſtici ſint ſtudioſi. perfecta. n. ſententia quacũq; illaꝝ prolata auditur: qua animus quieſcit: nihil aliud expectãs. Imperfecta eſt que generat imperfectũ ſenſum ĩ animo auditoris: hoc eſt nõ reddit animũ quietũ: ſed potius vlterius aliquid expectantez. vt ſi dixeris homo albus: qui audit expectat: an de homine albo velis dicere ꝙ legit: aut diſputat. Etiã prolata hac: lectionẽ audire: expectas an proferẽs velit dicere: ꝙ lectionẽ audire ſit vtile vel ne aut aliquid aliud. Orõ perfecta etiaꝫ eſt duplex quedam eſt propoſitio. quedã non propoſitio.

Orõ deſcribitur.

¶ Propoſitio eſt orõ vere vel falſe ſignificãs vt iſte. Deus eſt. homo eſt leo. Socrates diſputat. Quare duplex eſt propoſitio quedã vera ⁊ quedam falſa. vera eſt q̄ ſignificat ita eſſe ſicut eſt vt iſta. deus eſt. Et iſta ſocrates diſputat ipſo diſputãte. Falſa eſt q̄ ſignificat aliter eſſe q̄ eſt. vt eadẽ Socrate nõ diſputãte. vt iſta homo eſt leo.

Definitᵣ propoſitio.

¶ Oratio perfecta nō propoſitio eſt: qua non ſignificat vere nec falſe. vt iſta vtinā ſol luceret: quā proferat plato: nec verū nec falſum dicit. quod ex hoc cognoſces: quia platone proferente et ſole nō lucente: nō laudabis platonē: quia verū aſſerat nec vituperabis: quia mentitur. certe illa orōne nec aſſerit ita eſſe ſicut eſt: nec aliter eſſe q̄ eſt. de quo lati⁹ nr̄o libro perihermenias: idē iudiciū eſt de imperatiua et deprecatiua. ſed de hijs orationib⁹ parū ad logicum. diuidatur igitur iterum propoſitio.

¶ Propoſitionuz alia eſt cathegorica: alia hippotetica. propoſitio cathegorica eſt propoſitio habens ſubiectū copulā et predicatū partes principales ſui. ſubiectū eſt totū q̄ reddit ſuppoſitū verbo. copula eſt verbū vniens. predicatū eſt totū reſiduum qd̄ vnitur mediāte copula cū ſubiecto. vt ibi homo eſt aīal. ⁊ ibi Socrates eſt vidēs Leonē. nā in prima ly aīal eſt predicatū. ly vidēs Leonē in ſecūda. et cōſtat quid in vtraq3 ſit ſubiectū et copula. Dicitur partes principales ſui ad diferentiā hyppothetice. que (vt ſtatim videbis) quāuis habeat ſubiectū. copulā et predicatū: nō tñ ſunt ei⁹ partes pricipales. Et memineris q̄ ſubiectū ⁊ p̄dicatū ſolēt vocari extrema ꝓpoſitōis.

¶ Sed eſt aduertēdū qd̄ propoſitionē habere ſubiectū copulā ⁊ predicatū: cōtingit dupliciter vno modo formaliter: et eſt quādo expreſſe habet illa. vt ibi homo eſt aīal. Alio modo equiualenter aut virtualiter et eſt quādo nō habet illa expreſſe: ſignificat tñ eodē modo cū vna in qua expreſſe ponitur. vt ſi iſta littera. a. ſignificaret ſicut iſta homo eſt aīal: eſſet quidē ꝓpoſitio: et haberet ſubiectū copulā ⁊ predicatum nō formalr̄: q2 nō expreſſa: bene tñ virtualiter q2 eodem modo ſicut alia ſignificat. Etiā predicatū in hac Socrates ſcribit nō ponitur formalr̄ ſ3 virtualiter: et eodē modo cū iſta ſignificat Socrates eſt ſcribēs. hec oīa declaratū inuenies libro periherminias. et inferi⁹ cū agetur de termino cōplexo.

Capitulo d̄ orōne.

¶ Sed petes vt ſignē tibi: qui ſunt illi termini: qui poſſunt eſſe extrema ꝓpoſitionis. dico q̄ oēs illi qui valēt reddere ſuppoſitū verbo. vt nomina ſubſtantiua. et adiectiua ſubſtantiuata in recto. Jam ſcis adiectiuis in neutra terminatione ſubſtantiuari. De adiectiuis tñ adiectiue tentis. vt ſunt. omnis aliquis. alb⁹. et ſimilia: an poſſint eſſe extrema vel extremorū partes. ꝓ nunc tibi cōfuſionē pariet hui⁹ difficultatis diſſolutio. in libro preallegato diſſoluetur. de obliquis. dico tibi q̄ nō poſſunt eſſe extrema totalia: q2 nō poſſunt reddere ſuppoſitū verbo. bene tamē poſſunt eſſe partes extremorū. vt ibi leo hoīs quieſcit. Socrates eſt diligens deum.

Capitu. vj.

¶ Propoſitio cathegorica diuiditur in ꝓpoſitionē vniuerſalē. indiffinitā. particularem. ac ſingularē. ꝓpoſitio vniuerſalis eſt ꝓpoſitio cui⁹ ſubiectū eſt termin⁹ cōmunis ſigno vniuerſali determinatus. vt iſte oīs homo eſt legēs. nullus homo eſt diſputās. Termin⁹ cōmunis eſt q̄ de plurib⁹ dicitur vt ly hō de Socrate ⁊ Platone. Signa vniuerſalia ſunt: oīs. quicūq3. null⁹. quil3: ⁊c. ¶ Propoſitio particularis eſt ꝓpoſitio cui⁹ ſubiectū eſt termin⁹ cōmunis ſigno particulari determinatus. vt iſta quidam homo legit. ſigna particularia ſunt iſta. quidam. aliquis. ⁊c.

Diuiditur ꝓpoſitio.

¶ Propoſitio indiffinita eſt ꝓpoſitio cuius ſubiectū eſt terminus cōmunis nullo ſigno determinatus. vt iſta aīal quieſcit. ꝓpoſitio ſingularis eſt ꝓpoſitio cuius ſubiectū eſt termin⁹ ſingularis: vel cōmunis ſingulariter tentus. exēplum primi: Plato diſputat. terminus ſingularis eſt terminus qui de vno tm̄ dicitur vt ly plato. ly michael exēplū ſcd̄i hic āgelus loq̄tur. terminus ſingulariter tentus eſt termin⁹ cōmunis ſumptus cum pronomine demoſtratiuo. vt hic angelus. hic equs.

Diffinitur ꝓpoſitio hyppotethica.

¶ Propoſitio hyppotethica eſt propoſitio: in qua coniunguntur plures propoſitiōes. vel plura cōplexa ꝓpoſitionalia p aliquā coniunctionē. vt iſte: leo currit. Et equs quieſcit. ſi magiſter legeret: diſcipulus audiret. Cōplexū propoſitionale eſt orō iperfecta: cui⁹ copula ſi in copulā indicatiui mutaretur: fieret orō pfecta ac propoſitio. vt iſte orōes magiſter legeret: diſcipul⁹ audiret. hinc p3 ꝓpoſitionē hyppotheticam habere ſubiectū. copulā et predicatū vt pma nuper aſſumpta: nō tñ tāq̄ partes pncipales ſui: q2 illi⁹ partes pricipales ſunt ꝓpōnes cathegorice. ⁊ ꝯiūctio.

Diuiditur ꝓpoſitio hipothetica

¶ Propoſitio hyppothetica eſt multiplex. q2 tot ſunt ꝓpōnes hyppothetice: quot ſūt ꝯiūctiones. ſ. copulatiua. diſiūctiua. cōditionalis. aduerſatiua. ⁊c. de iſtis tñ hic non agendum. in primo tractatu de qualibet latiſſime diſputatur.

Diuiditur ꝓpoſitio i affirmatiuā ⁊ negatiuā.

¶ Propoſitio iterū diuiditur i affirmatiuā ⁊ negatiuā. affirmatiua eſt cui⁹ copula pricipalis nō negatur. ſicut i cathegoricis. iſta angel⁹ eſt ſubſtātia. in hyppotheticis hec. Michael eſt angel⁹. ⁊ Gabriel nō ē corp⁹. q2 quāuis copula ſcd̄e cathegorice neguetur: q2 tñ cōiunctio illa copulatiua q̄ copula ē pricipalis nō negatur: ꝓpoſitio eſt affirmatiua. Propoſitio negatiua eſt ꝓpō: cui⁹ copula pricipaliter negatur. vt hec hō non eſt equs i cathegoricis. et hec Cicero ſcribit: nō et Plato diſputat: in hyppotheticis. vel ſi preponas negatione toti hyppothetice: que talis nature eſt: vt quidquid poſt ſe inueniat neget.

¶ Hic vnū notato qd̄ logici vtuntur trib⁹ terīs q̄ſtitiuis: qb⁹ mediātib⁹ querūt de ꝓpōnū diuerſitate. ſ. que. q̄lis. q̄nta. mediāte ly. q̄. querūt: an ꝓpō ſit cathegorica vel hyppothetica. mediāte ly q̄lis. an ſit negatiua vel affirmatiua. ly q̄nta. an ſit vniuerſalis particularis ⁊c. quare reſpōdens iuxta condicionē ſigni quo queritur reſpondebit.

De conſequētia ſeu argumentatione. conſideratio ſcd̄a.

De ꝯn̄a cōſiderato.

De cōſequētia ſeu argumētatiōe (ꝓ eodē enī i ꝓpoſitoſū m̄ūt) tractatur. ꝓmo noto: q̄ inter ꝓpōnes hyppotheticas. tres ſpecies illar ſunt ꝯn̄e. ſ. conditionales. rationalis. etiam cauſalis. qb⁹ ſolū diffinitio ꝯn̄e cōuenit: ē igitur ꝯn̄a ꝓpō hyppothetica cōpoſita ex an̄te et cōſequēte et nota illationis. vt ſequētes. ſi ſocrates curreret: ſocrates moueretur. Petrus diſputat q̄ petrus loq̄tur. q2 hō eſt rōnalis: hō eſt riſibilis. Nota illatiōis eſt q̄l3 illar trium cōiūctionū. Quare ꝯn̄a et illatio dr̄. ille termin⁹ ꝓpō hyppothrtica. poſit⁹ in diffinitiōe ꝯn̄e: capitur indiferēter ꝓ cōſequētia affirmatiua et negatiua. iſtā. n. nō ſi ſol lucet dies eſt indico ꝯn̄am: ſicut affirmatiuā. vt alibi apertiſſime ſuadendū. ¶ An̄s eſt ꝓpō vel cōplexū ꝓpōnale: ex quo denotatur aliud ſeq. vt hui⁹ ꝯn̄e. ſol lucet ergo dies eſt. ꝓpō precedēs cōiūctionē eſt an̄s. et alia dr̄ ꝯn̄s. Na ex pma denotatur ſeq aut inferri ſcd̄a. Etiā i hac ſi ſol luceret dies eſſet. Scd̄z cōplexū ꝓpōnale d̄notatur inferri ex primo. ſ3 notabis diferētias inter illas tres ꝓpōnes illati

ñas et ꝯñales:ꝙ i rõnali:ꝓpõ ꝑcedẽs cõiũctiõez:eſt añs:in
cauſali vero ⁊ cõditionali:ꝓpõ ſequẽs imediate cõiũctiõez:
eſt añs. Nota etiã ꝙ ſunt aliquot ꝯñe:in qbꝰ pro añte ſumū
tur due ꝓpõnes: vt hic oĩs hõ diſputat ⁊ plato eſt hõ ergo
plato diſputat. tota copulatiua ꝑcedẽs notã:eſt añs. Et pͥma
ꝓpõ illiꝰ copulatiue dr̃ maior. ⁊ ſecunda minor.

¶ Cõſequẽtia eſt duplex qdã bona ⁊ qdã mala. ꝯña bona ẽ
ꝯña in q̃ nõ põt dari añs verꝝ cõſequẽte exiſtẽte falſo. vt ſic
ꝑpt cauillos. eſt ꝯña in q̃ non põt eẽ ita ſicut ſignificatur ꝑ
añs:quĩ ſit ita ſicut ſigͣtur ꝑ cõſequẽs. Sʒ vtere pͥma qꝛ nũc
nõ adeq̃tas ſed clariores etſi rudes, aſſignamꝰ diffinitiões.
qꝛ igit̃ nõ põt añs huiꝰ ꝯñe plato ẽ hõ ꝗ plato ẽ aĩal eẽ verꝝ:
dũ ꝯñs ſit falſuʒ:ꝯña eſt bona. ꝯña mala eſt ꝯña in q̃ põt dari
añs verũ ⁊ ꝯñs falſuʒ. vt hic hõ currit ergo equs quieſcit.

¶ Aliq̃ ex diffinitiõibꝰ bone ⁊ male ꝯñe pullulant:q̃ veluti
regulas neceſſarias memorie comẽdabis. Prima. Cõſequẽ
tia q̃ ſemel ẽ bona:ſemꝑ eſt bona. Ratio qꝛ ſi aliqñ bona. nõ
põt dari añs verũ ⁊ ꝯñs falſuʒ in quocũqʒ euentu. et hoc ſuffi
cit ⁊ req̃ritur vt ſemꝑ ſit bona:alias eẽt mala igitur ſi ſemel
bona ſemꝑ bona. Etiaʒ ſi eſt mala põt aliqñ dari añs verũ et
ꝯñs falſum. et cũ hoc ſufficiat vt ꝑpetuo ſit mala ſeq̃tur ꝙ ſi
ſemel mala ſemꝑ mala. ¶ Scða nunq̃ ex añte vero in bona
ꝯña ſequitur falſũ:ſed ſemꝑ verũ. qꝛ alias ꝯña nõ eſſet bona.
¶ Tertia ex añte falſo indiferẽter põt ſequi ĩ bona ꝯña ꝯñs
falſum aut verũ. vt exẽplo ꝓ nunc tibi oſtẽdã. iſta cõſequẽtia
eſt bona. Plato currit ergo Plato mouetur. tñ ſi ſit caſus
quo plato moueatur: ⁊ nõ currat:ex añte falſo ſequitur cõſe
quens verũ. ſi tñ nec moueat̃ nec currat:ex añte falſo ſequi
tur ꝯñs falſũ. ¶ Ex ſcða regula infertur:ꝙ ex vero nõ ſeq̃
tur falſuʒ. Et ex t̃cia ꝙ verũ põt a quolʒ indiferẽter ſeq. q̃re
apte ſic argues añs bone ꝯñe eſt veruʒ: ergo et ꝯñs. Nec ſic
ꝯñs eſt verꝝ ergo et añs. ¶ Si cõpares poſſibile et ĩpoſſibi
le ĩ ꝯña bona:ſicut cõparaſti verũ et falſum ſimiles oĩno re
gulas cõſtitues:ac correlaria inferes. ſed hijs ⁊ alijs q̃ plu
rimis poſt habitis. prolixiores eñ ⁊ magis difficiles ſunt:q̃
vobis modo neceſſarie. duas tñqꝛ paſſiʒ vobis ocurrẽt ĩ me
diũ afferã. ¶ Prima ex ĩpoſſibili ſeq̃tur qðlʒ. hoc eſt ſi añs
fuerit ꝓpõ ĩpoſſibilis ꝓ ꝯñti poteris indiferenter:qualʒ ſũ
mere ꝓpõez. vt ex iſta impoſſibili. leo eſt angelꝰ:potes ĩfer
re iſtã deꝰ ẽ. et iſtã antexp̃s eſt. et iſtã plato legit ⁊c. et ꝯña
erit bona:qꝛ nõ poterit dari añs verũ ꝯñs falſũ. ob id ꝙ añs
nõ põt eſſe veruʒ ¶ Scða regula neceſſariũ ſeq̃tur a quolʒ
ideſt ſi ꝯñs eſt ꝓpõ neceſſaria:ꝓ añte poteris ſũmere quã
lʒ ꝓpoſitionẽ:et ꝯña ſemꝑ erit bona. qꝛ nõ poterit dari añs
verꝝ ⁊ ꝯñs falſũ. ex eo ꝙ ꝯñs nõ põt eſſe falſũ. bene enĩ ſeq̃tur
ſocrates diſputat:ergo deꝰ ẽ. adã fuit ꝗ deꝰ eſt. antixp̃s ꝑdi
cabit ergo deꝰ eſt. Aliqñ tñ has duas regulas radicitꝰ exami
nabimꝰ. ¶ Ultimo aduerte ꝙ cõſequẽtiã nõ verã vel falſã
cõſueuerũt logici appellare:ſꝫ bonã vel malã. ſtat eñ aliquã
(vt aliqñ ſcies.) eſſe bonã cõſequẽtiã ⁊ falſam propoſitionẽ.
Oppoſito tñ modo apellabis propoſitionẽ. ſ. non bonã vel
malam:ſed veram vel falſam.

diffinitio est oratio expli cans modus significa di: vel significatum rei.

De diffinitione ac diuiſione Conſideratio tertia.

¶ Quintus terminꝰ declarãdus erat ly
diffinitio qui priꝰ diuidẽdꝰ:q̃ deſcribẽdꝰ venit. Reputo. n.
eũ multiplicẽ ac equocũ. ob idqʒ nullꝰ ãtiquorꝝ dſcriptionẽ
dedit:oĩ diffinitiõĩ cõuenientẽ. Eſt igitur duplex diffinitio
qd rei. et qd nõis. Diffinitio qd rei eſt orõ explicãs naturã
aut propietatẽ alicuiꝰ rei. Explicare naturã alicuiꝰ rei (vt
hic ſũmitur). eſt:diffinitionẽ dari ꝑ t̃minos partes rei eſſen
tiales ĩportantes. ſicuti eſt iſta orõ:ſubſtãtia corporea rõnal'
in ordine ad hoĩem:nã illa dictio rõnalis aĩaʒ ĩportat rõna
lẽ:illa vero corporea corpus q̃ ſunt partes eſſentiales ac in
trinſece hoĩs. Explicare ꝓpietatẽ. eſt diffinitionẽ dari ꝑ ter
minos ĩportãtes alicuiꝰ rei accidens:ſiue ſeparabile ſit ſiue
inſeparabile. vt iſta orõ corpꝰ habẽs albedinẽ reſpectu albi:
nam albedo accidens eſt qð a corpore albo põt ſeparari. Et
iſta aĩal riſibile reſpectu hoĩs. qꝛ eſſe riſibile accidens eſt ho
mini:ab ipſo tñ inſeparabile. Et iſtarꝝ diffinitionum q̃ expli
cat naturã:vocatur quidditatiua aut eſſentialis:qꝛ quiddi
tatem exprimit et eſſentiã. idẽ. n. antiq̃ philoſophi vocarunt
quidditatẽ naturã et eſſentiã. Que ꝓpietatẽ manifeſtat: de
ſcriptiua dicitur:deſcribit. n. accidẽtia q̃ rem ipſaʒ circun
ſtant. An tñ deſcriptioni diffinitionis qd rei debeat addi alia
particula:vt cõprehẽdat etiã diffinitionẽ cauſalẽ. vel an cau
ſalis diffinitio ſub q̃dditatiua aut deſcriptiua cõtineatur:nõ
eſt nũc perſcrutandũ. ſicut nec de modo quo acquiritur diffi
nitio:nec de arte ipſa diffiniendi. multa quidẽ oporteret ex
philoſophia ac ex materia poſterioriſtica premitere.

Diffinitio duplex qd rei ⁊ quid nõis.

¶ Rurſus notãdũ (iuxta neotericorum
doctrinã:antiq̃. n. et reales vocati nõ vſi ſunt hac diuiſiõe.)
ꝙ duplex eſt diffinitũ diffinitionis qd rei. quodã ꝓpinquũ:
aliud vero remotũ. Propinquũ eſt cuiꝰ rei ſignificate:vt ab
ipſo ſigͣta eſt naturã aut ꝓpietatẽ explicat diffinitio. ſicuti
ille terminꝰ hõ in ordine ad iſtã diffinitionẽ ſubſtãtia corpo
rea rõnalis. nã eiꝰ rei ſigͣte naturã explicat predicta orõ. di
citur vt ab ipſo ſigͣta eſt:qꝛ orõ illa q̃uis explicet naturam
rei ſigͣte per iſtũ terminũ riſibile:qꝛ tñ nõ exprimit vt per
illũ terminũ ĩportatur:ſed vt ĩportatur ꝑ ly hõ:ideo ly riſi
bile nõ dicitur diffinitũ illiꝰ diffinitiõis. Et qꝛ iſta diffinitio
deſcriptiua aĩal riſibile explicat ꝓpietatẽ hoĩs vt homo eſt:
et nõ vt flebilis eſt:ideo ly flebile nõ eſt diffinitũ ꝓpinquuʒ
illiꝰ diffinitionis bene tñ ly hõ. Diffinitũ remotũ eſt res cu
ius natura aut ꝓpietas explicatur ꝑ diffinitionẽ. nã Socra
tis natura ꝑ vnã:ꝑ aliã vero ꝓpietas exprimitur. Sic ð pla
tone et alijs. Dictũqʒ eſt diffinitũ ꝓpinquũ:qꝛ ꝓpinq̃ ſe ha
bet in ordine ad diffinitionẽ:qꝛ in eadẽ ꝓpõe vnũ põt eẽ ſub
iectũ aliud vero ꝑdicatũ. Remotũ vero appellatur:qꝛ remo
te ſe habet in ordine ad diffinitionẽ. non. n. in eadẽ ꝓpõe vt
in plurimũ inueniri poſſunt. dixi vt in plurimũ:qꝛ aliqñ cõ
tingit ꝙ ſic:qñ. ſ. diffinitũ ꝓpinquũ ⁊ remotũ ſunt idẽ t̃mus:
q̃ eſt ſigñans ſimul ⁊ res ſigͣta vt ly t̃mus. Ibi t̃mus eſt dictio.

Duplex diffinitum diffinitõis qd rei.

Unde ꝓpinquũ ⁊ remotũ dicant.

¶ An diffinitũ propinquuʒ et diffinitio
debeãt cõuerti:ſic ꝙ de quocũqʒ dicatur diffinitũ. ⁊ diffinitio.
et ecõtra. Dico ĩpertinẽs eſſe vt ſit diffinitũ ꝓpinquũ: ꝙ cõ
uertatur cũ diffinito vel nõ:ſi eiꝰ rei ſignificate naturã aut
ꝓpietatẽ explicet diffinitio:q̃re ly. Socrates. erit diffinitum
iſtius orõnis ſubſtãtia corporea rõnalis ſicut ly hõ. explicat
enĩ vtriuſqʒ rei ſigͣte naturã. verũ eſt ꝙ poteris ponere ali
quã diferentiã:vocãdo diffinitionẽ adequatam:in ordine ad
diffinitũ ſecũ cõuertibile:in ordine vero ad aliud in adequa
tã. Ex predictis ſeq̃tur ꝙ in dãdo diffinitionẽ quidditatiuã:
maxima cura aſpiciendũ eſt ad partes eſſentiales rei diffini
te:et in diffinitione ponere terminos quorꝝ vnꝰ ĩportet vnã
et aliꝰ aliã:alias nõ eſſet diffinitio cõpleta. ꝓpter qð illa orõ
aĩal rõnale reputatur a doctis diminuta hoĩs diffinitio:quia
nõ ponitur ibi t̃mus explicãs ⁊ ĩportãs alterã hoĩs partem
corpus. ſ. verꝝ eſt ꝙ nõ deffuerũt aliq̃ etiã docti:qui dicerent
ipſaʒ cõplectã:et conãtur declarare ly aĩal potiꝰ corpꝰ q̃ aĩ
mã aliquõ ſigͣre. ſʒ iſtorꝝ aſſertio nũq̃ michi placuit non tñ
expedit vobis modo oſtẽdere. Relinquitur etiã ex ꝑdictis
ad diffinitionẽ eſſe bonã:requiri eſſe clariorẽ diffinito:alias
nõ eſſet ipſiꝰ explicatiua. atqʒ nõ eſſe diminutã:nec ſupfluã
primũ fit ꝑ alicuiꝰ particule requiſite defectũ. vt in iſta orõe
ſuſtãtia rõnalis q̃ nõ eſt cõplecta hoĩs diffinitio. Scðʒ fit per
alicuiꝰ particule non neceſſarie addictionẽ:vt in iſta orõne
ſubſtãtia corporea rõalis bipes. Superfluit enĩ ly. bipes. vt
hoĩs nat̃a explicetur. aliqñ tñ nõ viciat diffinitionẽ particu
la nõ neceſſaria:qñ ponit̃ ad maiorẽ explicationẽ. vt dicũt

Nõ oportʒ diffinitũ et diffinitiões conuerti.

Illa orõ aĩal rõnale nõ eſt complecta diffinitio hoĩs.

¶ Pro dilucidatione diffinitionis quid
nõis q̃ breuiſſime prenotandũ eſt. ꝙ duplex eſt t̃mus quidã
abſolutus aliꝰ vero cõnotatiuꝰ. t̃mus cõnotatiuꝰ eſt t̃mus qui

De diffinitione quid nõis determinatur.

vna ⁊ eadē ſiḡatione plura īportat diuerſimode. vnū. ſ. principalr̄ ⁊ aliud min⁹ principalr̄. vt ly albū vna ſiḡatione corpus ſiḡat et albedinē: illud principali⁹ hoc vero minus principalr̄: q2 pro illo natū eſt accipi in ꝓpōne ⁊ nō ꝓ iſto. iſta cōceditur corpus eſt albū: et nō iſta albedo eſt albu3. Et ſiḡatū min⁹ p̄cipale dr̄ ei⁹ cōnotatio aut cognotatū. Etiā p̄cipale ſolet vocari materiale et minus principale formale. Termin⁹ abſolut⁹ eſt t̄mus q̄ vna et eadē ſiḡatione vnu3 ſiḡat aut plura nō diuerſimode. ſicuti ly Socrates q̄ tātū ſocratē ſiḡat. et ly hō q̄ ꝗuis plura. ſ. oēs hoīes importet eq̄lr̄ et eodē modo et ꝑ modū vni⁹: nō vnū principalr̄ aliū vero min⁹: q2 ꝓ quolꝫ indiferenr̄ eſt natū accipi ī ꝓpōne. Ex hiſ vnū euadit notū t̄mu3. ſ. cōnotatiuū ſuā ſiḡationē3 habere inuolutā ac cōfuſa3 egentē3 explicatione: cū vna ⁊ eadē plura inuoluat ſiḡata diuerſimode ⁊ ꝑ modū pluriū. t̄mus vero abſolut⁹ nō ſic. q̄re nō eget eius ſiḡatio manifeſtatione aliqua. ¶ Hijs notatis dico: ꝙ diffinitio q̄d noīs eſt oō explicās ſiḡationē alicui⁹ t̄mi. Explicare ſiḡationē3 alicui⁹ t̄mi eſt: explicare q̄d et q̄lr̄ ſignificet t̄mus. ⁊ hoc fit q̄n illa q̄ ꝑ vnū t̄mum īplicite ac īuolute ſiḡanr̄ et q̄lr̄ illa: et talr̄ ꝑ plēs vnā oōnē cōſtituētes repn̄tār̄. vt iſta oō corp⁹ habēs albedinē euoluit ac manifeſtat ꝑ plures t̄mos ⁊ ꝑ plures ſiḡatōes ſaltē partiales illa q̄ vna ſiḡatōe totali ly albū īplicabat. puta corp⁹ ⁊ albedinē. ſic ꝺ iſta oōne ens ꝯpoſitū ex poſſibilib⁹ īpoſſibili mō ſe habētib⁹ ī ordie ad ly chimera.

Deſcritio diffinitiōis q̄d noīs.

Diffinitio q̄d noīs eſt diffinitio quid rei.

¶ Ex hijs et ex prenotatis circa diffinitionē q̄d rei elicitur ſequens aſſertio. ſ. ꝙ oīs diffinitio q̄d noīs eſt diffinitio q̄d rei. qꝺ ītelligēdū venit diuerſis ꝯſiderationib⁹. ꝓ quo notetur vnā cōmune: puta ꝙ verba ī diffinitōib⁹ dicūt aptitudinē ⁊ nō actū: qꝺ ē dicere ſi aliq̄ dictio poſita ī diffinitōe ſit v̾bū aut ſuū participiū īportās aliquē actū ꝯuenire diffinito nō opꝫ vt diffinitio ſit bona: ꝙ actualr̄ talis act⁹ cōueniat diffinito: ſ3 ꝙ poſſit illi cōuenire q̄re tale verbū aut participiū capitur loco verbalr̄ in tiuū vr̄ in bile. verbi gr̄a in diſcriptiōe diffinitōis dr̄ oō explicās. dico ꝙ ly explicās valet ſicut ly explicatiua. plura alia poſſūt adduci exēpla: ſ3 ꝓ nūc hoc ſufficiat: q̄re diffinitio hoīs ſeorſum ſūpta in libro clanſo: ꝗuis actualr̄ nō explicet: ſufficit ꝙ ſit nata explicare: qꝺ ſufficit vt diffinitio ſit. quo habito ad ꝓpoſitū aſſertiōis dico: ꝙ iſta oō corp⁹ habēs albedinē (ſimili mō dices de alijs) ⁊ ſi ſeorſu3 ſūmatur: dū nichil actu explicat: eſt diffinitio q̄d rei ⁊ q̄d noīs: q2 q̄ten⁹ eſt explicatiua ꝑ plures t̄mos ⁊ plures ſiḡationes ſiḡationē3 vnā inuolutā: vt dictū eſt: eſt diffinitio q̄d nominis: q̄ten⁹ vero eſt explicatiua hui⁹ ꝓpietatis qꝺ eſt habere albedinē in ordine ad principale ſignificatum diffiniti: eſt diffinitio quid rei. Iſta quidem inter ſe differunt vt patet recte conſideranti. Si t̄n petas: vnde cognoſces q̄n exercet vim illā aut iſtam. hoc eſt q̄n vt diffinitio q̄d rei explicat actualr̄. q̄n vt diffinitio q̄d noīs. do tibi ſignū. ꝙ q̄n eſt p̄dicatū reſpectu ſui diffiniti: qꝺ eſt ſubiectū in ꝓpōne cui⁹ copula eſt prime īpoſitionis. tunc explicat vt diffinitio q̄d rei. vt ibi albū eſt corp⁹ habēs albedinē. copulā prime īpoſitionis vocāt: q̄ nō īportat propietatē logicā: grāmaticā aut rethoricā vt ſunt iſte eſt. currit. laborat. Et ſecūde īpoſitionis appellāt: ſi talē ꝓpietatē importat ſicut ſunt iſte. ſiḡat. ſupponit. ampliat ⁊c. Quādo vero eſt pars predicati reſpectu ſui diffiniti: qꝺ eſt ſubiectū in ꝓpōne: cui⁹ copula eſt ſecūde īpoſitiōis: ⁊ a parte predicati ponitur aduerbium ſimilitudis denotās ſimilitudinē ſiḡationis inter diffinitū ⁊ diffinitionē: tūc explicat vt diffinitio quid noīs. vt ī hac ꝓpōne ly album ſiḡat ſicut ly corpus habēs albedinē. vnde cōmunir̄ infertur t̄mos in diffinitiōe q̄d rei ſūmi ꝑſonalr̄. hoc eſt diffinitū et diffinitionē3 in ꝓpōne in qua actualr̄ diffinitio explicat: ſūmi pro rebus ſiḡatis ⁊ non pro ipſis terminis. et hoc vocāt ſūmi perſonalr̄. Et in diffinitione quid noīs dicunt ſūmi materialr̄ quia ꝓ dictionib⁹ ipſis et nō ꝓ reb⁹. hoc eni eſt materialr̄ accipi.

¶ Aſſertio iſta qꝺ oīs diffinitio quid nominis eſt q̄d rei: ab alijs nō tam vniuerſaliter ponitur ſ3 cū limitatione ſic oīs diffinitio q̄d noīs termini cōnotatiui ſignificātis rem poſſibilē: pro qua pōt in propōne accipi eſt diffinitio q̄d rei. vt eſt diffinitio de ly albū de ly legens ⁊c. ſ3 diffinitio q̄d noīs termini ſignificātis rem īpoſſibilē Sicut diffinitio de ly chimera. aut de ly tragelaſus dicūt ꝙ tātum eſt q̄d noīs ⁊ nō q̄d rei. q2 chimera nec habet natura3 nec ꝓpietatē: quā poſſit diffinitio explicare: quātūcū3 t̄mi ſumātur ꝑſonalr̄. Sed ego ſemꝑ credidi aſſertionē vniuerſalr̄ verā. q2 ex illo dicto cōmuni vero ⁊ ab oīb⁹ accepto. ſ. ꝙ verba in diffinitionib⁹ ad ſenſum predictū nō dicūt actu3 ſed aptitudinē: vt aliqua oō ſit diffinitio: nō req̄ritur qꝺ actualr̄ explicet diffinitum: ſ3 qꝺ ſit explicatiua. i. apta nata explicare quātū eſt de ſe. Si tamē nunq̄ explicabit actualr̄ nec poterit explicare nō ex defectu ſui ſ3 ex defectu rei que nō pōt ee̅. ſi t̄n ee̅t ei⁹ naturā explicaret aut ꝓpietatē. cauilli q̄ cōtra iſtā aſſertionē poſſunt inſurgere: ia3 pluries a me ſunt recīſi quos nō expedit modo in mediū afferre. alibi latius diſputabitur. ¶ Ex hijs et iā infertur: maxima cura aſpiciēdū eſſe: du3 diffinitur terminus cōnotatiuus ad ſignificatū min⁹ principale. vt ꝑ diffinitionē explicetur. Seq̄tur etiā terminū abſolutū nec habere diffinitionē q̄d noīs nec illa egere: cū nō habeat ſiḡationē plicatā nec cōfuſa3. Si vero obijcias ꝙ iſta oō ſignificās hoīem: videt̄ explicare ſignificationē de ly hō. dico ee̅ falſum. q2 iſta oō ſignificās hoīē. ꝺ ſiḡatione totali nō ſiḡat hominē ſed illā dictionē3 hō. ergo nō explicat de ſiḡatione totali qꝺ ſiḡat ille terminus hō: nec explicat q̄lr̄ ſignificet. q2 iſta oō eſt t̄min⁹ cōnotatiuus ly hō abſolutū. nec de ſignificatione partiali. q2 hoc ee̅t rōne illius acuſatiui hominē. ſed ille acuſatiu⁹ non clari⁹ aut diſtincti⁹ repſentat hoīē ꝙ ly hō igit̄. ve3 eſt ꝙ illa oō ꝗuis nō ſit diffinitio illi⁹ termini hō: ē t̄n notificatio ſue īpoſitiōis. Et ꝙ differāt diffinitio q̄d noīs ⁊ notificatio impoſitōis. p3 ex hoc. q2 ſtat notificare alicui īpoſitionē alicui⁹ t̄mini: nō dādo eius diffinitionē q̄d noīs: etiā ſi illā habeat nā ſi greco nō latino dicat̄: ly albū dictio latina ſignificat ſicut talis dictio ſimplex greca: notificabitur illi impoſitio de ly albū ignorata diffinitione q̄d noīs. q2 ignorata ſignificatione hui⁹ oōnis corp⁹ habēs albedinē.

¶ Notabis vltimo: qꝺ in oī diffinitiōe ponit̄ gen⁹ t̄mus: q̄ eſt ſupior. ipſo diffinito aut ſaltē notior. ī diffinitiōe hoīs ponitur ly ſubſtātia. q̄ ſupior eſt ad ly hō. ī diffinitiōe ꝺ ly ſiḡare vt videbitis ponitur ly repſentare q̄ nō ē ſupior eſt t̄n notior. Reliq̄ particule ponūtur ad drām aliorū: q̄b⁹ natura aut ꝓpietas ꝑ ipas īportate nō cōueniūt ſicut ī diffinitiōe hoīs ly corporea ad drām angeli: cui corp⁹ nō pōt cōuenire. ⁊ ly rōnalis ad drām iumētorū que aīa carēt rōnali. ¶ Vni⁹ nouiſſime memineris. ꝙ diffinitio nō eſt ꝓpō ſ3 oō nō ꝓpōnalis. q̄re ſi petas diffinitionē hoīs male reſpōdebitur: ſi dicatur ꝙ eſt iſta hō ē ſubſtātia corporea rōnalis. bn̄ t̄n ſi dicatur eſſe iſtā ſubſtātia corporea ⁊c. Quare diffinitionē nō vocabis verā vel falſa3: ſ3 bonā vel malā. plura alia q̄ circa iſtā materiā poterāt notari (q̄dē latiſſima eſt) in tractatu quē ꝺ diffinitiōib⁹ ac diuiſionib⁹ edidi: ſi fortaſſis impreſſioni tradetur videbunt̄. vel circa ea q̄ deo ꝯpitulāte ſuper topica Ariſtotelis notabimus.

¶ Ad cōſiderationē eandē pertinere videtur diſquiſitio diffinitionis ac diuiſiōis ſunt. n. iſta ſibi inuicem anexa. Diuiſio (ꝗuis veteres nō ipſa3 primo diffinierunt) pōt ſic deſcribi. Eſt oō partiēs terminū comuniorē ꝑ terminos minus cōmunes. partiri terminū cōmuniorem ꝑ terminos minus cōmunes: nil aliud ee̅ videtur ꝙ per terminos min⁹ cōmunes ſignificare illa q̄ termin⁹ cōmunior importat. Et diuiſu3 eſt termin⁹ cōmunior qui ꝑ terminos minus cōmunes diuiſionis partitur. i. termin⁹ cuius ſignificata ꝑ t̄minos min⁹ cōmunes diuiſionis īportātur. verbi gr̄a iſta oō hō vr̄ brutū per illos duos terminos quorū q̄libet eſt minus cōmunis ꝙ ille t̄minus aīal īportat oīa aīalia

Diuiſio diffinitur

q̄ ipſe cōmunis ſignificat. Quare ille ťminus aial erit diuiſum ⁊ illa orō diuiſio. nec reqritur vt aliqua orō diuiſio ſit qđ actu diuidat: ſed qđ ſit diuiſiua aut partitiua. Si petas quomodo ſit actualis diuiſio vł qđ ſit aliquē terminū actualiť diuidere dico qđ eſt illi aſſignare ťros min⁹ cōmunes ſua ſignificata importātes. Et hoc fit multipliciter vł ťro diuidēdo ſumpto in recto ſic. aial aliđ hō ⁊ aliud brutū. aut ſic q̄đlz aial aut eſt hō aut eſt brutū vł ſic. duplex ē aial hō ⁊ brutū. Aut termino diuidēdo ſumpto in obliquo genitiuo. ſ. pluralis numeri ⁊ tūc diuiſio fieri pōt dupľr aut ꝑ terminos ſingularis numeri ſic. aialiū aliud hō aliud brutū. Et oib⁹ hijs modis dr̄ diuiſio fieri in ſingulari: vel ꝑ terminos numeri pluraľ. ſic aialiū alia hoies alia nō hoies ⁊ nō ſic. alia hoies alia bruta. nā Socrates ⁊ vnus leo ſunt aialia ⁊ tamē nec hoies nec bruta. idē fiet ſi diuiſum capiatur in noiatiuo pluraľ. Et tūc diuiſio dr̄ fieri ī plurali. Ex mēbris. n. diuidētib⁹ in ſingulari aut plurali ſumptis cognoſces q̄ diuiſo fit in plurali ⁊ q̄ in ſingulari. Et certe iſta diuiſio logica magnā habet analogiā cū diuiſiōe reali nā ſicut totū vnū lignū diuiditur in duas medietates quaꝝ q̄libz eſt minor toto ⁊ ipſe ſunt eq̄les toti. Sic in diuiſione logica ťmin⁹ cōmunis dr̄ diuidi ī plures terminos minus cōmunes quoꝝ q̄libz eſt minor ipſo. i. min⁹ cōmunis vł pauciora īportās. Et oēs ſunt illi eq̄les. i. eadē q̄ diuiſum īportātes. Seqtur ex modis actualiť diuidēdi nuꝑ aſſignatis q̄libz ſequētiū orōnū eē diuiſionē. hō vł brutū. hō ⁊ brutū. aliud hō ⁊ aliud brutū. aliud eſt hō aliud ē brutū. alia hoies alia nō homines. nā q̄libet eſt oratio partitiua. ⁊c.

Diffinitur mēbrū diuidens.

¶ Et notabis qđ quilibz terminorū minus comuniū poſitoꝝ in diuiſione vocatur mēbrū diuidēs ⁊ deſcribitur ſic mēbrū diuidēs eſt termin⁹ qui cū alio vel alijs partitur diuiſuz. dr̄ cū alio ꝓpter mēbrū diuidēs in diuiſione bimēbri dr̄ cū alijs ꝓpter ipſum in diuiſione triuz aut pluriū mēbroꝝ. Et notabis q̄ in quolibz mēbroꝝ diuidētiū debet ſub intelligi ipſum diuiſum vt hic aliud hō et aliud brutū ſubintelligitur aial vt valeat aliud aial hō et aliđ aial brutū. propť qđ iſta nō erit apta diuiſio aialiū aliđ ſubſtātia rōalis ⁊ aliđ ſubſtātia irrōnaľ bñ ſi loco đ ly ſubſtātia poñres ly aial nec iſta aial aliđ hō ſapiēs aliđ hō īſipiēs.

Tres cōditiōes bone diuiſionis.

¶ Tres cōditiones ſolent aſſignari vt diuiſio ſit bona: quaꝝ quacunq̄ deficiēte diuiſio erit vicioſa. Prima q̄ diuiſum ⁊ diſiunctuz ex mēbris diuidētibus conuertantur hoc eſt de nullo vere dicatur diuiſuz de quo non illud diſiunctū vel econuerſo hoc eſt. n. terminos cōuerti vł eē cōuertibiles hinc patet inť orōnes predictas orōnez diſiunctaz propius diuiſionē dici et iſta cōditio ſolet hijs verbis proponi. ſ. qđ mēbra diuidētia nō excedāt diuiſum nec ecōtra. Sic hoc etiā eſt quod alij dicunt qđ mēbra diuidētia debēt euacuare totuz ambituz diuiſi. Scđa cōditio eſt q̄ mēbra diuidētia ſunt oppoſita realr̄ vel formalr̄. illa membra aut illi termini dicuntur opponi realiter q̄ nō poſſunt de ſe inuicem verificari i. deſt nō poſſunt vno exiſtēte ſubiecto ⁊ alio exiſtēte ꝑdicato cōſtituere propōez verā vt in diuiſione aialis iſti termini hō ⁊ brutū. illa mēbra opponunť formalr̄ q̄ habent diſtinctas diffinitiones vt in diuiſione. boni. q̄ ſic fit bonorū aliud vtile aliud honeſtū aliud delectabile q̄ mēbra q̄uis nō opponātur realr̄ q̄ de ſe inuicē verificātur cū idem bonū puta. virtus. eſt vtile honeſtū ⁊ delectabile q̄ tñ habēt diſtinctas diffinitiones ⁊ nō ſub eadem ratione fit illa de ſe inuicem verificatio dicitur opponi formalr̄. Sz petes exēplū quādo defectu hui⁹ cōditionis reddetur diuiſio vicioſa. Dico qđ hic hoim alius riſibilis: ali⁹ aptus natus ridere q̄ mēbra diuidētia nō opponūtur realr̄ vt notū eſt nec formalr̄ cum nō habeāt diſtinctas diffinitiones imo vnū eſt diffinitio alteri⁹. Et hic hominū ali⁹ riſibilis alius riſibilitas q̄ ſunt termini oīno ſinonimi. i. penit⁹ idem ⁊ eodē modo ſignificātes quare nō habent diſtinctas diffinitiōes ergo diuiſio mala. Tertia cōditio eſt qđ diuiſio q̄libet debet eē bimembris vt inquit boetius. i. ad min⁹ debet habere duo membra ac ſi diceret nō pōt fieri diuiſio niſi duob⁹ mēbris qđ verū eſt vt patz ex diffinitione diuiſionis nec cures de alia gloſa. multa alia notanim⁹ in ꝑdicto tractatu de mēte ciceronis. boetij. plotini. ⁊ alioꝝ. veterū: iſta tñ rude tradita ſufficiāt ꝓ auditoꝝ cōditiōe ac capacitate.

¶ De ſignificare ac ſuponere. Cōſideratio quarta.

Significare diffinit

¶ Significare ſeu repreſentare (quod idem oīno eſt:) Eſt facere cognoſcere. exēpli grā iſte ťmin⁹ leo ſiue ī voce ſiue in ſcripto dr̄ ſigāre leonē. Et nō ob aliud niſi q̄ facit ipſum cognoſcere. nam ſi tu oblitus es leonis quē alias cognouiſti. ſi audias iſtuz terminū leo ab aliquo prolatum vel videas ipſum alicubi ſcriptū recordaris leonis mouit. n. te ⁊ fecit ille termin⁹ vt leonē cuius eras oblitus nunc cognoſceres. Et hoc eſt ſuuz ſignificare. Et ꝓpterea ille ťmin⁹ angelus nō ſignificat leonem q̄ nec mouet nec facit vt leonē cognoſcas bene tñ angelum repſentat q̄ ad ipſum cognoſcendū īmutat. Preterea ceſaris imago dr̄ ceſarem repreſentare q̄ ipſum facit cognoſcere q̄ ſi tu oblitus es ceſaris quē prius cognouiſti ⁊ offertur tibi ipſi⁹ imago ceſaris recordaris mouit. n. te ⁊ fecit illa imago vt nunc ceſarē cognoſceres cui⁹ oblit⁹ eras. quod quidē nō faceret Herculis imago quare ceſarē nō ſignificat eſt igiť ſignificare facere cognoſcere.

¶ Sed pro ampliori dilucidatione aiaduertite qđ potentia cognitiua ſeu q̄ pōt cognoſcere eſt duplex quedā ſenſitiua vt ſunt quinq̄ ſenſus in hoie aut in bruto. viſus. ſ. auditus ⁊c. quedā intellectiua vt intellectus in hoie qui nil aliud eſt q̄ aīa rationalis ipſius. aut intellectus angeli qui eſt ipſemet angelus. Et rurſus notato qđ potētia cognitiua ſiue ſenſitiua ſit ſiue intellectiua diciť cognoſcere mediāte quodā accidēte ipſi inherēte. quo ſecluſo nullatenus cognoſceret oportz imagineris qđ q̄ñ viſus tu⁹ aut bruti alicui⁹ cognoſcit ⁊ videt colorem aliquem qđ in viſu illo ⁊ potētia illa viſiua eſt quodā accidens ratione cuius dr̄ cognoſcere ⁊ videre. Et q̄ñ intellectus tuus cognoſcit ⁊ intelligit antixp̄z futurū imagineris qđ ī itellectu illo eſt quodā accidens ratione cuius intelligit ſine quo nullo modo intelligeret. Sit tibi analogia ſicut paries dr̄ albus ratione albedinis ſine qua nullo pacto diceretur alb⁹ ſic potētia cognitiua dicitur cognoſcere mediāte quodā accidēte ſine quo nō cognoſceret. Et illud accidēs vocatur cognitio. ⁊ noticia. ⁊ termin⁹ mētalis. ⁊ pluribus alijs noibus đ q̄b⁹ poſtea. Ex quo ſequitur illam cognitionē ſignificare q̄ ſi mediāte illa ⁊ nō ſine illa cognoſcit potētia facit igiť illa q̄ potētia cognoſcat ⁊ ſignificare iſto modo ſicut cognitio dr̄ cōmuniter. ſignificare formaliter.

Quadruplex repreſentare obiectiue. ⁊c.

¶ Amplius tibi nunc credendū qđ potētia cognitiua quecūq̄ cauſat ⁊ facit cognitionē mediāte q̄ cognoſcit ⁊ ſine qua nō cognoſceret. Quare etiā dr̄ ſignificare ſeu repſentare nā ſi facit illud ſine quo nō eēt cognoſcere facit cognoſcere igiť repſentat. Et ſic repſentare dr̄ effectiue repſentare aut ſignificare. Etiā credas q̄ res q̄ obiecta aut preſentata alicui potētie cognoſcitur ſicut albedo quā eregione habes cauſat etiā ⁊ facit cognitionē qua cognoſcitur nō ſeorſum ſed cū potētia. ambo. n. ſunt que cognitionē efficiunt: crede beato auguſtino dicente ab obiecto ⁊ potētia paritur notitia. vocatur obiectū res q̄ ſic preſētata aut obiecta potētie facit ſui cognitionē. vt albedo predicta aut cognitionē alterius. ſicut imago ceſaris de qua poſuimus exēplū. ſignificat ergo obiectuz q̄ñquidem facit cognoſcere cū faciat cognitionē. Et ſic ſignificare dr̄ ſignificare obiectiue. Preterea termin⁹ vocalis ac ſcriptus dicitur ſignificare ſicuti in exēplo primo aducto mōſtratū ē. Et illud repſentare dr̄ repreſentare inſtrumētalr̄ q̄ ſicut inſtrumentū alicuius artis factuz eſt ad hoīum arbitriū atq̄ ad

ſiuꝫ arbitriū illo vtuntur ſic terminꝰ vocalis ⁊ ſcriptꝰ ſunt inſtrumenta ex hoīum arbitrio ad ſignificādū ⁊ faciēdum cognoſcere inſtituta. Epilogādo habes ꝙ ſignificare. eſt facere cognoſcere. et ꝙ q̄tuoꝛ ſunt (Saltē in genere) q̄ ſignificāt ⁊ faciunt cognoſcere. cognitio. ſ. potētia. ⁊ obiectū. ⁊ terminꝰ vocalis ⁊ ſcriptus. et ꝙ quadruplex ē ſignificare aut rep̄ſentare. ſ. formalr̄ vt cognitio. effectiue. vt potētia. (obiectiue. vt obiectū. īſtrumētalr̄ vt t̄ꝰus vocalis ⁊c. verꝫ ꝙ ſignificare effectiue nō tā ꝓpie dr̄ ſignificare ſicut alia ſꝫ nō hic oſtendēdū. ¶ Ex predictis pōt elici diffinitio ſigni legitima ⁊ pro vt logico habet deſeruire. ſ. ſignuꝫ eſt quod facit cognoſcere: ſicut eſt quodcūqꝫ quattuoꝛ predictoꝝ. Ego tn̄ non inepte putarē ſic diffiniri ſignificare. eſt cognitionē eē vel cognitionē facere. dr̄ cognitionē eē ꝓpter cognitionē ipſaꝫ. dr̄ vel cognitionē facere ꝓpter alia tria. Et ſignuꝫ ſic. eſt cognitio aut cognitionē faciens. Sꝫ d̄ iſtis ⁊ alijs q̄ꝫ plurimis non cures vtere primis ⁊ tibi ſufficiant.

Diffinitur ſignum.

¶ Notandum eſt vlterius qd̄ illud qd̄ ſignificat aut facit cognoſcere. ſignificat aut facit cognoſcere aliquid aut aliqua aut aliqualr̄. Et ponemus nunc exempla in illo quod ſignificat inſtrumentalr̄ termino. ſ. vocali aut ſcripto. nā in alijs tibi nunc difficile erit. Dico igitur ꝙ ſignificare aliquid eſt ſignificare vnā rem tm̄ ſicuti iſte terminus michael qui ſoluꝫ michaelem ſignificat et facit cognoſcere ⁊ tādem qlibꝫ terminꝰ ſingularis. ſignificare aliq̄ eſt ſignificare plures res ſicuti ille terminꝰ populus q̄ ſignificat pluriuꝫ hoīm cōgregationē ⁊ ly hoīes. q̄ oēs hoīes ſignificat ⁊ ly hō qui etiā oēs hoīes ſignificat ⁊ facit cognoſcere nā ſignificat ⁊ facit cognoſcere ſortē ⁊ platonē ciceronem ⁊c. et nō eſt potioꝛ ratio de iſtis q̄ꝫ de alijs oībus igit̄ oēs ſignificat. Et tādem qlibꝫ terminꝰ comunis ſiue pluralr̄ ſiue ſingularis numeri ex ſe aliqua ſignificat ⁊ qlibet terminꝰ collectibꝰ qui eſt terminꝰ in numero ſingulari pōt dici de pluribꝰ vt iſti. gens. populꝰ. ciuitas ⁊c. ¶ Et ſi petas vnde eſt q̄nquidē ly hō ſignificat aliqua. ſicut ly hoīes qd̄ ly hoīes. verificatur de pluribus ſimul qꝛ iſta eſt vera Socrates ⁊ plato ſunt hoīes. Et ly hō nō. qꝛ iſta eſt falſa ſortes ⁊ plato ſunt hō. tamē ſeoꝛſum bene dicitur de quocū ꝗ illoꝝ qꝛ iſte ſunt vere. ſocrates eſt hō. plato eſt hō. quod videtur eē ſignuꝫ illuꝫ terminū hō ſignificare aliqd et non aliq̄. Dico ad hoc p̄mo qd̄ ratio q̄re ille terminꝰ dicatur de pluribus ſimul ⁊ nō ly hō ⁊ ſi ſignificet aliqua: eſt diuerſus modus ſignificādi grāmaticalis qꝛ ly hoīes ſignificat per moduꝫ numeri pluralr̄ ly hō ꝑ modū numeri ſingularis. Eſt tibi analogia ſicut ly hoīs in obliquo idē ſignificat qd̄ ly hō in recto tn̄ ly hō dicitur de illis que ſignificat puta d̄ ſorte ⁊ platone nō tn̄ ly hoīs qꝛ iſta oratio inepta eſt ſocrates eſt hoīs. iam diximꝰ obliquuꝫ nō poſſe eē extremū propoſitionis. qd̄ prouenit ꝓpter diuerſuꝫ modū ſignificandi grāmaticalē. Dico ſcd̄o qd̄ illud qd̄ aduxiſti tamq̄ꝫ ſignuꝫ qd̄ ille terminꝰ hō nō ſignificat aliqua ſed ſolū aliquid qꝛ. ſ. dr̄ de ſocrate ſeoꝛſū ⁊ de platone nō tn̄ ſimul. Eſt ſignū imo ratio potiſſima omni nō inſenſato cōcludēs qd̄ ſignificat aliq̄ qꝛ iſta ꝯn̄a ab oībꝰ reputatur indeffectibilis. dr̄ aut verificatur de hoc ⁊ de illo ergo ſignificat hoc ⁊ illd̄. negatiue tn̄ arguēdo nō valet. nō dr̄ aut verificatur de hoc igitur nō ſignificat hoc. ly hoīs vt dictum eſt ſiḡat ſocratē tn̄ nō dr̄ de illo vnde patet inepte poni diferētiaꝫ int̄ ſignificare aliqd ⁊ aliqua penes ſic vel ſic verificari cū verificari nullatenꝰ inferatur ex ſignificare: ineptaſqꝫ diffinitiones eē quas ſibi fingunt vt hanc differentiā aſſignent.

Quid ſignificare aliqd ⁊ aliq̄ diffinitur.

¶ Quid ſit ſignificare aliqualiter reſtat declarandū. Et do tibi diffinitionē quā dedi libꝛo perihermenias. ſ. ſignificare aliqualr̄ eſt ſignificare ſignificatione qua nec aliqd nec aliqua datur cognoſcere. vt iſta negatio nō. nec ſignificat aliqua nec aliqd qꝛ nō aſſignabis qd aut q̄ ſignificat tn̄ ſignificat ſaltē negatiue. nō. n. reputabis eam omnino nō ſiḡtiuā ſicut ly buf. Significare illud voco ſignificare aliqualr̄. rationē huiꝰ diffinitionis nō aſſignaui libꝛo p̄allegato nec hic aſſignabo. differā vſqꝫ quo determinenius de termino quē ſincathegoꝛematicū appellāt ⁊ ibi oſtēdemꝰ iſtā legitimā alias vero ieptas eē. Sufficit nūc tibi ꝙ terminꝰ q̄ ſignificat: ⁊ nō ſiḡat aliqd nec aliqua: ſiḡat aliqualr̄. ſicut ly oīs. ⁊ ly vel. et cet̄a ibiqꝫ aſſignabimꝰ regulam quandam qua facilime cognoſcas hoc ſignificare aliqualiter. ⁊ quis terminus ſic ſignificat ⁊ quis nō.

Quid ſignificare aliqualr̄.

¶ Significare ſolet diuidi in ſignificare naturalr̄ ⁊ ſignificare ad placitū ſeu volūtarie. Significare ad placitū (qd̄ idē eſt ꝙ ſignificare īſtrumentalr̄ de quo diximꝰ) ē. ex īpoſitiōe ſignificare. Sꝫ qd ſit īpoſitio dubitabis ꝓ quo aduertito ꝙ volūtas hūana tanta gaudet libertate vt poſſit hō pro ſuo arbitrio leges ꝓ republica (cui fortaſſis p̄ſidet) gubernāda cōdere ꝓ ciuitate regēda. ⁊ domo ⁊ familia cōponēda īſtituta ſtabilire: eadēqꝫ oīa reuocare. ſignaqꝫ inſtituere vt cōuictꝰ ⁊ hominū cōuerſatio aptiꝰ fiat eadēqꝫ penitus diſtituere. vt puta int̄ bella gerētes ſonuꝫ tube ad nūc fugiēdū nūc vero aggrediēdū. int̄ monachos cibali pulſationē hac hoꝛa ad prādēdū illa vero ad capitulū habēdū. int̄ artifices mechanicos res aliquas q̄s ſua arte fecere: ad ſignificādū alias ſil̄es ibi venales eē. vt pilē ꝓ foribꝰ exiſtēs luſſoribꝰ quidē īſtrumenta ipſa luſſoria. potuit etiā hō pro ſuo arbitrio ⁊ de facto fecit vt voces ⁊ ſigna quedā vocalia inſtituta ſint vt hoīes alijs p̄ſentibꝰ res de qbꝰ cogitarāt exprimerent nō. n. poterāt tam apte alijs ſua cogitata explicare mediātibus rebꝰ ſicut mediātibus vocibus.

Significare duplex ad placitū ⁊ naturalr̄.

¶ Si enī ſocrates de leone cogitat q̄le aīal ſit ⁊ illd̄ exprimere intēdit platoni certe aptius ⁊ faciliꝰ explicabit iſtis vocibꝰ ⁊ ſignis leo eſt aīal anterioꝛi p̄te piloſum frouteꝫ habēs latā caudā reflexā ⁊ oculos ignitos ⁊c. q̄ꝫ ipꝫ leonē e ſpelunca trahēdo ⁊ corā platone ꝯſtituto tacēdo frōtem ac oculos d̄mōſtrādo. Cōſimili modo dices de ſcripturis ꝙ arbitrio hoīm ſunt inſtitute vt abſentibus q̄ velint commodius comunicarēt. Si. n. ſocrates vult fortaſſis vulpis propietates oſtēdere platoni abſenti quas credit ipſum ignoꝛare cōmodius explicabit et facilius ſcripturis ſimilibꝰ. vulpes eſt aīal quodā ſoꝛdidū vafruꝫ ac laſciuum ⁊c. q̄ꝫ cāpum adeundo vulpe capta ad ipſum mittere. Et ad hoc alludit ariſtoteles cuꝫ dicit qꝛ res nō poſſumꝰ nobiſcū ferre ad diſputationē ideo vtimur noībus pro rebus ſic diuerſi pro diuerſis republicis diuerſa ſigna tā vocalia q̄ꝫ ſcripta īſtituere. vt alia ſigna habeant greci alia latini ⁊c. Et oīa iſta. ſ. leges condere ſigna inſtituere ⁊c. ſolēt dici īpoſitiōes etiā vulgari ſermone hiſpano. Et cū oīa ſint oꝛdinationes quedā volūtarie nō inepte ſic īpoſitio difinietur. Impoſitio eſt libera ⁊ volūtaria oꝛdinatio ad aliquid ſignificādū ſic ille terminus leo ſiue ſcriptus ſiue vocalr̄ ad leoneꝫ ſignificādum eſt oꝛdinatus ⁊ īpoſitus. ſic ſonus tube in bello eſt impoſitus ⁊c. ſic ſigna inter monachos. ⁊c. quare oīa iſta ad placitū dicūtur ſignificare. habes igitur qd̄ ſignificare ad placitū eſt ex īpoſitione ſignificare ⁊ qd̄ īpoſitio eſt libera ⁊ volūtaria oꝛdinatio ad aliqd ſignificāduꝫ. Depoſitio vero eſt libera ⁊ voluntaria oꝛdinatio. vt aliquid nō ſignificet quod prius ſignificabat ſicuti oīa p̄dicta ſigna nā ab illo a quo potuerūt imponi poſſunt ⁊ deponi.

Depoſitio.

¶ Sed notandum qd̄ vt impoſitio aut d̄poſitio valeat opoꝛtet vt aceptetur ab illo vel ab illis apud quē vel apd̄ quos fit alias nō erit valida. ꝓ quo etiā aduerte qd̄ impoſitio aut depoſitio pōt fieri auctētice ⁊ fit quādo ab aliquo habente auctoꝛitatē in aliqua republica imponitur aliqd ad ſiḡanduꝫ vel deponitur a ſua ſignificatiōe apd̄ homines d̄ illa republica vel tota illa republica īponit. nō auctētice fit quādo fit particulariter ab vno hoīe priuato apud aliquem alium nā ex beneplacito poſſunt conuenire vt aliqua inter ambos ſignificent que prius nō ſignificabāt: vel nō ſignificēt. q̄ prius ſignificabāt. Sicut cōmuniter fit inter diſputātes. Dico igitur qd̄ ſi impoſitio ſit au

tentica oportet qꝺ aceptetur a cõmunitate apud quã fuit facta: alias nõ tenebit. ſi fuerit priuata valebit ſi aceptetur ab illo apud quẽ fiebat. ſic de depoſitione.

Ex impoſitione tripliciter põt terminꝰ ſiḡare.

¶ Notatur hic etiã cõmuniter qꝺ tripliciter cõtingit aliquẽ terminũ ex impoſitiõe ſeu ad placitum ſignificare. vno modo quãdo directe ⁊ independẽter eſt impoſitus ad ſignificãduꝫ ſicuti iſti termini leo, hõ. ⁊c. Secũdo modo quãdo terminꝰ ſignificat etiã ex impoſitione dependẽter tamẽ: propter aliquã ſimilitudinẽ. Sic iſte terminꝰ hõ repreſentat homines pictos ad placitũ nõ qꝛ directe ⁊ oĩno independẽter fuerit impoſitus ad illos ſignificandum. Sed ppꝉ ſimilitudinẽ iter hoĩeꝫ viuũ ad quẽ imediate eſt impoſitus: ⁊ hoĩeꝫ pictuꝫ voluit impoſitoꝛ ſignificare homines pictos. Tertio modo aliquis terminꝰ dicitꝛ ſignificare ad placitũ nõ qꝛ ſignificat ex hoc qꝺ impoſitus eſt directe aut dependẽter: ſꝫ ex quadam conſuetudine ⁊ vſu id prouenit. vt verbi grã qꝛ aliquoties vidi Socrateꝫ venire ad collegiũ ⁊ ſemꝑ precedere ipm caneꝫ ſuuꝫ: deinceps canis eſt michi ſignũ ⁊ ſignificat michi dñm ſuuꝫ venire. ſic repreſentãt pileus ⁊ ramus ante foꝛes pendẽtes. iſta tamẽ vltima impoſitio dicitꝛ fieri virtualiter ⁊ prime due formaliter ⁊ propterea additur in diffinitione impoſitionis formaliter vel equiualenter. Et primũ ſignificare dꝛ ad placitum proprie. Et ſcđm ad placituꝫ ppꝉ ſimilitudinẽ. ⁊ tertiũ ad placitum ex conſuetudine.

Duplex impoſitio ſufficiens ⁊ inſufficiẽs.

¶ Preterea diſtingunt ⁊ bene qꝺ duplex eſt impoſitio quedã ſuffitiẽs ⁊ eſt illa que acceptata eſt. Et qua deꝉminatur qđ ⁊ qualiꝉ ⁊ quãdo terminus ſignificet ⁊ apud quos fuit impoſitio qua impoſitus fuit ly hõ. Inſufficiẽs vero que nõ eſt aceptata vꝉ illa qua nõ determinatur qđ ⁊ qualiter ⁊ qñ terminꝰ ſignificet ⁊ apđ quos. vt ſi aliqs ĩponeret iſtã lrãm. a. ad ſignificãdũ vnuꝫ leoneꝫ nõ tñ determinãdo quis ille erit aut qualꝛ habeat illũ ſignificare aut qñdo: illa erit inſufficiẽs ⁊ diminuta. Sed ampliꝰ notãdum qꝺ queĩbꝫ iſtaꝝ põt eſſe duplex quedã abſoluta: alia cõdicionata. vt impoſitio qua fuit impoſitus iſte terminꝰ homo ad ſignificãduꝫ hoĩeꝫ in omni euentu ⁊ oĩ tẽpore. Alia eſt condicionata: ⁊ eſt qua terminꝰ imponeretur ad ſignificãdũ ſub aliqua conditiõe vt ſi imponeretur ly. a. ad ſignificãdum leones ſi ſocrates ducat vxorem ⁊ nõ aliter: vel in mẽſe ianuarij ⁊ nõ alio tempoꝛe Inſufficiẽs etiã eſt duplex abſoluta. ⁊ condicionata. abſoluta qñ inſufficiẽter imponitur ppꝉ defectũ aceptationis vel alias ⁊ nõ ſub aliqua conditione. Cõditionata inſufficiens eſt: qñ fit ſub aliqua cõditione impoſſibili. vt ſi imponeretur ly. a. ad ſignificãdum platonẽ ſi plato ſit leo vel quãdo fit ſub aliqua cõditione repugnante impoſitioni. vt ſi imponeretur ly. a. ad ſignificandũ ciceronẽ ſi nulluꝫ hoĩem ſignificet: notum eſt cõditionẽ ⁊ impoſitionem repugnare.

Tripliciter põt terminꝰ imponi.

¶ Notabis etiã qꝺ terminus aliquis poteſt imponi tripliciter. vno modo ad ſignificãdũ illud quod priꝰ nõ ſignificabat ſicuti fuit ĩpoſitꝰ ille terminꝰ leo. Secũdo poteſt imponi ad ſignificandũ talꝛ qualꝛ prius nõ ſignificabat ſicut ſi iſte terminꝰ leo qui ſignificabat leones abſolute ĩponeretur ad ſignificandos eoſdẽ conotatiue ſub aliqua certa conotatiõe. Tertio modo aliqs terminꝰ põt imponi ad ſignificãdum hijs qbus prius nõ erat impoſitus vt ſi nũc ille terminus hõ imponeretur apud grecos etiã ad ſignificãdũ homines. ¶ Si tamẽ docẽs grecos linguam latinã ⁊ mater docens filiuꝫ ſuuꝫ idioma hiſpanuꝫ imponat de nouo vel notificet impoſitionẽ antiquã. Si vtrumqꝫ dixeris non erit magnuꝫ piaculum.

Imponens vnũ terminũ imponit ſibi ſimileꝫ.

¶ Adijcies ad iſta qꝺ imponẽs vnuꝫ terminuꝫ imponit oẽs terminos quotquot poſſunt eẽ illi ſiſes. Siſes inquã non in ſignificatione alias qui impõeret ly. marcus. nũc ad ſignificãdũ leones: imponeret etiã ly. tulliꝰ. quod eſt falſuꝫ. Supponamꝰ ſingulariter ⁊ abſolute ambos ciceronem ſignificare. Sed ſimiles ſimilitudine quã habẽt aut haberẽt ex ſe anteqȝ imponerentꝛ. vt eſt ſimilitudo in vocibꝰ aut litteris ſicuti ſunt iſti duo termini buf. ⁊ buf. in voce vel in ſcripto. Nam imponẽs vnuꝫ in voce imponeret aliũ et oẽs ſiſes poſſibiles. Sic imponẽs vnuꝫ in ſcripto imponerẽ oẽs alias ſcripturas ſiſes. ſꝫ nõ eſt dicendum ꝙ imponẽs vocem imponat ſcripturaꝫ ſibi correſpõdentem aut ecõtra: qꝛ certe nõ habent ſimilitudinẽ ſufficiẽteꝫ vt facta impoſitione circa vnuꝫ intelligatur fieri circa aliud. potuit fieri vt primo ĩponeretur vox (et credo ſic fuiſſe) non impoſita ſciptura ⁊ econtra. Sicut dictuꝫ eſt de impoſitione ita dices de depoſitione.

imago erea vꝉ lapidea naturalꝛ ſignificat.

¶ Ultimo dubium circa iſta ſe offert an imago alicuius. Ceſaris. ſ. aut Herculis. ſignificet ad placitũ. Et apparet ꝙ ſic qꝛ ex impoſitione videtur ſignificare qꝛ faciens imaginẽ ex ligno aut ere ad ſuum arbitrium diſponit illud ſic vel ſic ⁊ oꝛdinat volũtarie vt iſtius vel alterius ſit imago ⁊ iſtum aut illuꝫ repreſentet. Ad hoc breuiter dico ꝙ diffinitio de ly ſignificare ad placitum data vt iacet conuenit imagini propter rationẽ predictam nõ tamẽ ſignificat ad placitum ob id qꝺ poſita imagine non eſt in poteſtate artificis aut alicuiꝰ alterius facere quod non repreſentet quidquid circa illaꝫ fecerint. dum modo ipſa maneat. Aliter de termino vocali aut ſcripto nam ipſo poſito in poteſtate habẽtis auctoritatẽ eſt: qꝺ ſignificet vꝉ nõ ſignificet quare diffinitioni date oportet addere aliaꝫ particulaꝫ vt ſit cõplecta. vt docti qđam addunt. Sic ergo diffinies ſignificare ad placituꝫ. eſt ſignificare ex impoſitione poſt poſitionẽ rei in eſſe: rei inqȝ que habet ſic ſignificare. Ex quo liquet imaginẽ quãuis ad placitum facta ſit nõ ſignificare ad placitum nec inſtrumentalꝛ ſed naturaliter.

Significare naturalꝛ

¶ Significare naturaliter: ẽ ſecluſa impoſitiõe ſiḡre ideſt illꝺ ſiḡat naturalꝛ quo poſito in eẽ ꝙuis circa illꝺ nulla fieret ĩpoſitio nihiloĩꝰ ſignificaret. ſicuti imago ꝺ q̃ modo dicebã ⁊ ſicut cognitio ꝺ qua dictũ ẽ ſignificare formaliꝉ: q̃ ſi ſemel in aĩa fuerit velit nolit voluntas ſignificabit.

Significare naturalꝛ duplex.

¶ Significare naturaliter dupex eſt Significare naturaliꝉ ꝓpie. ſignificare naturaliꝉ cõmuniꝉ. Significare naturalꝛ ꝓpie ẽ ſignificare formaliꝉ. ⁊ ſignificare formalꝛ. vt ſcitꝭ ẽ eẽ cognitionẽ. q̃libꝫ ergo cognitio ⁊ ſola talis naturalꝛ ꝓpie repſentat. Solet etiã ſic diffiniri. ſignificare naturalꝛ ꝓpie. ẽ ſe ipſo ⁊ nõ mediãte alio repſentare. Sꝫ qꝛ nũc nõ ſcitis qđ ſit aliqđ mediãte alio repſentare ex quo ꝺpẽdet huiꝰ diffinitiõis ĩtelligẽtia. nec expedit modo ſcire ſufficiat deſcriptio data. ¶ Significare naturalꝛ cõiꝉ eſt obiectiue ſignificare. ⁊ ſignificare obiectiue (vt dictũ ẽ) eſt ꝑ modũ obiecti ſe habẽs ſui vꝉ alteriꝰ cognitiõeꝫ cauſare. ſicut albedo q̃ eſt e regiõe mea mouet vt ſui ipſiꝰ habeat noticia. imago etiã mouet ad rei imagiãte cognitionẽ. et fumus ad cognitionẽ ignis. ⁊ gemitꝰ infirmi ad cognitionẽ male valetudinis ipſiꝰ. ſic etiã ſimilia ſe inuicẽ repſẽtãt. Ex hijs ſeqtur ꝙ mẽbra aſſignata ſufficiẽter diuidũt. ſignificare naturalꝛ. cũ ſufficiãt pro oĩbus q̃ ſic ſignificãt: quare nõ eſt neceſſariũ addere tertiuꝫ mẽbrũ. ſ. ſignificare ex inſtinctu nature.

De ſignificare ex inſtinctu nature.

¶ Sed vt cū pluribus loquamur et quia iā nimis eſt ī vſu. Notes ꝙ inſtinctus nature aut naturalis nil aliud eſt ꝙ̄ inclinatio naturalis potētie cognitiue vt cognitiua eſt. et appetitiue vt appetitiua eſt ſed de iſta nunc nō facies mentionē qꝛ nō ſcis quid ſit. puta inclinatio qua viſus inclinat ad videndū colores. et ſic de alijs potētijs: queq̄dē inclinatio nil aliud eſt ꝙ̄ potentia ipſa inclinata. Quare inclinatio quam habet lapis ad deſcēdendū deorſum nō dicitur inſtinctꝰ naturalis: ſed inclinatio nalꝭ. eſt. n. inclinatio nalꝭ terminus cōmunior ꝙ̄ ly inſtinctus naturalis. Cum ille oībus rebus iſte vero agentibꝰ per cognitionem duntaxat conueniat.

¶ Secundo notabis qꝺ ad aliquot cognitiōes habēdas magis mouetur potētia ex ſe ⁊ ſua naturali inclinatione et virtute ꝙ̄ ex obiecto mouēte ad illas vt ad cognitionē ignis viſo fumo magis ex ſe ꝙ̄ ex fumo mouetur: ad cognitionē leonis nunꝙ̄ viſi magis ex ſe ꝙ̄ ex pictura ipſius. Sic etiā ad oēm cognitionē quā ex diſcurſu habet ſicut ad cognitionē infirmitatis quā diſcurſiue habet medicus ex viſione vrine. Hoc crede nūc: tibi aperte oſtēdēdū eſt vbi de cōcurſu obiectoꝝ et potētiaꝝ diſſeretur. ¶ Hijs habitis dico duo primū quod pōt teneri quodlꝫ quod ſignificat naturalꝭ ſignificare ex inſtintu nature qꝛ ex inclinatiōe naturali ipſius potētie. que ad qualꝫ cognitionē naturalꝭ inclinatur. Et ſic ſepe beatus Auguſtinus et alij antiqui indiferenꝭ vtūtur: ſignificare ex inſtintu nature. pro ſignificare naturaliter et ecōtra. Sed nō eſt hic intellectus quē pretendūt cōmuniter loquētes cū diſtingāt ſignificare ex inſtintu nature cōtra ſignificare naturaliter propie: et ſignificare naturalꝛ cōmuniter. ¶ Dico ſecūdo (vt credo ad mentē ipſoꝝ niſi decepti ſint oēs ſicuti plures illoꝝ) ꝙ ſignificare ex inſtintu nature. eſt ſignificare naturalꝛ potētia ex ſe et ſua naturali inclinatione principalꝭ mota ad habēdū cognitionē ꝙ̄ ex ſigno ſic repreſentāte. exēpla tibi ſint illa q̄ nuꝑ dedimus. multa etiā ſic repreſentant brutis vt cōmotio aque ſignificat Delphinibꝰ (vt dicunt) tēpeſtatē futurā. ⁊ aeris intēperies cornicibus etiā. ſed certe iſta exēpla non oīno vera ſunt nunꝙ̄ delphinꝰ nec cornix tēpeſtatē futurā cognouerūt: ſed quia id diſcutere philoſophicū eſt trāſeo. ¶ Reſtat hic notandū ꝙ poſt to hoc mēbro aliter diffiniendū eſt: ſignificare naturalꝭ cōmuniter: ꝙ ſit diffinitū. Dico ꝙ̄ ꝙ ſignificare naturalꝭ cōmunꝭ eſt ꝑ modū obiecti cōcurrere ad noticiā ſui. ſicuti ignis preſens mouet potētiā ad ſui cognitionē certe tantū allicit potentiā ⁊ mouet ad ſui cognitionē ſicut ipſa potētia ex ſe ad eādē mouetur: et magis allicit et mouet ꝙ̄ fumus. quare oē illud quod mouet ad alterꝰ cognitionē dicetur ſignificare ex inſtintu nature. Ego tñ ſatꝰ eſſe iudico de hoc mēbro nō curādū. Et ſi iſta pueris nō exponas non te animaduerſiōe dignum iudicabo.

¶ Conſimili modo poteris diuidere ſignū ꝙ eſt duplex. naturale. ſ. ⁊ ad placitū. quod vocat Auguſtinꝰ ſignū datū. Et hoc eſt duplex quodā artificiale. aliud doctrinale. Doctrinale eſt quod deſſeruit pro diſciplinis tradēdis ſicut ſunt tꝭi vocales et ſcripti. Artificiale eſt quod deſſeruit ꝓ alijs rebꝰ agēdis ſicuti ſonus tube aut cāpane aut pileꝰ venalis: ſignuꝫ naturale duplex eſt: ſi non ponas ſignificare ex inſtintu nature. Si vero addas erit triplex. ſ. ſignū ſignificās naturalꝛ ꝓpie. naturalꝛ cōmunꝭ. et ex inſtintu nature. ſed iſta ſic ſe habēt ꝙ ſignū ſignificās naturaliter propie propius ſignū appellaꝭ ꝙ̄ alia duo ⁊ inter alia: id qꝺ ſignificat ex inſtinctu nature. Infimū locū tenet quod ſignificat naturaliter cōmuniter. nā videtur qꝺ nō propie ſignum dicatur eo qꝺ ſe ipſum repreſentet propie tñ ſi aliud ſignificet.

Difinis ſuppoſitio.

¶ De ſuppoſitione neceſſariū eſt tibi ante tertiā partem preparationis huius vbi erit eius propia ac prolixior cōſideratio nō nihil premittere ꝓ ſcđa parte cognoſcēda. ¶ Suppoſitio eſt terminus in propoſitione exiſtens cui correſpondet ſignificatum pro tēpore pro quo vnit copula ſue propoſitionis verbi gr̄a. hic ꝭminꝰ hō ī hac hō ē aīal ſupponit qꝛ correſpondet ſibi ſuū ſignificatuꝫ puta homo pro differētia tēporis preſentis pro qua vnit copula ſue propoſitionis qꝛ homo eſt in tēpore preſenti quare ly antexp̄us nō ſupponit ibi antexp̄us ē. nec ly adā ibi adā eſt: bene tñ in iſtis adā fuit: antexp̄us erit. correſpondēt illis terminis ſua ſignificata pro tēporibꝰ ſuaꝝ copularū fuit. n. adā ⁊ erit antexp̄us. Etiā in hac propoſitione nepos ātexp̄i pōt eē: ſuppoſito antexp̄uꝫ nunꝙ̄ nepoteꝫ habiturū: qꝛ tñ poſſibile eſt ipſum habiturū: ſubiectuꝫ llius propoſitionis ſupponit qꝛ ꝙ̄uis nō correſpōdeat illi ſignificatū ꝓ tēpore preſenti. preterito. aut futuro. dicꝭ reſpōdere pro poſſibili quia poteſt eſſe. et ꝓ poſſibili etiā vnit illa copula. quare ly chimera non ſupponit in oībus iſtis. chimera eſt. chimera erit. chimera fuit. chimera poteſt eſſe. Si alicubi ſupponere poteſt alias videndum.

Diuiditur ſuppoſitio.

¶ Rurſus notabis qꝺ duplex eſt ſuppoſitio quedā materialꝭ ⁊ quedā perſonalꝭ: ꝑſonalꝭ ſuppoſitio eſt terminꝰ ſupponens pro ſignificato qꝺ propie ſignificat vt ly hō ibi hō eſt aīal ſupponit pro Socrate ⁊ Platone quos propie ſignificat. Suppoſitio materialis eſt terminꝰ ſupponēs pro ſignificato quod impropie ſignificat vt ly homo ibi homo eſt dictio diſſillaba ſupponit pro illa met dictione quā impropie ſignificat. ¶ Amplꝰ duplex eſt ſuppoſitio quedā cōmunis ⁊ quedā ſingularis. Suppoſitio cōmunis eſt terminus communis ſupponens. Suppoſitio ſingularis eſt terminus ſingularis ſupponens vt in iſta Socrates eſt aīal. predicatum cōmuniter: ſubiectū vero ſingulariter ſupponit. Iſta duntaxat iudicaui tibi modo neceſſaria. illa ⁊ alia ſi que ſuꝑſunt pro hac materia plenius intelligēda exactius tertia ꝑte cognoſces.

Secunda pars ſequitur eiuſq̄ꝫ de termino ac ſua legitima difinitione cōſideratio prima.

Inueſtigatur diffinitio termini

Quia in principio promiſſimus inueſtigaturi definitioneꝫ termini legitimaꝫ iuxta eiꝰ veraꝫ conotationem aduertite. qꝺ diffinitio data. ſ. terminꝰ eſt dictio ⁊c. ꝙ̄uis nō ſit oīno inepta ob id qꝺ conuertibilꝭ eſt cū diffinito ⁊ econtra ⁊ explicat propietatem rei importate per ipſum eſſe dictioneꝫ: termini eſt propietas. Sed quia non explicat illā vt ſignificaꝭ ꝑ ipſuꝫ difinitū ideo nō eſt oīno apta: qꝛ ꝙ̄uis ly terminus dictionē ſignificet non tamen ea ratione qua dictio. et hoc requirꝭ (vt diximus) vt difini

tio ſuffi cienter explicet. inueſtigandū ergo eſt. q̄d cō
no: et ly. t̄rus. vt eiꝰ cōnotatione explicata legitimā ei
aſſignemus diffinitionē. ¶ Ego crediderim ꝙ qui pri
mo hoc vocabulo. t̄rus. vſus eſt pro dictionibus ip̄is ꝙ
aſpiciens ea q̄ finiunt claudunt aut terminēt res cor-
poreas t̄ros ꝯpellarit: Simulq̄ꝫ contēplans ꝓpōnes ꝺ
quibꝰ logici cōſiderāt claudi ac terminari dictionibꝰ
aliquibꝰ ſaltem illis q̄ vocātur ſubiectū ⁊ predicatum
ꝙ voluit illa ꝓpter ſimilitudinē ad alia in hoc q̄d eſt
finire ac t̄minari: t̄ros etiā apellare. ſic vt voluerit ly.
t̄rus. eſſe t̄rum cōnotatiuū principal̄r dictionē īportan
tē aut ſignum cōnotādo ꝙ terminet ꝓpōnem aut ſit
extremū eius. vnde credo etiā ortū habuiſſe ſubiectū
et predicatū extrema ꝓpōnis apellari. Et iuxta hoc fa
cile elicies diffinitionē t̄ri. ſ. ꝙ t̄rus eſt dictio aut ſignū
terminās ꝓpōnem vel ſic (q̄d idē eſt) t̄rus eſt extremū
ꝓpōis. certe a primeua eiꝰ inſtitutione cōnotationem
illā videt̄ habuiſſe q̄re ⁊ diffintōnē eiꝰ legitimā eē pre
dictā. Et hoc videtur ſenſiſſe Ariſtoteles cū p̄mo prio
rū. ſolū ſubiectū et predicatū t̄rum vocet. ¶ Sed po-
ſtea logici vt ex eorū ſcriptis apparet nō tam arcte vſi
ſunt illo vocabulo. nec tam ſtrictā illi tribuerūt cōno
tationē. nā Boetiꝰ inquit t̄ros voco noīa et verba qui
bus nectitur ꝓpō. ſcōm quē t̄rus p̄cipal̄r ſigat dictio
nē cōnotādo ꝙ ſit extremū aut verbū ꝓpōnis et tūc ſic
diffinies t̄ruꝫ. eſt extremū ꝓpōnis aut verbum eius.
¶ Venerabilis tū̄ inceptor iam ad analogiā predictā
oīno nō reſpiciens: magis laxauit habenas: et amplio
rē illi tribuit ꝯnotationē. q̄ꝛ voluit vocobulo eodē oīa
q̄ intrāt cōpoſitionē ꝓpōnis apellare. Et ſic diffiniuit
t̄rum. t̄rus eſt pars ꝓpinqua ꝓpōnis. ꝑ partē propin
quaꝫ intelligit qualꝫ partē ꝓpōnis ex qua cū alia vel
alijs habet conſurgere ſigatio totiꝰ ꝓpōnis. ſicuti eſt
quelꝫ dictio q̄ pōt poni in ꝓpōne ſiue declinabilis ſit
ſiue indeclinabilis. Nam ſigatio huiꝰ ꝓpōnis Socra
tes vel Plato fortiter diſputabat aduerſus hereticuꝫ.
et ſciſmaticuꝫ. ex quacūq̄ꝫ dictione illaꝝ cū alijs ſiue ſit
aduerbiū ſiue ꝑpoſitio ſiue nomē etiaꝫ cōſurgit. Etiā
ex ſigatiōe de ly buf qua ſigat ſe et ly baf et ly ē cōſur
git ſigatio huius ꝓpōnis buf eſt baf. pars vero illa ꝓ
poſitionis ex cuius ſigatiōe nō ſic cōſurgit eiꝰ ſigatio
vocatur remota. ſicuti eſt lr̄a aut ſillaba ſi capiat̄ vt lit
tera aut ſillaba nā ſi capiatur p̄ dictio bene eſt t̄rus vt
ibi. a. eſt littera. b. eſt elementū. Ly pars ꝓpinq̄ dicit
aptitudinē ac ſi diceret eſt ſignuꝫ q̄d aptum natum eſt
eſſe partem propinquam propoſitionis.

¶ Neoterici vero ſequūtur venera-
bilē inceptorē q̄ꝛ diffinitioneꝫ illius amplectūtur et ſi
aliā verbis differētē aſſignēt non tū̄ re nā ſic diffiniūt.
t̄rus eſt ſignum ponibile in ꝓpōne vt pars ꝓpinqua.
eſſe ſignū ponibile in ꝓpōne et eſſe partē ꝓpoſitiōis
vt explicatū eſt idē ſunt coincidūt ergo ille diffinitio-
nes. ecce ergo tres diffinitiones quaꝝ q̄libꝫ iuxta intel
ligentiā ſui inuentoris talē vel talē t̄ro tribuētis ꝯno
tatiōeꝫ poteſt dici deſcriptio legitima termini de vlti
ma ſolet cōmūit̄ diſputari an bona vel mala ſit q̄d et
nos faciemꝰ. Et ſi ego ſequētē deſcriptionē q̄ꝫuiſcuꝫ
alijs cōuenientē t̄ris tū̄ notioribꝰ magiſq̄ꝫ explicātibꝰ
diffinitū credere cōfici. ſ. t̄rus eſt dictio ex cuiꝰ ſigatio-
ne depēdet ſigatio totiꝰ ꝓpōnis. ¶ Cum hic loquimur
de ꝓpōne itelligas de cōſueta q̄ dictionibꝰ cōſtat: nō ꝺ
inuſitata ſicuti ē ramꝰ oſtēdens vinū eē venale. Pau
ca argumēta et q̄ conducent ad predictoꝝ clariorē itel
ligentiā formabimus: iā quidē tēpus eſt vt iuuenes i
proponēdo ac reſpōdendo dialectici appareāt. hucuſq̄ꝫ
enim rude planeq̄ꝫ veluti grāmaticos eos docuimus.
¶ Sed quia ignorāt adhuc modū ſeruandū opponē
di. ac reſpōdēdi. in diſputatiōe. operepreciū eſt priuſq̄
argumēta ꝓponant ſibi illū tradere. vt multi tradūt:

¶ Pro quo aduertito q̄d poſtq̄ꝫ ar-
gues ſiue opponens argumentū ſuū ꝓpoſuerit reſpō
dēs reſumat illud fidel̄r ſemel vt non ignoret q̄ alius
propoſuerit ⁊ tandē ambo cōueniāt. poſtea vero iterū
veniat ad principiū argumēti. et ſi añs habet maiorem
(iam ſcis q̄ iſta ſit) reſumpta maiori ſi ſuo iudicio ap
paret ſibi vera dicat cōcedo maiorē. ex inde veniens ad
minorē ſi inueniat verā etiā cōcedat. ⁊ tandē tota ꝯña
reſumpta ſi appareat bona cōcedat. ⁊ pōt audacter op-
ponēti dicere totū q̄d propoſuiſti cōcedo: ex illo enim
nil habes cōtra me aut concluſionē meā. ſi vero maior
fuerit falſa neget illā ibiq̄ꝫ pede fixo ſiſtat ⁊ nō ſecūdo
minorē reſūmat ſꝫ taceat vſq̄ꝫ quo arguens ꝓbet ma-
iorē. Si maior appareat ſibi dubia ſic vt anceps ſit an
vera ſit vel falſa dubitet ⁊ ibi etiam ſiſtat. Si tū̄ maior
fuerit impertinēs ſuo propoſito ſic ꝙ ex conceſſione
vel negatione nichil cōtra ipſuꝫ habet reſpōdeat per
hoc verbū tranſeat. ac ſi diceret michi īpertinēs eſt do
tibi q̄d vis ⁊ ibi nō ſiſtat ſed veniat ad minorē ⁊ reſpō
deat iuxta eius q̄litatē concedēdo negādo etiā: duꝫ tū̄
nō vlteriꝰ tranſeat dum dubitat aut negat. Si tū̄ añs
ſit vna ſimplex propoſitio reſpōdeat ſcōꝫ eiꝰ q̄litatem
⁊ ſi cōcedat tranſeat ſtatim ad ꝯñam. ¶ Aduerte tū̄ ꝙ
cōceſſis añte ⁊ ꝯña licebit reſpōdenti cōcedere ꝯñs. nō
tū̄ bene reſpōdebit ſi neget q̄ꝛ ſi añs et ꝯñam cōceſſiſti
ꝯñs habes cōcedere de neceſſitate. ſi vero negaſti añs
ibi ſiſtendū. ſi tū̄ ꝯñs cōceſſiſti ⁊ negaſti ꝯñam etiā ibi
ſiſtēdū: igit̄ nūq̄ ꝯñs negandū eſt ſaltē in reſſūptione
argumēti. ¶ Nota rurſus ꝙ contingit ſepe ꝙ añs vel
maior aut minor aut ꝯña ſit ꝓpoſitio equiuoca hoc eſt
habens plures ſenſus. Ad illā reſpōdebis per hoc ver
bū diſtingo explicādo illiꝰ ſenſus ⁊ explicato vero cō
cedat ī illo. explicato falſo neget. habes igitur ꝙ quin
q̄ꝫ ſunt verba quibꝰ vſurus eſt reſpondēs. ſ. cōcedo. ne
go. dubito. diſtingo. trāſeat. quibꝰ arguēs dum arguit
nūq̄ vtatur. vtetur tū̄ illis que ſua ſunt. ſ. arguo. oppo-
no. inſto. ꝓbo. improbo. cōfirmo ⁊c. Sꝫ vt iſta practice
tur ꝯtra diffinitionē ꝯmunē t̄ri nā ꝯtra diffinitōes boe
tij aut philoſophi pauca aut nulla currūt argumēta.

¶ Primo ſic arguat opponens. hec
oratio petre fac ignē eſt t̄rus et non eſt ſignū ponibile
in propoſitione igitur diffinitio mala. maior vera quia
quelꝫ oro eſt t̄rus. et minor ꝓbatur: q̄ꝛ ī nulla ꝓpōne
pōt poni q̄ꝛ ſi in aliqua maxime in iſta volo ꝙ petre fac
ignē ſꝫ iſta eſt oro inepta vt vides. igitur nō eſt ꝓpoſi
tio: ergo non poſuiſti illū t̄rum in ꝓpōne. nec poteris
ponere. ¶ Reſpōdēs ſic reſumat. Sic arguis hec oro
petre fac ignem eſt t̄rus et nō eſt ſignū ponibile in pro
poſitione igitur diffinitio mala. hec oro petre fac ignē
eſt t̄rus cōcedo iſtā maiorē. ⁊ tū̄ non eſt ſignuꝫ ponibi
le in ꝓpōne nego iſtam minorē. Et ad ꝓbationē cū ar
guis in nulla propoſitione pōt poni q̄ꝛ ſi in aliq̄ pone
retur maxime in iſta volo ꝙ petre fac ignē: ſꝫ in iſta nō
cum ſit inepta oro igit̄ ⁊c. in nulla ꝓpoſitione pōt po
ni diſtingo ſcōm ſe et ſic cōcedo. aut ſcōm t̄ruꝫ ſibi ſino
nimū et ſic nego dico ⁊ pro nunc crede ꝙ plures t̄mini
ſunt vt (cognitiōes exteriores) qui nō poſſunt ꝑ ſe bñ
ꝑ ſuos ſinonimos poni in propoſitione ſic de predicta
orone ꝙ nō ponit̄ ſcōꝫ ſe q̄ꝛ ſemꝑ cōſtituet oroneꝫ ine-
ptā ponitur tū̄ ſcōꝫ iſtā petre, facias ignē q̄ eſt ſibi ſino
nima aut ī iſta volo petre ꝙ facias ignē. Termini ſino
nimi ſunt q̄ ſigant idē et eodē mō q̄ntū ad cōnotatiue vt
abſolute ſigare et ſi differāt in aliquo mō ſigandi grā
maticali vt hō et hō hō et hoīs ly hoīs ſolū differt a ly
hō in modo ſigandi grāmaticali q̄ꝛ. ſ. ſigat ꝑ modū vt

Primi termini diffinitio ex philoſofo.

Secūda diffinitio ex boetio.

Tertia diffinitio ex ocham.

Diffinitio t̄mini cōmunis.

Modus arguēdi traditur.

Primo cōtra diffinitiōē t̄ri arguitur.

Reſpōſio.

cuius. ſic in ꝓpoſito iſte due orones petre fac ignē. petre facias ignē ſunt t̄ri ſinonimi: differūt ſolū in modo ſig̃andi grāmaticali qꜭ i deſinētia diuerſa lr̄aꝝ q̄ diferētia grāmaticał eſt: ꝓpt̄ qḋ p̄ma reddit oronē ineptā: ꝛ ſcḋa aptā. ly hoīs ibi leo hoīs currit ſupponit tñ ꝓpt̄ ſuū modū ſig̃andi grāmaticalē non eſt verificabił de ſuo ſignificato ſcḋꝫ ſe ſufficit tñ vt ſupponat: ꝙ ſit verificabilis ſcḋꝫ ſuū ſinonimū puta ſcḋm ſuū rectū. Sicut de predicta orone ſic dices de iſta petre facito ignē non eñ ſcḋꝫ ſe ſꝫ ſcḋꝫ ſuā ſinonimā iſtā. ſ. petre feceris ignē pōt poni in propoſitiōe: puta i iſta volo petre ꝙ feceris ignem. Si aliq̈s petat a te de iſtis oronibꝰ interrogatiuis quis legit vtrū plato diſputat an ſint t̄ri. dicas ꝙ ſic et ꝙ ponūtur in iſtis propōnibꝰ īterrogatiuis quis legit īterrogo vtrum plato diſputat. de optatiua orone nō eſt dubiū qui in ꝓpōne ponat̄ ꝛ ſit t̄ꝰus vt ibi dn̄ ſcolaſtici audiūt vtinam ꝓficiant etiam ſubiūctiua vt ibi ſi ſol luceret dies eſſet.

Secūdo arguitur.

Secundo arguitur contra eādem diffinitionē iſte terminꝰ leo ſeorſum ſcriptus in nulla ꝓpoſitione ponit̄. ergo nō eſt terminꝰ conſequēs eſt falſum cū ſit dictio igitur diffinitio mala. Reſpōde in caſu illo cōcedendo antecedēs negādo cōſequētiam nā in diffinitione nō dicitur ꝙ ſit ſignū poſitū in propoſitione: ſed ꝙ ſit ponibile: hoc eſt ꝙ poſſit poni. Contra hoc arguit̄ quia ſequitur ex hac reſpōſione ꝙ terminꝰ qui modo nō eſt: a me tñ craſtina die ſcribēdus eſſet terminus qꜭ eſt ponibile in ꝓpoſitione: ideſt poteſt poni. Ad hoc dic negādo ſequellā qꜭ tua diffinitio debet intelligi ſic. ſ. ꝙ ſit et poſſit poni in ꝓpoſitione. ſed terminus craſtina die ſcribēdus et ſi poſſit poni in ꝓpoſitione nō tñ eſt in reꝝ natura. Sed cōtra hoc replicatur quia ex hoc ſequitur ꝙ atramentū in calamo eſſet terminus qꜭ eſt et pōt poni in propoſitione qꜭ pōt ex illo lineari hic terminꝰ homo. Etiā lapis aut lignū in quibus pōt ſculpi idē terminꝰ. Ad hoc dic negādo etiā ſequellā et ad probationē dic ꝙ nō ſufficit ꝙ ſit et poſſit poni in ꝓpoſitione vt ſit terminꝰ: ſed requiritur ꝙ ſit actualiter ſignū. vt ſignū capit̄ in diffinitione.

Pro quo notes qḋ ly ſignum quod ponitur loco generis in predicta diffinitione nō capit̄ indiferēter pro quocūq̧ ſigno ſed pro ſigno tantū doctrinali. Atramentū. lignū. aut lapis. nō eſt ſignū doctrinale nullum igitur illoꝝ terminꝰ eſt. ꝛ ſi ſit ꝛ poſſit poni in ꝓpoſitiōe. vel dic (vt cōmunit̄ dicit̄ et bene) ꝙ ly ponibile in diffinitione dicit aptitudinē in potentia ꝓpinqua et nō in remota. Pro quo aduerte ꝙ aliquid eſſe ponibile in potētia propinqua in ꝓpoſitiōe. eſt poſſe poni ſine acquiſitione ſignificationis ḋ nouo et ſine hoc ꝙ fiat ſimilis etiā de nouo alicui termino logico. Atramentū ex hoc ꝙ lineatur ex illo ille terminꝰ homo et lapis et lignū ex hoc ꝙ in illis inſculpitur accipiūt ſignificationē de nouo et fiunt ſimilia terminis logicis. quare nō dicunt̄ termini. Nec ex hoc ſequitur ꝙ ſcribēs ly homo aut inſculpens. ꝙ imponit qꜭ virtute iſtius operationis nō ſignificat: ſed diſponitur vt ſignificet virtute impoſitionis antique facte ab illo qui primo impoſuit ſimilē terminū. ita ꝙ facta illa lineatione cōſurgit ibi ſignificatio virtute predicte impoſitiōis. Quare nō opportet dicere ꝙ atramētū eſt impoſitū: nec abſolute nec cōdicionalr̄.

Tertio arguitur.

Tertio arguitur. alicui cōuenit difinitū illius diffinitionis cum aliqua determinatione cui non conuenit diffinitio cum eadē igitur non eſt bona: antecedēs probatur nā de hoc termino homo ſeorſum ſcripto verū eſt dicere ꝙ eſt terminus extra propoſitionē tamen non eſt verū dicere ꝙ eſt ſignum ponibile in propoſitione extra propoſitionem igitur ꝛc.

Reſpōſio.

Pro huius ſolutione nota prius vnum quod non diximus duꝫ ageremꝰ de diffinitiōe. ſ. ꝙ nō ſolū opportet diffinitū ꝛ diffinitionē cōuerti vt ſit bona diffinitio ſed requiritur etiā ꝙ addita vna particula aut determinatione vni illoꝝ ꝙ ſi eadē alteri addatur ꝙ etiā cōuertant̄. Ut ſi iſta ſit vera Socrates ē homo albꝰ etiā iſtā opportet eſſe verā: ſocrates ē ſubſtātia corporea rationalis alba. Hoc tñ intelligendū venit dum modo determinatio capiat̄ eodē mō cū diffinito et diffinitione. Ad ꝓpoſitū argumēti notes ꝙ i hac diffinitiōe ſignuꝫ ponibile in ꝓpōne extra ꝓpōnē illa ḋterminatio extra ꝓpōnē pōt ḋtermiare ly ſignū ꝛ tūc ſeuſꝰ illiꝰ ꝓpōnis eſt ly hō ſeorſū ſumptꝰ eſt ſignū extra ꝓpōnē qḋ ponibile in ꝓpōne et eſt vera. vel pōt ḋterminare ly ponibile in ꝓpōne et tunc propoſitio eſt falſa quia denotatur ꝙ poſſit poni in propoſitione extra ꝓpoſitionē quod eſt impoſſibile. ſic etiā illa determinatio ſumpta cū diffinito ibi terminus extra ꝓpoſitionē cū ly terminus ſit terminꝰ cōnotatiuus et de principali ſignificato importet ſignuꝫ et de minus principali eſſe ponibile in propoſitione. Dico ꝙ ſi determinet principale ſignificatū eſt vera illa ꝓpoſitio ly homo ſeorſum ſūptus eſt terminus extra ꝓpoſitionē: quia denotat̄ ꝙ eſt ſignū extra ꝓpoſitionē quod pōt poni in ꝓpoſitione. Si vero determinet minus principale ſignificatū eſt ꝓpoſitio falſa: quia denotatur ꝙ ſit ponibile in ꝓpoſitione extra propoſitionē. Nunc ad formā argumēti dicit̄ negādo antecedēs: ꝛ ad probationē dico ꝙ vtraq̧ illarū eſt vera aut vtraq̧ falſa. Si determinatio determinet idem in ambabꝰ: ſi vero aliter non capitur eodē modo quare nichil ex hoc habet̄. Argumētū poſitum et plura alia q̄ hic ſolent fieri nō ſunt alicuiꝰ vtilitatis: ſcies dum videbis inſolubilia. Queſtio etiā ſolet hic moueri quidē magis curioſa ac tedioſa q̄ vtilis: an quilibet terminus poteſt eſſe poſitus in propoſitione: ſed non cures de illa.

De termino ſignificatiuo et nō ſignificatiuo ſcḋa cōſideratio.

Terminus duplex ſignificatiuus et nō ſignificatiuus.

Terminorū aliꝰ eſt terminus ſignificatiuꝰ alius terminus nō ſignificatiuus. terminus ſignificatiuus eſt terminꝰ ſignificās naturalr̄ propie: vel ad placitū ꝓprie. vt termini vocales et ſcripti impoſiti. et terminꝰ quilibet mentalis. terminus nō ſignificatiuꝰ eſt terminꝰ q̄ nō ſignificat ad placitū ꝓprie nec naturalr̄ proprie vt iſte dictiones buf. baf. et littere etiā quādo capiunt̄ vt dictiōes. nō. n. ſufficit ex inſtinctu nature aut naturalr̄ cōmuniter ſignificare vt terminus ſit ſignificatiuꝰ: nec etiā ad placitū improprie. ſicuti ille terminꝰ. buf. ſignificat oēs ſibi ſimiles (vt quidam dicunt).

Primo arguitur contra diuiſionem.

Probādo iſtā diuiſionē eſſe malā primo ſic arguitur. Alicui cōuenit diuiſio cui non cōuenit aliquod mēbrū diuidēs igitur diuiſio mala: cōſequētia eſt bona: ꝛ probat̄ antecedēs. iſta ꝓpoſitio. a. eſt. b. eſt terminꝰ cū ſit propoſitio et oratio: ꝛ tñ nec eſt ſignificatiuꝰ nec nō ſignificatiuꝰ. igitur etiā ꝙ non ſit nō ſignificatiuꝰ patet cū ſit ꝓpoſitio: ſed ꝙ nō ſit ſignificatiuꝰ arguitur ſic: nec eſt ſignificatiuꝰ ad placitum ꝓpie nec naturalr̄ propie igitur nō eſt ſignificatiuus cōſequētia eſt bona. et probatur antecedens primo ꝙ nō ſignificet ad placitū propie patet qꜭ ſi ſic ſignifica-

ret eſſet rõne illius copule eſt q̃ ſig̃at ad placitũ ꝓpie q2 nõ eſt ibi aliquid aliud rõne cui9 ſic ſignificet: ſed hoc nõ q2 cũ ſint ibi duo termini ſignificãtes naturalr̃ cõmunit potiꝰ rõne illoꝝ haberet ſignificare naturalr̃ ꝙ rõne vniꝰ ſcilicet copule ad placitũ. igitur nõ ſigat ad placitũ. Nec ſigat naturalr̃ ꝓpie q2 ſigat ex ĩpoſitione ſi eni deponeretur ly eſt a ſua ſigatiõe tota illa ꝓpõ ampliꝰ nõ ſigaret igitur nõ ſigat ſecluſa ĩpoſitione quare nec naturalr̃ ꝓpie. ¶ Ad hoc reſpõdeas negãdo pmũ añs et cũ ꝓbatur cõcedas ꝙ illa ꝓpõ eſt tr̃us et eſt ſigatiuꝰ. et cũ ꝓbatur ꝙ nõ: dic ꝙ ſigat ad placitũ ꝓpie. Et qñ arguitur ꝙ nõ q2 ſi ſic ſigaret eẽt rõne copule: concedo. Et qñ inſtatur vltre eius ꝙ ſi rõne copule q̃ eſt vnꝰ tr̃us ſigat ad placitũ ergo rõne alioꝝ duoꝝ deberet ſigare naturalr̃. nega ꝯñam. q2 q̃uis ſigatio illius ꝓpõnis cõſurgat ex ſubiecto ꝛ pdicato ſigantibꝰ naturalr̃ cũ cõſurgat etiã ex copula ſigante ex ĩpoſitione tota ꝓpõ nõ ſigat ſecluſa ĩpoſitione igitur nõ ſigat nalr̃ vt pꝫ ex diffinitiõe quã dedimꝰ de ſigare naturalr̃. Eſt ergo illa ꝓpõ tr̃us ſigatiuꝰ ad placitũ ꝓpie. Sequitur ex hoc ꝙ quelꝫ oro q̃ habet vnũ tr̃m ſigantẽ ad placitũ etſi oẽs alij ſignificent nalr̃ ꝙ ſigat ad placitum.

¶ Scdo arguitur ſi ſocrates authenticus ĩpoſitoꝛ ĩponat iſtã litterã. a. ad ſigandũ leones et cõmũitas apud quã ĩponit iudicet ipꝫ ĩponere ad ſigandũ equos illa lr̃a. a. erit tr̃us in tali caſu ꝛ tñ nec ſigatiuꝰ nec nõ ſigatiuꝰ ergo diuiſio mala maioꝛ eſt nota ſimul ac ꝯña: et minoꝛ ꝓbatur. ꝙ nõ ſit nõ ſigatiuꝰ patet q2 ſemꝑ apd̃ illã ꝯmũitatẽ ſigabit equos. ſꝫ ꝙ nõ ſit ſigatiuꝰ ꝓbatur q2 vel ſigabit equos vel hoĩes nõ ſcdõ q2 nullus d̾ illa ꝯmũitate mouetur ad cognoſcẽdũ hoĩes. nec ſigat equos q2 ſi illos ſigaret eẽt ex ĩpoſitiõe ſꝫ ĩpoſitoꝛ nõ ĩpoſuit ad ſigandũ equos ſꝫ leones igitur nõ ſigat equos. alias aliquid ſigaret ad placitũ ꝛ cõtra volũtatẽ ĩponẽtis. ¶ Ad hoc argumẽtũ reſpõdeas cõcedẽdo maiorẽ: negãdo minorẽ: ad probationẽ dic eſſe tr̃uꝫ ſigatiuũ ꝛ dic ꝙ ſigat equos: et qñ arguitur ꝙ nõ: q2 nõ ſigat illos ex ĩpoſitione falſuꝫ eſt. Pro quo ſcias ꝙ vt volũtas ĩponẽtis (quãtũcũq; authẽtic) iſit ſufficiẽs vt ille apud quẽ ĩponit aceptet vel ſufficiẽter moueat ad acceptãdũ nõ ſufficit ipſa volũtas abſolute ſꝫ ipſa credita tal̾. ſi eni ſocrates velit ĩponere ly. b. ad ſigandũ. et ꝯmũitas dubitaret de volũtate eius vel crederet ipſuꝫ velle aliq̃d aliud illa volũtas nõ ẽ ſufficiẽs motiuũ vt cõmũitas acceptet ĩpoſitionẽ. ſi tñ ĩpoſitoꝛ velit aliq̃d aliud et crederet ꝯmũitas illuꝫ ĩponere: volũtas illa credita talis ſufficiens motiuũ ẽ vt ꝯmũitas moueat̾ ad acceptãdũ. Ad ꝓpoſitũ ergo argumẽti dicas ꝙ volũtas ĩpoſitoris credita talis. ſ. ꝙ ĩponit ad ſigandũ leones ſufficit vt acceptet ꝯmunitas et valet impoſitio. Iſta diuiſio alijs tr̃is poterat dari et fortaſſis aptius. ſ. ꝯm minoꝝ alius ſigatiuus ꝓpie alius ſigatiuꝰ ĩꝓpie. Naꝫ illa lr̃a. a. ſeipſaꝫ ſigat naturalr̃ ꝯmũit̾. ſuũ ꝓlatorẽ ex inſtinctu nature. voces ſibi ſil̾es nalr̃ coĩter vel ad placitum improꝑie (vt aliq̃ volũt) et eodẽ mõ lr̃as ſibi correſpõdẽtes in ſcripto. d̾ quo libro periherm. ſed q2 ſic vel ſic diuidere ad placitũ ẽ: dic vt libet.

De termino. vocali ſcripto ac mẽtali conſideratio tertia.

Secda diuiſio d̾ tr̃o mẽtali vocali. ꝛc.

TErminorũ alius eſt mentalis alius vocal̾ aliꝰ ſcriptus. diuiſuꝫ eſt ly tr̃us ĩ tota ſui cõmunitate aceptus. Sicuti in pcedẽti diuiſiõe. tr̃us mẽtal̾ eſt tr̃us exiſtens in potẽtia cognitiua ſicut cognitio de qua dicebamꝰ ꝙ repreſentabat formalr̃ vt viſio qua ſocrates aut brutũ videt colorẽ q̃ eſt in potẽtia cognitiua ſenſitiua q̃ viſio ſicut quelꝫ alia cognitio ſenſitiua: ſolet vocari ſenſatio. Et cognitio qua cognoſco patrẽ abſentẽ q̃ eſt ĩ potẽtia itellectiua q̃ cognitio ſolet vocari itellectio. et quelꝫ tã ſenſitiua q̃ itellectiua ſolet vocari valde vſitato vocabulo cõceptꝰ. Sꝫ notes ꝙ ſicut diximꝰ ĩ pcedẽtibꝰ ꝙ aliq̃s tr̃ꝰ ſigat aliq̃d. aliq̃s aliq̃l̾r. ꝛ poſuimꝰ pro tũc exẽpla q2 faciliora ſolũ ĩ tr̃is ſcriptis ꝛ vocalibꝰ. ꝙ idẽ ꝯuenit mẽtalibꝰ. nã ẽ aliq̃ cognitio ĩ mẽte q̃ repñtat aliq̃d vt cognitio qua platonẽ cognoſco. ꝛ quedã eſt q̃ repñtat aliqua vt cognitio qua conoſco oẽs hoĩes. vl̾ cognitio qua conoſco populũ vnũ. Eſt etiã alia q̃ repñtat aliq̃l̾r vt cognitio qua cognoſco aliq̃l̾r vniuerſaliter vel ꝑticulariter qñ formo iſtã ꝓpõnẽ ſortes ẽ aĩal cognitio q̃ correſpõdet ly ẽ ĩ voce vl̾ in ſcripto ſigat aliq̃l̾r ꝛ cognitio corrñdẽs ly oĩs ly nõ ꝛc. ſicut correſpõdẽs ly ſocrates aliq̃d. ly aĩal aliqua. Et iſta cognitio ſolet vocari actꝰ et nõ ꝯceptꝰ ſic ꝙ nomẽ cõceptꝰ ſe extẽdat ad cognitiones q̃ ſigant aliq̃d vl̾ aliq̃ ꝛ nomẽ actꝰ ad illas q̃ ſigant aliq̃l̾r. aliq̃ñ indiferent oẽs vocãtur cõceptꝰ. ſꝫ paꝝ refert dũ mõ cõſtet de re. Habes ex hijs ꝙ tr̃ꝰ mẽtal̾ dupl̾r põt diuidi. pmo ĩ tr̃m mẽtalẽ q̃ eſt cognitio ſenſitiua ꝛ ĩ illũ q̃ ẽ cognitio itellectiua. ſcdo ĩ tr̃m mẽtalẽ ſigantẽ aliq̃d vl̾ aliq̃. Et ĩ illũ q̃ tãtũ aliq̃l̾r repñtat. ¶ Rurſus nota cõparando tr̃os vocales ꝛ ſcriptos ſigatiuos ad mẽtales. ꝙ iſti depẽdẽt in ſua ſigatiõe qua ad placitũ ꝓpie ſigant a mẽtalibꝰ. Et ꝓpt̾ea dicunt̾ illis ſubordinari: ꝛ mediãtibus illis ſigare. Pro quo aduertito ꝙ vox aut ſcripta nõ põt ĩponi ad ſigandũ: ni pcedat in mẽte cognitio rei ad quã ſigãdã ĩponit̾. nã ſi ly. a. ĩponat̾ ad ſigãdũ hoĩeꝫ rome exñtẽ quẽ nũq̃ cognouiſti. nec aliq̃s d̾ illo tibi aliq̃d a locutꝰ eſt. ly. a. nõ repñtabit tibi iſtũ hoĩeꝫ potiꝰ ꝙ aliũ exñtẽ ĩ Alexãdria q2 eq̃l̾r te habes in ordine ad illos q2 nullũ eoꝝ cognouiſti: ſi tñ tibi dicat ĩpoſitoꝛ Rome ẽ hõ l̾iarꝰ. facie aq̃linꝰ ꝛ oblõgus. frõte rotũdꝰ. capillis ruffus ꝛc. iã habes aliquã cognitionẽ d̾ illo ſi tũc dicat ly. a. ſigabit deinceps nobis hoĩeꝫ illũ: iã ly. a. apd̃ te erit tr̃ꝰ ĩpoſitꝰ. ꝛ mouebit deinceps te ad hñdã ſil̾em noticiaꝫ illi quã pmo habuiſti de hoĩe illo. depẽdet ergo ſigatio tr̃i vocal̾ aut ſcripti a mẽtal̾ tr̃i ſigatiõe qñquidẽ vt ꝓbatũ ẽ nõ poterit ſine illa ſigare. et hoc ẽ ſubordinari ĩ ſigando tr̃os vocales et ſcriptos mẽtalibꝰ. ꝛ hoc etiã eſt mediãte illo ſigare. Duas cõditiões req̃ſitas ex parte tr̃i mẽtalis mediãte quo vocal̾ dicitur ſigare ꝛ vnã ex parte vocalis notabis. pmo ex parte mẽtal̾ req̃rit̾: ꝙ pſupponat̾ vt dictũ eſt. ſcdo ꝙ ſit ſil̾is ſaltẽ ĩ ſupponẽdo cũ vocali. i. ꝙ ſupponãt ꝓ eodẽ adeq̃te. ex ꝑte vocal̾ req̃rit̾ ꝙ moueat ad ſil̾eꝫ cõceptũ. ſicut cognitio Ceſaris pſupponit̾ illi voci. ceſar. ꝛ ſil̾is eſt illi q2 ꝓ eodẽ ſupponũt. ꝛ illa vox poſt ĩpoſitionẽ mouet potẽtia cognitiuã vt habeat ſil̾is cognitio. ꝛ ſic de oĩbus alijs tr̃is ĩpoſitis. Hic pꝫ tr̃m mẽtalẽ ſeipo ꝛ nõ mediãte alio ſigare. d̾ nõ ſigatiuis ſicut ly buf nõ ẽ dicẽdũ ſubordinari mentali. q2 pꝰus ẽ illũ tr̃um ſigare ſeipꝫ nal̾r coĩter ꝙ cognitio eiꝰ ſit ĩ mẽte cũ ipe moueat vt illa habeat̾. dr̃ tñ ſinonime ſigare cũ illo tr̃o mẽtali: et illũ ſibi corrñdere. hoc exactiꝰ ĩuenies diſputatũ nr̃o libro perihermenias.

Queſtio pma.

¶ Sciẽdũ ampliꝰ ꝙ cuiꝫ tr̃o vocali et ſcripto ĩpoſito ac ſigatiuo duplex ꝯceptꝰ corrñdet. vnꝰ ſcḋm ſigationẽ ꝓpiã: aliꝰ ſcdõ ĩꝓpiã. huic tr̃o hõ corrñdet ſcḋm ſigationẽ ad placitũ ꝓpie: ꝯceptꝰ oĩꝫ hoĩꝫ. Et ſcḋm ĩꝓpiã: corrñdet ꝯceptꝰ ſui ipiꝰ. cõceptꝰ pmꝰ ſolet vocari vltimatꝰ ꝯceptꝰ ſcdõs nõ vltiatꝰ. Dr̃ nõ vltiatꝰ q2 nõ vtimur vocali aut ſcripto ſigatiuis vt illis mediãtibꝰ illũ ꝯceptũ habeamꝰ ꝛ vt ĩ illo ſiſtamꝰ vltiate: ſꝫ vtimur illis ꝓpt̾ aliũ ꝯceptũ rei ſigãte ĩ q̃ vltiate ſiſtimꝰ: ideoq; dicit̾ vltiatꝰ. diffinias ergo ſic. ꝯceptꝰ nõ vltiatꝰ. ẽ ꝯceptꝰ corrñdens tr̃o vocali aut ſcripto ſigatiuo ſcdõ ſigationẽ ĩꝓpiã. Cõceptꝰ vltiatꝰ ẽ ꝯceptꝰ corrñdẽs tr̃o ꝛc. ſcḋm ſigationẽ ꝓpiã. Seq̃t ꝙ ꝯceptꝰ corrñdens tr̃o nõ ſigatiuo vt ly buf ẽ cõceptꝰ vltiatꝰ: ſicut corrñdẽs lapidi nã in illo ſiſtimꝰ vltiate. nec vtimur illo tr̃o vt habeamꝰ aliũ ꝯceptũ ab iſto ſicut nec lapide. ne cures d̾ alijs diffinitiõibꝰ q̃ ſolẽt coĩter dari naꝫ tibi ꝯfuſionẽ parient. ¶ Pret̾ea nota hic ꝙ ꝯceptꝰ nõ vltiatꝰ ſigat ad placituꝫ ꝓpie illud q̃d tr̃ꝰ cui correſpõdet. ꝛ rõ ẽ q2 qñ ĩponebatur tr̃ꝰ vocal̾ aut ſcriptꝰ ĩponebat̾ quilꝫ ſibi ſil̾is ſꝫ cõceptus nõ vltimatꝰ eſt ſil̾is tr̃o cuiꝰ eſt cõceptꝰ igit̾ ĩpoſito vno impoſitus erit alter ſꝫ iſtius rationis dubitabis minorẽ

q̄ꝛ maioꝛē in p̄cedētibus conceſſimus. Quo naꝫ pacto di
cis cōceptꝰ alicuiꝰ rei eſt ſilꝭ illi rei. Dico tibi ꝙ cogni
tio ſocratis ⁊ cuiuſcūqꝫ rei nō dꝛ eē ſilꝫ illi rei in q̄litate
aliq̄ aut figura ſicuti paries albꝰ eſt ſilꝭ alteri parieti al
bo aut vas q̄dratū ſilē alꝭ vaſi q̄drato. Eſt tn̄ ſilꝭ q̄ꝛ per
modū cuiuſdā ĩpreſſionis ĩpreſſa ē ĩ potētia cognitio. ve
luti aial tranſiēs ſui ĩ puluere ĩprimit veſtigiū. et ſigillū
ſuā figurā in cera: q̄ illi ſilꝭ ē ⁊ illud rep̄ſentat ve⁊ eſt ꝙ
nō ē tāta ſilitudo ſꝫ tn̄ q̄ꝛ ad illū modū ſit dꝛ illi ſilꝭ: ⁊ ſili
tudo iſta vocat̄ obiectiua ⁊ ſicut iſta ſilitudine cognitio dꝛ
ſilꝭ rei cuiꝰ eſt. ſic et res cognitioni. Et ob id q̄lꝫ cogni
tio vocatur nalꝭ ſilitudo rei cuiꝰ eſt cognitio: ⁊ imago
eiꝰ. Nunc ad ꝓpoſitū illiꝰ minoris quā dubitaſti. ſ. ꝙ cō
ceptꝰ nō vltimatꝰ eſt ſilꝭ rei cuiꝰ eſt cōceptꝰ. dicūt ꝯmu
nit̄ ꝙ ſilitudo illa de q̄ diximꝰ eſt ſufficiēs vt ſi ĩponat̄ vo
cal' ĩponit̄ t̄mus mentalis eiꝰ. ſ. nalꝭ ſilitudo vt ſi ĩpone-
ret̄ nūc ly. a. ad ſig̃andū leones ſua nalꝭ ſilitudo etiā ĩpo
netur. ⁊ ad placitū ſig̃abit. ¶ Nouiſſime aiaduertēdū ti
bi eſt ꝙ cū quelꝫ res mūdi poſſit conoſci illiqꝫ ĩ mēte coꝛ
reſpōdere t̄mus mētal' aut cōceptꝰ aliqs. Et cognitio etiā
ſit res aliq̄: etiā ipa pōt conoſci ⁊ illi coꝛreſpōdere alia co-
gnitio ſeu t̄mꝰ mental'. habeo ego iſtā cognitionē. a. verbi
gr̃a qua cognoſco ſocratē dico ꝙ iſta pōt etiaꝫ cognoſci ꝑ
aliā cognitionē. b. et hoc ſit qn̄ ego cognoſco me cogno-
ſcere ſocratē noticia illa. a. qua cognoſco ſocratē vocat̄ cō
ceptꝰ direptꝰ: et illa. b. qua cognoſco. a. vocatur cōceptꝰ re
flexꝰ. Eſt eni cōceptꝰ reflexus nalꝭ ſilitudo adeq̄ta cōce
ptꝰ. vt. b. ē nalꝭ ſilitudo adeq̄te ⁊ p̄ciſſe rep̄ſētās cōceptū
a. ſ. Etiā cōceptꝰ cui ſuboꝛdinatur ly noticia aut ly cogni
tio q̄ rep̄ſentat oēs noticias ⁊ cognitiones eſt cōceptꝰ re
flexꝰ q̄ꝛ ſolū cōceptꝰ ſeu noticias repꝛeſentat. Cōceptꝰ tn̄
cui ſuboꝛdiatur ly ens nō dꝛ reflexus naꝫ q̄uis rep̄ſentet
cōceptꝰ ⁊ noticias oēs nō tn̄ adeq̄te. q̄ꝛ aliqd aliud rep̄ſē
tat. ſ. leones hoīes ⁊c. Cōceptꝰ directꝰ ē nalꝭ ſilitudo nō
diſticta cōceptꝰ. ſicuti cōceptꝰ cui ſuboꝛdinātur ly ens. ly
aial. ly hō ⁊c. Cōceptus reflexꝰ vltimatꝰ dicetur q̄ꝛ vt di
ximꝰ ſolū ꝯceptꝰ t̄mi vocal' aut ſcripti ſig̃atiui vocatur nō
vltimatꝰ. vltimate eni concepꝰ reflexꝰ coꝛreſpōdet noti
cie cuiꝰ eſt cōceptꝰ nec alius ſperatur conceptus ſicut nec
a lapide aut ly buf. Aliꝭ eñ de t̄mo vocali ſig̃atiuo. Sequi
tur ꝙ cōceptꝰ quo vnꝰ angelꝰ cognoſcit noticiā exiſtētē
in me ꝙ eſt cōceptꝰ reflexus. ad potētiā ſe potētē reflecte
re ⁊ nō ad aliā ptinet alioꝝ cognitiōes cognoſcere. ⁊ potē
tia dꝛ reflecti ſupꝛa alterius ſicut ſupꝛa ſuas cognitiones.
Nec tibi mō curādū q̄ potētie ſe poſſunt reflectere ⁊ q̄ nō.
Nec etiā volo ſcias an cōceptus reflexꝰ ſignificet illꝺ qꝺ
ſig̃atur ꝑ directū. nec plura alia q̄ cōmunit̄ intempeſtiue
traduntur in hoc loco que certe philoſophica ſunt. nec ꝑ
totū bieniū tibi neceſſaria. Hic difficile alibi q̄facilime itel
liges. et ne has vel ſilꝭ difficultates moueas nō foꝛmabi
mus argumēta cōtra ea q̄ de t̄mo mētali dicta ſūt. ¶ Vnū
tn̄ ꝯmūe ⁊ facile hic nota ꝙ t̄mus mētalis q̄cūqꝫ ſit nō pōt
cadere a ſua ſig̃atiōe naꝫ ſi eſt in mēte ſig̃at cū actualꝛ fa-
ciat cognoſcere: ſi extra mētē ponatur ꝑ dei potētiā vt ſi
gnificet ſufficit: ꝙ ſit aptꝰ natꝰ facere cognoſcere. ly facere
in diffinitiōe de ly ſig̃are aptitudinē dicit. Argumētū qꝺ
hic cōmūit̄ ſit ꝺ ly nō ⁊ ly oīs i hac nō oīs hō ē aial nullū
ē. p̄ſupponit vnū falſuꝫ. ſ. ꝙ ĩpedire ſit ſig̃are vt clare ꝓ
batū eſt libꝛo ꝑiher me. illic inuenies. nūc nō cures ꝺ illo.

Capꝺo. vſ.

¶ Agendū reſtat ꝺ alijs duobus mem
bꝛis diuiſionis. ſ. t̄mo vocali ⁊ ſcripto. t̄mus vocal' ē t̄mus q̄

De t̄mino vocali ⁊ ſcripto.

auditu coꝛpoꝛeo audiri pōt vt iſte voces leo equꝰ. Si peta
t̄ a te q̄ res ſit t̄mꝰ vocalis nō tenebaris reſpōdere q̄ꝛ que
ſtio phiſica eſt. Ne tn̄ oīno taceas dicas pꝛo nūc ⁊ tibi ſuf-
ficit (an verū ſit ĩ phiſica examinabitur) ꝙ t̄mus vocal' eſt
aer veniēs a pulmone ꝑ gutur vſqꝫ ad os ⁊ ibi dētibꝰ pala
to ac labijs refractꝰ ⁊ tādē articulatus ex oꝛe emiſſus q̄
veniēs ad auditū alicuius ipm̄ ĩmutat ⁊ ad ſui cognitionē
⁊ ad cognitionē ſui ſig̃ati ſi ĩpoſitꝰ ſit. ¶ T̄mus ſcriptꝰ
eſt t̄mꝰ q̄ oculo coꝛpoꝛeo pōt videri vt iſte ſcripture hō leo
⁊c. Petes etiā q̄ res ſit t̄mꝰ ſcriptꝰ ꝓ nūc dic ꝙ eſt illꝺ ex
quo cōfectꝰ ē t̄mus. ſ. atramētuꝫ albū. aut rubeū. lignū. es
lapis ⁊c. In iſtis duabus diffinitionibus ponitur ly coꝛ
poꝛeo q̄ꝛ q̄uis angelus dicatur audire ⁊ videre nec audit
coꝛpoꝛeo auditu nec oculo videt.

¶ Contra diuiſionē ĩ generali pꝛimo
arguitur. Nullū eſt diuiſum illiꝰ diuiſiōis igitur diuiſio
mala. ꝓbatur an̄s q̄ꝛ vl' diuiſuꝫ ē t̄mꝰ vocal' vl' t̄mꝰ ſcriptꝰ
vl' mētal'. ſꝫ nullū illoꝝ ē igit̄. maioꝛ vera q̄ꝛ nō ē q̄d aliud
poſſit eē diuiſuꝫ. Et minoꝛ ꝓbatur q. ſ. nō ſit aliqꝺ illoꝝ
q̄ꝛ nō eſt t̄mus mētalis alias de aliquo verificaretur aliqꝺ
mēbꝛū diuidēs de quo nō diuiſuꝫ. naꝫ de iſta voce hō veri
ficaretur ly t̄mus vocal' qꝺ eſt vnū mēbꝛū diuidēs. q̄ꝛ iſta
eſt vera illa vox hō eſt t̄mus vocal'. diuiſuꝫ tn̄ ſi eſſet t̄mus
mētal' nō de illa verificaretur cū falſuꝫ eſſet dicere ꝙ illa
vox ſit t̄mus mētalis igitur diuiſuꝫ nō eſt t̄mus mētalis. cō
ſimili mō ꝓbabis ꝙ nō ſit vocal' q̄ꝛ nō verificaretur ꝺ ſcri
pto nec mētali. Nec etiā ſcriptꝰ q̄ꝛ nō verificaretur de mē
tali et vocali. igitur videtur illa diuiſio ĩſufficiēs. ¶ Ad
hoc reſpōdetur negādo an̄s p̄me ꝯn̄e. et ad ꝓbationē qn̄
queris an diuiſuꝫ ſit t̄mus vocalis vel t̄mus ſcriptꝰ vl' t̄mus
mētal' dico diſtinguēdo q̄ꝛ vel queris an diuiſuꝫ ſit aliqꝺ
iſtoꝝ t̄moꝝ. t̄mus vocal' aut t̄mus ſcriptꝰ aut t̄mus mētal' ita
ꝙ ly t̄mus mētal' ibi capiatur materialꝛ ꝓ ſe et ſic ꝺ alijs
duobꝰ. Et tūc dico ꝙ nullū illoꝝ eſt diuiſuꝫ. alias diuiſuꝫ
⁊ mēbꝛū diuidēs coinciderēt ⁊ ꝺ aliquo verificaretur mē
bꝛū diuidēs de quo nō diuiſuꝫ. ſi vero queras an diuiſum
ſit t̄mus mētal' vel t̄mus vocal' vel t̄mus ſcriptꝰ. i. aliqd qꝺ ē
t̄mus mētal' vel aliqd qꝺ eſt t̄mus ſcriptus vel aliqd qꝺ ſit
t̄mus vocal' ſic vt ly t̄mus mētalis. capiatur ꝑſonalꝛ ꝓ ſuis
ſig̃atis et ſic de alijs duobꝰ. Dico tibi cōcedēdo illā maio
rē. ſ. ꝙ diuiſuꝫ eſt aliqd qꝺ eſt t̄mus vocal' aut aliqd qꝺ eſt
t̄mus ſcriptꝰ aut aliqd qꝺ eſt t̄mus mētalis. Naꝫ ſi diuiſio
fiat in voce diuiſuꝫ eſt iſta dictio t̄mus q̄ eſt t̄mus vocal'. Et
ſi fuerit diuiſio in ſcripto diuiſuꝫ eſt iſta dictio t̄mus q̄ eſt
ſcriptura aut t̄mus ſcriptꝰ. Et ſi diuiſio fuerit ĩ mēte diui
ſuꝫ erit etiā ly t̄mus q̄ eſt in mēte et eſt t̄mus mētal'. Et qn̄
arguis ſi diuiſuꝫ eſſet t̄mus mētal' de aliquo verificaretur
mēbꝛū diuidēs de quo nō diuiſuꝫ negatur. Et ad ꝓbatio
nē ly t̄mus vocal' q̄ ē vnū mēbꝛū diuidēs verificatur ꝺ iſta
voce hō. tn̄ de illa nō verificat̄ t̄mus mētal' q̄ ē diuiſuꝫ. Ad
hoc dic ꝙ facta diuiſiōe in mēte illud mēbꝛū t̄mus vocalis
qꝺ eſt mētale verificatur de illa voce hoc eſt de ꝓnoīe mē
tali demōſtrāte vocē illā q̄ꝛ in mēte iſta eſt vera. hoc. de
mōſtrata voce illa hō. ē t̄mus vocal' vel ſic etiā illa vox hō
eſt t̄mus mētal' naꝫ totū hoc illa vox hō ĩ mēte ē vnꝰ t̄mus
mētal' ſig̃ans et demōſtrās illū t̄muꝫ hō q̄ eſt in voce et ꝓ
illo ſupponēs. Etiā ſilꝛ diuiſuꝫ verificatur naꝫ ĩ mēte iſta
eſt vera hoc eſt t̄mus demōſtrata voce ac etiā iſta illa vox
hō eſt t̄mus. Cō ſimili mō ſi diuiſio fiat in voce illꝺ mēbꝛū
t̄mus ſcriptꝰ qꝺ eſt vocale verificatur de iſta ſcriptura leo
q̄ꝛ de ꝓnoīe vocali illā demōſtrāte q̄ꝛ iſta eſt vera in voce
hoc demōſtrādo ſcripturaꝫ illā eſt t̄mus ſcriptꝰ. Etiā iſta ē
vera ĩ voce illa ſcriptura leo eſt t̄mus ſcriptꝰ naꝫ totū hoc
illa ſcriptura leo et ſi ſit t̄mus vocal' ſig̃at et ꝺmōſtrat ſcri
pturā illā ac pꝛo illa ſupponit. Sic diuiſuꝫ qꝺ eſt ly t̄mus
in voce verificatur de illa q̄ꝛ iſte ſunt vere hoc eſt t̄mus. et
illa ſcriptura leo eſt t̄mus. Similꝛ dices ſi diuiſio fiat ĩ ſcri
pto. ꝓlixe reſpondi ad argumētū ſꝫ cōſulto feci q̄ꝛ memi
ni ſcolaſticos huius argumēti ſolutionē difficilē reputare
ac ipſaꝫ nō plene intelligere. foꝛtaſſis nūc intelligent.

¶ Secūdo ſic arguitur de aliquo veri
ficatur diuiſum de quo non verificatur aliquod mēbꝛum
diuidēs igitur diuiſio mala. Probatur an̄s ꝺ hoc aggre-
gato hō leo verū eſt dicere ꝙ eſt t̄mꝰ: tn̄ de illo nō eſt verū
dicere ꝙ eſt t̄minꝰ vocal' aut ſcriptus aut mētalis. cū nō
ſit t̄mus ſꝫ t̄mini. ſi dicas ꝙ diuiſuꝫ debet verificari in ſin

gulari cōtra diuiſio ꝓpoſita eſt in plurali q꞉ ſic eā dediſti tr̄oꝝ ali⁹ mental' ⁊c. ¶ Ad hoc breuit̄ dicatur negādo primū an̄s et ad ꝓbationē cōcedo maiorē ⁊ minorē. nec ex hoc habetur diuiſionē eē malā. Pro quo notes ꝙ ad cognoſcendū an diuiſio detur in ſingl'i aut plurali aſpiciēdū eſt ad mēbra diuidētia q̄ ſi fuerit numeri plural' diuiſio erit data ī plurali. Si vero fuerint nūeri ſingl'is intelliget̄ eſſe datā in ſingl'i q̄re diuiſum in verificatiōe de aliquo debet ſūmi in ſingl'i ex quo pꝫ ſolutio ad argumētuꝫ nā ſi ſūmas diuiſuꝫ in ſingl'i vt oportet hāc inuenies falſaꝫ hoc ē tr̄us demōſtrādo predictū agregatū. ¶ Volo tn̄ ꝙ hic notes ꝙ bene ſtat diuiſionē eē bonā ⁊ ꝺ aliquo tr̄o verificari diuiſuꝫ ꝺ quo nullū mēbrū diuidēs q꞉ iſta eſt vera oīs tr̄us eſt tr̄us tn̄ iſta eſt falſa oīs tr̄us eſt mētal' ⁊ iſta oīs tr̄us ē vocalis. et iſta oīs tr̄us eſt ſcrpt⁹. attamē de nullo tr̄o verificat̄ diuiſuꝫ de quo nō verificet̄ diſiunctū ex mēbris diuidētib⁹ q꞉ ſicut iſta eſt vera oīs tr̄us eſt tr̄us etiā iſta oīs tr̄us ē vocal' ſcript⁹ aut mētal'. Et ꝓpterea nos aſſignādo p̄mā cōditionē bone diuiſionis ſic eā aſſignauimus. ſ. ꝙ de nullo verificet̄ diuiſuꝫ de quo nō verificet̄ diſiūctū ex mēbris diuidētib⁹: ſi tn̄ velis ſic aſſignare ſcilicet ꝙ ꝺ nullo verificet̄ diuiſuꝫ ꝺ quo nō verificetur aliqꝺ mēbrū diuidēs debet ītelligi ꝺ nullo. ſ. tr̄o ſingl'i et bene aſſignata erit.

¶ De termino vocali ſolet hic queri

qn̄ ſit q꞉ videtur ꝙ nūꝙ̄ ſit. vt iſte tr̄us hō nec videtur eſſe qn̄ p̄ma ſillaba eſt q꞉ ſcd̄a nōdū eſt nec qn̄ ſcd̄a ē q꞉ p̄ma iā nō eſt. Etiā videtur ꝙ ī nulla ꝓpōne poſſit poni q꞉ ſi in aliq̄ maxime ī iſta vocali hō eſt aīal ſꝫ ibi non q꞉ quādo copula ē: ſubiectū iā non ē. igitur ⁊c. Ad p̄mū dicas ꝙ tr̄us vocal' ē ī toto tēpore adequato ſue ꝓlatio nis tēp⁹ adeq̄tū ſue ꝓlationis ē ī quo aliqꝺ ei⁹ ē aut ꝓfertur. vt ſi ego cōſūmo ī ꝓlatiōe de ly hō cēteſſimaꝫ partē vni⁹ hore illa eſt tēp⁹ adeq̄tū ſue ꝓlatiōis ī q̄lꝫ eni parte illi⁹ aliqꝺ ei⁹ eſt aut ꝓfertur. q̄re nec eſt qn̄ p̄ma ſillaba eſt nec qn̄ ſcd̄a ē. et ideo ꝺr̄ eē qn̄ nulla ei⁹ pars eſt bn̄ tn̄ qn̄ oēs ei⁹ partes ſimul ſūpte ſunt: q̄ ſūt ī illo tēpore adeq̄to: q̄ q̄dē ꝑtes nil aliud ſūt ꝙ̄ ille tr̄⁹.

¶ Ad aliud dicatur ꝙ ponitur in ꝓpōne ī toto tēpore adeq̄to illi⁹ ꝓpōnis q꞉ in illo dicūtur eē oēs ſue ꝑtes (vt mō tactū eſt) ⁊ illā cōſtituere et ī illa poni. ſed quia hoc ſolū cōcludit ꝙ oēs partes ſimul ſūpte ponūtur in illo tēpore ī illa ꝓpōne aut ipāꝫ conſtituūt ⁊ nō ꝺ aliq̄ parte ſeorſuꝫ dic ꝙ quelꝫ pars ꝓpōnis vocal' ꝺr̄ eſſe in illo tēpore in adeq̄te tn̄: q꞉ ī aliq̄ parte ei⁹. Et ſic poni ī ꝓpōne in illo tēpore in adeq̄te tn̄ q꞉ ī aliq̄ parte illi⁹ eſt q̄ cū aliis in q̄b⁹ erunt copula et p̄dicatū facit tēp⁹ adequatū in quo ē tota ꝓpō nec alio mō videtur poſſe intelligi tr̄uꝫ vocalē poſſe poni ī ꝓpōne vocali. cetera q̄ hic poterāt facere difficultatē phiſica ſūt. ¶ De tr̄o ſcripto etiā faciūt difficultatē an videat̄ vel ne. dic videri q꞉ cū videatur atramentū ex quo cōficit̄ qꝺ dixiſti eſſe tr̄uꝫ ſcriptū videt̄ tr̄us ſcriptus. ſi tn̄ queratur an videatur de per ſe vel de per accidēs non teneris reſpōdere reſpondebis dum eris philoſophus.

¶ Hic poterit curioſus querere quare ea q̄ cognoſcūt viſus et audit⁹ ſunt tr̄i: tn̄ ea q̄ cognoſcūt olfact⁹ guſtus ⁊c. ſicut odor ⁊ ſapor non dicūtur tr̄i. Reſpōſio eſt in prōptu q꞉ illa ſunt ſigna doctrinalia et apta ad diſciplinas nō tn̄ iſta q̄ ſunt obiecta alioꝝ ſenſuuꝫ nec ꝓpterea ſolū q꞉ ſunt obiecta viſus aut audit⁹ illa dicūt̄ tr̄i alias oīa q̄ videntur ⁊ audiuntur dicerentur termini. Sed propter cauſam predictam.

De tr̄o cathegorematico et ſincathegorema. cōſideratio. iiij.

Terminoꝝ alius eſt cathegorematic⁹ ali⁹ ſincathegorematicus. tr̄us cathegorematic⁹ ē tr̄us ſiḡans aliqꝺ vel aliq̄. cathegorematicus grece. Latine dicit̄ p̄dicatiu⁹ q꞉ vt ī plurimū tr̄us cathegorematic⁹ pōt eē totale p̄dicatū aut totale ꝓpōnis extremū. Tr̄us ſincathegorematicus eſt tr̄us aliqual'r ſiḡans. ſincathegorematic⁹ grece. latine interpretatur cōpredicatiu⁹. q꞉ ꝗuis ſeorſuꝫ non poſſit eſſe totale p̄dicatū aut ꝓpōnis extremū bene tn̄ ſimul cuꝫ aliis ſūptus vt ibi Socrates eſt oīs hō. ¶ Siḡare aliqual'r vt ſuperi⁹ diximꝰ ē ſiḡare ſiḡatione qua nec aliquid nec aliq̄ repreſentat̄. Ratio hui⁹ diffinitionis eſt q꞉ ſiḡare aliqual'r aut ꝓprietas ei⁹ nō pōt poſitiue aut ꝑ diffinitionē poſitiuā apte ⁊ ꝯplete explicari q꞉ vl' illa diffinitio erit oīo ꝯpoſita ex tr̄is oīo ſincathegorematicis et hoc nō ē poſſibile q꞉ tr̄i ſolū ſincathegorematici non poſſunt orōneꝫ cōſtituere aptā. Si vero cōſtituat̄ ex cathegorematicis ſiue ibi ſint ſincathegorematici ſiue non. cū cathegorematici poti⁹ habeāt explicare ꝓprietatē cathegorematicā ꝙ̄ ſincathegorematicā nō poterūt oīo legitime qꝺ ſit ſiḡare aliqual'r nec ꝓprietatē ei⁹ exprimere. cui⁹ ſignū eſt ꝙ oēs diffinitiones poſitiue que cōmūiter dātur inepte ſunt ⁊ non legitime: ſic diffiniūt ſiḡare aliq̄l'r. eſt exercere officiū in ꝓpōne. vt ē diſtribuere. negare ⁊c. ꝙ tn̄ iſta diffinitio nulla ſit ex multis apparet p̄mo diffinitio eſt ſolū illa orō exercere officiū in ꝓpōne. q꞉ nō poteris dicere ꝙ aliud qꝺ ſeq̄tur. ſ. vt eſt diſtribuere negare ⁊c. ē pars illi⁹ q꞉ illꝺ poti⁹ eſt exēpli poſitio diffinitionis ꝙ̄ pars illi⁹. Etiāꝫ ſi illud eſſet pars diffinitionis diffinitio eſſet longiſſima quādoq̄dē oporteret ibi explicare particul'r oīum ſincathegorematū ſiḡatiōes vt ꝑpoſitionū. interiectōnū. aduerbioꝝ. ꝯiūctionū ⁊c. Plurium quoꝝ ſiḡatiōes minime particul'r poſſe explicari libro ꝑihermenias oſtēdim⁹. eſſet igit̄ diffinitio orō lōgiſſima ⁊ cōfuſionē generās cū deberet eſſe breuis ⁊ diffiniti declaratiua. manet igitur ex hoc ꝙ ſolū iſta orō exercere officiū ī ꝓpoſitione eſt diffinitio. ſꝫ illa nō ē legitima cū nō ſit ꝯuertibilis cū diffinito nā tr̄us ſiḡans aliqꝺ ⁊ nullo mō aliqual'r excercet officiū in ꝓpōne. ſ. reſtrigere q꞉ ly hoīs hic reſtrigit equ⁹ hoīs q̄eſcit. Et ꝓpterea vt ſtati videbis dicit̄ ſincathegorema officio. Etiā ly hō reſtringit q꞉ iſta orō apta reputat̄ aīal hō diſputat vbi ly hō reſtrigit ly aīal vt ſtet ꝓ aīal ī hoīe dūtaxat. nō igit̄ oīo ꝯplete diffinit ſic diffiniēs. Alii docti⁹ ꝓcedūt ⁊ dicūt ꝙ ſiḡare aliq̄l'r ē facere ītellectū al'r accipe res ſiḡatas ꝑ tr̄uꝫ cathegorematicū ꝙ̄ acciperet ſecluſo tr̄o ſiḡante aliq̄l'r. vt verbi gr̄a in hac ꝓpōne hō diſputat ītellect⁹ accipit ſiḡata illi⁹ tr̄i hō affirmatiue ī ordīe ad ſiḡata p̄dicati ſi tn̄ feras illā negationē nō ſupra ipꝫ iā rōne negationis ītellect⁹ al'r accipit ſiḡata illi⁹ tr̄i ī ordīe ad p̄dicatū q꞉ negatiue: ⁊ ſic de aliis iuxta ſuuꝫ ſiḡare. Iſta deſcriptio ꝗuis aliquoꝝ ſincathegorematū explicet ꝓprietatē nō oīꝫ: q꞉ nō aduerbioꝝ ſolū det̄minātiū verbū ſubſtātiuū vt li fortit̄ ⁊ ſiliuꝫ ibi ſocrates fortit̄ eſt pugnās q꞉ ſi nullo pacto det̄minat ſubiectū nec p̄dicatū nullo etiā mō faciet ītellectū alit̄ accipe res ſiḡatas ꝑ illa ꝙ̄ illo ſecluſo. Si tn̄ aliquo mō coneris ꝺducere ꝙ ſic. Adhuc deſcriptio ꝯuenit aliis a diffinito nā tr̄o cathegorematico cōuenit facere ītellectū al'r accipere res ſiḡatas ꝑ aliū tr̄uꝫ cathegorematicū cui adiūgitur ꝙ̄ illo ſecluſo q꞉ ī hac ꝓpōne aīal loquitur ly aīal accipit̄ ꝓ quolꝫ aīali hic tn̄ aīal hoīs quieſcit rōne de ly hoīs pro aīali poſſeſſo ab hoīe et hic aīal hō diſputat ꝓ aīali qꝺ ē hō preciſſe. igitur iuxta diffinitionē ly hō ⁊ ly hoīs aliq̄l'r ſiḡarēt. ¶ Et ſicut de iſtis oſtēſuꝫ eſt ſic oſtēdes ꝺ aliis

bet poſitiue data ꝙ nõ explicat ſufficient̃ diffinitũ. manet igitur nr̃a diffinitio legitima cũ nõ patiatur ſiles

Ariſtotel.

caluñias. ¶ Hoc mõqꝫ diffiniẽdi ꝑ negationẽ vſus eſt Ariſtoteles dũ diffinivit accidẽs pͥmo topicoꝝ ſic accidẽs eſt qđ nec eſt genus nec ꝓpriũ nec diferentia ineſt autẽ rei. male igitur q̃dã diffinitionẽ hãc nr̃aꝫ quã poſuimus libro p̃allegato dãnarunt ac caluñiarũt. Propter quos ⁊ ſi invictus tam ꝓlixe ei⁹ oſtẽdi bonitatem. Sed ad cognoſcenduꝫ qui termini ſignificẽt aliqualr̃ Saltẽ de vocalibus ⁊ ſcriptis. nota ſequentẽ regulã quam etiam libro predicto poſui.

¶ Ois tr̃us qui ſecluſa quacũqꝫ ſignificatõe cathegorematica ꝓpria ꝑtinet ad aliqđ idioma. ſignificat aliq̃lr̃. vt ly oĩs ly aliquis ly non ſecluſa ab illis q̃cũqꝫ ſignificatõe cathegorematica q̃ poterũt dare inteligere hoĩes et aĩalia etiã manẽt tr̃i idiomatis latini nõ ſolũ latini vt diſtinguitur contra Grecum aut Hebreũ et alia. ſꝫ latini vt latinũ idioma diſtinguitur cõtra alia idiomata (etiã que eiſdẽ lr̃is vtunt̃) ſcilꝫ Hiſpani. Itali ⁊c. ly buf tñ non eſt alicui⁹ idiomatis. nec ly ſortes ſi ab illo per depoſitionẽ (vt poſſibile eſt) removeatur ſĩgatio qua ſĩgat Socrateꝫ. Nec valebit dicere ꝙ li buf ꝑtinet ad idioma latinũ ſaltẽ vt diſtinguit̃ cõtra Grecũ etiã obid ꝙ ex lr̃is latinis cõſtat. hoc parũ cõcludit tunc qꝛ ly buf idẽ ſĩgat apđ oẽs tam Grecos ꝙ Latinos: qꝛ ſeip̃m ſolũ ſicuti vn⁹ lapis. tunc qꝛ ponã exẽplũ đ charatere aliquo oĩno nullius idiomatis. ¶ Ratio regule eſt qꝛ ſi pertinet ad aliqđ idioma nõ ẽ nõ ſĩgatiu⁹ ſicut ly buf. ſꝫ eſt ſĩgatiu⁹ ⁊ ſi nõ ſĩgat aliquid. nec aliqua ſeq̃tur ſignificare aliqualiter.

Capitulo đ verbo. Petr⁹ hiſpanus.

¶ Ocaſione cuiuſdã auctoritatis petri hiſpani q̃ ſic habet dialeticus ſolũ ponit duas partes orõnis. ſ. nomem verbũ alias apellat ſincathegorematicas. i. ꝯſĩgatiuas. introducta eſt ſequẽs diſtinctio ſcilicet ꝙ tr̃us cathegorematicus eſt triplex quidã eſt cathegorematic⁹ officio ſeu quoad officiũ tm̃ ⁊ nõ ſĩgatiõe qđ ẽ potẽs exercere officiũ i ꝓpõne capiẽdo exercere officiũ pro hoc qđ eſt eſſe extremũ ꝓpõnis aut copula nõ tñ ſĩgat aliq̃d necaliq̃ ſꝫ tm̃ aliq̃lr̃. Et ſic verbũ ſubſtãtiuũ bene eſt tr̃us cathegorematicus. Alius eſt tr̃us cathegorematic⁹ ſĩgatione tantũ et nõ officio vt eſt ille q̃ ſĩgat aliq̃d aut aliq̃ nõ tñ põt eſſe extremũ ꝓpõis aut copula ſicut ſunt obliqui. Alius eſt qui ſimplicit̃ eſt cathegorematicus quoad officiũ ⁊ ſĩgationeꝫ vt ille q̃ põt exercere officiuꝫ et ſĩgat aliq̃d vel aliqua vt ly hõ ly aĩal. ¶ Sincathegorematicus etiã triplex nã quodã eſt ſincathegorematic⁹ ſĩgatione tãtũ et officio cathegorematic⁹ ſicut eſt verbũ ſubſtãtiuũ. Alius ſincathegorematic⁹ officio tãtũ ſĩgatione tñ cathegorematic⁹ vt obliqu⁹. Ali⁹ eſt ſincathegorematic⁹ ſimplicit̃ qui nec ſĩgat aliq̃d nec aliq̃ nec põt exercere officiũ ſubiecti aut predicati aut copulãdi in ꝓpõne. Petrus hiſpanus videt̃ cõnumeraſſe verbũ inter tr̃os cathegorematicos ⁊ nõ ſincathegorematicos intelligendũ venit inter cathegorematicos officio tãtũ. ¶ Ex hijs ſequitur cũ adiectiuũ adiectiue ſumptũ nõ poſſit ꝓpter ſuũ modũ ſĩgandi eſſe totale extremũ qꝛ ſemꝑ vt ſic ſumitur aparte vni⁹ extremi cũ ſubſtãtiuo. Et cũ ſignificet ſinonime cũ ĩpomet ſumpto ſubſtãtiue qꝛ non differũ niſi in mõ ſĩgandi ꝙ eſt tr̃us cathegorematic⁹ ſĩgatione tãtũ et nõ officio de diferẽtia in mõ ſĩgandi adiectiui adiectiue ſumpti ⁊ ipſiuſmet ſubſtãtiui iuxta cõmunẽ doctrinã libro perihermenias videbitur. dixi iuxta cõmunẽ doctrinã nã ſcotus alr̃ loqueretur. ꝙ plurime difficultates ardue ac difficiles poterãt hic diſputari. Sꝫ qꝛ in libro p̃dicto latiſſime diſputatas invenies hic nõ ampli⁹ imoremur.

Cap. đ noĩe

Capi. ſexto.

De termino cõplexo ⁊ incomplexo introductio quinta.

TErminoꝝ quidam cõplexus quidã incõplexus. cõplexus idẽ eſt ꝙ orõ. quare nõ oĩno inepte ſic diffinietur eſt dictiones ꝯgrue ſe habẽtes. incõplexus eſt dictio vnica ſolum. Cõmunit̃ tñ ſequẽtes deſcriptiones aſſignantur. tr̃us cõplexus eſt tr̃us habẽs plures partes ſĩgantes iuxta ſĩgationẽ toti⁹ formalr̃ vel equivalent̃. vt leo hoĩs. hõ alb⁹ etiã illa pars ſĩgat iuxta ſĩgationẽ toti⁹ ex cuius ſĩgatione cũ ſĩgatione alterius vel alioꝝ reſultat toti⁹ ſĩgatio vt ex ſĩgatione de ly leo cuꝫ ſĩgatiõe de ly hoĩs reſultat ſĩgatio cõplexa ⁊ totalr̃ toti⁹ iſti⁹ tr̃i ꝯplexi leo hoĩs: q̃re ly dñs nõ erit orõ nec tr̃us cõplexus qꝛ ꝙuis habeat partes ſĩgantes. qꝛ ly do ſĩgat actuꝫ dandi ⁊ ly minus aliq̃lr̃ tũ ex illis ſĩgationib⁹ nõ reſultat ſĩgatio de ly dñs q̃re ille partes vt ſic ſĩgantes nõ ſunt partes illi⁹. cognoſceſqꝫ partẽ ſic ſĩgare qñ ab illa remota illa ſĩgatione totũ cadit a ſua ſĩgatione. qđ non cõtingit de ly. do. nec de ly. min⁹. Formalr̃ dicitur ꝓpt̃ tr̃uꝫ cõplexũ expreſſas habentẽ partes. dicitur equalent̃ qꝛ ſi illa lr̃a. a. ĩponat̃ ad ſĩgandũ ſicut vna orõ habet partes equalent̃ etſi nõ formalr̃. habere plures partes equalẽter eſt virtute ſue ĩpoſitionis ac ſĩgationis ĩmutare intellectũ ad formandũ tr̃uꝫ cõplexũ ſicut ly. a. in p̃dicto caſu virtute ſue ĩpoſitionis movet vt formetur in mente tr̃us cõplexus. ſi tñ intellectus ſua virtute formet incõplexũ nichilomin⁹ tr̃us ſic ĩmutãdo cõplex⁹ diciturſicut ſi ly Michael in voce virtute ſue ĩpoſitionis ĩmutat intellectũ vt formet cõceptũ incõplexũ ſi tñ intellectus ſuo defectu ipſo ĩmutãte nõ formet niſi complexũ nichilominus ly Michael tr̃us eſt incõplex⁹. male igitur diſcribitur ſic equalent̃ habere plures partes ẽ ſĩgare mediãte mentali habẽte plures partes vt patet in exẽplo aducto qꝛ ly michael incõplexus eſt tñ ſĩgat michi mediante mentali cõplexo qꝛ ego nec aliq̃s ali⁹ ꝓ hoc ſtatu poſſum⁹ de michaele cõceptuꝫ incõplexũ formare. hoc tibi modo credendum. quarto libro perihermenias videbis.

Cap. primo et capitulo đ oratione.

¶ Tr̃us cõplexus eſt duplex quidaꝫ eſt cõplexus cõplexione diſtãti ali⁹ cõplexus cõplexione indiſtãti. tr̃us cõplexus cõplexiõe diſtãti eſt tr̃us cuius partes principales cõiunguntur ꝑ aliqđ cõiungibile vt iſta ꝓpõ hõ eſt aĩal hoc copulatũ Socrates ⁊ plato. hoc diſiũctuꝫ Cicero vel Guillermus ⁊c. ſi tñ partes p̃ncipales nõ ſic cõiungãtur ſꝫ min⁹ p̃ncipales nõ eſt cõplexus tali cõplexione ſꝫ indiſtãti vt iſte videns hoĩeꝫ ⁊ leonẽ qꝛ vna pars p̃ncipalr̃ illi⁹ totius eſt ly videns. ⁊ alia eſt li hoĩem ⁊ leonẽ. ⁊ iſte ꝑ nullũ cõiũgibile vniunt̃ ꝙuis min⁹ principales vniũtur q̃ ſunt ly leonẽ ⁊ ly hoĩnem. ¶ Et notato hic ꝙ ſolũ due partes orõnis cõſtituũt cõplexũ cõplexiõe diſtanti. ſ. verbũ et cõiũctio ⁊ verbũ nõ q̃đlꝫ ſꝫ ſubſtantiuũ cũ ſuis cõdeclivis nã adiectiuũ. etſi includat cõiũgibile potẽs reddere tr̃uꝫ cõplexũ p̃dicta ꝯplexiõe qꝛ verbũ ſubſtãtiuũ. ip̃m tñ nullibi coniũgit. nõ hic Socrates diſputat qꝛ ipſuꝫ nõ eſt cõiungibile ſui ipſi⁹ cũ ſubiecto. etſi faciat ꝓpõnẽ ⁊ terminuꝫ cõplexum cum ſubiecto non ratione ſui ſed verbi ſubſtantiui incluſi etiam coniungibile ſemper requirit duo que coniungat. Aduerbium etiã non poteſt facere talem complexionem hic Socrates dum eſt diſputans ly dum non coniungit: ſed tantum determinat copulam ly eſt tantum coniungit. extrema illa.

Propoſitio etiã non poteſt reddere t̃ru ʒ cõplexũ tali cõplexiõe. qꝛ nullo pacto coniungit qꝛ non ſunt cõiungibilia ſʒ tantũ caſuũ diferentie ac note nã partes huiꝰ totiꝰ rex in curia nõ cõiungũtur per ly in vt cõſtat nec ly hõ et ly collegiũ per li extra hic hõ extra collegium. contra predicta inſtatur primo ſic. aggregatũ iſtoꝝ terminoꝝ. homo. leo. capra. eſt t̃rus et tñ nec eſt cõplexus nec incõplexus capio illos t̃ros materialr̃ ⁊ ſcdʒ ſigatione impropiã; igitur diuiſio nulla. ꝯña eſt bona ⁊ de minore conſtat. cum ſit ineptũ aggregatum quare nec erit t̃rus ꝯplexus nec incõplexus. ⁊ maioꝛ ſuadetur qꝛ eſt ſubiectũ in hac ꝑpõne. homo. leo. capra. eſt ineptũ aggregatũ t̃roꝝ. Pro ſolutiõe huiꝰ notes ꝙ illd aggregatũ ⁊ qdcũqꝫ ſimile ſiue rex ſit ſiue t̃roꝝ ſaltẽ ſic materialr̃ ſumptoꝝ: põt mouere intellectũ dupliciť primo modo ad habendas noticias tres vel plures (ſi maius fuerit aggregatũ) ſeoꝛſuʒ ⁊ incõiũcti ſumptas. ſcdo ad habendum vnã noticiã ꝯplexã copulatiuã cõpoſitã ex illis noticijs ⁊ cõiunctionẽ. Tertio põt mouere ad vnã noticiã incõplexã repreſentantẽ illos tres t̃ros et nullũ illoꝝ quã noticiã circũloquimur hoc cõplexo cumulus t̃roꝝ vel aggregatũ dictionũ. ſicuti vnus cumulus lapidũ mouet ad noticiã totius q̃ quidẽ nullũ illoꝝ repreſentat. habet ſe cumulus ille vt res vna in ſic mouẽdo. ¶ Nunc ad ꝓpoſitũ dico ꝙ ſi illud aggregatũ cõſideratur. vt mouet prima motione nõ eſt t̃rus ſed t̃ri. Si vero vt mouet ſcda reputandũ eſſe t̃rum cõplexũ et capi loco huiꝰ. homo et leo ⁊ capra cẽſeo. Si vero conſideres tertio modo vt mouet. ſ. ad vnã notitiã ſimplicẽ Jncõplexã. dico eſſe t̃rum quare maioꝛ argumenti eſt vera: qd ſua ꝓbatio ſuadet. et minoꝛ falſa: qꝛ ẽ t̃rus ĩcõplexus vt dictũ eſt. Cumulus lapidũ cũ ſit oĩno ex rebꝰ q̃ non ſunt t̃ri: etſi moueat ad ſimiles noticias nõ tñ dicetur t̃rus ſicuti nec vnꝰ populus. t̃rus ĩcõſuetus poterit dici qꝛ ꝓportionalr̃ mouere põt ſʒ de hoc non cõſideramus. propoſitionalr̃

¶ Secundo arguitur ſic iſta orõ. a. eſt. b. eſt t̃rus qꝛ ꝓpoſitio tñ nec eſt cõplexus nec incõplexus igitur ⁊c. probatur minoꝛ qꝛ eſſet cõplexꝰ ſi aliquod mẽbroꝝ daretur ſʒ hoc non: qꝛ non habet plures partes ſiḡantes iuxta ſignificationẽ totius. ſolũ habet vnã partẽ ſignificatiuã. Dico tibi ꝙ eſt cõplexus ⁊ habet plures partes ſignificãtes ſaltẽ partiales. ⁊ ſi due ſunt ĩpropie ex quibꝰ cũ vna propia reſultat ſignificatio totius propia ⁊ ad placitũ. vt diximus ſupra. etiam ex ſe mouet ad vnam mentalẽ propoſitionem formaliter continentem plures partes.

¶ Tertio ſic arguitur. iſtud aggregatũ. Marcus tullius. eſt terminus: quia eſt ſubiectuʒ in hac propoſitione marcus tullius ſcripſit librũ officioꝝ. tñ nec eſt cõplexus nec incõplexus: cum videatur ineptũ aggregatũ. Ad hoc dic illud aggregatũ eſſe terminũ incõplexum: qꝛ ad noticiã Ciceronis tantũ mouet. ſicuti ſi apte diceretur Socrates Socrates. Et ſi arguas ꝙ habet plures partes. etiã dico ꝙ ille nõ ſignificãt diuerſimode quod requiritur: vt terminus ſit cõplexus. ex quo alia plura ſolues. De verbo adiectiuo an ſit cõplexuʒ an ne hic ſolet diſputari. ſed propius locus eſt in capite de verbo. ¶ De terminis cõnotatiuis an etiã ſint cõplexi dubitatur. Sed quia nondum plene cognouiſti naturã termini cõnotatiui: libro perihermenias diſcuſſum inuenies. Plura etiã alia hic diſputantur: que vobis non expediunt.

De termino cõnotatiuo et abſoluto; ſexta conſideratio.

Terminus cathegorematicus in terminũ abſolutũ et cõnotatiuũ partitur. Nullũ enim ſincathegorema aliquo iſtoꝝ vocabuloꝝ apellarũt. Terminus cõnotatiuꝰ dum agremus d̃ diffinitione: ſic deſcriptꝰ eſt. eſt t̃rus q̃ vna ⁊ eadẽ ſiḡatiõe plura ĩportat diuerſimode. vnũ ſcilicet principalr̃: ⁊ alid minus pricipalr̃. vt ly albũ vna ſiḡatione corpus ſiḡat et albedinẽ: illd principaliꝰ: iſtud vero minus principalr̃. qꝛ ꝓ illo natũ eſt accipi in ꝓpoſitione ⁊ non ꝓ iſto. iſta cõceditur corpus eſt albũ. ⁊ non iſta albedo eſt albũ. Etiã ly currens principalr̃ ĩportat aĩal qd currit: minus vero principalr̃ ĩportat curſum. An ſcilicet curſus ſit res alia ab aĩali currẽte: vel modꝰ rei: nõ eſt tibi modo curãdũ. ſufficiat tibi ꝓ nunc ꝙ aliquo modo plura ſunt vel re vel rõne ideſt diffinitione. habent. n. diffinitiones diſtinctas. Quare ille t̃rus currens q̃ ſunt aliquo modo plura: importat diuerſimode. ¶ Et ſcias ꝙ ſiḡatuʒ principale ſolet vocari materiale: ⁊ minus principale formale. aduenit eñ formale materiali vt albedo corpori ſicut forma materie: ⁊ ipm preſuponit. Etiam formale vocatur cõnotatio aut connotatũ talis termini. certe t̃rus cõnotatiuꝰ poſt materiale aliud nobis denotat ſeu inſinuat: qd hoc vocabulo cognotatũ apellarunt. videtur. n. cõnotatũ a ſiḡato aliquomodo diminuere. ¶ Antiqui ⁊ reales vocati ſignificatũ formale vocãt pricipaliꝰ alia tñ cõſideratione. ſʒ de ſuo modo domatizãdi in hac re ⁊ ĩ hoc loco nõ eſt differendũ. eſſet vobis obſcurũ: in predicamẽtis videbitis. ¶ T̃rus vero abſolutus eſt t̃rus q̃ vna ⁊ eadẽ ſiḡatione aut vnũ aut plura importat non diuerſimode. vt ly Socrates qui tm̃ ſocratẽ ſiḡat. et ly hõ q̃ q̃uis plura ſignificet qꝛ oẽs hoĩes: equali tñ ⁊ eodẽ modo ⁊ per modũ vniꝰ: nõ vnũ principalr̃ alid vero minus: qꝛ pro quolʒ indifferenter natus eſt accipi in ꝓpoſitiõe. ¶ Diffinitiones q̃ comuniter dantur. ⁊ ſi verbis ⁊ re tñ non differunt ab iſtis. ſic dicunt. T̃rus cõnotatiuus eſt t̃rus: qui vltra id pro quo eſt natus accipi in ꝓpoſitione: ſiḡat aliquid aliud vel rem aliq̃lr̃ ſe habere. Abſolutus vero qui vltra id ꝓ quo natus eſt accipi: nec aliq̃d nec rem aliqualr̃ ſe habere ĩportat. ſed vtere nr̃is q̃ clariores ⁊ magis doctrinales ſunt. Nec ſic diffinias. t̃rus cõnotatiuꝰ eſt t̃rus ſiḡans vnũ ĩ recto ⁊ alid ĩ obliquo. vt ſi explices ſiḡata d̃ ly albũ ſic corpꝰ habẽs albedinẽ. Qꝛ in recto ſufficiẽter poſſunt ambo explicari ſic corpus cui inheret albedo. ⁊ de ly currens ſic animal quod currit.

¶ Terminus cõnotatiuus eſt triplex quidã eſt cõnotatiuꝰ intriſice. q̃dã extrinſice. ⁊ quidã mixti vtroqꝫ. ſ. mõ cõnotãs ĩtriſice ⁊ extriſice. T̃rus cõnotatiuꝰ intriſice eſt t̃rus cõnotatiuꝰ q̃ vltra pricipale ſiḡatũ alid ĩportat ipi ꝑcipali eſſentiale. vt ly rõale pñcipalr̃ ĩportat hoĩeʒ: ⁊ cõnotat aĩaʒ rõnalẽ: q̃ quidẽ hoĩ eſſentialis eſt. illud eſt alicui eſſentiale: ſine quo repugnat alid vt tale manere. vt aĩa rõnalis reſpectu hoĩs. hoĩ. n. vt hõ eſt: repugnat eſſe ſine aĩa rõali. ſʒ nõ repugnat eſſe ſine riſibilitate. q̃re ly rõnale eſt cõnotatiuꝰ intriſice: ⁊ nõ ly riſibile. Etiã oẽs iſti ſunt cõnotatiui intriſice. ſenſitiuuʒ. aĩatum. corporeũ. materialẽ. etiãʒ iſte terminus idem: qꝛ de materiali importat ens: cõnotãdo eſſe ſibi idẽ. ſic enim cõuenit cuilibet enti: eſſe idẽ ſibi: vt repugnet illi eſſe: ſine hoc ꝙ ſit ſibi idẽ. Ex quo conſtat ꝙ ſignificatũ eſſentiale: quod importat terminus cõnotatiuus intrinſice: aliquod eſt pars intriſica ſignificato principali. vt patet in ly rationale. ly corporeum. ⁊ aliquando eſt modus eſſe habẽdi rei eſſentialis: ⁊ non pars ſicut patet in ly idem.

Diuiſio t̃ri in abſolutũ ⁊ cõnotatiuum.

Subdiuiditur t̃rus cõnotatiuꝰ in cõnotatiuũ intriſice ⁊c.

¶ Terminus cõnotatiuus extrinſice eſt terminus cõ
notatiuus: q̄ vltra principale ſignificatū aliq̄d non illi
eſſentiale ſed aliquo modo extraneum ĩportat. Sicut
ly albū ⁊ ly riſibile. ¶ Terminus cõnotatiuus vtroq̨
modo eſt termin⁹ cõnotatiuus vltra principale aliq̄d
illi eſſentiale ⁊ aliquid extraneum importans. Sicut
hoc cõplexum rationale album.

Subdiuidi tur t͛ius cõ notatiu⁹ in ꝑuatiuū ⁊c.

¶ Rurſus terminus cõnotatiuus di

uiditur in t͛minū cõnotatiuū poſitiuū ⁊ in negatiuū
poſitiuus eſt nullā includens negationē ſicuti ly albū.
Sedens. negatiuus eſt terminus includens aliquā ne
gationē. vt ly pauper ly nõ hõ ly immobile. primus ſi
gnificat de materiali hoīem cõnotãdo carentiā diuitia
rū cū aptitudine ad habēdū. ſeu nõ habere diuitias q̄d
idem eſt. Secūdus ſig̃at aliq̄d cõnotãdo ꝙ non ſit hõ.
tertius ſig̃at corpus cõnotãdo ꝙ nõ poſſit moueri. ecce
ergo oēs illos tres terminos negationem importare
¶ Ex quo ſeq̄tur ꝙ termin⁹ negatiuus eſt duplex qui
dā eſt priuatiuus: ⁊ eſt ille q̄ importat negationē: aut
carentiā alicuius cū aptitudine ad habēdū illud ſicut
in primo exēplo nā pauꝑ eſt hõ carens diuitijs: aptus
nat⁹ habere: giboſus carēs rectitudine aptus natus ha
bere. Alius eſt termin⁹ cõnotatiuus negatiuus cõtra
dictorius ⁊ eſt termin⁹ qui ĩportat negationē alicuius
nõ tñ cum aptitudine ad illud. ſicut eſt termin⁹ infini
tus vt ly nõ hõ negationē hoīs importat: nõ tñ cū ali-
qua aptitudine. qui eſt cõtradictorius ſuo poſitiuo: vł
finito. ſ. ly hõ ideoq̨ ſic nūcupatus. de quo diuiſione de
cima. ¶ Sʒ dubiū eſt de tertio exēplo aducto ad q̄d
iſtorū pertineat: ad priuatiuū vel ad ꝯtradictoriū ego
dicerem pertinere ad cõtradictoriū. nā eundē modum
negãdi videtur habere iſti duo termini ĩmobile ⁊ non
mobile: et iſti ĩmortale ⁊ non mortale. verū eſt ꝙ iſti ter
mini ĩportãt aptitudinē negatā. ſi ꝓpter hoc velis di-
cere eē priuatiuos: ſic vt terminus priuatiuus ſit qui
ĩportat aptitudinē affirmatā vł negatā. dic vt libuerit.

Subdiuidi tur t͛ius cõ notatiu⁹ in fictitiū ⁊c.

¶ Põt ad huc diuidi terminus cõno

tatiuus in terminū ficticiū et t͛minū nõ ficticium. ter
minus cõnotatiuus ficticius eſt terminus ſignificans
rem ĩpoſſibilē et ficticiā. vt ly ĩpoſſibile ly nõ intelligi
bile ly chimera ly tragelaphus. vocat⁹ eſt ficticı⁹ a ſi-
gnificato. nõ ficticius eſt q̄libet alius termin⁹ cõnota
tiuus. ſed ꝓ explicatiõe cõnotationis t͛minoꝝ ficticioꝝ
nota ꝙ quilʒ talis t͛ius de materiali ſignificat rē poſſi
bilē de formali ĩportat modū ſe habēdi impoſſibilē il-
lius rei in ordine ad ſe vel ad aliam. ly ĩpoſſibile ꝺ ma
teriali ſig̃at quãlʒ rē poſſibilem cõnotãdo modū ſe ha
bendi impoſſibilē: puta de materiali ĩportat lapidē nõ
ſub rõe lapidis ſed ſub rõe entis cõnotãdo verbi gr̃a
vel ꝙ ſit pars hoīs: vel ꝙ habeat aīam rationalē: vel
ꝙ ſit ⁊ nõ ſit: et ſignificat de materiali aīal cõnotando
ꝙ ſit pars celi aut angeli: ly non intelligibile ſig̃at de
materiali quodlibet ens cõnotando ꝙ nõ poſſit intelli
gi. ly chimera etiā dici põt ꝙ ſig̃at quodlʒ ens cõnotã-
do ꝙ habeat caput leonis ventrē capre ⁊ caudā bouis:
ly trãgelaphus idē de materiali cõnotando aliā cõpoſ
ſitionē ſeu moduʒ ĩpoſſibilē vel ſi vis dic q̄d ly impoſ
ſibile eſt trãſcēdēs: ex parte ſignificati materialꝭ: ⁊ ex
parte formalꝭ importat oēm modū ſe habēdi impoſſi-
bilē: ⁊ ly nõ intelligibile de materiali eſt trãſcēdēs: de
formali tãtum ĩportat vnuʒ modum ſe habendi ĩpoſ-
ſibilē puta nõ eē intelligibilē. ly chimera tñ importat
de materiali aīal cõnotãdo vnā cõpoſitionē vel moduʒ
impoſſibilē. ſ. q̄d cõponatur vt dictum ē: ⁊ ly tragela-
ph⁹ etiā ꝺ materiali ĩportat aīal cõnotãdo aliā cõpoſi
tionē impoſſibilē: ⁊ certe hoc ē rationabilius dictuʒ ꝙ̄
primū: ſic vt inter iſtos terminos reperiatur diſtin-
ctio ex parte materialis ⁊ ex parte formalis ⁊ fortaſſe
etiā iueniunt t͛ri ſcīētifici ⁊ gn̄rici ⁊ trãſcēdētes: ſicuti
ſi chimera eēt certe ad aliquā ſcientiam pertineret ad
quā nõ tragelaphus. ⁊ ly ĩpoſſibile talit͛ ſignificat chi
merā qualit͛ nõ ly chimera quia ly impoſſibile ſignifi
catum eſt tranſcendētale: ly chimera non. ſicuti ly ens
⁊ ly equs ſignificat equm.

¶ Cõtra predicta inſtatur rationib⁹

Primo ꝓ ſ guitur.

cõmunib⁹. ꝑmo ſic propoſito ĩmedium illo termino al
buʒ (Sic argues de quolibet alio cõnotatiuo) Quero
vel ſic ſignificat albedinē q̄d vltra corpus q̄d eſt ſuuʒ
materiale importat ipſum hr̃e albedinē: vel importat
ipſãʒ illi inherere aut illi adiacere q̄d idē eſt: iſta non
poſſunt dici quia ex quocūq̨ illoꝝ ſequntur duo incõ-
ueniētia: primū q̄d ly albū eēt ꝓpoſitio q2 hr̃et modū
ſignificandi ꝓpoſitionalē: nā ſignificare corpus q̄d hʒ
albedinē vel cui inheret albedo vel adiacet ſignificare
ꝓpõnalr̃ eſt. ſecūdū incõueniēs ē q2 ſequeretur ly albū
eſſe t͛ium duoꝝ p̄dicamētoꝝ. ſ. q̄litatis ⁊ relatõis cū ha
bere. ĩ herere. ad iacere. relationes. ĩportēt. hoc incõue
niens vos non intelligetis. Sed incõueniens eſt. ſi ꝓ
pter iſta dicas ly album ſignificare corpus ⁊ albedinē
cõnotare: ſed nullo predictoꝝ modoꝝ ſed tãtuʒ dãdo il
la duo intelligere: illud principalr̃: hoc vero minus. ſe
queretur ꝙ ſiue albedo in hereat corpori ſiue nõ dū mo
do ſint ambo q̄d ly albū ſupponeret pro corpore quan
doquidē habet ſua ſig̃ata in rerū natura: ⁊ nihil aliud
eſt quod impediat.

¶ Hec ratio optima eſt in hoc loco:

Reſponſio

vt inquiratur exacte modus ſignificãdi termini cõno
tatiui: pro quo notabis q̄d quãuis in explicatione ſi-
gnificationis alicuius termini ponatur alius termin⁹
importãs aliquā rem vel aliquē modū ſe habēdi ſigni
ficare: vt ſi explices ſignificationem de ly currens: ſic
apte explicabis aīal pedē poſt pedē velociter mouens:
conſtat quãuis ly pedē. ibi ponatur ly currens non ſi-
gnificare pedē: ſed tm̄ aīal ⁊ curſum: ſi explices etiā de
ly ſedēs ſic: aīal habens crura curuata in ordine ad ali
quē locuʒ ſupra quem nates impoſuit: clarū eſt ly ſe-
dens nec crura nec nates ſignificare ſed tantū aīal ⁊ ſe
ſioneʒ. Non tñ apte poſſunt ſignificatiões illoꝝ termi
norū explicari abſq̨ illis t͛minis ſic quãdo explicatur
ſignificatio de ly album potuit in ei⁹ explicatione aut
ly habens aut ly in herere aut ad iacere: nihil tñ corū
que aliqui iſtorū terminorum ſignificãt importat: ſed
tantum corpus ⁊ albedinem ſignificat tamen illa tali
modo ſignificandi ⁊ grãmaticali ⁊ logicali vt nulla-
tenus poſſit pro corpore ſupponere niſi illi in hereat al
bedo quãuis talem in herentiam non ſignificet: ſic ly
curſum ſignificat animal ⁊ curſum tali modo ſignifi-
cãdi q̄d ſi nõ cõueniat curſus aīali hoc eſt ſi nõ moueat
pedem poſt pedem velociter nõ ſupponet pro illo ⁊ ſi
nõ det pedes ĩtelligere ⁊ potuit ſic impoſitor impone
re ⁊ intellectus cõcipere. Ex quo patet ad argumētuʒ
ſufficiens reſponſio: quãdo queris vel ly album vltra
corpus ſignificat albedinē habere vel illa illi inherere
dico tibi q̄d non ſed ſignificat corpus ⁊ albedinē modo
predicto: quare ſcd̄m incõueniens illatū nulluʒ eſt. Ad
aliud dico q̄d ſignificat corpus ⁊ albedinē vt dicis nec
inde ſeq̄tur. Si albedo ⁊ corpus ſint ſeiuncta q̄d poſ-
ſit pro corpore ſupponere: defficit. n. inherentia albedi
nis corpori que requiritur vt ex ſuo modo ſig̃andi poſ
ſit pro illo ſupponere: ⁊ hoc eſt q̄d dicit q̄d ly album ſi
gnificat albedinem per modum alteri ad iacētis non
q̄d ſignificet illam adiacentiaʒ ſed quod non ſuppone
ret niſi illa preſupoſita.

Scd̄o arguitur.

¶ Secundo arguitur ſuppoſita vna doctrina et regula cõmuni. ſ. ꝙ t̄rus abſolutꝰ ſi nõ ſupponit aut ſi deſinit ſupponere ꝓ ſuo ſig̃ato ſaltē in ordine ad copulā de preſenti eſt propter rei ſig̃ate defectū: q2. ſ. nõ eſt aut deperijt a rerū natura: ſic tñ ⁊ quomodocūq3 ſe haberet ſupponeret vt ly Michael t̄rus abſolutus ſemꝑ natus eſt ſupponere ꝓ Michaelē quomõcūq3 michael ſe habeat: ſi ſit. ſi tñ deſineret eſſe amplius nõ ſupponeret: hec eſſet falſa michael ē ⁊c. Terminꝰ vero cõnotatiuꝰ ex duobꝰ põt nõ ſupponere aut ꝓpter defectū alicuiꝰ ſui ſig̃ati formalis aut materialꝭ aut ꝓpter defectū (dicunt) cõnotationis quia. ſ. formale ſig̃atū nõ adiacet vel cõuenit materiali ⁊ ſi illa ſint. ly albū ſi corpus nõ eſſet aut albedo nõ ſupponeret ꝓpter defectū ſig̃ati: etiā ſi albedo nõ īhereret corpori ⁊ ſi eſſent ꝓpter defectū cõnotationis hac doctrina ſuppoſita ſic ꝓceditur iſte t̄rus hõ eſt cõnotatiuꝰ igitur male inter abſolutos cõnumeratꝰ eſt ꝓbatur añs ille t̄rus põt nõ ſupponere aut ꝓpter defectū rei ſi nullus homo eſſet imundo: nec eoꝝ partes eſſentiales. ſ. corpora ⁊ aīe: aut ꝓpter defectū cõnotationis: quia ſi Socrates moriatur: eius corpore ⁊ aīa ſaluis ille t̄rus homo nõ ſupponeret ꝓ illo vt notū eſt ſicut nec nūc ſupponit ꝓ Adā aut Dauid: ⁊ non ꝓpꝭ defectū ſig̃ati: quia ille ſig̃at hoīe3 qui nihil aliud eſt ꝙ corpꝰ ⁊ aīa vt tibi oportet modo concedere: ⁊ iſta ex ſuppoſitiõe manent ⁊ ille t̄rus nõ ſupponit ꝓ illis: ſupponeret tñ ſi aīa corpori vniretur: igitur videtur vniõe illā cõnotare vel aliq̃d aliđ nõ alias dicis ly albū t̄rum cõnotatiuū.

Reſpõdeo ad ſcd̄m.

¶ Ad hoc argumētū reſpõdeo cõcedendo ſuppoſitā doctrinā ex vna. n. cauſa ſolū t̄rus abſolutꝰ põt deſinere ſupponere q2 ex d̄fectu ſig̃ati ⁊ ex duobꝰ t̄rus cõnotatiuꝰ et ex defectu alicuiꝰ ſig̃ati et ex d̄fectu cõueniētie aut adiacētie formale ad materiale quā prerequiri vt ſupponat diximus quare nõ apte dicitur ex defectu cõnotationis cu3 illa3 adiacentia nõ cõnotet vt dictū eſt: et nunc ad argumentū dicatur negãdo illū t̄rum hõ eſſe cõnotatiuū ⁊ ad ꝓbationē põt deſinere ſupponere ex defectu ſig̃ati concedo et ex defectu cõnotationis aut cõueniētie formale ad materiale negatur et qñ probas ſi Socrates moriat eiꝰ partibꝰ manētibꝰ non põt ꝓ illis ſupponere ⁊ antea poterat: q2 pro toto homine qui nihil aliđ erat ꝙ ille partes quare nõ propꝭ defectū ſig̃ati ſ3 propter defectū alicuius: ad huc tibi dico ꝙ deſinit ſupponere ꝓpter defectū ſignificati q2 ꝓpꝭ defectū iſtius hoīs puta Socratis ꝗ deſijt eſſe et ꝗuis Socrates nihil aliđ eſſet ꝙ ille partes nõ tñ quomõcūq3 ſe habētes ſ3 cõiūcte q̃re ſtat ꝙ deſinat eſſe illđ qđ faciūt cõiūnte: et ſi ipſe maneāt ſeparate. Et ille t̄rus hõ habet ſuppoſitione3 pro illo qđ faciūt vel ꝓ ipſis cõiunctis ⁊ pro ipſis ſeparatis q2 ſignificat ꝑ modū nūeri ſingularis ⁊ per modū vniꝰ et nõ per modū pluriū.

¶ Nec ex hoc dicendū eſt ꝙ ly hoīes q2 ſig̃at per modū pluriu3 ⁊ nūeri pluralꝭ ꝙ poſſit ſupponere pro corporibꝰ ⁊ aīabus Adee ⁊ Abrahe q2 ꝗuis ſic ſignificet nõ tñ põt pro q̃buſcūq3 pluribꝰ ſupponere ſ3 ꝓ pluribus de quoꝝ quol3 poſſit ſuū ſingulare verificari non eſt t̄rus pure collectiuꝰ ꝗ indiferēter põt pro quacūq3 pluralitate ſupponere: habet. n. illud ly hoīes ex ſuo modo ſig̃andi: non. n. põt ſupponere niſi pro pluribus quoꝝ quil3 ſit homo. ¶ De obliquo an ſit t̄rus cõnotatiuꝰ ⁊ ſi aliq̃n ſuſtinuimꝰ ꝙ ſic. Dic tñ pro nūc ꝙ nõ ſ3 qđ ſequitur cõditionē ſui recti q̃re ly hoīs t̄rus abſolutꝰ eſt et ꝗuis in explicatione ſui modi ſig̃andi videatur aliđ ab hoīe importare nõ tñ illđ ſig̃at nec cõnotat. explicatio ſic fit ly hoīs ſig̃at hoīem per modū vt cuiꝰ. i. vniꝰ cuiꝰ eſt aliq̃d nõ inde ſequitur ſig̃are rem poſſeſſam ab hoīe3 tantū hoīe3 tali modo ſignificãdi grãmaticali ꝙ. ſ. ſi non ſit illud qđ ſignificat ttermiꝰ a quo regitur: totū aggregatū nõ põt ſupponere nõ ſic inꝙ vt ſicut res poſſeſſa vel ſicut pars q̃re ly leonē habēs ibi leonē habēs currit nõ ſupponit ſi nullꝰ hõ leonē poſſideat. ¶ De termino cõplexo an ſit cõnotatiuus dicerē ꝙ quil3 t̄rus cõplexꝰ cui põt cõuenire vnica ſuppoſitio eſt cõnotatiuꝰ de alio nõ oportet qđ amplius non declaro quia oportebat exactam materia3 ſuppoſitionum ſcire.

¶ Argumentu3 qđ cõmuniter fit in materia de ſignificare hic aptius põt adaptari cõmuniter illud qđ notatū eſt de t̄ris ficticijs iſte t̄rus chimera nec eſt abſolutus nec cõnotatiuus igitur. ⁊ añs ꝓbatur cū nihil ſig̃et quia chimera nihil ē igitur chimera non ſig̃at chimerā. Scd̄o nullū impoſſibile eſt intelligibile chimera eſt aliqđ īpoſſibile igitur nõ eſt intelligibile q̃re nec ſig̃abilis. Ad primū dic negando añs: ad ꝓbationē chimera nihil eſt igitur ly chimera non ſignificat chimerā ꝯña non valet defectus eſt arguere a nõ amplo ad amplū quē. modo non intelliges: ſ3 exēplariꝭ in alijs ipſum cognoſce. iſta ꝯña non valet Adam ⁊ Antexp̄us non ſunt igitur ly hõ nullū illoꝝ ſig̃at q2 alias iſta eſſet falſa Adā fuit hõ. īpertinēs eñ eſt ad ſignificationē t̄ri ꝙ ſuū ſig̃atū ſit vel nõ ſit ſecūdū ꝙ ſolet dici ſorte mortuo ſorte ſua dictio monſtrat. Ad ſecūdū dic maiorē eſſe falſam imo qđl3 īpoſſibile intelligitur dum ego formo iſtū conceptū īpoſſibilē a chimera dū formo iſtu3 t̄rum mentalē chimera: ſi inſiſtas q2 antiqui doctores aſſerūt illā ꝓpõnē audacter. ſ. ꝙ nullū īpoſſibile eſt intelligibile dico tibi ꝙ voluīt dicere ſi non ſiniſtre ſentiūt. ſ. ꝙ nulla eſt noticia ꝗ non terminetur ad rem poſſibilē ſcd̄m ꝙ dicit Ariſtotelꝭ in Elenchis ⁊ hoc verū eſt cū qꝉ3 t̄rus ficticiꝰ vt dictū ē đ materiali rem importat poſſibilē ⁊ cõnotat modū ſe habēdi īpoſſibilē qui modꝰ intelligitur ⁊ ſig̃atur de formali mediante tali t̄mino cõnotatiuo. Nec hic inq̃ras de modo quo acquiritur noticia chimere aut eiꝰ cõplexione vel incõplexione libro perihermenias videbis.

Reſpõdeo.

Intellectꝰ ſemꝑ ē veꝝ

¶ De iſto termino capitatū ⁊ de iſto termino cordiatum. Si cõuertatur cum ly corde preditū eēt tibi dubiū an ſit terminꝰ cõnotatiuus intrinſice ⁊ videtur qđ ſint intrinſice cū cõnotēt caput ⁊ cor ꝗ ſunt hoī eſſentialia ſine illis repugnat eē homo aut aīal ⁊ ex alia parte videtur ꝙ cõnotent extrinſice cum importēt ſig̃atu3 taliū mēbroꝝ quequidē non ſunt homini eſſentialia: breuiꝭ dic eſſe cõnotatiuos extrinſice ꝓpter rõne3 predictā et q2 etiam non repugnat aīali aut hoī vt tale eſſē ſine capite aut corde in digito enim vera ratio hoīs ſaluatur ⁊ aīalis. multa et circa hec et circa alia poterāt adduci ſ3 q2 nõ expedit finē imponamus huic diſtinctioni.

De t̄ro prime ⁊ ſcd̄e intētionis ſeu īpoſitiõis. vij. cõſideratio.

Terminorū cathegorematicoꝝ qđā eſt p̄me intētiõis qđā ſcd̄e. hic p̄mo notabis ꝓ vocabuloꝝ intelligētia ꝙ ꝓpie ſolū t̄ri mētales ſolēt vocari t̄ri p̄me aut ſcd̄e intētionis ⁊ vocales ⁊ ſcripti prime aut ſcd̄e īpoſitionis ſ3 cõmuniter vocabula iſta cõfundūtur ſic vt logici indiferenter vocalē aut mētalē vocent prime aut ſcd̄e intentionis aut īpoſitionis: qđ tñ etiā īſequētibꝰ facies. ¶ T̄rus

ſecunde intētionis Relictis diſinitionibꝰ obſcurioribꝰ ſic diſiniat. eſt terminꝰ cōnotatiuus ꝓpietatē logicā. grāmaticā aut rethoricā cōnotās. ſicut ly nomē. de materiali iportat aliquā partē oīs. ꝛ de formali cōnotat eſſe ꝑ caſus variabile Que ꝓpietas grāmatica eſt. ly genꝰ importat etiā dictionē aliquā cōnotādo eſſe predicabilē de pluribꝰ differētibꝰ ſpecie. p̄dicari. ꝓprietas eſt logica, ſic ly coiugatio. ly ſpecies. ly terminꝰ. ly diffinitū ꝓpinquū. ly diffinitū remotū. etiā verba ſicut ſunt. ſignificare. ſupponere. coniugare. certe faciliime cognoſces terminos ſecūde impoſitōis ſi ad cōnotationē aduertas. Terminꝰ p̄me intētiōis eſt terminꝰ nō cōnotatiuus ꝓprietatē grāmaticā. logicā nec. Rhetoricā importās. vt ſunt iſti termini homo. album. ꝛc.

¶ Circa p̄dicta poteſt eſſe dubiū de terminis complexis ꝛ determinis infinitis qui illoꝝ ſunt ſecūde intētionis. De cōplexis aīaduerte ad ſignificationē totalē ꝛ ſi de ſignificatione totali cōnotat ꝓprietatē predictā. dic eſſe ſecunde intētionis. vt ſunt iſti termini terminꝰ logicalis. terminꝰ abſolutꝰ. terminꝰ ſecūde impoſitionis. diffinitū ꝓpinquū: ſignificatū ꝓpoſitionū et iſta nomē eſt verbū. ꝓpoſitio vel ſilogiſmꝰ: nā primū ſignificat aliq̄ cōnotādo cōnotatione totali quod ſint nomen ꝛ verbū q̄ ꝓprietas grāmatica eſt. ſecūdū cōnotat eſſe ꝓpoſitionē vel ſilogiſmum q̄ ꝓpietas logica eſt. ſi vero de ſignificatiōe tātū partiali importet talē ꝓprietatē reputa eū prime intētionis. vt ſunt iſti homo ꝛ nomē leo vel ꝓpō. nā cōnotatiōes totales ſunt. eſſe hoīnē ꝛ nomē. eſſe leonē ꝛ ꝓpoſitionē: q̄ nō ſunt aliq̄ predictaꝝ ꝓpōnū quāuis ſecundas includāt. Quare de ſignificatiōe partiali bene poſſunt dici ſecūde intētionis. ¶ De hoc cōditionato ꝛ ſimilibus nomen ſi eſt nomē: dico eſſe ſc̄de intentionis certe de totali ſua ſiguificatione propietatē grāmaticā importat. neq; valet ſi arguas verificatur de re cui nō cōpetit talis ꝓpietas ergo nō illā importat. Quia illud ꝓuenit ex ſuo amplo modo ſignificādi quē habet vt poſtea intelliges. ¶ De termino infinito dic. nullū talē eē ſc̄de intentionis quicūq; fuerit terminꝰ infinitatus. q2 cū quilibet talis de cōnotatione totali importet negationē non videtur quā ꝓpietatē importet. ſicut ſunt ly nō hō ly. nō ꝓpoſitio. ſi dicas ꝙ ly. a. valeat ſicut ly nō ꝓpoſitio tunc. ly. nō. a. eſt terminꝰ ſecūde intentionis q2 cōuertetur cum nō ꝓpoſitiōe. dico tibi ꝯſequētiā nihil valere cōuertitur cū termino ſc̄de intentionis ergo eſt ſc̄de intentionis. ly nomē ꝛ ly nomē vel chimera cōuertūtur tn̄ vnuz eſt prime aliud ſecūde. ¶ Et ſi petas vnde ſumpta ſunt iſta vocabula q̄ eſt eoꝝ ethimologia pro hac notes ꝙ iſta ꝯſtructio trāſitiua terminus p̄me intentionis valet ſicut iſta in trāſitiua terminꝰ q̄ eſt prima intētio. ꝛ terminus ſecūde intentionis tātū ſicut iſta terminus q̄ eſt ſc̄da intētio: ſic dices d̄ ly terminꝰ prime intētionis ꝛc. Quare apte terminꝰ prime intētionis vocatur prima intentio ꝛ ſecūde ſc̄da ꝛ terminus prime impoſitionis impoſitio prima ꝛ ſc̄de ſc̄da. tunc dico ꝙ rō quare termini vocales ꝛ ſcripti vocātur prime ꝛ ſecūde impoſitionis aut prima ꝛ ſc̄da impoſitio eſt q2 cōparādo hos ad illos inuenies vniuerſaliter ꝛ vt in plurimuz q̄ vocātur p̄me prius eſſe impoſitos. qui vero ſc̄de poſterius. egereq; iſtos alioꝝ priori impoſitiōe priꝰ enim hoīes vſi ſunt ꝑminis ſignificātibꝰ hoīes. capras. leōes. lapides. ꝛc. Quā noībus ſignificātibus illoꝝ noīa puta illo termino nomē aut illo termino dictio. ſic dices de itētione prima ꝛ ſecūda quia ſunt dicte quia anima prius tēdit vel prius eſt atenta. mediāte vocata prima quā mediāte vocata ſecūda q̄ prius vſa eſt cōceptibꝰ importātibꝰ res quā importātibꝰ cōceptus illaꝝ aut terminos eoꝝ ſignificatiuos. ¶ Si tamē cōtra iſta inſurgas q2 ex hoc ſequeretur omnes terminos cōnotatiuos ꝛ omnes ſincathegarematicos ſi ſint mētales eſſe ſecūde intētionis: ſi vocales ſecūde impoſitionis. Quia ꝛ anima priꝰ tendit ꝛ vtitur abſolutis q̄z cōnotatiuis ꝛ cathegorematicis quaz ſincathegorematicis ꝛ priꝰ etiaz fuerūt iſti impoſiti ī voce ꝛ ſcripto quā alij Ad hoc dic quod quāuis ethimologia vocabuli cōueniat alicui nō inde ſequit̄ talē terminū illud ſignificare: ſi nō cōueniat ſibi diſinitio illius. ab hoc ꝙ ē ledere pedē ſumptus eſt ille terminꝰ lapis ſibiq; etiā ledit pedē nō tamē ſignificatur per ly lapis q̄a diſinitio lapidis nō ſibi ꝯuenit. ſic in propoſito quāuis illud a quo ſumpta ſunt iſta vocabula prime aut ſecūde impoſitionis aut intētionis conueniat aliquibꝰ alijs quia diffinitiones non ſunt eedem ideo non ſignificatur per illos terminos.

De termino vniuoco ꝛ equiuoco conſideratio octaua.

Partitur etiam terminus in terminū vniuocū ꝛ equiuocū Terminꝰ equiuocꝰ ē ꝑminꝰ ſignificatiuꝰ pluribꝰ ſignificationibus totalibꝰ ſicut iſte terminus canis ſignificat vna ſignificatione, canē latrabilē. ꝛ alia piſcē marinū. ꝛ al iaſidꝰ celeſte. ꝛ iſte terminꝰ homo vna ſignificatione ſignificat homines viuos ꝛ alia homines pictos. ꝛ iſte terminus Michael vna ſignificatione ſignificat angelum michaelez. alia vero ſeipſum. iſte terminus. buf. vna ſignificatione ſignificat ſeipſum alia ſe ꝛ ſibi ſimilia Unde ſequitur quod diuiſum iſtius diuiſionis eſt terminus vniuerſaliter ſumptꝰ. Sequitur ſecūdo quēlibet terminū eſſe equiuocū. quia in quolibet reperiemus plures ſignificationes ſiue enim principales ſint vel minꝰ principales quecunq; plures ſignificationes equiuocationē faciunt. vt agēdo de propoſitione equiuoca libro Periermenias oſtēdi. Dicitur in diffinitiōe totalibꝰ. quia quāuis hoc complexū animal albū ſignificet vna ſignificatiōe animal ꝛ alia rē albā quia tamē ille non ſunt totales ſed partiales facientes vnam totalem ideo vt ſignificans illis ſignificationibus non eſt equiuocꝰ. ſic dices de quolibet cōplexo. ¶ Terminus vniuocꝰ eſt terminus qui vnica tantū ſignificatione. ſignificat vt ly canis ſi cōſideretur vt ſignificat vna ſignificatione canē latrabilē. vniuocꝰ eſt ly homo vt ſignificat homines viuos. ly michael vt ſignificat Michaelē. ly buf vt ſignificat ſe vnde ſeq̄tur quēlibet terminuz eſſe vniuocū. Cōmunit̄ diffiniūt iſtos terminos per ſubordinationē ad cōceptus ſic. terminꝰ equiuocꝰ eſt qui ſignificat mediantibꝰ pluribꝰ cōceptibꝰ totalibꝰ nō ſinonimis. ꝛ vniuocꝰ mediāte vno. ſed ꝓ vobis predicte diffinitiōes ſunt clariores. ¶ Terminus equiuocus duplex eſt quidā a caſu. aliꝰ a cōſilio alio nomine dictꝰ analogꝰ. ꝛ ſcias ꝙ diuiſum huiꝰ diuiſionis eſt ly terminus equiuocus ad placitū vltimate ſignificans. nam ly michael ſecūdum ſignificationes ſecundū quas ſignificat ſe ꝛ michaelē nō dicitur a caſu neq; a cōſilio equiuocꝰ. Terminꝰ equiuocꝰ a caſu eſt terminꝰ equiuocus qui ſua ſignificata ſignificat pluribꝰ ſignificatiōibꝰ eq̄ p̄ncipalibꝰ. i. quaꝝ vna rō nō depēdet ab alia nec vnā hʒ ꝓpter aliā ſicuti ly canis: illis tribꝰ ſignificatiōibꝰ eque principaliter ſignificat nec habet vnā ex depēdētia ad aliā vel q2 habet aliaz ideoq; dictus a caſu q2 caſu ꝛ fortuna euenit ꝙ habēdo vnā impoſitor ad ſignificādū alia ipſm imponeret nihil ad pꝛā

orē reſpiciēs: terminꝰ equiuocꝰ a cōſilio ſeu analogus
ē qui ſignificat pluribus ſignificatiōibꝰ nō eq̄ princi
palibꝰ qꝛ vna ab alia dependēti vt iſte terminꝰ hō in ſi=
gnificādo hoīes viuos ⁊ pictos nā vna ſignificatiōe a
nulla alia depēdēti hoīes ſignificat viuos alia vero de
pēdēti quā ſibi tribuit impoſitor ꝓpter ſimilitudinē
⁊ analogiā repertā inter hoīes viuos ⁊ pictos quos
pori ſignificatiōe ſignificabat a q̄ ſignificatiōe caderet
ſi a prima caderet qꝛ nō ampliꝰ ꝓpter ſimilitudinē ſi=
gnificaret dictuſq̄ ē a cōſilio qꝛ impoſitoris cōſulto ac
induſtria factū ē vt ſcđa ſigatione minus principali ac
depēdēter ſignificaret et qꝛ ꝓpter analogiā predictā
ſignificat: dictꝰ ē analogus. An inmēte reperiat equo
catio vel analogia nō ē huiꝰ loci diſputatio li. periher
menias. xviij. diſcuſſum inuenies.

¶ Amplius ſciēduz qđ logici duas
regulas ad inuenere circa verificatiōez vel falſificatio
nē tr̃i analogici prima: talia ſunt ſubiecta qualia pre=
mittūt ab eoꝝ p̄dicatis in equiuocis a ꝯſilio. i. ſi predi
catū fuerit aliqđ mēbroꝝ diuidētiū tr̃us analogꝰ ſubie
ctū ſopponit ꝓ illo ꝓ quo ſupponit predicatū vt in hac
oīs hō ē pictꝰ. ly hō aparte ſubiecti ſtat ſolū ꝓ homini
bus pictis ſic vt ſenſus illius ſit oīs hō pictus ē pictus
ſenſus ē nō hō viuus nō ē viuus quare cōcedunt iſtas
duas rebus vt nunc oīs hō ē viuus: ⁊ oīs hō ē pictus.
¶ Secunda regula analaguz per ſe ſumptū ſtat ꝓ fa
moſiori ſignificato dicūtq̄ analogū ſūmi ꝑ ſe qn̄ poni
tur a parte p̄dicati quidquid ponatur a parte ſubieti
vel qn̄ ponitur a parte ſubiecti quādo membrū minus
principale non ponitur a parte predicati. Exēplū pri=
mi oīs hō pictus ē hō hic tn̄ oīs hō ē pictꝰ ly homo nō
ponitur per. ſe iſte regule ad libitū inuēte ſunt irratio
nabilit tn̄. quas ꝺſtructas inuenies libro phiermenias
⁊ fortaſis primo tractatu. ꝓpterea circa eas nō ampliꝰ
ī moror nec circa iſtaz diuiſionē cū plura ad propoſituz
ī antepredicamētis ⁊ libris allegatis tractentur.

De tr̃o ſingulari et comuni conſideratio nona.

Alia diuiſione termi=
nus cathegorematicus diuiditur in ter
minum comunez ⁊ ſingularē ſeu diſcre
tū. tr̃us cōmūis ē tr̃us cui nō repugnat
ex ſuo modo ſignificādi verificari ꝺ plu
ribus ſi tn̄ nō pōt de facto verificari eſt
ex parte rerū qꝛ nō ſunt nec poſſūt eē plures dij. chime
ra etiā tr̃us cōmunis eſt ꝓpt ſilēz cauſaz illi tr̃o nō re
pugnat ex ſuo modo ſignificandi verificari de pluri=
bus q̄ impoſitione cōmuni ē impoſitus hoc eſt ad plu
ra ſignificāda vnica ſignificatiōe ſed de hac exactiꝰ diſ
cuſſum eſt libro ꝑihermenias. Dicitur ī diffinitōe diui
ſim qꝛ huic tr̃o ſocrates nō repugnat verificari de plu
ribus cōiunctis. ſ. de corpore ⁊ aīa faciētibus ipm ſocra
tē. Dicitur etiā vniuoce qꝛ huic tr̃o ſocrates equiuoce
et mediātibꝰ pluribꝰ ſigationibꝰ nō repugnat de plu
ribꝰ verificari qꝛ de pluribus ſic nucupatis. Tr̃us ſin=
gularis aut diſcrectꝰ cui ex modo ſuo ſignificādi repu
gnat verificari de pluribꝰ diuiſim ly ſocrates q̄tenus
vna ſignifitatione ſocratez ſignificat et ly michael. ⁊c.
¶ Terminꝰ ſingularis ē tr̃us cui repugnat ex ſuo mo
do ſignificandi verifficari de pluribus vt li michael li
ſocrates. aggregatū ex tr̃o cōmuni et ꝓnoīe demōſtra
tiuo etiā ē tr̃us ſingularis vt ly hic hō. vocatur etiam
ſingulare vaguz et aliud ſingulare determinatuz. ſed
iſtis duobus vocabulis nō tibi modo vtenduz phiſica
q̄dem ſunt. ¶ Rurſus notato ꝙ tr̃us cōnotatiuus pōt
dici tr̃us cōmunis et ex parte materialis ſignificati
et ex parte formalis vt ly albū non. n. repugnat ex mo
do īportādi materiale nec ex modo īportandi formale
de pluribus verificari pōt. etiā dici cōmunis ex parte
formalis ⁊ ſingularis ex parte materialis vt ſi ly. a. im
ponatur ad ſignificandū ſocratē conotādo albedinem
pōt etiā dici coīs ex parte materialis et ſingularis e x
parte formalis vt ſi ly. b. imponatur ad ſignificandum
corpus conotando eē ſocratez. Pōt etiā dici ſingula=
ris vtroq̄ modo vt ſi ly. c. impoſueris ad ſignificandū
ſocratē conotādo hanc albinē. Ampliꝰ notāduz ꝙ aliq̄
cōſiderāt cōmunitatē tr̃i. aut ſingularitatē ex parte ve
rificationis qꝛ. ſ. nō repugnat aut repugnat illi de plu
ribus verificari vt nos fecimus. conſiderāt etiā ex par
te ſignificatiōis ex hoc ꝙ plura aut vnū ſignificat ter
minus. quare dicunt ꝙ ē aliquis terminꝰ ꝯmunis quo
ad ſignificationem vel inſignificādo et ſingularis quo
ad verificationē vel inſupponēdo qđ idē. ē. ſicut ly. a. ſi
imponatur ad ſignificādū aliquid cōnotādo illud eē ſo
cratē. de materiali habet modū ſignificādi cōmunē et
de formali ſingularez ꝓpter quod illi repugnat verifi
cari de alio ſocrate. et ſignificat oīa entia eadē ſigatio
ne totali qua ſigat Socratē ꝓpter qđ cōmunē in ſigan
do dicūt: in ſupponēdo ſingularē. dico tn̄ ꝙ ſuperflua
eſt illa cōſideratio qn̄quidē pōt teneri vt diximꝰ illuz
tr̃um eſſe cōmunē quoad verificationez ex parte modi
īportandi materiale qꝛ ex tali mō nō repugnat illi ve
rificari de pluribꝰ ſi repugnat eſt ex parte modi īpor=
tādi formale. ¶ Ex quo diluitur difficultas quedā cō
munis de iſto ꝯplexo ens. qđ eſt Socrates. qꝛ eodē mō
dicendū eſt de illo ſicut de ly. a. quia de ſigatione totali
tr̃us cōnotatiuꝰ eſt et de materiali īportat ens cōnotā
do ꝙ ſit Socrates. habet tn̄ aliud qꝛ cuz habeat partes
etiā ſigatiōe partiali rōe illiꝰ partis. ſortes. ē ſinglaris
Ex quo pꝫ ꝙ illđ cōplexū ex duobꝰ apte pōt affici ⁊ ꝺter
minari ſigno diſtributiuo et rōne ſigationis totalis q̄
cōmuniter ſigat materiale et ex parte etiaz ſigationis
partialis q̄ ſigat oīa entia mediāte illa parte ens apta
igitur erit iſta orō oē ens qđ ē Socrates ſi tn̄ inferas
ꝙ facit illud ſigatuz cōplexū p̄dictū ſupponere cōmuni
ter: negāda ē ꝯña: qꝛ īpedit ex repugnātia verificatio
nis de pluribꝰ ꝯueniēte ex mō īportādi formale ſigatū.
et iſta nota et euitabis plures ac tedioſas difficultates.

¶ Ex his ſeq̄tur primo qđ oēs iſti tr̃i
⁊ ſimiles. ens Socrates. aīal Plato. hō Gilbertus. de
ſigatione totali ſunt tr̃i cōmunes ex parte modi īportā
di materiale: et ex parte modi īportandi formale ſingu
lares. vel ſi vis dicas cōmunes ī ſigando ſinglēs vero
inſupponēdo. ¶ Scđo ſequitur ꝙ facile ex predictis
iudicabis de tr̃o cōplexo ex recto ⁊ obliquo. qꝛ ſi rectꝰ
fuerit tr̃us cōmunis ſiue obliquꝰ fuerit ſinglāris ſiue
cōmunis vt ly equus Socratis ly leo hoīs eſt tr̃us cō=
munis abſolute nec ideo ex mō īportādi materiale aut
formale repugnāt ꝺ pluribꝰ verificari nō eñ repugnat
Socrati quē per modū poſſidētis īportat ille t minus
plures equos hr̃e. nec eſt inſtantia de ly aīa rōnali So
cratis qꝛ ex ſuo modo ſigandi nō repugnat de pluribꝰ
verificari. ſi tn̄ non poterit eſt qꝛ nō poſſunt eē plures
aīe rōnales ſocratis. Si vero rectꝰ fuerit ſinglīs q̄uis
obliquꝰ ſit cōmunis vt ly brunellꝰ hoīs dico ꝙ eſt ſin
glāris ꝺ ſigatione totali qꝛ ex parte modi īportādi ma
teriale ⁊ formale vt poſſidētis per ſingulare repugnat
verificari de pluribꝰ. nō eñ pōt aliquis hō plura quoꝝ
quilibet ſit hoc ſingulare poſſidere.

¶ Contra predicta arguitur primo
ſic. quilibet tr̃us cōmunis eſt tr̃us ſingularis ⁊ ecōuer
ſo igitur illa diuiſio non eſt bona cū mēbra nō ſint op=

poſita añs ꝓbatur qꝛ ly michael ē ſingularis vt ſignificat michaelē. et cōmūis vt ſignificat ſe et ſibi ſimiles Etiā ly homo ſignificatiōe qua homo ſignificat hoīes coīs ē. ſignificatiōe q̄ ſe ſolū ſingularis. Ad hoc dicas ſūptū correlarie ſequi ex p̄dictis nō. n. repugnat ly michael verificari de ſcripturis pluribꝰ ſimilibus ſibi nec ly homo de ſe ipo nec inde ſeqtur diuiſionē eē malaꝫ qꝛ ſufficit mēbra eē oppoſita formaliter vel habere rationes diuerſas. Sed contra hoc arguitur ille tꝰus hō qui eſt pars huius aggregati iſte hō per ly iſte demonſtrādo ſocratē nec ē cōmūis nec ſingularis igiť. antecedēs probatur qꝛ nō cōmunis cū ſingularizetur per ly iſte vt cōmūiter dicitur: nec ē ſingularis qꝛ licet ibi vbi ē eadē oīno: ſignificationē quā priꝰ qñ nō determinabatur a ly iſte habebat: nō. n. dicēdū eſt ab illa cecidiſſe. Ad hoc reſpōde negādo illuꝫ terminū nō eē cōmuneꝫ certe cōmunis ē vt bene probat ratio. Et qñ arguis ſingularizatur p̲ ly iſte concedo igitur ē ſingularis nego cōſeq̄ntiā. Pro quo dic ꝙ tꝰuꝫ cōmunē ſingularizari nō eſt fieri ſingularē ſed ex ipo et pronoīe fieri vnū terminū ſingularē quare totuꝫ hoc hic hō. eſt tꝰus ſingularis nō hic hō etiaꝫ vt pars illiꝰ. ¶ Secūdo arguitur cōtra illud quod aſſertū eſt ꝙ ly dꝰs ly chimera q̄uis nullus illorū poſſit de aliquo verificari ſunt tꝰi communes qꝛ nō repugnat ⁊c. et ſi nō poſſunt: eſt propter rerū d̄fectuꝫ. Cōtra ex hoc arguitur ad hominēꝫ nā ſi ſic eſſet ly chimera poſſet verificari de pluribus qꝛ per te nō ē defectꝰ ex parte modi ſignificādi et etiā nō ē defectus ex parte reruꝫ qꝛ tu dixiſti dum ageres de termino ꝯnotatiuo ficticio ꝙ ly chimera ſignificabat ens aut aīal q̄ ſunt in rerū nā igitur ⁊c. Ad hoc dic ꝙ defectꝰ rerū ꝓpter quē aliquis tꝰus nō pōt verificari nō ſoluꝫ cōſiſtit in hoc ꝙ res nō ſunt aut nō poſſunt eē ſolū ſed cōſiſtit in illo vel in hoc ꝙ nō poſſint tali modo ſe habere ſicut importatur p̲ talē terminū q̄uis. n. res que ſignificatur per hoc cōplexuꝫ angelꝰ corporeꝰ ſint in reruꝫ nā puta angeli et corpora tñ qꝛ nō ſic ſe poſſunt habere ſicut p̲ illud cōplexū importatur puta ꝙ angeli ſint corporei. ꝓpterea repugnat illi nō ex ſuo modo ſignificādi ſed ex defectu rerū de pluribꝰ verificari ſic dices in ꝓpoſito de ly chimera. Plura hic poterant formari argumēta pluresq̄ alie difficultates tangi ſed qꝛ pro earū diſſolutiōe maior requiritur capacitas q̄ꝫ triſtaꝝ trāſeo. poterat hic queri d̄ ly eſſētia diuina an ſit terminꝰ coīs vel ſingularis ſed nolli modo vos hac inuoluere difficultate tractatuꝫ peculiarē de terminis diuinis in ſillogiſmis videbitis ne trūcate ac defectuoſe in tanta materia loquamini. De hoc termino ſocrates vt dicitur de ſocrate iuueni puero et ſene q̄ certe dicitur equiuoce an ſit ſingularis vel cōmunis poterat diſputari ſed qꝛ exacte nō poterit ſic fieri niſi ſciatur modus ſignificādi termini qui pōt eē mediū i ſillogiſmo expoſitorio ideo ꝓ tūc differatur. De tꝰo ſincathegorematico an poſſit dici ſingularis vel cōmunis genericꝰ vel ſpecificus: multa oportebat preſcire de quo libro perihermenias. ca. vi.

¶ Reſtat tñ pro cōplemento huius diuiſionis regulas coēs aſſignare ad cognoſcēdū d̄ terminis cōplexis cōplexione diſtāti qui cōmunis aut ſingularis. Prima. oē diſiūctuꝫ ex quibuſcūq̄ terminis dū modo nō ſit ex terminis ſinonimis eſt tꝰus ꝯmūis. vt ſocrates vel plato. ſocrates vel leo. leo vł capra. ſi vero fuerit ex terminis ſinonimis et ſingularibus ē ſingularis. vt ſocrates vel ſocrates. ¶ Secunda regula oē copulatū cōpoſitū ex tꝰis ſingl'ibꝰ eſt tꝰus ſingl'is ſicut ly ſocrates ⁊ plato repugnat illis verificari de pluribꝰ diuiſim qꝛ ſi de ſocrate et platone verificatur ē cōiūctim. Tertia regula oē copulatuꝫ cuiꝰ vna pars principalis ē terminus cōmunis et illud ē terminus cōmunis vt ly ſocrates et homo ly plato et leo que de pluribus diuiſim poſſunt verificari. iſte due regule intelligēde veniūt de copulato cui tribuitur vnica ſuppoſitio et cui pōt vnica verificatio conuenire nam diuiſiue ſumpto cū ad huc ſit ſub iudice an ſit vnꝰ terminꝰ nihil hic dicimus in tertia parte viſuri. ſed opꝫ vltimo notare tertiam regulam aſſignatā eē veraꝫ exceptis tribus inſtantiis. prima qñ terminus cōmunis eſt ſuperior ad ſingularem et afficitur ſigno vniuerſali vt ly Socrates ⁊ oīs homo qꝛ q̄uis ly oīs homo ſit terminus cōmunis totū copulatuꝫ ē terminus ſingularis. Secūda inſtantia ē qñ terminus cōmunis ē terminus ſolū importans partē rei importate per tꝰum ſingularem. vt ly ſocrates et pars eius quātitatiua. Tertia inſtantia ē qñ vna pars principalis copulati ſummitur ſingulariter ꝓ aliquibus et alia pars principalis accipitur cōmūiť ꝓ quolꝫ illorū vt ly ſocrates et plato ſocrates vel plato capiēdo Secundaꝫ coniunctionem ꝓ copula principaliori illius. cōſtat de prima ꝙ ē terminus ſingularis et de ſecunda ꝙ ē coīs cū ſit diſiunctum ex ſingularibus nō ſinonomis: tñ totuꝫ copulatuꝫ ē terminus ſingularis qꝛ nō verificatur niſi de ſocrate et platone coniunctiꝫ: et iſta de hac diuiſione ſufficiant.

¶ Sed terminus cōmunis ſubdiuiditur in terminuꝫ cōmunē trāſcēdēteꝫ et terminū cōmunē non trāſcēdēteꝫ. terminꝰ trāſcedēs ē terminus cōmunis cui ex ſuo modo ſignificādi non repugnat de quolꝫ ente verificari mediāte copula de p̄nti et cōmuniter numerātur ſex q̄ per hāc dictionē. reubau. dicūt memorie comēdari. ſ. res. ens. ver. bonū. aliquid. vnū. ex iſtis q̄ vidētur ſinonimi res. ens. aliquid. ſūt abſoluti. reliqui cōnotatiui. ſignificat ly verū aliquid cōnotādo eē motiuuꝫ intellectus ad ſui cognitionē ly bonuꝫ ſignificat aliquid cōnotando eē voluntatis alicitiuuꝫ ad ſui amorē ly vnuꝫ. ſignificat aliquid cōnotādo ꝙ ſit indiſtinctū a ſe et diſtinctuꝫ a quolꝫ alio nota tamē ꝙ qñ dicitur ꝙ ſunt tātuꝫ ſex termini trāſcēdētes intelligunt d̄ incomplexis nam complexi q̄ꝫ plurimi ſunt. vt plura conditionata et diſiunta etiā intelligunt de potentibus ſupponere: quibus tñ non repugnat quā plurimi ſunt: ꝓpter quod nō ſolū tranſcendentes in ſignificādo ſed vtroq̄ modo dici debent. vt ly impoſſibile ly nō intelligibile. etiā intelligēdū venit de nō āpliatiuis qꝛ tales multi ſūt ſicuti ly poſſibile ly imaginabile iſta tamē ſolent vocari pluſq̄ꝫ trāſcēdētia qꝛ non ſoluꝫ de quolꝫ ente exiſtēte ſed d̄ quolꝫ nō exiſtenti cū iſte concedātur. antechriſtꝰ eſt poſſibilis. chimera ē imaginabilis q̄re ly imaginabile magis trāſcendēs q̄ꝫ ly poſſibile pōt dici: cū de impoſſibili verificetur. Notes etiam dupliciter pōt intelligi trāſcēdenti nō repugnare de quolꝫ verificari de quolꝫ. i. de pronoīe quācūq̄ rē demōſtrāte vel de quolꝫ. i. de quolꝫ tꝰo et ſi ſic intelligēduꝫ venit ſecūdū ſe vel ſuuꝫ plurale. qꝛ li ens nō verificatur de ly hoīes nec de ly binarius duorū angelorꝫ: verificatur tñ ly entia. ſi dicas plures ſunt termini de quibus nec in ſingulari nec in plurali pōt ly ens verificari vt ſunt tꝰi nō potētes ſupponere dico tibi ꝙ illud nō prouenit ex defectu ſui modi ſignificādi ſed ex defectu aliorum non potentium ſupponere.

De termio collectiuo ac diuiſiuo cōſideratio decima.

¶ Terminoꝝ̃ quidam eſt collectiuꝰ q̃dam diuiſiuꝰ terminꝰ collectiuus eſt terminus numeri ſingularis cui nõ repugnat de pluribus etſi non faciant vnũ vnica verificatiõe verificari. ſicuti ly populus. ly gens. ly multitudo. verum aliqui ſunt talis ꝓprietatis vt verificẽtur de pluribus ſiue illa plura habeant ordinez aliquez ſiue non. vt ly multitudo. Alij vero nõ verificãtur ꝺ pluribus niſi inter illa aliquo ordine ſeruato vt ly populus. Quare iſti termini collectiui dicẽtur quia illa que ſignificant: vnitatem ſaltem ordinis ſeruant. alij tamẽ ſimpliciter ſunt collectiui quia que ſignificant nec vnitatez habent nec ad ipſam aliquo modo accedere videntur. niſi vnitatez agregationis vnitatez voces: quo tibi dato minimam ipſam in venies inter omnes vnitates. Dicitur in diffinitione terminꝰ ſingularis numeri qꝛ proprie tr̃i in numero plurali nõ poſſunt dici colletiui. ideo. n. terminꝰ dicitur colletiuus qꝛ cũ ſit vnica dictio plura colligit quoad verificationẽ. Terminus tamen in numero plurali eſt virtualiter plures termini: qꝛ equiualet ſuo ſingulari geminato nec verificatur de aliquibus niſi de quolibꝫ illoꝝ̃ verificetur ſuuz ſingulare. ¶ Terminus diuiſiuus eſt terminus cui repugnat de pluribus nõ faciẽtibꝰ vnũ verificari vt ly hõ ly animal.

De termino finito ꝛ infinito conſideratio vndecima.

Terminus etiã quidã eſt finitus ꝛ q̃dã infinitus: terminus infinitus eſt aggregatũ ex termino finito ꝛ negatiõe infinitanter tenta vt ly nõ hõ ly nõ deꝰ. Notatur hic quotuplex eſt negatio q̃dã negans que ꝓpoſitionẽ conſtituit negatiuam ꝛ vr̃ oẽs tr̃os poſt ſe poſitos negat tã mediatos q̃ꝫ imediatos. Negatio infinitãs eſt illa cuius vis ſopitur in terminũ ſuper quem fertur imediate: ipſũ ꝙ ſolũ negat. vt ly. nõ. ibi nõ homo. Negatio pribãs eſt tr̃us ꝓbatiuus ſignificãs aliquid de mat̃i ꝯnotãdo illð aliquo carere q̃ꝺ natũ eſt habere. vt ly cecꝰ. Terminꝰ finitus eſt terminꝰ tali negatiõe nõ affectꝰ aut ſi affectus paritate illaꝝ vt ly deus ly homo ly nõ nõ equs. ¶ Due difficultates hic breuiter diſſoluentur prima erit qui termini ſunt infinitabiles. i. ſupra quẽ terminũ apte põt ferri talis negatio. Scd̃a an terminus infinitꝰ ſit cõplexus vel incõplexus ꝛ q̃zuis libro perihermenias illas ad longũ diſputaui qꝛ tñ hic propioꝛ locus eſt ꝛ ſecunda editiõe illius libri deo opitulante ab illo eẽ reſecandas cenſeo: de illis hic breuiter determinabo.

¶ Pro prima difficultate nota ſequẽtes ꝓpõnes q̃s predicto libro poſui. p̃ma oẽs cõueniũt nullũ terminũ ſincathegorematicuz ſumptuz ſignificatiue apte infinitari: ꝛ ratio poterit eſſe nam negatio infinitans duplex habet officiuz: Primuz eſt facere terminuz quem ꝺterminat ſupponere diſtributiue: hoc tñ reſpectu ſincathegorematis nullo pacto põt ſibi conuenire: cum ſincathegorema non poſſit ſupponere. *(margin: Capitulo ꝺ nomine.)* Aliud officiũ eſt reddere oppoſitũ illiꝰ quod ponit tr̃s finitus vt ly hõ ponit. i. importat hoĩez ꝛ ꝓ illo natꝰ eſt ſupponere. ly nõ hõ ponit oppoſitũ qꝛ de ſignificatiõe totali q̃ꝺlibet aliud ab hoĩe importat ꝛ pro quolibet alio natũ eſt ſupponere. non igitur hoc officiuz poteſt habere reſpectu ſincathegorematis. cuz ſincathegorema nil ponat. hic nõ oĩs hõ capiẽdo ly nõ infinitanter nõ infinitatur ly omnis: ſed totum.

¶ Secũda ꝓpoſitio pronoĩa prime ꝛ ſcd̃e ꝑſone nõ ſunt infinitabilia nam ſi ſic. oẽs iſte erũt inepte nõ ego ſum. nõ tu es. nã ſi ly nõ ego ſupponeret: pro alio a me ſupponeret. ꝛ ſic exigeret verbũ tertie perſone. ſi tamẽ nõ videatur tibi incõueniens illas eſſe ineptas facile erit tibi dicere eẽ infinitabilia. etiã in mẽte ſi teneas hoc accidens grãmaticale. perſona. nõ reperiri. dic ꝙ in mẽte infinitari apte poſſint. ſed qꝛ nondum ſcis q̃ accidẽtia grãmaticalia in mẽte reperiantur nõ cures de hoc.

¶ Tertia propoſitio de hoc termino ens. dixere oẽs fere antiqui nõ eſſe infinitabile: qꝛ videtur in intelligibile ꝙ ly nõ ens reddat oppoſituz de ly ens qꝛ ſi ponitur aliquid illud eſt ens ſed illud negat igitur. Videtur tñ poſſe dici eẽ ĩfinitabile ꝛ ſi queras quomodo tr̃s infinitus reddit oppoſitũ de ly ens. Ad hoc dicitur ꝙ reddit oppoſitũ: qꝛ ly ens ĩportat quodlibet ens nõ ſub modo illi impoſſibili nõ ens importat quodlibet ſub modo impoſſibili. ¶ De terminis connotatiuis an ĩfinitẽtur quo ad formale ꝛ mat̃ale vel vtrũ ꝙ ſint duo dicta. Primũ. poſſibile eſt terminũ cõnotatiuũ infinitari quo ad mat̃e ꝛ formale: poſſumꝰ. n. ferre negationez vt oppoſitũ ponat termini finiti connotatiui quoad oẽ quod importat illud eniꝫ eſt in noſtra poteſtate ꝛ intellectus poterit formare talem negationẽ qualem nos in voce ſũmimꝰ. ꝛ tunc ſequitur ly nõ albuz cuz ſignificatuz materiale de ly albuz ſit corpus pro nullo corpore ſupponere. ꝛ hanc eẽ falſam hoc eſt nõ albuz demõſtrãdo corpus nigruz eo ꝙ illa negatio ponit oppoſitum cuiuſcunꝙ importati de ſignificato materiali.

¶ Secũduz dictuz q̃n do cõm̃iter tr̃i connotatiui infitãtur: negatio nõ reddit oppoſitũ cuiuſcũꝙ ſignificati de mat̃i ſꝫ ſolũ ſignificati mat̃is affecti formali ſignificato. Nam iſta cõceditur ethiops eſt non albũ g̃ ly. nõ. nõ ponit oppoſitũ corporis ſimpliciter cuz ethiops ſit corpus ſed oppoſitũ corporis albi. Etiã hec cõceditur leo eſt nõ ratioãle g̃ ly nõ. nõ ponit oppoſitum aĩalis ſimpliciter ſed aĩalis rationalis.

¶ Circa cõplexionẽ vel incõplexionez termini infiniti quidã antiqui vt mãtuanus moti illo dicto philoſophi capitulo de noĩe nomẽ infinituz nec eſt nomẽ nec ẽ oꝛ̃o nec negatio eẽ ĩcõplexũ dixere. nam ſi cõplexus eſſet: oratio eẽt. dicunt igitur illũ terminuz non homo eẽ incõplexuz ꝛ cõnotatiuuz: de materiali importans ens cõnotãdo ꝙ nõ ſit hõ quare ex parte materialis eſt tranſcẽdens. Et q̃zuis in voce aut in ſcripo ſit ex duobus terminis cõpoſitꝰ diceret quia nõ eſt nomẽ ĩpoſitũ. ſimplex tantũdem ſig̃ans. iſte tñ mouet ex ſuo modo ſignificandi intellectuz vt formet mentalẽ incomplexum. *(margin: De complexione ẗmini infiniti.)*

¶ Si cõtra opinionẽ arguas qꝛ habito iſto ẗmino hõ in intellectu intellectus poterit addere illã negationẽ nõ. et cõſtituere ex illa et ly hõ iſtud cõplexũ non hõ. ſicut eni põt addere illi ẗmino ly aliquis aut ly omnis: Ad hoc dicũt ĩtellectũ: illud nõ poſſe facere ex natura negationis infinitãter tente. ſicuti dicũt etiã ꝙ ly non negãter tẽta ĩ hac ꝓpõne hõ nõ eſt leo nõ põt in mẽte reperiri ſꝫ totũ hoc. non eſt. ſubordinatur vni termino incomplexo cui in voce incomplexus correſpondens non eſt impoſitus.

¶ Si autẽ cõtra illos inferatur omnẽ ẗminũ incõplexũ abſtrahi a conueniẽtia eſſentiali vel accidentali ꝺ

BIBLIOTECA PUBLICA DE TOLEDO

cerent vel a diferentia. hoc non intelliges mõ: poſui tñ pro tẽpoꝛe quo intelliges.

¶ Iunioꝛes oppoſituꝫ opinãtur dicũt ꝙ terminũ infinitũ eſſe cõplexũ ⁊ cũ ſibi tribuatur vnica ſuppoſitio eſſe cõnotatiuũ. ⁊ cõnotatiõeꝫ explicãt ſicut alij: et illa ſignificatio quã hẽt reſultat ſibi ex vniõe ſuaꝝ partiũ ſicut in quolibet alio termino cõplexo. quare iſta cõſequẽtia nichil valet. null⁹ t̃min⁹ ſigat ibi ens vel aliud ab hoīe igitur nec totuꝫ. ſed ex vnione illoꝝ terminoꝝ reſultat illa ſignificatio. nec valet ſi inferas igitur partes nõ ſignificãt iuxta ſignificatiõeꝫ toti⁹ negatur cõſequẽtia: qꝛ ſic ſignificare nõ eſt ꝙ partes vel pars aliq̃ importet idem qð totuꝫ. ſed ꝙ ſignificatio totius ex illis Reſultat.

¶ Si petas ab illis an ille t̃ſ ſit cõplex⁹ diſtãter vel indiſtãter. dabũt ſcðm. ⁊ ſi q̃ras vlteri⁹ an ſit ly. nõ. determinatio vel determinabile: dabũt p̃mũ. ⁊ ſi replices contra determinatio nũq̃ꝫ facit totũ agregatũ ſignificare aliud ab illo qð ſignificat determinabile. dicerent ꝙ q̃ndo ðterminatio ẽ talis nature vt habeat reddere oppoſitũ nõ incõuenit imo ẽ correlariũ ſeq̃ns. Ad authoꝛitatẽ philoſophi quã alij adducũt libꝛo pꝛedicto inuenies Reſpõſionem.

De diuiſione t̃ri in numero plurali cõſideratio duodecima.

Dum ageremus de diuiſione dixim⁹ diuiſionẽ dari poſſe dupl'r: vt in ſingl'i numero vel in plurali. hucuſq; partitiões t̃ri in ſingulari ðdim⁹. Supeſt nũc diuiſiões eiuſdẽ i numero plurali aſſignare. Et tradem⁹ illas aptioꝛi ac bꝛeuioꝛi modo nobis poſſibili. ¶ Pꝛima diuiſio ſit hec. t̃ꝛoꝝ q̃dã ꝑtinẽtes q̃dã in ꝑtinẽtes. t̃ri imꝑtinẽtes ſunt t̃ri quoꝝ vn⁹ aliũ infert vel alio repugnat exemplũ p̃mi vt hõ. riſibile ⁊ ſecũdi vt hõ. equs. t̃ri in ꝑtinẽtes ſunt t̃ri quoꝝ null⁹ aliuꝫ infert nec alio repugnat. vt ly album. ly dulce. ly criſpuꝫ. ly aquiluꝫ.

¶ Termini ꝑtinẽtes ſunt duplices q̃dã ꝑtinẽtes ſequela ⁊ quidam ꝑtinentes repugnantes.

¶ Termini ꝑtinentes ſequella ſunt t̃mini quoꝝ vnus aliũ infert vt hõ. riſibile. hõ. aĩal. Termini ꝑtinẽtes repugnãtes ſunt t̃mini quoꝝ affirmatio vnius infert negationeꝫ alterius: ⁊ hoc põt fieri dupl'r vel natural'r vt ly albũ ⁊ ly nigruꝫ vel natural'r ⁊ ſupranatural'r vt ly hõ ly equs. ⁊ hij alio noīe vocantur diſparati.

¶ Terminoꝝ pertinentiũ ſequella quidã ſunt conuertibiles. quidã ſe habentes ſicut ſuperioꝛ ⁊ inferioꝛ. termini cõuertibiles ſunt termini mutuoſe inferẽtes vt homo. riſibile. t̃mini ſicut ſuperioꝛ ⁊ inferioꝛ ſe habentes ſunt termini quoꝝ vnus aliũ infert non tñ ecõtra vt ly homo ly aĩal. ⁊ t̃minus inferens dicitur inferioꝛ: illatus ſuperioꝛ.

¶ Terminoꝝ cõuertibiliũ quidã ſunt t̃ri ꝯuertibiles ſinonimi. quidã nõ ſinonimi. ſinonimi ſunt t̃ri ſignificantes idẽ ⁊ eodẽ modo ⁊ adequate quod venit intelligendũ quoad ſignificare abſolute vel ꝯnotatiue. Et non quoad alios modos ſignificandi qꝛ ſtat vnuꝫ ſinonimoꝝ ſignificare natural'r aliud ad placitum vt vocalis ⁊ mentalis. vnũ cõplexe aliud incõplexe vt diffinitũ ⁊ ſua diffinitio quid noīs vt ly albũ ⁊ ly coꝛpus habẽs albedinẽ. Etiã ſinonimi quidã dicũt̃ ſinonimi eſſentialiter accidentalit̃ vt ſunt illi qui ſunt ſimiles in modo ſignificãdi grãmaticali ⁊ logicali vt hõ ⁊ hõ Marcus Tuli⁹. Qui vero in aliquo modo ſigandi grãmaticali differunt dicũtur eſſential'r ſinonimi: non tamen accidental'r. vt homo ⁊ hoīs. t̃mini cõuertibiles non ſinonimi ſunt t̃mini qui non ſigant idẽ ⁊ eodẽ modo vt ly homo ⁊ ly rationale. Notes tñ hic ꝙ q̃uis cõuertibilitas non conueniat terminis ſincathegoꝛematicis bene tñ ſinonimitas vt inter omnis ⁊ omnis. oīs ⁊ quilibet ⁊ ratio qꝛ cõuertibilitas ſũmitur penes pꝛedicationẽ: ſinonimitas penes ſignificationem.

¶ Termini pertinẽtes repugnãtia vel diſparati quidã ſunt repugnãtes ſeu diſparati oppoſiti: quidã non oppoſiti. non oppoſiti ſunt t̃mini quoꝝ repugnantia nõ pꝛouenit ex modo ſignificãdi aliquo nec pꝛoterea ꝙ cõtraria ſignificãt ſed qꝛ ſignificant res diuerſas. vt leo ⁊ equs homo ⁊ lapis. et tandẽ oẽs t̃mini nõ oppoſiti qui natural'r nec ſupꝛa natural'r poſſunt de eodem verificari. Termini oppoſiti ſunt quoꝝ repugnãtia ꝓuenit ex diuerſo modo ſigandi aut ex hoc quod ſignificãt cõtraria. ſicut cecus ⁊ videns albũ ⁊ nigrũ. Et iſti ſunt in quadruplici diferẽtia nam quidam ſunt cõtradictoꝛij quidã contrarij quidã p̃uatiui ⁊ quidã relatiui oppoſiti. t̃mini cõtradictoꝛij ſunt termini quoꝝ vn⁹ eſt finitus ⁊ alius infinitus ex eodẽ finito ⁊ negatione infinitanter tenta cõpoſitus. vt homo ⁊ nõ homo. Termini cõtrarij ſunt termini de foꝛmali qualitates contrarias impoꝛtantes. ſicut ly ſanũ ⁊ ly egrũ. Termini pꝛibatiue oppoſiti ſunt termini quoꝝ vnus cõnotat pꝛibationẽ cõnotati alterius. vt ly cecus impoꝛtat de foꝛmali pꝛibationẽ viſus quẽ impoꝛtat ly videns. Termini relatiue oppoſiti ſunt termini habitudines aut relationes reſpectu eiuſdẽ ⁊ ſub eadẽ ratione incompatibiles impoꝛtantes. vt pater ⁊ filius. cauſa ⁊ cauſatũ.

¶ Rurſus notandũ eſt ꝙ termini contradictoꝛij ſic repugnant ex ſuo modo ſignificãdi vt non poſſint verificari de eodem nec de ſe inuicem naturaliter nec ſupꝛa naturaliter mediante quacũq; copula. Iſte ſunt impoſſibiles homo eſt non homo. albũ poſſibile eſt nõ albũ capiendo illos omnino contradictoꝛie puta cum reflexione copule contradictoꝛio modo ſumpte. Termini pꝛibatiue oppoſiti ſic ex ſuo mõ etiã ſignificãdi repugnãt ꝙ nec naturalit̃ nec ſupꝛanaturaliter poſſunt mediãte copula ð pꝛeſenti ſimul de eodẽ verificari. iſte ſunt impoſſibiles cecus eſt vidẽs. giboſus eſt rect⁹. hoc intelligendũ venit in numero ſingulari. nam in plurali bene illud contigit ſupꝛa naturaliter. vt ſi de Socrate ⁊ Platone cecis fiant Guillermus ⁊ Cicero videntes. de cõtradictoꝛijs poteſt idẽ teneri capiẽdo ſemper terminum infinitum cõtradictoꝛio modo ad aliũ: poteſt oppoſitum defenſari. ꝙ aliquando particularius cognoſces.

¶ Termini contrarij ex eo quod contrarias impoꝛtãt qualitates: repugnant vt nõ poſſint natural'r de eodẽ ſimul verificari. Termini pꝛibatiue oppoſiti ſic repugnant vt ſub eadem ratione non poſſint de eodẽ verificari. pater enĩ ⁊ filius etſi poſſint dici de Platone nõ tamen ea ratione qua filius dicitur: pater nũcupatur. Et de hac ſecunda parte huius noſtre pꝛeparationis dialectice ſat eſt dixiſſe. illi qui nulli ſecũdus: honoꝛ ac ſempiterna gloꝛia. Amen.

Finis ſecunde partis.

Sequit̄ tertia pars eiuſ: qꝫ ꝺ̓ ſuppoſitiōe. cōſideratio prima.

De terminis
deqꝫ eoꝝ paſſionibus indi
ferēter in ꝓpoſitione aut
extra ſibi cōuenientibꝰ: do=
ctrinā hucuſqꝫ tradidimꝰ.
Supereſt nunc ꝓpietates
quas in ꝓpōne dūtaxat ſi
bi vendicāt: breui plane ac
doctrinalr̄ ſicuti feci i pri
ma parte: ſine argumento
rum ſtrepitu notas facere. De ſuppoſitioneqꝫ erit hu=
ius partis cōſideratio prima. cuiꝰ diffinitionē ſuperiꝰ
cū aliquali eius expoſitiōe aſſignauimus. Nunc eadeꝫ
repetita aliquātulū ampliorē adiungemꝰ declaratio=
nē. ¶ Eſt igitur ſuppoſitio t̄ſus exiſtens in ꝓpōne ꝓ
ſuo ſigato: qꝺ̓ ſibi correſpōdet ꝓ tēpore: pro quo vnit
copula ſue ꝓpōnis. Exēplis ꝓbatā habes hanc diffini
tionē in prima parte: vtere illis. ſed vt magis cōplecte
eandē intelligas: animaduerte. ꝙ logici vtūtur his tri
bꝰ t̄ris. ſigatio. acceptio. ſuppoſitio. qui differēter ſe ha
bēt. Sigatio enī cōuenit t̄ſo extra ꝓpōnē: ⁊ extra oēm
orōnē. ſiue enī ly hō ſeorſum ſumpſeris: ſiue cū alio. i.
aliis: ſemꝑ ſigabit idē ⁊ eodē modo: qualr̄cūqꝫ ſe hēat
natus eſt facere cognoſcere. ¶ Acceptio cōuenit t̄ſis
in ꝓpōne aut in orōne: q̄ nō eſt ꝓpoſitio: dūmodo ibi
reſpiciat aliquā copulā verbalē. in hac ꝓpoſitione hō
eſt aīal extrema cōmūit̄ dicuntur accipi ꝓ ſuis ſigatis.
Etiā ſubiecta in iſtis: chimera eſt. chimera fuit. accipiū
tur. qꝺ̓ ſic ſuadeo. ly chimera vt eſt in prima ꝓpōne: ali
quomodo ſe habet quali non in ſcꝺa. hoc notū eſt: cum
reſpicit in illis copulas diuerſas. ſed ille modus diuer
ſus ſe habēdi nō ſūmitur penes ſigationē: qꝛ ex dictis
idē ⁊ eodē modo ſigat in ambabꝰ. non ſūmitur etiā pe
nes ſuppoſitionē: cū in nulla illaꝝ ſupponat: qꝛ nō cor=
reſpōdet illi ſuū ſigatū ꝓ tēporibꝰ ſuaꝝ copulaꝝ. Reli
quitur ergo diferētiā illā debere ſūmi penes aliquid
aliud: hoc non videtur quid ſit: niſi ꝙ aliter accipitur
in vna puta ample: qualr̄ nō in alia: igitor rationabilr̄
fuit huius vocabuli acceptio multiplicati ⁊ non inepte
dixerunt logici: acceptionē eſſe ꝓpietatē t̄ri diſtinctaꝫ
a ſigatione ⁊ ſuppoſitione. ¶ Ex quo manifeſte ſequit̄
t̄ruꝫ accipi etiā extra ꝓpōnē i orōne nō ꝓpoſitionali:
in qua aliquā copulā reſpicit. iſte due orōnes nō ſunt
ꝓpoſitionales. chimera q̄ eſt. chimera q̄ fuit. tū̄ ly chi
mera alit̄ accipitur in vna ꝙ̄ in alia: ſicut ex ꝓcedēti ra
tiōe deduci pōt. igitur. ¶ Tamē ſi nō reſpiciat aliquā
copulā: nō dicitur accipi: in iſtis orōnibꝰ nō accipitur.
chimera exiſtēs. chimera futura. Si tū̄ dicas ꝙ ly chi=
mera alit̄ videtur accipi in ꝑma: qꝛ reſtringit̄ ad ſtan=
dū pro chimera exiſtēte. ꝙ̄ in ſcꝺa in qua reſtringitur
pro chimera futura. ¶ Reſpōdeo bene dicis ꝙ reſtrin
gitur ad ſtandū. i. vt accipiatur vel ſūmatur: vbi pōt ac
debet ſtare vel accipi: puta in ꝓpōne vel in orōne pre=
dicta. (ꝓ eodem capi poſſunt. ſtare. accipi. ſūmi) ſit tibi
analogia. de ly hō in hac hō albꝰ: dicitur ꝙ reſtringitur
ad ſtandū ꝓ hoīe albo. Et ly leo ibi leo hoīs ad ſtandū
pro leone poſſeſſo ab hoīe. nō tū̄ dicitur ſtare aut acci=
pi ſed reſtringi ad ſtandū: vbi poſſunt ſibi cōuenire ac
cipi vel ſtare. ¶ Sequit̄ ſcꝺo ex predictis: ad acceptio
nē non requiri correſpōdētiā ſui ſigati ꝓ tēpore ſue co
pule: quādoqꝫ dē ly chimera accipitur in ꝑaſſumptis ꝓ
poſitionibꝰ. in quo differt a ſuppoſitione.

Diffinitur ſuppoſitio.

Differētia aſſignatur inter ſignificatione m ſuppōem ⁊ acceptionē.

¶ Diffinias igitur acceptionē. Ac=
ceptio eſt t̄ꝰ exn̄s i orōne ꝓ ſuo ſigato vnitꝰ cū aliquo
mediāte copula verbali. Et exēplis cognouiſti. ex hoc
qꝺ̓ dicitur pro ſuo ſigato excluditur ſincathegorema:
qꝺ̓ nō dicitur accipi. ⁊ quādo dicitur vnitus cū alio ⁊c.
debet intelligi mediate vel imediate. imediate ꝓpt̄
totalia extrema aut totales terminos. et mediate pro=
pter partes ipoꝝ. totū hoc equs hoīs in hac. equs hoīs
eſt quieſcens: vnitur imediate cū ly quieſcens. ly hoīs
tū̄ dicitur vniri mediante qꝛ mediante toto.

Diffinit̄ acceptio.

¶ Tertius t̄ꝰus de quo eſt principalis cōſideratio eſt
ly ſuppoſitio. ſuppoſitio enī vt vidiſti ſolū cōuenit ter
minis in orōne propoſitionali: ⁊ quādo correſpōdet ſi
bi ſigatū ⁊c. Sequitur predicta tria vocabula ſe habe=
re ſicut ſuperius ⁊ inferius. ſigatio eſt ſuperior ad alia
duo: ⁊ acceptio ad ſuppoſitionem.

¶ Propterea nota: qꝺ̓ ē aliꝰ t̄ꝰ quo
⁊ logici cōmunit̄ vtūtur. ſ. ly verificatio. eſt t̄ꝰ q̄ ē ꝑdi
catū totale i ꝓpōne vera et affirmatiua. ſic tria requirū
tur: vt aliqs t̄ꝰ verificet. ſ. ꝙ ſit i ꝓpōne: in q̄ a ſigatiōe
⁊ acceptiōe differt. ſcꝺo. ꝙ illa ꝓpoſitio ſit vera ⁊ affirma
tiua: i quo differt a ſuppōne. nam ſupponere ⁊ cōuenit
t̄ſo indiferent̄ in ꝓpōne negatiua affirmatiuaqꝫ. ⁊ in
ꝓpōne vera ⁊ falſa. ꝙ cōuenit i tribꝰ primis ſcis. ꝙ i fal
ſa patet ſic. qꝛ licet iſta ſit falſa. adam eſt aīal. ly aīal ſup
ponit qꝛ ꝓ platone exiſtēte: qꝛ illū ſigat: ⁊ ille correſpō
det ſibi pro copula de pn̄ti qꝛ eſt. Tertiū. ꝙ ſit ꝑdicatū
totale. in quo etiā differt a ſuppōne. qꝛ i hac ſocrates eſt
vidēs leonē: ly leonē ſupponit: dato ꝙ leo exiſtat vt pꝫ
ex diffinitione ſuppōnis. nō tū̄ ibi dicitur verificari. de
nullo. n. affirmatur bene tū̄ totale ꝑdicatū qꝛ ꝺ̓ ſocrate
ſi videat leonē. Quare ſicut verificari eſt eſſe ꝑdicatū i
ꝓpōne vera et affirmatiua: ſic verificari ꝺ̓ aliq re ē eſſe
tale ꝑdicatū reſpectu ſubiecti ꝙ eſt t̄ꝰ iportās illā rem
vel ꝓnomē oſtēdēs eādē i iſtis ſocrates eſt aīal. hoc eſt
aīal. ſocrate ꝺ̓mōſtrato ly aīal ꝺ̓ ſocrate dr̄ verificari.

Diffinit̄ verificatio.

¶ Sciendū amplius. qꝺ̓ q̄ꝫuis veri=
ficari actualr̄ non cōueniat t̄ſo ſupponēti: poſſe tū̄ veri
ficari indiferent̄ oībus t̄ris ſupponētibꝰ ꝓpiū eſt. qui
libet. n. t̄ſus ſupponens eſt aptus natus eſſe predicatū
in ꝓpoſitione vera ⁊ affirmatiua. Immo ꝓ cognoſcen
do in quacūqꝫ ꝓpōne quis t̄ſus ſupponit ⁊ ꝓ quo no=
tabis ſequentes regulas. ¶ Quilibet t̄ſus qui verifi
cabilr̄ eſt: mediāte copula ſue ꝓpōnis ſupponit. Quare
ly albū in hac. etiops eſt albū (rebꝰ vt nūc) ſupponit: qꝛ
verificabilr̄ ē mediāte copula ſue ꝓpōnis. qꝛ iſta ē vera
aliq ꝺ̓ aīal eſt albū. ¶ Scꝺa regula. qlibꝫ t̄ꝰ q̄ verifica
bilr̄ eſt mediāte copula ſue ꝓpōis. de ꝓnoīe demōſtrāte
aliquā rem: ſupponit pro illa re. vt ly albū in ꝑdicta
ꝓpōne ſupponit pro platone albo: qꝛ platone ꝺ̓mōſtra
to hec eſt vera hoc ē albū. nō tū̄ ꝓ ethiope qꝛ iſta ē fal
ſa hoc ē albū ethiope oſtēſo. ¶ Ex q̄ ſeq̄t ꝙ ad cognoſcē
dū an ſupponat: ſufficit ꝙ ſit verificabilr̄ mediāte copu
la ſue ꝓpōis de quocūqꝫ t̄ſo. vt i exēplo ꝑme regule. vt
tū̄ cognoſcas an ſit verificabilr̄ de re aliq̄ ꝺ̓terminate: req
ritur ꝙ ſit verificabilr̄ ꝺ̓ pronoīe ⁊c. Quare ad cognoſcē
dū an ly albū ſupponat in iſta etiops eſt albū: ſufficit ꝙ
iſta ſit vera aīal eſt albū. tū̄ ad cognoſcēdū an ſupponat
pro platone: nō ſufficit illud ꝙ̄uis ly aīal ſignificet pla
tonē qꝛ illa ꝓpō pōt reddi vera pro Guillermo: ſꝫ req
rit̄ qꝺ̓ dicit ſcꝺa regula. ſ. ꝙ ſit verificabilr̄ de ꝓnoīe ⁊c.
Et ratio regulaꝝ eſt qꝛ ſi verificabilr̄ eſt aliqs t̄ꝰ de ali
quo ſigato mediāte copula ſue ꝓpōnis: correſpōdet ſi
bi ſigatū pro tp̄e illiꝰ ꝓpōnis. & ſupponit i illa ꝓpōne.
¶ Sed nota ꝙ ly verificabilr̄ dicit aptitudinē in poten
tia ꝓpinqua: hoc eſt ſecluſa quacūqꝫ acq̄ſitione alicuiꝰ
rei aut ſigationis de nouo: qꝛ alias ly hō ibi hō eſt aīal
eſſet verificabilr̄ de leone: et ꝓ illo ſupponeret: qꝛ i illo
pōt acquiri ꝺ̓ nouo ſigatio qua ſigēt leonē. Etiā ly adā
eſſet verificabilr̄ de adā: in hac adā eſt: et ꝓ illo ſuppone

Regule ad cognoſcēdū qs terminꝰ ſupponat.

ret:q̄ꝛ adā pōt nūc eſſe. Amplíꝰ ſcias: ꝙ vt t̄ꝫus ſuppo-
nat: ſufficit ꝙ ſit verificabil̄r mediāte ſe vel mediāte ſuo
recto. obliquus eni in aliq̄ ꝓpōne ſupponit nō t̄n pōt ſe
cūdū ſe verificari: ſufficit mediāte ſuo recto. ¶ Etiā vt
adiectiuū ſupponat: ſat eſt ꝙ verificet̄ mediāte ſuo ſub
ſtātiuo: cū adiectiuū adietiue tentū nō poſſit eſſe p̄dica
tū. ¶ Preterea ad verificādū p̄dicatū incluſuꝫ in verbo
adiectiuo. opꝫ reſoluas ip̄m verbū in eſt et ſuū partici-
piū: et tūc facias verificationē participij. ¶ Rurſus ti
bi ſciēdū ꝙ verificatio debet fieri mediāte copula ꝓpō
nis t̄ri q̄ verificatur. vel mediāte alio reſpectu cuiꝰ t̄ri
conſimil̄r ſe habeāt quātū ad oēs ꝓprietates logicales.
āpliationē. ſ. appellationē. reſtrictionē. ſic ꝙ ſi copula
ꝓpōnis i qua dubitas: an aliq̄s t̄ꝰ ſupponat et ꝓ quo:
fuerit ꝺ p̄n̄ti: ꝙ faciēdo verificatione nō capias copulā
de p̄terito aut futuro aut ecōtra. Quia t̄n nōdū cogno
uiſti q̄d appellatio q̄d āpliatio. q̄d reſtrictio ⁊c. nollo
tibi oſtēdere particul̄r: facere verificationem mediāte
quacūq̄ copula. ſcies illud facilime: dū de illis ꝓprieta
tibꝰ determinabitur. Nūc ſufficiat ſcire illā facere me-
diāte copula de p̄n̄ti: vt quid ſit ſuppō et verificatio co
gnoſcas. ¶ Et ſi fortaſſis copula alicuiꝰ ꝓpōnis non
fuerit indicatiui: ſicut in iſta ſi ſocrates curreret ſocra
tes moueretur: nichilominus pōt teneri t̄ꝫos ſupponere
verificationē ꝙ debere fieri mediāte copula indicatiui
correſpōdentis. ſ. p̄n̄tis. aut futuri.

¶ Suppoſitio ſolet primo diuidi in
ſuppōneꝫ ꝓpriā ⁊ ſuppoſitionē i̇ꝓpriā. ſuppō i̇ꝓpria
(q̄ aptiꝰ trāſlaticia dicit̄) eſt t̄ꝰ ſupponēs ꝓ eo: ad q̄d
ſiḡandū ex vſu quodā trāſlatꝰ ē. vt ly nero ex vſu quo
dā et iꝰs ipoſitoris alicuiꝰ cōſulto itroductꝰ ē. vt ſiḡet
hoīeꝫ crudelē ⁊ ꝓ illo ſupponat. vt i hac ꝓpōne q̄ paſ
ſim cōceditur demōſtrato hoīe crudeli hic ē nero. Qua
re ille t̄ꝰ hō vt ſiḡat hoīes pictos ⁊ ꝓ illis ſupponit
nō dicitur ſiḡare ex vſu nec ſupponere i̇ꝓpꝛie. q̄ꝛ ipoſi
tus eſt formali ipoſitiōe: ⁊ idustria ipoſitoris ſiḡat (vt
diximꝰ) ⁊ nō ſolū ex vſu. T̄ꝫus etiā ſupponēs mat̄r: ꝯ-
uis pro ſiḡato q̄d i̇ꝓpꝛie ſiḡat ſupponat: nō t̄n dicitur
vt ſic i̇ꝓpꝛie ſupponere: q̄ꝛ non ꝓ illo q̄d ex vſu ſiḡat.
¶ Poteris etiā ſic diffinire ⁊ fortaſſis clariꝰ. ſuppō i-
ꝓpꝛia eſt t̄ꝰ ſupponēs ꝓ illo q̄d ex ipoſitione. virtuali
ſiḡat. diximꝰ p̄ma parte illud ſiḡare ipoſitiōe virtuali:
q̄d nō eſt ab aliquo ipoſitore ipoſitū: ſꝫ t̄m ex vſu intro
ducta eſt eiꝰ ſiḡatio. vt ly nero in ſiḡando hoīeꝫ crude
lem ly philoſophus in ſiḡando ariſtotelem.

¶ Suppoſitiōis i̇ꝓpꝛie multiplex ē
ſpēs. ſcꝫ q̄d multipl̄r aliq̄s t̄ꝰ trāſfert̄ ad ſiḡandū ali
q̄d ex vſu. nā q̄dā trāſfert̄ ad ſic ſiḡandū p̄ncipaliꝰ ſiḡa
toꝝ illoꝝ q̄ nō ex vſu ſiḡabat. vt ly philoſophꝰ oēs phi
loſophos nō ex vſu ſiḡat: ⁊ pro illis natꝰ eſt ſupponere.
introductꝰ eſt t̄n ex vſu quodā: vt alia ſiḡatione ſiḡet
Ariſtotelē philoſophoꝝ pricipē. Et ſic eſt t̄ꝰ ſingl̄is.
et ſupponit i hac pro ſolo ariſtotele. vt philoſophꝰ po
ſuit p̄mā cauſaꝫ ifinitā. et qua ſiḡat oēs philoſophos ē
cōmūis. Quare ille t̄ꝰ eſt equocꝰ. vt q̄libꝫ aliꝰ ſiḡans
trāſlaticia ſiḡatione. ⁊ nō trāſlaticia. Iſta ſuppō vocat̄
anthonomatica. ¶ Alia ē ſinedoches et eſt t̄ꝰ q̄ ſiḡat
totū: et trāſfert̄ ex vſu ad ſiḡandū partē vel econuerſo
vel ſiḡat cām: et trāſfertur ad ſiḡandū effectū. ⁊c. hec cō
ceditur beatꝰ Petrꝰ eſt i celo: cū ſolū ſit ibi ſua aīa. Et
iſta doliū ē albū: ſi vinū cōtētū albū ſit ⁊c. ſi ſcḋaꝫ voces
methonimicā nō reffert. ¶ Alia ē methaphorica et eſt
t̄ꝰ trāſlatꝰ ad ſiḡandū aliq̄d ex vſu ꝓpt̄ ſilitudinē ad
ꝓpꝛiū ſiḡatū. vt ly nero ad ſiḡādū crudelē. ¶ Alie etiā
ſunt ſpēs ſꝫ p̄dicte ſunt magis vſitate. Et orōnibꝰ etiaꝫ
cōuenit iſta ſiḡatio aut ſuppō trāſlaticia. vt eſt orō hyp
bolica. ironica. enigmatica. quoꝝ exēpla facilima ſūt ex
grāmatica. nec multū vtilitatis eſt hic imorari.

¶ Sed dubiū ſe offert an iſta ſuppō
i̇ꝓpꝛia reperiatur i mēte reſpōdetur ꝙ nō. Nā nullus
t̄ꝰ mētal̄ ex vſu ſiḡat. q̄re ille t̄ꝰ. nero. vt ſiḡat hoīeꝫ.
crudelē ꝯceptui cōmuni ſiḡāti oēs hoīes crudeles ſub
ordiatur. ly philoſophꝰ vt anthonomatice ariſto. ſiḡat
cōceptui ſingl̄i. q̄ cōceptꝰ ꝓpꝛie ſiḡat. diximꝰ eniꝫ illos
t̄ꝫos eſſe equocos q̄re diuerſis ꝯceptibꝰ ſubordinātur
quoꝝ q̄libꝫ nō tranſlaticie ſꝫ ꝓpꝛie ſiḡat q̄ꝛ nāl̄r ꝓpꝛie.
¶ Si ꝯtra hoc obijcias q̄ꝛ multi vt plebei ⁊ ignorātes
has ſuppōnes etiā ſi audiāt ly nero i hac. hic ē nero de
monſtrato hoīe crudeli nō formāt cōceptū hoīs crudel̄
ſꝫ ip̄atoris illiꝰ. Et audito ly beatꝰ petrꝰ nō formāt cō
ceptū aīe ſꝫ totiꝰ. Et ſepe hoc etiā faciūt ſciētes has ſup
pōnes. Ad hoc dic: ꝙ ignorātes has ſuppōnes veꝝ ē nō
formare p̄dictos ꝯceptꝰ. ſciētes vero ſuppōnes illas ſe
pe vtūtur illis t̄ꝫis p̄maria ſiḡōe nō aduertētes ad aliā.
Aliq̄n vtūtur illis ſcꝫ trāſlaticiā nō reſpiciētes ad pri
mariā ſicut tu aliq̄n vteris illo t̄ꝫo. hō. ſcꝫ ꝙ ſiḡat ho
mines viuos ⁊ formas vnū cōceptū. Aliquādo ſecūdū
ꝙ ſignificat pictos et formas alium.

¶ Suppō ꝓpꝛia. eſt t̄ꝫus ſupponēs nō ꝓ eo ꝙ ſiḡat ex
vſu aut ipoſitione virtuali. vt ly nero. hic. nero fuit ip̄a
toꝛ romanoꝝ. ⁊c. Et iſta duplex eſt q̄dā mat̄ial̄. alia p̄ſo
nal̄. ¶ Mat̄ial̄. eſt t̄ꝰ ſupponēs ꝓ eo q̄d i̇ꝓpꝛie ſiḡat.
vt ſubiecta iſtaꝝ ly hō ē vox. ly hō ē nomē. ly hō eſt ꝯce
ptus. i q̄bꝰ vel ꝓ ſe aut ſibi ſimilibꝰ aut ꝓ cōceptu ſibi
correſpōdēti ſupponit. q̄ oīa vel ad placitū i̇ꝓpꝛie vel
nāl̄r coīter ſiḡat. oīa igit̄ ſunt i̇ꝓpꝛie ꝑ talē t̄ꝫum ipoꝛ
tata. Solum. n. ſiḡatio qua aliq̄s t̄ꝰ ſiḡat vel ad placi
tū ꝓpꝛie vl̄ nāl̄r ꝓpꝛie vocatur ſiḡatio ꝓpꝛia. Et qua t̄ꝰ
ſuppōit aliq̄ iſtaꝝ ſiḡationū dr̄ p̄ſonal̄. ¶ Et eſt t̄ꝰ ſup
ponēs pro eo q̄d ꝓpꝛie ſiḡat. vt extrema iſtiꝰ: ſiue i vo
ce fuerit ſiue in ſcripto aut in mēte. hō eſt animal.

¶ Suppō mat̄ial̄ an in mēte poſſit reperiri. dixi lib.
periher. ꝙ ſic. Ratio. q̄ꝛ i mēte noticia q̄ rep̄n̄tat ſocra
tē: ſe ip̄aꝫ etiā ſiḡat nāl̄r ꝯmūit̄: ſiḡatiōe diſticta ab illa
qua ſiḡat ſocratē. ſi ḡ vnꝰ angelꝰ videat illā noticiā in
mēte mea. et ſūmat illā i aliq̄ ꝓpōne ſcꝫ ſiḡē qua ſe
ſiḡat no ne ſupponet ꝓ illo q̄d ſiḡat nāl̄r ꝯmūit̄ ⁊ i̇ꝓ
pꝛie? (vt dicūt) ergo mat̄ial̄r. hoc etiā pōt facere itellectꝰ
meꝰ ſe reflētēs libꝛo prealegato hoc exactiꝰ itelliges.
Quare ſubiectū i q̄ttuoꝛ ꝓpōnibꝰ preaſſumptis etiā
in mente ſupponere poteſt materialiter.

¶ Ānū circa ſuppōnē mat̄ialē ſcias ꝙ dupl̄r pōt aliq̄s
t̄ꝰ ſupponere mat̄ial̄r vno mō pro ſeip̄o alibi ſūpto p̄
ſonal̄r et ſiḡatiue. vt ly lego ibi lego eſt verbū. claꝝ eſt
ꝙ nō ſupponit ꝓ ſeip̄o ibi ſūpto mat̄ial̄r q̄ꝛ alias falſa
eſſet illa ꝓpō cū ibi ly lego ſit nomen et redad ſuppoſi
tū verbo: ſupponit ḡ ꝓ illo alibi ſūpto p̄ſonal̄r puta ibi
ego lego. Sic dices ꝺ ly hoīs i iſta hoīs ē genitiui caſꝰ.
Alio mō ſupponit mat̄ial̄r ꝓ ſe ſūpto mat̄ial̄r ⁊ nō ſiḡa
tiue vt ibi lego ſiḡat ſe. et ly hō ibi hō ſupponit mate-
rial̄r et iſto modo ſupponūt oēs termini non ſiḡatiui
¶ Suppoſitionē ſimplicē a mat̄iali nō diſtiguimꝰ de
illa t̄n ſicut nec ꝺ nāli aut accidētali tibi mē nō curādū.

¶ Pro ſuppoſitiōe materiali cogno
ſcenda ſint aliquot regule. Prima oīs t̄ꝫus ſupponēs
determinatus ſigno materialitatis ſupponit materia
lit̄. ſigna materialitatis ſunt iſta ⁊ plura alia hec dictio
hic t̄ꝫus hoc vocabulū ⁊c. et illud ſignuꝫ ly. de quo ſi-
cut de alijs aliquot ſunt difficultates de quibꝰ libꝛo pe
rihermenias. ¶ Scḋa oīs t̄ꝫus non ſiḡatiuꝰ ſupponit
material̄r quia vt talis non poteſt ſupponere niſi pro
illo quod ſignificat impꝛopie.

¶ Tertia regula ſolet aſſignari ad cognoſcendā ſup-
poſitionē ſubiecti ex parte talis vel talis predicati. Et
a diuerſis diuerſe aſſignātur. Et oēs patiūtur inſtātiā.
Ego; tamē non regulā tradens. ſed vna doctrina ſup-
poſita. ex cōmuni modo concipiendi id tibi cognoſcere

Duplex ſup-poſitio pro-pia et impro-pia.

Multiplex ſuppoſitio impropia.

An ſuppo-ſitio impro-pia reperia-tur in mēte

Suppoſi-tio propia.

Suppoſi-tio materia-lis.

An ſuppoſi-tio materia-lis ſit in mē-te.

Regule ad cognoſcen-dū materia-lē ſuppoſi-tionem.

Caplo. vj.

oſtendā. ¶ Doctrina ſit hec. potens eſt intellectus noſter in quacūqꝫ propoſitione (ſaltē vocali aut ſcripta) facere predicatū conuenire ſubiecto ꝓ ſignificato propio vel impropio. Quare poterit facere quacūqꝫ ꝓpoſitione aſſignata ſaltē t'moꝝ ſigatiuoꝝ extrema ſupponere materialr̄ aut perſonalr̄. vt in iſta hō eſt aīal potens eſt ſūmere ambo extrema pro ſigatis impropiis. ſ. pro ipſis dictionib' ⁊ ſupponent materialr̄. Et pro propiis ſicut cōmuniter ſūmuntur et tunc ſupponent ꝑſonalr̄. Et ſubiectū ꝓ impropio et predicatū ꝓ propio et tunc ſubiectū ſupponet materialr̄ et predicatū perſonalr̄. aut econtra. ¶ Dico tm̄ ꝙ ꝗuis predicta doctrina vera ſit et intellectus abſolute potens eſt illud facere ꝙ ſtādo in cōmuni modo concipiendi ⁊ ſcd̄m ꝙ cōmuniter logici concipiunt. aliqui termini ſupponunt materialiter ꝙ non ꝑſonalr̄. ſic ꝙ in cōmuni modo cōcipiendi ⁊ ſūmendi ꝓpoſitiones qui ſupponūt materialr̄ nō poſſunt ſupponere perſonalr̄ nec econuerſo. Quare ſi propoſita tibi aliqua ꝓpoſitione vis cognoſcere qua ſuppoſitione ſupponit ſubiectū videas ſi predicatū illi' ꝓpoſitionis ſecundū ꝙ cōmunit' logici vtuntur illa propoſitione denotatur conuenire ſigato ꝓpio vel impropio ſi primū ſupponit ſubiectū perſonalr̄ vt ibi hō eſt aīal. angelus eſt ſubſtantia ſocrates eſt diſputās ⁊c. Si ſcd̄m ſupponit materialr̄ vt ibi hō eſt nomē. hō eſt vox. hō eſt ſpecies. et etiā in negatiuis iſtaꝝ nam in hac re affirmatiua erit regula oppoſite negatiue. Et ſimilr̄ in iſtis falſis hō eſt interiectio. hō eſt aduerbiū in cōmuni eñ modo concipiendi etſi predicatū non conueniat ſubiecto et falſe ſint denotatur tm̄ cōuenire pro ſignificato impropio ꝓ illa. ſ. dictione. ¶ Si autē predicatū iuxta cōmunē modū concipiendi in diferent' conueniat ſubiecto ꝓ propio aut impropio ſigato ſic ꝙ cōmunit' audientes non magis concipiūt iſti ꝙ̄ illi conuenire. tunc diſtinguendū eſt qꝛ ſi ſūmatur vt cōuenit ꝓpio ſupponit ꝑſonaliter. ſi vt impropio materialr̄. vt in iſtis homo eſt qualitas. homo eſt diffinitū. nomē eſt dictio. t'mus eſt ſignū. cōceptus ē t'mus. cōceptus ē q̄litas. quodlibet eñ iſtoꝝ predicatoꝝ iuxta cōmunē modū cōcipiendi non magis denotat' conuenire propio ſigato ſui ſubiecti ꝙ̄ impropio diſtingue igitur vt dictū eſt ſimiles ꝓpoſitiones. In hac re nichil certi' iudico ꝙ̄ ſequi vſum cōmuniter ſūmendi propoſitiones. Si tibi iſta proponatur aliquis homo eſt nomē clarū eſt ꝙ ratione de ly aliquis cōmuniter ad illā vertentes iudicabunt ꝙ predicatū denotatur conuenire ſubiecto ꝓ hoīe et non pro dictione. Etiā hac propoſita ego ſum ꝓnomen, idem iudicabunt. Ratione de ly ſum. quare ſubiecta illaꝝ perſonalr̄ ſupponunt.

Diuiditur ſuppoſitio i cōmunez et ſingularez. et cōmunis indeterminatā ⁊ cōfuſam.

¶ Suppoſitio propia diuiditur etiā in ſuppoſitionē cōmunez ⁊ ſingularem ſeu diſcretam. ¶ Suppoſitio cōmunis eſt t'minus cōmunis cōmuniter ſumptus ſupponens. ¶ Suppoſitio ſingularis eſt t'mus ſingl'is aut ſingl'r tentus ſupponens. exēpla iā ſcis. ¶ Suppoſitio cōmunis partitur in ſuppoſitionē determinatā et ſuppoſitionē cōfuſam. Suppoſitio determinata eſt t'mus cōmunis ſupponēs nullo ſigno aut ſigno particulari determinatus formalr̄ vel virtualr̄ niſi impediatur. vt extrema iſtarum hō eſt aliqd aīal aliquis leo eſt corpus. ſigna particularia ſunt aliquis aliqua. aliquod et ſimilia. quare dictū ſit formalr̄ vel virtualr̄ et nō impeditū ſcies ſtatim. ¶ Suppoſitio cōfuſa diuiditur in confuſam diſtributiuaz et confuſam tm̄. ſuppoſitio cōfuſa diſtributiua eſt t'mus cōmunis ſupponens ſigno vniuerſali non īpedito determinatus formalr̄ vel virtualr̄. vt extrema iſtaꝝ oīs hō oē aīal ē. nullus leo eſt rōnalis. ſigna vniuerſalia ſunt oīs. q̄liber. non. nullus. ſ3 pro ampliori intelligētia notādū ꝙ cū3 duplicia ſint ſigna vniuerſalia affirmatiua ⁊ negatiua. ſi determinetur t'mus cōmunis ſigno vl'i negatiuo ſiue mediate ſiue īmediate ſupponit diſtributiue vt extrema iſtius nullus leo eſt angelus. vt tm̄ ſupponat diſtributiue rōne ſigni affirmatiui op3 ꝙ ab illo immediate determinetur et nō ſufficit mediate vt ſubiectum iſtius oīs hō eſt aīal. predicatū eñ non ſupponit diſtributiue. Aliquod ſignū hic dicimus aliquē t'mum determinare quando habet vim aliquā ſupra ipſum ſiue ſit eiuſdem caſus aut generis ſiue nō. Dicitur formalr̄ vl' virtualr̄ qꝛ predicatū ī iſta tm̄ hō eſt aīal ſupponit diſtributiue ⁊ ꝗuis ibi nō videat' aliquo ſigno vl'i determinari determinat' tm̄ virtualr̄ qꝛ ly tātū ī virtute ſignū vl'e ē. Quomō tm̄ hoc fiat ī exponibilib' ītelliges hic āpli' nō ꝑſcrutādū. Dicit' etiā nō īpedito qꝛ duo ſigna vl'ia ſaltē quoꝝ vnū ē negatiuū aliud affirmatiuū vel ābo negatiua ſe īpediūt ſupra eūdē t'mu3 ſic ꝙ t'i' ab illis determiatus ſi a quouis illoꝝ deſtribueret' nō diſtribuit': vt ꝑdicatū iſti' null' hō oē aīal ē ly aīal ly null' et ly oē determināt ſupponit tm̄ ibi nō diſtributiue. etiā extrema ī iſta nō null' hō eſt aīal qꝛ ābo ab illis ſignis negatiuis determināt'. S3 petes q̄ñqdē t'i' duob' ſignis determiat' nō ſupponit diſtributiue q̄ pacto ſupponit. Dico tibi ꝙ aliqñ ſupponit determiate. virtualr̄ eñ tal' t'i' aut nullo ſigno aut ſigno particulari determinat'. ⁊ ꝓpt' ea dictū ē ī diffinitiōe ſuppōnis determiate formalr̄ vel virtualr̄. Aliqñ vero ſupponit cōfuſe tm̄. Aliqñ vero (vt dicūt) mixti. ſ. cōfuſa ⁊ determinata. ſi petas iteꝝ vnde cognoſces tu qñ ſic vel ſic ſupponit. Dico tibi ꝙ cū ille t'i' habeat ſic vel ſic ſuppōere ſcd3 exigētiā cōtradictionis ꝙ hic nō eſt determinādū dū de cōtradictoriis aget' videbis. ſat tibi ē nūc cognoſcere ꝙ nō ſuppōit diſtributiue.

¶ Suppoſitio cōfuſa tm̄ etiā duplex eſt. quedā cōfuſa diſiūcta quedā cōfuſa copulata.

Suppō cōfuſa diſiuncta.

Suppō cōfuſa copulata ē t'i' cōmūis ſupponēs mediate ſigno vl'i affirmatiuo determiat' formalr̄ vel virtualr̄. vt ꝑdicata iſtaꝝ oīs hō eſt aīal. oīs angel' eſt aliq̄ ſuſtātia nā ꝗuis ꝑdicatū ſcd̄e determietur ſigno particulari nichilomin' ſupponit confuſe qꝛ īpeditur a ſigno vl'i. ideoqꝫ dictū eſt ī diffinitiōe ſuppōnis particularis ſi nō īpediatur. ſ3 nota ꝙ logici iuniores īuenerūt vnū ſignū particulare qd eſt ly. b. talē illi tribuētes nām vt nullaten' poſſit īpediri a ſigno vl'i ſic vt ī hac ꝓpōne oīs hō ē. b. aīal ſupponat determinate. Dicitur ī diffinitiōe ſuppōnis cōfuſe virtualr̄ ꝓpt' t'os ſequētes ſigna ſpecialia cōfuſiōis q̄lia ſunt t'i nūerales ⁊ iſta verba ꝓmitto. requiritur. ⁊ alia de qb' ⁊ eoꝝ ꝓprietatib' videbis dū de oppoſitionib' determinabitur. ī hac ter cātaui miſſaz. ly miſſaz. ⁊ ī hac ꝓmitto tibi equū ly equ3. ⁊ in hac reqritur ad intelligēdū ītellect'. ly ītellect' ſupponūt cōfuſe diſiūcti. virtualr̄ eñ mediate ſequūtur ſigna vl'ia. ſicuti ſubiectū iſti' tm̄ hō eſt aīal de quo ī exponibilib'. īuenerūt etiā logici aliud ſignū confuſiuū qd eſt ly. a. qua tm̄ neceſſitate in cōtradictoriis videbis. ſubiectū in hac. a. homo nō eſt aīal ſupponit confuſe tantum.

¶ Suppoſitio confuſa copulata. eſt t'mus īmediate determinatus ſigno collectiuo. ſignū collectiuū eſt ſignū faciēs t'mu3 ſupra quē fertur ſtare pro oīb' ſuis ſigatis ſimul ſūptis et nō ꝓ qbuſcūqꝫ illoꝝ. vt ly oēs ī hac oēs apl'i dei ſunt duodeci. ſi capiatur collectiue facit ꝙ ly apl'i dei ſtet ſimul ꝓ oīb'. ⁊ nō ꝓ qbuſcūqꝫ aut quocūqꝫ illoꝝ: ſicut ſi caperetur diſtributiue. hoc cognoſces ex ꝓpōne q̄ ꝑaſuprā explicat. ſ. iſta. maxima collectio apl'oꝝ eſt duodeci. Scieſqꝫ vnū nūꝙ̄ ī ſingulari numero t'mu3 capi collectiue ſ3 tātū ī plurali.

Suppō cōfuſa copulata.

¶ Suppoſitio diſtributiua ſolet etiā diſtingui in ſuppoſitionē diſtributiuam pro ſingulis generū idest pro

quocūqꝫ indiuiduo aut ſuppoſito t̃mini diſtributi vt
hic oīs hō eſt aīal ly hō diſtribuit̃ ꝓ quocūqꝫ hoīe. eſt
igitur ſuppoſitio diſtributiua ꝓ ſinglis generū termi
nus diſtributus pro quocūqꝫ ſuo ſuppoſito. Alia eſt di
ſtributio pro generibꝰ ſinguloꝝ et eſt t̃minus diſtribu
tus ꝓ cuiuſlibꝫ ſpeciei aliquo indiuiduo. vt hic oē aīal
fuit ī archa Noe ly aīal nō diſtribuit̃ ꝓ quocūqꝫ aīali.
ſed ꝓ cuiuſliber ſpeciei aīalis aliquo aīali vt ſenſus il-
lius ꝓpōnis ſit de qualꝫ ſpecie aīal̃ aliquod aīal fuit ī
archa Noe. ſuppoſito de qual̃ꝫ ibi aliquod fuiſſe illa ꝓ
poſitio conceditur q̄ non cōcederetur ſi ly aīal diſtri-
bueretur ꝓ ſingul̃ generū. vocaturqꝫ iſta diſtributio in
cōpleta qꝛ particularitatē inuoluit. Preterea eſt alia
ſuppoſitio incōpleta et eſt terminꝰ diſtributus ꝓ duo
rū quol̃ꝫ ſicuti hic vterqꝫ hō diſputat. Plura alia circa
predictas ſpecies ſuppoſitiōis poterāt notari ſed quia
modo vobis difficilia eſſent. et ī ꝓceſſu curſus ſatis co-
pioſe videbitis ideo non amplius hiſs īmorandum.

De aſcenſu ⁊ deſcenſu conſideratio ſecunda.

VIdiſti prima parte
preparationis huius quid ſit ꝯña et q̄d
bona et quid mala. plura tamen genera
ꝯñaꝝ ſubticuimus ne preparatoris offi-
ciū excederemus. Inter q̄ vnū eſt quod
vocatur deſcenſus. Aliud qđ dicitur aſcenſus. hic ꝓba
tiuus, veritatis ꝓpōnis. ille vero oſtenſiuus falſitatis.
Quia igitur oīa q̄ a logicis cōſiderantur ordināt̃ ad
cognoſcendū q̄ ꝓpoſitiones vere ⁊ que falſe operepre
cium eſt non nichil de aſcenſu ⁊ deſcenſu cōſiderare. po
tiſſimū cum oīa prerequiſita ad illoꝝ tradictionē viſa
ſunt cū ageretur de ſuppoſitionibꝰ quibꝰ aſcenſus et
deſcenſus enictuntur et iuxta numeꝝ illaꝝ numerant̃.
¶ Eſt igitur aſcenſus. ꝯña formalis in qua arguitur a
terminis inferioribꝰ ad terminū ſuperiorē cuꝫ conſtā-
tia ſe tenente ex parte antecedentis vt ſi ſic arguas iſte
homo eſt aīal et iſte homo eſt animal et ſic de ſingu-
lis et iſti hoīes ſunt oēs homines igitur omnis homo
eſt animal. Nec oportet dicere inferioribꝰ in ſupponen
do ad ſuperiorē in ſupponendo cū q̄libet que de ſigni
ficatione totali ſuperior eſt: eſt etiā in ſupponendo: ex
eo ꝙ non repugnabit ⁊c. vt dictū eſt. ¶ Deſcenſus eſt
cōſequētia formalis in qua arguitur a t̃mino ſuperio-
ri ad terminos inferiores cū conſtātia ſe tenēte ex par
te antecedētis. ſic arguēdo omnis hō eſt animal et iſti
hoīes ſunt oēs hoīes igitur iſte homo eſt aīal et iſte ho
mo eſt animal et ſic de ſingulis. Sequitur ex his iſtaꝫ
cōſequentiā eſſe deſcenſuꝫ. omnis chimera currit ⁊ iſte
chimere ſunt omnes chimere igitur iſta chimera cur-
rit ⁊ iſta chimera currit et ſic de ſingulis cū arguatur
iuxta diffinitionē deſcenſus impertinēs eni eſt ꝙ t̃mi-
ni ſupponant vel non vt aliqua conſequentia ſit deſcē
ſus aut aſcenſus.
¶ Conſequētia formalis pro nūc eſt. cui quelibet ſimi
lis eſt bona. exactius tractatu de oppoſitionibꝰ hanc ⁊
materialē cōſequentiā cognoſces. ¶ Conſtantia. eſt ꝓ
poſitio affirmatiua in qua predicatur t̃mus ſub quo fit
deſcenſus vel aſcenſus in numero plurali ſumptus cū
ſigno collectiuo de pronomine demoſtratiuo demon-
ſtrante oīa ꝓ quibꝰ talis terminus poteſt ſupponere.
vt iſta iſti hoīes ſunt oēs hoīes in preaſumptis exem-
plis. An tū ſic ponenda eſt conſtantia vel vt iuniores
quidam dicunt in oppoſitionibus examinabitur. ¶ Et
nota etiam ꝙ aſcenſus ⁊ deſcenſus poteſt fieri per ſin-
gularia vaga ⁊ per ſingularia d̾terminata que iā ſcis
que ſint. ſecuriꝰ tū facis per illa q̄ꝫ per iſta. Colligūn
tur ex his tres regule requiſite ad bonitatē aſcenſus
vel deſcenſus.
¶ Prima eſt. ad bonitatē aſcenſus vel deſcenſus opor
tet numerare oīa pro quibus terminus ſub quo aſcen
ditur aut deſcēditur vel ꝙ ponatur illa particula et ſic
de ſingulis. ¶ Secunda regula. coſtantiā oportet debi
te ponere hoc eſt ꝙ non ponatur ꝓ aliquo pro quo nō
poteſt ſupponere terminus ille. Et ꝙ ponatur ꝓ quo
libet pro quo talis terminꝰ natus eſt ſupponere.
¶ Tertia regula (quā ſeruare ad nomē cōſiſtit) eſt ꝙ
ad bonitatem deſcenſus requiritur ꝙ econtrario valet
aſcenſus ⁊ ad bonitatē aſcenſus ꝙ e diuerſo valeat deſcē
ſus. Ad hunc ſenſum ꝙ illud ꝙ eſt cōſequens in vna cō
ſequētia cū conſtātia inferat reſiduū añtis.

¶ Deſcenſus ſicuti aſcēſus quadru

plex eſt. ſ. copulatiuus. diſiunctiuus. copulatus. diſiun
ctus. Deſcenſus copulatiuus eſt deſcenſus quo arguit̃
a termino ſuperiori ad t̃minos inferiores ſumptos co
pulatiue vt ſic arguendo oīs homo eſt aīal et iſti hoīes
ſunt oēs hoīes ergo iſte homo eſt animal et iſte hō eſt
animal et ſic de ſingulis. Ex hoc ſcies aſcenſum copula
tiuum diffinire. Sed pro maiore hoꝝ declaratione con
ſiderare oportet ꝙ iſta coniūctio. et. poteſt capi dupli
citer vno modo copulatiue alio modo copulatim. tunc
capitur copulatiue quādo coniungit inter ꝓpoſitio-
nes ſignificatiue ſumptas vt ibi ſocrates currit plato
diſputat et in exēplo nuper aducto. Tunc capitur co-
pulatim quādo coniungit inter terminos qui nō ſunt
ꝓpoſitiones vt ſocrates et plato ſunt hoīes. ¶ Simi-
liter ly vel capitur dupliciter vno modo diſiunctiue a-
lio modo diſiunctī. Tunc capitur diſiunctiue quando
vnit inter ꝓpoſitiones vt ibi Cicero ſcribit vel ſocra-
tes loquitur. tunc capitur diſiunctim quādo vnit inter
terminos vt ibi Socrates vel Plato eſt diſputans.

Deſcēſus ⁊ aſcēſus quadruplex.

¶ Deſcenſus diſiunctiuus eſt deſcēſus quo arguitur
a t̃mino ſuperiori ad inferiores ſumptos diſiunctiue vt
ibi homo diſputat et iſti ſunt oēs hoīes ergo iſte hō di
ſputat vł iſte homo diſputat et ſic d̾ aliis. ecōtrario dif
finies aſcenſum diſiunctuꝫ. ¶ Deſcēſus copulatus eſt
deſcēſus quo arguitur a termino ſuperiori ad t̃minos
inferiores copulatim captos vt ibi omnes apoſtoli dei
ſunt duodecim ⁊ iſti ſunt omnes apoſtoli dei ergo iſti
apoſtoli et iſti apoſtoli dei et ſic de ſingulis ſunt duo-
decim. ¶ Deſcenſus diſiunctus eſt deſcēſus quo argui
tur a t̃mino ſuperiori ad t̃os inferiores ſumptos diſiū
tim vt hic omnis homo eſt animal ⁊ iſta animalia ſunt
oīa aīalia ergo oīs hō eſt hoc aīal vel hoc aīal vel hoc
aīal et ſic de ſingulis diffinies e diuerſo aſcēſuꝫ.
¶ Sed queres vnde cognoſces ſub quo t̃o ⁊ qua ſup
poſitiōe ſupponēte faciēdꝰ eſt iſte vel ille aſcenſus vel
deſcēſus. Ad qđ dico ꝙ q̄ttuor regule cōiter ponūtur
pro hoc cognoſcēdo iuxta q̄ttuor genera ſuppoſitio-
nū. ¶ Prima. ſub quolꝫ t̃o ſupponēte cōfuſe ⁊ diſtri-
butiue valet deſcēſus copulatiuus ⁊ aſcenſus dū modo
mobilr̃ ſupponat. ꝓ quo notes ꝙ ſuppoſitio etiam du
plex ē quedā mobil̃ et eſt t̃mus ſupponēs ſub quo valet
aſcēdere vel deſcēdere. ſuppoſitio īmobil̃ eſt t̃mus ſup-
ponēs ſub quo nō licet aſcēdere nec deſcēdere. vt ſunt
t̃i recti a ly preter. ſub illo t̃o hoīeꝫ in hac oē aīal pre
ter hoīeꝫ quieſcit ly hoīeꝫ et ſi ſupponat nō tū mobilr̃
nō eñ licet ſub illo aſcēdere nec deſcēdere. At dices igit̃
ī regula petitur principiū qꝛ idem eſt ꝙ valeat aſcēſus
vel deſcēſus ⁊ ꝙ mobilr̃ ſupponat. Et ꝙ nō valeat. et ꝙ
īmobilr̃. dico tibi ꝙ verū eſt. quare ego ꝓpoſita regu
la nō addita illa particula dū mō ſupponat mobilr̃. dice
rē regulā vt ī plurimū extra aliquot īſtātias eſſe verā

inſtātie huius ꝑme regule cōmuniter inueniuntur in exponibilibus de quibꝰ ibidē diximus. ¶ Secūda regula. ſub quolꝫ termino ſupponēte determinate valet deſcenſus ⁊ aſcenſus diſiunctiuus. hec etiā regula vniuerſal'r habet intelligi q₂ patitur etiā aliquot inſtantias. ſub termino eni ſumpto cū copula implicationis etſi ſupponat determinate nō valet aſcenſus nec deſcēſus diſiunctiuus vt ſub ly aīal ibi ſocrates qui eſt aīal diſputat. copula iplicatiōis dicitur illa q̄ a parte vnius extremi cū alijs t̄minis conſtituentibꝰ totale extremū ſūnitur aut plicatur vt i exēplo predicto. ſub alijs terminis etiā non valet vt in ꝓceſſu ſūmulaꝝ videbis.

¶ Tertia regula. ſub termino ſupponēte cōfuſe copulatim valet deſcēſus et aſcēſus copulatus. ¶ Quarta. ſub t̄ro ſupponēte cōfuſe diſiūcti valet deſcēſus ⁊ aſcēſus diſiūctꝰ. ſi inſtātias patiātur he regule videbis loco opportuno. Nota tn̄ ꝙ iſti duo modi aſcendēdi ⁊ deſcendēdi non deſſeruiunt ad ꝓbandas vel improbādas ꝓpoſitiones erunt tn̄ vtiles ad cognoſcendū genꝰ ſuppoſitionis terminoꝝ ſub quibꝰ fiunt ſi alias ignorant̄. nil eni aliud fit illis mediantibꝰ niſi ꝙ loco vnius termini incōplexi ponitur vnꝰ t̄rus cōplexus q₂ copulatū vel diſiunctū. Memineriſq₃ ꝙ diſiunctū per qd̄ fit deſcēſus aut aſcenſus diſiunctus oportet ſupponat eodē modo ſicuti t̄rꝰ ſub quo fit: quare iſta ꝯn̄a nihil valet a hō non eſt aīal et iſti hoīes ſunt oēs homines ergo iſte vel iſte vel iſte hō non eſt aīal an̄s eſt verū ⁊ cōſequēs falſum valeret tn̄ ſi ſic inferas ergo a iſte vel iſte hō ⁊c. nō eſt aīal. vt ly. a. determinet ⁊ confundat totū diſiunctū.

¶ Memineris etiā illius qd̄ i principio diximus. ſ. ꝙ deſcenſus fuit inuentus ad oſtendendā falſitatē ꝓpoſitionis ⁊ aſcenſus ad oſtendendā veritatem qd̄ ad hunc modū praticabis. ſi vis verbi gratia oſtendere falſitatē huiꝰ oīs hō eſt philoſophus ſic argues oīs hō ē philoſophus et iſti hoīes ſunt oēs hoīes igitur iſte homo eſt philoſophus ⁊ iſte hō eſt philoſophus et ſic de ſingulis cōſequētia eſt bona q₂ deſcēditur ſub termino diſtributiue ſupponēte copulatiue nō cōmiſſo errore ⁊ cōſequens eſt falſum ergo et an̄s ꝙ cōſequens ſit falſum patet cū ſingulares in quibꝰ demonſtro hoīes idiotas (plures quidē ſunt et philoſophie ignari.) ſint falſe et cōſtantia eſt vera relinquitur ergo ꝙ illa ꝓpoſitio ſub cuius ſubiecto fit deſcenſus eſt falſa. ¶ Si vis hāc oīs hō eſt aīal rationale verā probare ſic ꝓcedas iſte hō eſt aīal et iſte hō eſt aīal et ſic de ſingl'is et iſti hoīes ſunt oēs hoīes. ergo oīs hō eſt aīal an̄s eſt verū q₂ quelibet ſingl'is eſt vera et etiā conſtātia ergo ꝯn̄s eſt verū. q₂ ꝯn̄a eſt bona cū arguatur per aſcenſuz copulatiuū ſub t̄ro diſtributo nullo cōmiſſo errore.

¶ Quia tn̄ diximus ꝯn̄as p̄dictas tenere per aſcēſum aut deſcenſum nullo cōmiſſo errore. tibi animaduertēdū. ꝙ cōtingit errare aſcendendo vel deſcendēdo ſi circunſpectus non fueris. vt igitur errores ad id recte faciendū euites. Nota regulas ſequētes. Prima. cauendū tibi eſt ne aſcēdendo arguas a pluribꝰ determinatis reſpectu partiū multitudinis ad vnā determinatā reſpectu totius. hoc eſt a t̄ro in qualꝫ ſingulariū aſcendentiū ſumpto determinate reſpectu t̄roꝝ ſingulariū quibꝰ aſcēditur ſub t̄ro diſtributo ad ipſummet i aſcēſa ſumpto etiā determinate reſpectu t̄mini diſtributi: terminus eni diſtributꝰ ſolet vocari multitudo et partes multitudinis vocantur termini ſingl'es quibꝰ mediantibꝰ ſub illo aſcenditur. Iſta cōſequentia ſeu aſcēſus iſte nichil valet. Aliquod aīal eſt hic homo et aliqd̄ aīal eſt hic homo ⁊c. et iſti hoīes ſunt oēs hoīes ergo aliquod aīal oīs hō eſt rebus vt nunc an̄s eſt verum ⁊ cōſequens falſum. arguitur enim ab illo termino aīal pluries in an̄te ſumpto determinate q₂ in qualibꝫ ſingulariū reſpectu illoꝝ t̄roꝝ ſingulariū hic hō hic hō q̄ vocantur partes multitudinis aut diſtributiētis ad ipſmet in ꝯn̄te ſemel ſumpto determinate in ordine ad ly hō diſtributo a ly oīs q̄ vocatur multitudo. ¶ Sed ꝓ hoc errore euitādo notabis ſequentē regulā. ſi in aliq̄ ꝓpōe fuerit aliquis t̄rus ſupponēs determinate ⁊ aliꝰ ſupponēs diſtributiue prius ſub t̄mino ſtante determinate q̄₃ ſub exiſtēte diſtributiue tibi aſcendendū eſt et ſi fuerint plures ſtantes determinate priꝰ ſub quolibꝫ illoꝝ q̄₃ ſub aliquo ſupponēte diſtributiue. Si tn̄ euitabitur ille error addendo in aſcendētibꝰ t̄ro ſupponēti determinate relatiuū idētitatis: in cōtradictorijs videbis nunc ſerua predictā regulā. et ſufficit tibi.

¶ Secunda regula principal'. cauendū tibi eſt deſcēdēdo ne arguatur a confuſa ad determinatā reſpectu multitudinis. ideſt a t̄ro in deſcenſu ſupponēte confuſe ad ipſuz in deſcēdentibꝰ ſupponētez determinate. Hic deſcenſus nullus eſt. cuiuſlꝫ hoīs oculus nō eſt oculus: ⁊ iſti hoīes ſunt oēs hoīes: igitur iſtius hoīs oculus nō eſt oculꝰ: ⁊ iſtius hoīs oculus nō eſt oculus: etiā quia ille t̄rus hō in an̄te ſupponit confuſe tantū et in conſequente determinate reſpectu illius t̄ri. oculus. ſ. parte predicati qui eſt multitudo q₂ eſt diſtributꝰ ab illa negatione nō. Hunc errorē euitabis ſi facias t̄rum ſupponentē confuſe in deſcēſa eadē ſuppoſitione ſupponere in deſcendentibꝰ vt in ꝯn̄a ꝓpoſita ſi ſic ſumas ſingulares: iſtius hoīs a oculus nō eſt oculus. iam diximus logicos vti ly. a. tāq̄₃ ſigno confuſiuo.

¶ Tertia regula principalis. faciendū eſt aſcendendo aut deſcendēdo ꝙ t̄ri ſub quibꝰ nec aſcenditur nec deſcendit maneant eodē modo quo ad oēs ꝓprietates logicales. ſ. ſuppoſitionē ampliationē qd̄ etiā ſcies ſeruare dum omnia iſta cognoſcas.

¶ Quarta regula. cauendū tibi eſt aſcendēdo aut d̄ſcēdendo ne cōmitas aliquē de erroribus qui ſolent etiaꝫ in alijs materijs bonitatē cōſequētie ipedire. ¶ Plura alia circa hāc materiā videbis dum d̄ oppoſitionibꝰ diſſeretur: ſufficiat nunc aliquātulū te ad illa p̄paraſſe.

De relatiuorū ſuppōe: cōſideratio tertia.

De relatiuis conſideratur.

Cum relatiua grāmaticalia dependentē habeāt ſignationeꝫ ac ſuppoſitionē a ſigatiōe ⁊ ſuppōne ſuorū an̄tiū peculari egent conſideratione. Quid igit̄ ſit relatiuū et quotuplex q̄literq₃ ſupponat ⁊ ꝓ quo cōſiderabimꝰ. ¶ Relatiuū ſic cōmuniter diffinit̄ eſt antelate rei recordatiuū. ac ſi dicerent relatiuū eſt ſignū nobis ſecūdario ſigans rem priꝰ ꝑ ſuū an̄s ſigatā. Ex quo habes ꝙ ſi relatiuū non haberet an̄s cuiꝰ ſigatū iportaret nullatenꝰ ſigaret. dependēti. n. ſigatione iponebat̄ ideoq₃ idē relatiuū res oīo diſparatas ac diuerſas ſigat (ſaltē i voce ⁊ i ſcripto) pōt. n. t̄ros oīo diſparatos referre ſicuti ibi angelus eſt ſubſtātia ⁊ ille loq̄tur. hō diſputat ⁊ ille legit. De mō tn̄ quo i mēte ſe hn̄t relatiui tibi libro ꝑiher. tradimus.

Capło. vſ.

¶ Bipartitūq₃ ē relatiuū: nā quodā eſt ſubſtātie aliud accidētis. Relatiuū ſubſtātie eſt qd̄ ex ſuo mō ſigandi nō iportat denominationē accidētalē ſicut ſunt iſta. ille. iſte. qui. ipſemet. ⁊c. Relatiuū accidētis eſt qd̄ iportat ex ſuo mō ſigandi aliquā denominationē accidētalē. ſicut ly talis. q̄lis. quātꝰ. ⁊ tantus ⁊c. Nā duo p̄ma iportāt denoīationē q̄litatiuā. ſ. eſſe albū aut nigrū. logicū aut grāmaticuz. et duo vltia iportāt d̄noīationē q̄ntitatiuā. ſ. eē bicubitū aut tricubitū etiā

Relatiuum duplex ſubſtātie ⁊ accidentis.

nullā tñ talē importat relatiuū ſubſtantie. ſi tñ ibi albū diſputat ⁊ illud legit importet relatiuum: quod ſuū añs albū. ſ. ideoq̃ videatur importare denominationē accidentalē. Dico ꝙ ex ſuo modo ſignificandi ⁊ refferendi non habet importare album aut nigrū. quia hic apte reffert homo loquitur ⁊ ille mouetur. et tamē nec hoc nec illud importat ſi tamen aliquādo refferat terminū importantē denominationē accidentalē non eſt quia ex ſuo modo ſic refferat ſed quia cōtingit rem importatā ꝑ ſuū añs ſic denominari aut tali diſpoſitione affici. Nec hic tibi curandū de diuerſis acceptionibus quibus relatiuū ſolet ſūmi. ſ. indiffinite demonſtratiue et interrogatiue. ad conſiderationē enim grāmaticoꝝ pertinent. logico tantū conuenit relatiuū grāmaticale vt relatiue ſūmitur conſiderare.

Relatiuum duplex idēptitatis ⁊ diuerſitatis.

Relatiuum ſubſtantie ad huc duplex

quodā eſt diuerſitatis aliud vero idēptitatis relatiuū ſubſtantie idēptitatis eſt quod pro eo tantuȝ pro quo accipitur ſuū añs accipi denotatur vt ſunt. ipſe. ille. qui. ⁊c. Relatiuū ſubſtantie diuerſitatis eſt quod nō denotatur accipi pro illo pro quo ſuū añs accipitur. etſi aliquādo pro eadē accipiatur. vt hic homo mouetur et alius diſputat. ſi ſupponas ſocratē et platonē diſputare: ſimul ac moueri ly homo pro vtroque ſupponit ⁊ ly alius ſimiliter denotatur tamen pro alio accipi. Et q̃zuis ly ali⁹ in hac hic homo loquitur Socrate demōſtrato ⁊ alius legit. ly. alius. non ſtet pro illo ꝓ quo accipitur ſuū añs nichilominus eſt antelate rei recordatiuū quādoquidē ſignificat saltē de formali rem ꝑ ſuuȝ añs importatā nam ibidē de materiali ſignificat platonē cōnotando eſſe aliū a ſocrate igitur ſocratē de formali ſignificat. Etiā negat idēptitatē inter duo extrema. ſ. ſocratem et alios hoīes igitur ſocratē et alios ſignificat q̃zuis diuerſimode.

relatiuū reciprocū ⁊c.

Relatiuum ſubſtantie idēptitatis

etiā duplex eſt quodā reciprocū quodā non reciprocū. Reciprocū eſt. quod denotat aliquā habitudinē ſeu modū ſe habēdi rei importate per ſuū añs in ordine ad ſe ipſam vel in ordine ad aliquid ſui vt ly ipſemet ibi ſocrates eſt ipſemet ſignificat hominē cōnotādo eſſe idē ſibi. Etiā ly. ſe. ibi ſocrates videt ſe. ſignificat ſocratem cōnotando viſionē ſui ipſius ad ipſuȝ terminari. ⁊ ly. ſuū. ibi plato docet filiū ſuū. ſignificat platonē cōnotando doctrinā eiuſdē in ordine ad aliquid ſui puta filiū. et hoc relatiuū duplex eſt primitiue et deriuatiue ſpēi. Relatiuū non reciprocū eſt quod non importat predictam habitudinem vt ly qui ille. ⁊c.

relatiuū accidentis duplex.

Relatiuuȝ accidentis etiā duplex

quodā idēptitatis aliud diuerſitatis. idemptitatis eſt quod iportat aliquā ſimilitudinē vel equalitatē vt ly qualis. talis tantus. et quātus. Relatiuuȝ diuerſitatis eſt quod importat aliquā diſſimilitudinē aut inequalitatē. vt ly difficilis ly maior aut minor. nec inconuenit relatiua aliqua eſſe nomina aliqua pronoīa.

De mō refferēdi relatiui differit

De mō refferēdi relatiui deq̃ȝ ei⁹

ſuppoſitiōe q̃ȝ breuiſſime differendū eſt. Pro quo animaduertito ꝙ ſi relatiuū ponatur in propoſitione in qua ponuntur plures termini ꝙ pōt indiferenter quēcūq̃ refferre ſeruata cōgruitate grāmaticali. verbi gratia ī hac copulatiua ſocrates eſt homo ⁊ leo eſt ille. hoc relatiuū ille pōt indiferenter refferre ſubiectū aut predicatū prime cathegorice aut ſubiectū ſecunde. Quare idē pōt refferre in propoſitione cathegorica. hypothetica. diſiunctiua. copulatiua ⁊c. Obidq̃ diſtinguenduȝ de relatiuo ſumpto cum pluribus terminis an hoc vel illud refferat.

Quid abſolute refferre ⁊ quid reſtricte.

Secundo notato q̃d relatiuuȝ pōt

dupliciter refferre vno modo abſolute. alio modo reſtricte. Tunc reffert abſolute quādo reffert ſuū añs ꝓ illo pro quo accipitur vt in iſta homo eſt alb⁹ ⁊ ſocrates eſt ille. ſi ly ille refferat abſolute illū tñuȝ hō reffert illū pro hoīe et quolibet hoīe. q̃ȝ ſoluȝ ſupponit ꝓ illo et omni illo ꝓ quo ſuū añs poſitū ibi ſupponeret. Eodē modo dicendū eſt ſi ponatur in diſiunctiua cōdicionali ⁊c. Refferre reſtricte eſt refferre ſuū añs ꝓ illo tantū pro quo verificatur aut denotatur verificari propoſitio ſui añtis vt in predicta copulatiua ſi ly ille refferat reſtricte tantū reffert ꝓ hoīe albo et pro illo ſupponit ſic dices ſi ſimiliter refferat in diſiūctiua ⁊c.

Sed eſt perſcrutandū in qua ꝓpōne iuxta cōmunē modū cōcipiendi refferat abſolute. vel reſtricte q̃zuis hoc vel illo modo refferre ſit ſibi in qualibet ꝓpoſitione poſſibile ac indifferens. Pro hoc diſſoluendo ſint tria dicta. primū. in cōmuni modo cōcipiendi abſurdū eſt relatiuū in ꝓpōne copulatiua refferre abſolute q̃ȝ alias iſte eſſent concedēde (quequidē male ſonant) angelus eſt beatus ⁊ ille eſt dānatus. Homo eſt ſtudioſus et ille eſt ebrioſus. q̃ȝ ſenſus prime eſſet angel⁹ eſt beatus ⁊ angelus eſt dānatus et ſecūde hō eſt ſtudioſus ⁊ homo eſt ebrioſus. Secūdū dictū. relatiuū in copulatiua reffert reſtricte iuxta cōmunē modū concipiēdi quare predicte ꝓpōnes ſunt negāde cuȝ ſenſus prime ſit angelus eſt beatus ⁊ ille qui eſt beatus eſt dānatus. Et ſenſus ſecūde eſt. hō ē ſtudioſus ⁊ ille q̄ eſt ſtudioſus eſt ebrioſus. Tertiū dictū. in diſiunctiua oppoſito modo dicendū eſt. ſ. ꝙ reffert ibidē relatiuū abſolute ⁊ nō reſtricte alias iſte eſſent negāde ſocrates currit vel ille quieſcit. plato diſputat vel ille tacet. quo nichil abſurdi⁹. nō tñ negarentur ſi abſoluta eſſet relatio vt patet ſenſus illaꝝ explicāti. idē dices ſicut de diſiūctiua de cōdicionali. Quartū dictū. relatiuū poſitū in eadē cathegorica cū ſuo añte reffert abſolute. Sed notato ꝙ ſiue in eadem cathegorica ſiue hyppothetica ſi añs ſūmatur in ordine ad vnā copulā ⁊ relatiuū ī ordine ad aliā ꝙ relatiuū nō ſupponit in ordine ad copulā añtis. ſȝ ſecūdū exigētiā ſue copule. vt ibi Adā qui fuit eſt ly adā nō ſupponit ly q̄ etiā. cū ſua copula ſit ly fuit.

De ſuppoſitione relatiuorum.

Pro ſuppoſitiōe relatiuoꝝ cognoſcēda

ſint aliquot regule prima. oē relatiuū nō reciprocū tam ſubſtantie q̃ȝ accidētis ſupponit aut accipitur ſcōm exigentiā ſigni ſupra ipſuȝ cadētis. vel ſcōȝ regulas ꝓ ſuppoſitione tꝫoꝝ abſolutoꝝ datas. vt ibi aliq̄s hō loquitur et ille diſputat ſupponit determinate. Et ibi aliquis hō mouetur ⁊ quilȝ hō eſt ille ſupponit cōfuſe tātū. Et hic aliquis hō legit ⁊ oīs ille quieſcit. ſupponit diſtributiue. eodē modo dices in his aliquis leo eſt albus et talis eſt draco. aliquis leo rugit et oīs draco eſt talis. aliquis leo fremit et omnis talis eſt leo ⁊c. Vel ſupponit ſicut añs ſuo loco poſitum.

Scōa regula.

Omne relatiuū reciprocū ſuppo

nit aut accipitur eadē ſpecie ſuppoſitiōis aut acceptionis qua ſuuȝ añs. in hac ſocrates eſt ipſemet ſupponit diſcrete. Et ibi hō eſt ipſemet determinate. Et ibi quilibet eſt ipſemet ſupponit diſtributiue. illa tñ diſtributio ſolet vocari ſigillata obid ꝙ aſcenſu aut deſcenſu facto ſub añte ſimul aſcenditur aut deſcēditur ſub relatiuo. a diſtributione tñ ſigillata ad nō ſigillatā ſeu abſolutā nō valet ꝯña q̃ȝ nō ſequitur oīs hō eſt ipſemet ergo oīs hō oīs hō ē. Et ſciēdū tibi ē ꝙ loco relatiui reciproci licet ponere ſuū añs ſeorſuȝ et abſq̃ ſigno ſic vt ꝯña a ꝓpoſitione in qua ponitur relatiuum ad propoſitionē in qua loco illius ponitur ſuum añs vt predictū eſt valet

argumentum. bene enim ſequitur. oĩs hõ eſt ipſemet ergo oĩs hõ eſt hõ. omnis leo videt leonẽ ergo oĩs leo videt leonẽ ecõuerſo tñ non valet.

¶ Tertia regula. relatiuũ diuerſitatis ſiue ſubſtãtie ſit ſiue accidẽtis ſupponit aut accipit quãdo refert añs ſingulare pro alio ab illo pro quo eius añs ſupponit. vt Socrates currit et alius quieſcit hic leo rugit ⁊ aliꝰ mouetur. ſi tamẽ referat añs comune et ſi non accipiatur pro alio ab illo pro quo accipitur ſuũ añs tñ denotatur accipi ꝓ alio vt in qualibet iſtarũ quilibet homo currit et alius mouetur. aliquis homo legit et aliꝰ diſputat et añs pro quolꝫ hoĩe et relatiuũ ſimilr̃ ſupponit. ſimile dices de relatiuis accidẽtis. ¶ Et aduertes ꝙ non inconuenit relatiuũ ſupponere et non añs aut econtra de primo patet ibi Adam eſt et ille fuit de ſcdo vt ibi Adam fuit et ille eſt. ¶ In tribus tñ caſibus ſolet dici relatiuũ diuerſitatis non ſupponere. primo qñ añs nõ ſupponit vt ibi adam eſt et alius ab eo legit qꝛ nihil dicitur eſſe aliud ab aliquo quod nõ eſt ſimul cuꝫ illo. ſecũdo quãdo añs eſt tranſcendens vt ibi ens currit et aliud ab eo mouetur nichil enim eſt aliud ab ente Tertio modo (dicunt) ſi addas illi aliqueꝫ terminũ ratione cuiꝰ nõ poſſit ſupponere vt ibi hõ diſputat ⁊ aliꝰ ab eo exiſtens chimera legit. ſed hoc non ſolũ relatiuo diuerſitatis ſed cuicũq; cõuenit. Addas tu etiã ꝙ non ſupponit etſi ſuuꝫ añs ſupponat quãdo añs nõ ſupponit in ordine ad copulã ſue ꝓpoſitionis vt ibi antexp̃s erit et alius ab eo eſt. Plura alia circa iſtã relatiuorꝫ materiã ardua ac difficilia in proceſſu ſumularum videbis que tibi modo nõ expedit in mediũ afferre.

Tertia regula.

De ampliatione ac reſtrictione conſideratio quarta.

Proprietas alia conueniens termino in ꝓpoſitione eſt ampliatio. que abſq; reſtrictione q̃ ei opponitur minime valet intelligi. conuenit etiã reſtrictio t̃mino in ꝓpõne. cõſiderandūꝫ ergo venit de ampliatione ac reſtrictione. lꝫ qꝛ ſtatus mediũ quodã eſt inter illa obid de ipſo etiã hic differendũ ¶ Pro intelligentia igitur horũ aduertẽdũ eſt ꝙ ſicut ampliatio vulgariter aut realr̃ ſumpta nil aliud eſt q̃ rei alicuſus extenſio aut dilatatio. ſic ampliatio vt a dialecticoſũmitur nil aliud eſſe videtur q̃ ſuppoſitionis t̃mini extenſio. et ſicut dilatatio alicuiꝰ rei fit per hoc ꝙ maiorẽ ocupat locũ quẽ non ocuparet ſi nõ extẽderetur vt dum plumbũ extenditur aut cera. ſic dilatatio ſuppoſitionis fit ex hoc ꝙ ꝓ pluribꝰ ſupponit terminꝰ q̃ꝫ ſupponeret abſq; illa vel pro aliquo ꝓ quo nõ ſupponeret illa ſecluſa. ecce ex quo ſumpta eſt ethimologia vocabuli. diffinitio tamen eius. ſic ſolet aſſignari. ¶ Ampliatio eſt terminus ſupponẽs reſpectu termini duas aut plures temporꝫ diferencias ſub diſiunctione importantis. vt quodlibet extremum harum ꝓpoſitionũ homo eſt vel erit animal. angelus eſt vel fuit ſubſtantia. dicitur ampliatio quia ſupponit in ordine ad illud diſiunctum eſt vel erit quod duas importat temporum diferentias. certe illi termini non ꝓ tot ſupponerent ſi in ordine ad terminum vnam temporis diferentiã importanteꝫ ſumerentur. dilatate igitur ſunt eorũ ſuppoſitiões. dicitur in diffinitiõe reſpectu termini ſub diſiunctione tẽporis dr̃as importãtis quia predicatum huius ꝓpoſitionis Adam eſt et fuit animal nõ ampliatur q̃ꝫuis ſupponat in ordine ad terminũ importantẽ plures tẽporũ dr̃as obid ꝙ nõ importat illas ſub diſiunctione: quod ex hoc etiam cognoſces quia non pro pluribus ſupponit q̃ ſi in ordine ad vnã ſupponeret. ꝓ pluribꝰ eñ ſupponit hic hõ ẽ aĩal ⁊ hic homo fuit aĩal q̃ ibidẽ qꝛ plures ſunt qui modo ſunt ⁊ plures qui fuerũt q̃ꝫ qui ſimul ſunt ⁊ fuerũt vel ſaltẽ nõ repugnat eſſe plures. bene tñ ecõuerſo vt patet conſiderãti. Etiã hic antechriſtꝰ põt eſſe aĩal extrema ampliãturqꝫ ſũmitur ĩ ordine ad ly põt qui quattuoꝛ importat tẽporis diferẽtias. et huius extrema ad quinq; Socrates imaginatur chimera. ly imaginatur quinq; (vt dicunt) ĩportat tẽporis diferentias.

¶ Pro quo notato qꝺ diferẽtie tẽporis ſunt tres p̃ſentis. ſ. preteriti ⁊ futuri. qꝛ tñ aliquod tẽpus poſſibile eſt: qꝺ nec eſt: nec fuit: nec erit: addiderunt logici quartã tẽporis diferentiã ſcilicet poſſibilie. Et qꝛ vnuſquiſq; ſuo intellectu poteſt imaginari vltra iſtas quattuoꝛ diferẽtias aliã addiderũt quintã quam vocarunt tẽporis imaginabilis diferentiã. ¶ Rurſus notato. ꝙ copula de preſenti ĩportat vnã tẽporis diferẽtiã duntaxat reſpectu cuiuſcũq; t̃mini ſiue ſequentis ſiue p̃cedẽtis ipſaꝫ. ſed copula de preterito reſpectu termini ſequentis ipſaꝫ importat dr̃am ſolũ tẽporis preteriti ⁊ reſpectu t̃mini p̃cedentis ĩportat duas. ſ. p̃ſentis et preteriti et ĩportat illas ſub diſiunctiõe quare ſubiectũ in iſta Adã fuit aĩal ampliatur nõ tñ predicatũ. Copula de futuro ĩportat etiã duas tẽporis dr̃as ĩ ordine ad precedẽtẽ t̃ruꝫ in ordine vero ad ſequentẽ vnã. quare ſubiectũ iſtius antixp̃s erit hõ ampliatur et nõ p̃dicatũ. Copula vero de poſſibili ſicuti ly põt ĩportat quattuoꝛ dr̃as tẽporis ⁊ ſub diſiũctiõe tam in ordine ad t̃minũ ſequentẽ q̃ꝫ precedentẽ. extrema iſtiꝰ ampliantur ad quattuoꝛ ethiops põt eſſe albꝰ. Copula (quã de imaginario tẽpore appellant). importat reſpectu vtriuſq; t̃mini tam p̃cedẽtis. ſ. q̃ ſequẽtis quinq; tẽporis dr̃as. extrema ampliãtur in hac leo imaginat̃ equs. ad quinq; tẽporis dr̃as. ¶ Ampliꝰ ſi copula ſit copulata vt hic Socrates eſt et fuit aĩal Plato eſt et erit ſubſtãtia. importat plures dr̃as tẽporis ſub diſiũctiõe in ordine ad t̃rum precedentẽ in ordine vero ad ſequentẽ ſub copulatiõe quare ſubiecta predicatorꝫ ꝓpõnũ ampliantur et non predicata.

¶ Dices tñ qꝺ videtur tibi pro libito et abſq; rõne ꝙ oĩa predicta cõmunr̃ aſſerũtur. vñ de petes ſumpſerũt anſam: aſſerendi ſubiectũ iſtiꝰ hõ fuit aĩal: ampliari a ly fuit et non predicatũ: niſi qꝛ ſic placuit. et cõſequenter de ceteris. Dico tibi ꝙ nõ in oĩbꝰ inepte aut irrationabilr̃ ꝓceſſerũt. quin potiꝰ plura predictoꝝ. iuxta cõmunẽ cõcipiendi ac intelligendi modũ tradiderunt. iuxta quem logici ſuas regulas habent multiplicare. Sed qꝛ in hiis ꝓpoſitionibꝰ homo fuit aĩal leo eſt et erit aĩal ⁊ ſimilibꝰ predicatũ nõ ampliatur ſꝫ reſtringit̃. et in iſta hõ eſt aĩal extrema non ampliantur nec reſtringuntur ſed dicũtur ſecundũ ſtatũ ſupponere operepreciũ eſt priꝰ iſta perfunctorie tãgere et ſtatim oſtẽdere conaboꝛ qua ratione p̃dicta comũes aſſerãt. Cognitio. n. iſtoꝝ ad alud etiã deſſeruiet.

Querit̃ rãtio ampliationis.

¶ Reſtrictio realiter et vulgariter ſumpta dicit̃ alicuiꝰ rei coartatio aut ſuiipſiꝰ in ſeipſaꝫ collectio. ſic reſtrictio logica erit ſuppoſitionis t̃mini conſtipatio. et ſicut cõdenſatio aut coartatio realr̃ fit ex hoc ꝙ res minorẽ locũ ocupat q̃ꝫ ocuparet ſi nõ ſic conſtiparetur. vt dum cera dureſcit aut cõſtrigitur. ſic dialectica reſtrictio eſt aut fit ex eo qꝛ t̃mus qui ꝓ pluribꝰ haberet ſupponere ſupponit ꝓ paucioribꝰ aut pro aliquo ꝓ quo ſupponeret non ſupponit propter illam. et ſic conſueuit deſcribi reſtrictio. eſt t̃minus ſupponens ꝓ paucioribus ratione alteriꝰ t̃mini aut nõ ſupponẽs

De reſtrictiõe determinatur.

pro aliquo pro quo ſupponeret illo t'ro ſecluſo. ĩ hac ꝓpoſitiõe hõ fuit aĩal predicatum pro pauciorib⁹ ſupponit q̃ȝ ſupponeret ſi non ſequeretur ly fuit qꝛ pro preſentibus et preteritis ſupponeret. ſupponit tñ ſoluȝ ꝓ preteritis vel nõ ſupponit pro aliqbus pro quibus ſupponeret qꝛ pro preſentib⁹. igitur ly fuit reſtringit ly aĩal. in hac plato logicus diſputat ly plato nõ ſupponit pro platone logicā ignorante ratiõe de ly logicus quo ſecluſo ſupponeret. cõſimiliter dices de ꝑdicatis iſtarũ Socrates eſt et fuit hõ. ante xp̄s erit aĩal. Dicitur ĩ diffinitiõe ſuppoſitionis qꝛ t'rus quoad acceptiõnē nõ reſtringitur cũ pro oĩ ſuo ſignato accipiatur cũ quacũq; reſtrictione ſumatur. ❡ Et quantũ ad hoc eodē mõ dicitur de ampliatione ꝙ oportet ſit t'rus ſupponens. qꝛ quoad acceptionē nõ ampliatur in quacũq; ponatur ꝓpoſitione propter conſimilē cauſam ꝓpterea ly chimera non ampliatur ibi chimera põt eſſe: dicitur tñ ampleteneri qꝛ in ordine ad copulā importantē plures tēporũ dr̃as. Hoc tñ ad nomē eſt. ❡ Conſueuit etiā diſtigui ꝙ duplex eſt ampliatio quedā ſuppoſitoꝝ alia tēporũ. ampliatio ſuppoſitorũ eſt t'rus cõmunis ampliatus ob id ꝙ ꝓ pluribus habet ſupponere ratione ampliationis q̃ȝ illa ſecluſa. Ampliatio tēporũ eſt t'rus ſingularis ampliatus qꝛ q̃ȝuis in ordine ad plures dr̃as tēporis ſũmatur non tñ pro plurib⁹. Claret ex hijs ꝙ oĩs ampliatio ſuppoſitorũ eſt tēpoꝝ non tamen ediuerſo.

❡ Reſtrictio tñ quadruplex eſt· quedā tēpoꝝ tantum. vt ly ſocrates ibi aĩal fuit ſocrates. quedā ſuppoſitorũ tantũ non tēpoꝝ. vt ly hõ ibi hõ albus eſt vel fuit aĩal. Quedā ſuppoſitorũ et tēporũ vt ly ſubſtantia ibi ſbã fuit ſubſtantia. Quedam nec tēporum nec ſuppoſitoꝝ vt ly plato ibi plato logicus diſputat.

De ſtatu.

❡ Status realiter ſumptus eſt res q̃ nec dilatatur nec cõſtringitur. cũ cera nec liqueſit nec indureſcit. Sic ſtatus logicus eſt t'rus nec reſtrict⁹ nec ampliatus vt extrema iſtius ꝓpoſitionis hõ eſt aĩal dicuntur ſupponere ſcd̃m ſtatũ vel eſſe ſtatus. ſi tamē caperes ibi copulā fuit cũ diſiunctione ambo extrema eſſent ampliationes. ſi tñ caperes cũ copulatiõe predicatuȝ eſſet reſtrictio. Solet tñ diſtingui ꝙ duplex eſt ſtatus quidā ampliationis de quo dictũ eſt. alius ſuppoſitionis ⁊ eſt t'rus cõmunis ſuppoſitionis nullo ſigno determinatus. vt extrema hui⁹: angelus eſt ſubſtãtia. quibus viſis ad queſtionē qua querebas harũ ampliationũ ac reſtrictionũ rationē reſtat reſpondere. Ad qđ per aliquot regulas reſpondeo.

Prima regula.

❡ Prima regula. verbũ preteriti tēporis quēlibet t'rum precedentē ab ipſo rectũ ampliat ad illud quod eſt vel fuit quod eſt dicere ad duas tēporis dr̃as ⁊ quēlibet ſequentē reſtringit vt ſtet pro illo quod fuit. dicitur ab ipſo rectũ qꝛ q̃ȝuis ly hõ ĩ hac hõ qui eſt fuit aĩal precedit ly fuit nõ tñ ampliatur. nec ly aĩal ibi reſtringitur hõ qui fuit eſt aĩal qꝛ nõ regitur a ly fuit. ❡ Et ratio huius diferētie. ſ. ꝙ reſtringat copula de preterito t'ruȝ ſequentē ⁊ ampliet precedentē. eſt modus ſiḡandi illius verbi. ſed ſi petas vnde cognouerunt aut habuerũt logici hunc modũ ſignificandi. Dico tibi ꝙ cognouerunt ex cõmuni modo concipiēdi iuxta quem alique propoſitiones veniunt negāde alique concedende ex quo predictam regulā elicuerunt. Nam iſta conceditur in caſu vero ſcilicet ꝙ adā fuit ⁊ nõ eſt. adam fuit aĩal. Ex cuius conceſſione habetur ꝙ terminus p̄cedēs ſicut eſt ly adā nõ ſupponit ꝓ illo qđ ſolũ fuit. Etiā hec a cõmuniter concipientibus conceditur hoĩs equs fuit animal caſu quo nunc primo ſit Socrates et poſſideat vnũ equum qui ante hoc fuerit. Ex cui⁹ conceſſione habetur ꝙ terminus precedens ſicut eſt ly hominis nõ ſupponit pro illo qđ ſolũ eſt. Relinquitur igitur ꝙ terminus precedens copulā de preterito põt ſupponere pro illo quod eſt aut fuit aut quod ſimul eſt et fuit ſicut ly Socrates in hac ſocrates fuit animal caſu quo ſit et fuerit. Et ex conceſſione predictarũ et negatione huius plato fuit animal caſu ꝙ ſit ⁊ nõ fuerit. Et negatione etiā huius Cicero fuit homo albus caſu quo ſit et fuerit et nunc primo ſit albus. elicitur ꝙ terminus ſequens tantũ ſupponit ꝓ illo quod fuit reſtringit ergo copula de preterito terminũ ſequentē. ❡ Argues tamē cõtra hanc regulā ⁊ eius ſuaſionē. Quia ex illa ſequitur has ⁊ plures illi ſimiles eſſe cõcedendas. Dauid in vtero matris ſue debellauit Goliā. Ceſar triũ annorũ ſuperauit Pompeiuȝ. Carolus imperator in Hiſpania manēs expugnauit Tuniziũ. idē tranſuect⁹ in Affricā manſit in Hiſpania. Cicero viuens fuit capite multatus. Virgo fuit meretrix. Iuuenis fuit ſenex. que quidē non ſolũ iuxta cõmunē modũ concipiēdi falſe ſunt. ſed abſurdũ etiā eas concedere videtur. ❡ Ad hoc dico ſequi ex regula predictas propoſitiones eſſe concedendas. ſi tamē falſe ⁊ abſurde videntur aliquibus: eſt quia conſueti ſunt illis ⁊ ſimilib⁹ vti in ſenſu in quo vt in plurimuȝ ſiunt et, non in ſenſu riguroſo quē faciunt virtute ſermonis. prima illarũ vtuntur in hoc ſenſu Dauid tēpore quo fuit in vtero matris ſue debellauit Goliā. Tertia in hoc. Carolus imperator tēpore quo manebat in Hiſpania expugnauit Tuniziũ. Et vltima ĩ hoc. iuuenis tēpore ſue iuuētutis fuit ſenex. Et ſic de alijs. nam vtuntur illis ac ſi ſubiecta illarum reſtringerentur pro tēpore quo ſue cognotationes ſibi conueniunt. Si tñ vterentur illis in ſenſu quē virtute ſermonis faciũt certe nõ ſibi abſurdũ videretur eas concedere ſicut nec de alijs de quib⁹ prius dictũ eſt videtur. Eſſet ſenſus prime ſic explicādus Dauid qui eſt vel fuit aliquo tēpore ĩ vtero ſue matris debellauit in aliquo tēpore Goliā. Tertie ſic imperator qui manēs vel aliquādo manebat in Hiſpania tēpore videlȝ quo duxit vxorē. expugnauit aliquo tēpore tuniziũ. conſimiliter aliarũ dabis ſenſus. Ex quo ſequitur ampliationē predictā ſicut et oēm aliaȝ eſſe diſiuntiue explicandā manifeſtādo ſub diſiunctione dr̃as tēporũ in ordine ad quas ſũmitur terminus ampliatus. Hoc habet intelligi ſi nõ ſit impedimentũ ex parte alicuius reſtrictionis vel alias.

Secũda regula.

❡ Secunda regula que ſolet poni eſt. omne participiũ preteriti tēporis exiſtēs totale predicatũ aut principalior pars predicati in recto vel ſi ſit adiectiuũ partis principalioris ampliat terminos ſequētes ad duas tēporis dr̃as. ſ. ad illud quod eſt vel fuit et reſtringit ſequentes pro illo quod fuit. vt in hac propoſitione Adam eſt preteritus ly adam ampliatur. Ibi tñ preteritus eſt adam reſtringitur ꝓ preterito. Ratio huius regule eſt conſimilis rationi precedentis. Notes tamē ꝙ ſi predictũ participiũ inueniatur in obliquo ſolum ampliat ſuũ ſubſtantiuũ. vt in iſta Cicero habet filium doctũ ly filiũ duntaxat ibi ampliatur ad illud quod eſt vel fuit. Hic tamen Cicero fuit homo doctus et ly cicero et ly homo ampliantur. Ex hac regula ſequitur etiā aliquot propoſitiones eſſe concedēdas que primo aſpectu falſe apparent de illis tamen dicendum eſt ſicut de illis de quibus in prima regula. iſte veniũt cõcedende in caſib⁹. ianua aperta ē clauſa. et ianua clauſa eſt aperta. et Socrates indoctus eſt doctus. Baculus integer eſt fractus. Candela lucens eſt extincta. et plures alie. Si tamen negantur aliquādo erit in ſenſu in quo ſiũt et non in ſenſu quem faciunt.

Tertia regula.

❡ Tertia regula. copula de futuro ampliat terminos precedentes ad duas temporis diferentias. ſ. ad illud

quod eſt vel erit et reſtringit ſequētes pro futuro. in hac propoſitione aliquo tēpore ī aliquo loco hominis equs fuit currens omnes t'mini precedētes ampliātur ly currens reſtringitur. ſequētes tamē veniūt cōcedēde in rigore et de virtute ſermonis. antechriſtus vnius anni p̄dicabit: corrupta erit virgo. ſenex erit iuuenis. Que ſi videntur negāde ꝛ falſe. eſt in ſenſu in quo fiūt de quib' dicendū ſicut de illis de preterito. Et ratio regule eodē modo deducetur ſicut ratio p̄me regule ꝛ ꝓpterea non immoror. ¶ De participio futuri conſimilem omnino regulā pones ſicut pro participio de preterito. In hac virtus eſt optanda. antexp̄s eſt futurus ſubiecta ampliātur in hac antexp̄s eſt hō futurus ꝛ ly antexp̄s. et ly hō ampliantur. in iſta futurus eſt antechriſtus ly antixp̄s reſtringitur pro futuro. Ex quo ſequit' has eſſe cōcedēdas virtute ſermonis caro comeſta eſt comedenda. hereticus in inferno eſt cōburēdus toleti. etſi negandas in ſenſu quo ſepe fiunt.

iiij. regula. ¶ Quarta regula. copula preteriti tēporis accepta cū participio futuri tēporis quod eſt totale predicatū aut principalis pars predicati vel adiectiuū partis principalis omnē terminū precedentē ampliat ad tres tēporis d'fas. ſ. preſens preteritum et futurū. in hac ꝓpoſitione plato fuit diligendus ſubiectū ampliatur ad tres tēporuz d'fas. ſequentē t'n terminū ampliat ad duas ad preteritū. ſ. et futurū vt in hac fuit plato diligēdus:

v. regula. ¶ Quinta regula. omnis copula futuri temporis accepta cum participio preteriti temporis in recto quod eſt totale predicatum vel principalior pars predicati aut adiectiuū partis pricipalis omnez terminuz precedentem ampliat ad tres temporis differentias. ſ. preſens preteritū et futuruz. Et omnez ſequentez ampliat ad duas ſolum temporuz d'fas ſcilicet preterituz et futuruz. ſubiectum huius propoſitionis antechriſtus erit productus ampliatur ad tres temporū d'fas: ſed in iſta propoſitione erit productus antechriſtus: termin' antechriſtus pro eo ſolo qui fuit aut erit tenetur. Poſſent ex hac et proxima precedente regula inferri aliquot propoſitiones cōcedende que prima fronte videntur negāde. ſicut in quattuor primis regulis propoſitiones quedam veniunt cōcedēde que cauſa breuitatis dimitūtur. Et propter eandem etiam non ſuadetur has regulas eē cōformes cōmuni modo cōcipiendi ſicuti et omnes ſequentes. ingenioſus t'n lector illud facile poterit ſuadere.

vj. regula. ¶ Sexta regula. omnis copula diſiuncta ex verbo preſenti et preterito omnem terminuz antecedētez ac omnem ſequentem ampliat ad duas temporum d'fas ſub diſiūctione. ſ. ad preſens ꝛ preterituz naz in hac propoſitione ſocrates eſt vel fuit animal et ſubiectuz ꝛ predicatuz ampliantur ad illud quod eſt vel fuit.

vij. regula. ¶ Omnis copula diſiuncta ex verbo preſenti et futuro omnez terminuz precedentez et ſequentez ampliat ad duas temporuz d'fas. ſ. preſens et futuruz vt ibi plato eſt vel erit animal.

viij. regula ¶ Octaua regula. oīs copula diſiuncta ex verbo preterito et futuro omnem precedentem terminuz ampliat ad tres temporū d'fas videlicet preſens preteritum et futurum. ſed ſequentez ad ſolas duas ad preterituz ſcilicet et futurū vt in iſta hō fuit vel erit animal. ſubiectū ad tres predicatū ad duas d'fas tēporis ampliat'. ¶ Si t'n fuerit copula diſiuncta ex de preſenti preterito ꝛ futuro ad tres ampliat vtrinqꝫ. vt hic plato ē vel erit ſubſtantia.

ix. regula. ¶ Omnis copula copulata ex verbis diuerſoꝝ tēpoꝝ terminū p̄cedentē ampliat ſub diſiunctione et predicatū reſtringit ſub copulatione vt hic ſocrates eſt ꝛ fuit homo doctus. Et hic plato eſt et erit et fuit hō ignar'. nam in prima ſubiectū ſtat ꝓ illo qd eſt vel fuit et predicatū pro illo quod eſt ꝛ fuit in ſcd'a vero ſubiectū ad illud qd eſt vel erit. vel fuit et p̄dicatū reſtrigitur ſub copulatione. ad eaſdem differentias.

x. regula. ¶ Decima regula. iſta quattuor aduerbia. poſſibilit'. impoſſibiliter. contingēter. neceſſario. et iſtud verbuz pōt. et ſuū participiū potens ampliant t'os tam p̄cedētes qꝫ ſequētes ad q̄ttuor tēporis d'fas. vt ibi ethiops poſſibilit' eſt alb'. facile pones alioꝝ exēpla ſi loco e ly poſſibilit' ponas quencūqꝫ alioꝝ terminorum.

xj. regula. ¶ Regula vndecima: verbale in bile vel in tiuū āpliat et t'os ſequētes ꝛ precedētes ad quattuor tēpoꝝ d'fas. vt hic cicero eſt generabilis a patre ſuo. ꝛ ly cicero ꝛ ly patre ampliatur ad illud qd ē. vel fuit. vel erit. vel pōt eſſe. Unde ſequitur has eſſe concedēdas res corrupta eſt corruptibil'. res genita ē gn̄abil'. ¶ Scias t'n t'minū qui ampliat' quādoqꝫ ampliari pro ſolo formali ſigato tri āpliātis ꝛ aliqn̄ ꝓ materiali et formali ſimul. ſi ergo ſubiectū hui' antexp̄s eſt riſibil' ſolū ꝓ formali amplie' dicet' falſa ꝓ quāto duo īportat vnū eſt antexp̄m eſſe. et alterū eſt ip̄m eſſe aptū natū ridere. ſi t'n ꝓ formali ꝛ materiali āplietur vera eſt ꝓpō qꝛ t'ūc ſigat qꝫ antexp̄s qui eſt. vel fuit. vel erit. vel pōt eſſe eſt aptus natus ridere.

xij. regula. ¶ Duodecima regula. verbū ſigans ꝓductionē vt fio. produco. genero. ampliat t'rum in quē vis talis verbi cadit ad preſens ꝛ futurū. ſiue t'rus ip̄m ſequatur ſiue precedat vt in iſtis dom' fit. fit dom'. ſi t'n ſit verbum importans corruptionē ampliat ad preſens et preterituz vt ibi corrumpitur domus. domus corrumpitur. anichilatur ſocrates. ſocrates anichilatur.

xiij. regula. ¶ Tredecia regula. verbū aut participiū ſigans actū aīe interiorē ampliat t'rum in quē vis tal' verbi aut participij cadit ad quinqꝫ tēporis d'fas. ſ. preſens. preteritū. ꝛ futuꝝ poſſibile ꝛ imaginabile. vt in iſtis ſocrates intelligit chimerā. ly chimerā modo predicto āpliatur nō t'n ly ſocrates et ly tragelafus ibi tragelafus intelligit' tragelafus cognoſcitur. ſi t'n hec ampliatio ad quinqꝫ ſit ponenda: alias eſt diſputādū. ¶ De verbis īportātib' inceptionē aut deſitionē nichil hic dico in exponibilibus habet videri. ¶ Notes etiā qꝫ cōmunit' dicit' t'rum rectū ex vi cauſe ampliari ad preſens et preteritum vt ibi ego habeo opera Platonis ly platonis. ſed dicerē illud non eſſe verū qꝛ talis ꝓpoſitio ſūmitur vt ſub intelligatur verbum ampliatiuū. ſ. ego habeo opera que fuerunt platonis.

De mō arguēdi ī ampliationib'. ¶ De modo arguēdi in āpliationib' ſunt etiā aliquot regule prima. valet ꝯn̄a arguēdo affirmatiue a nō amplo ad amplū vel a minus amplo ad magis amplū ſine diſtributione ampli aut magis ampli qꝛ bene ſequitur Socrates currit ergo ſocrates poſſibiliter currit. Et hic etiā ſocrates fuit currēs. ergo ſocrates poſſibiliter fuit currens ſed nō ſequitur oīs homo eſt ſocrates. ergo oīs hō poſſibil' eſt ſocrates. ¶ Secūda regula. bene ſequitur negatiue arguēdo ab amplo ad nō amplū vel a magis amplo ad minus amplū cū diſtributione ampli vt hic null' hō poſſibil' eſt ſocrates. ergo null' hō fuit ſocrates. ¶ Tertia regula negatiue arguendo aut affirmatiue a nō amplo ad amplū vel a minus amplo ad magis amplū diſtributo amplo non valet ꝯn̄a ſaltē gr'a forme vt nō ſequitur oē ens eſt vel fuit de'. ergo oē ens pōt eſſe de'. nec hic nullū aīal eſt vel fuit albū. ergo nullū aīal pōt eſſe albū. Iſta tradita ſunt tibi de āpliatione ſicuti cōmunit' tradunt' plane ac rude ī ꝓceſſu logices lati' viſur' es oīa ac exacti'. De cognitione t'n veritatis ac falſitatis ꝓpōnū ī qb' t'rī āpliant' breuit' vidēdū etiā eſt. Pro quo ſit regula ſequens.

¶ Ueritas et falſitas propoſitionū de preterito aut futuro. aut ꝓpoſitionū in quibus ponitur ampliatio ad tres vel ad pauciores tēporis drās quod fit mediantibus verbis de futuro aut preterito cognoſcēda eſt per propoſitionē de ineſſe illi correſpōdentē. Propoſitio de ineſſe eſt ꝓpoſitio cuiꝰ copula eſt verbū preſentis tēporis indicatiui modi. ¶ Pro quo intelligendo notes ꝙ ſi aliquid fuit. oportet ꝙ aliquādo de ipſo verum fuiſſet dicere tēpore preterito hoc eſt eodē demonſtrato. certe ſi Michael fuit: verū fuit dicere de illo aliquādo hoc eſt: Ex quo ſequitur propoſitioni de preterito enūciāti adam fuiſſe ſicut eſt iſta michael fuit correſpōdere ꝓpoſitionē de ineſſe verā pro tēpore pro quo enūciat iſta de preterito qꝛ enūciat ꝓ tēpore preterito. i. denotat ꝑdicatū illi conuenire pro tēpore ꝑterito. vt iſta adam eſt. fuit vera ꝓ tēpore pro quo predicta de preterito enūciat. Si igitur queratᷣ an hec ſit vera michael fuit āgelꝰ ſufficienter reſpōdetur ꝙ ſic qꝛ habuit aliquādo vnā de ineſſe verā vel illi correſpōdebat. Si tñ predicatū reſtringitur ꝓ illo quod eſt ⁊ fuit. vt ī iſta Plato eſt et fuit aïal ꝓpoſitio de ineſſe correſpōdens illi ꝓpoſitioni oportet et ꝙ ſit vera ⁊ ꝙ fuerit vera aliquando. Et ſi ampliātur ambo extrema vt hic Socrates eſt vel fuit homo ſufficit ꝙ ꝺ ineſſe aut ſit aut fuerit vera. conſimiliter dices de ꝓpoſitionibꝰ de futuro. in quibus ſunt vna aut plures copule ſub diſiunctiōe aut copulatione.

¶ Secunda regula veritas aut falſitas ꝓpoſitionum de poſſibili venit mēſurāda penes poſſibilitatē aut impoſſibilitatē de ineſſe illi correſpōdenti. qꝺ eſt dicere ſi propoſitio de preſenti ſimiliū extremoꝝ cum ꝓpoſitione de poſſibili fuerit poſſibilꝭ propoſitio de poſſibili eſt vera. ſi impoſſibili eſt falſa. iſta michael poſſibilitᷣ eſt angelus vera eſt etiaꝫ ſi michael non eſſet. qꝛ iſta eſſet poſſibilis michael eſt angelus. et iſta michael poſſibilitᷣ eſt Gabriel eſt falſa quod ex impoſſibilitate ſue de ineſſe iſtius. ſ. michael eſt gabriel cognoſcitur.

¶ Tertia regula veritas propoſitionis de impoſſibili per impoſſibilitatē ſue de ineſſe et falſitas ꝑ poſſibilitatē cognoſcenda venit iſta michael impoſſibilitᷣ eſt gabriel eſt vera. qꝛ iſta eſt īpoſſibilis michael eſt gabriel Et iſta eſt falſa gabriel impoſſibilitᷣ eſt angelus. qꝛ iſta eſt poſſibilꝭ michael eſt angelus.

¶ Quarta regula veritas propoſitionis de neceſſario cognoſcēda eſt penes neceſſitatē de ineſſe et falſitas penes contingentiā aut impoſſibilitatē. iſta deus neceſſario eſt ens eſt vera qꝛ iſta eſt neceſſaria deus eſt ens. et iſta falſa deus neceſſario eſt creatura. qꝛ iſta eſt īpoſſibilis deus eſt creatura. Et iſta etiā falſa deꝰ neceſſario eſt creans. qꝛ iſta cōtingens deꝰ eſt creans.

¶ Quinta regula veritas ꝓpoſitionis de cōtingenti regulanda venit penes contingentiā propoſitionis de ineſſe. iſta deus cōtingēter eſt creās vera eſt. qꝛ iſta eſt contingēs deus eſt creans. ⁊ falſitas penes nō cōtingētiā impoſſibilitatē. ſ. aut neceſſitatē de ineſſe. Iſta deꝰ contingēter eſt ens eſt falſa qꝛ iſta eſt neceſſaria deꝰ eſt ens. et iſta etiā deus contingēter eſt creatura qꝛ iſta impoſſibilis deus eſt creatura.

¶ Sed pro cognitione ampliori horum nota ſequentē regulā. Non oīs ꝓpoſitio de predictis in precedētibꝰ regulis īmediate ponēda ē ineſſe. ſed tantū illa que fuerit affirmatiua ſingularis cuius terminus precedēs copulā non fuerit cognotatiuus. nec ſignificans rem partibilē. nec diſtributus. nec infinitus. nec includēs copulā implicationis. nec determinatus ſigno exponibili. Nullā iſtarū īmediate pones ī eſſe. Socrates non fuit aïal. homo erit currēs. quilibet homo fuit Adam. albū fuit nigrū. Cicero erit entia. nō albuꝫ erit nigrū. ſocrates qui eſt fuit legens. tñ adam fuit homo ſed iſte oēs prius veniunt probande per alias regulas logices et deinde poteris ponere in eē q̄ndo facte fuerint tales quales regula tibi dicit excepta negatiua que nullo pacto per de ineſſe probāda venit. Do tñ tantū vnū exēplū de propoſitiōe in qua a parte ſubiecti ponitur terminus cōmunis diſtributus. nā de aliꝭ pro nūc tibi difficile erit deducere quo pacto non poſſunt īmediate probari ꝑ ſuas de ineſſe. iſta oīs homo fuit Adā conſtat eſſe falſam in cōmuni modo cōcipiendi et patet etiā qꝛ habet ſingulares plures falſas in quibꝰ demonſtrabis alios hoīes ab Adā. tñ ſi īmediate eſſet ponenda in eſſe. eſſet vera. qꝛ iſta oīs hō eſt aïal tēpore quo fuit adā ſolus: fuit vera dande ſunt igitur prius ſingulares illiꝰ et quālibet ſingularē ponere in eſſe cū quelibet facta ſit talis qualis regula enunciat. In primo tractatu deo opitulante videbis huius regule exactā declarationē in materia illa quā dicūt de modalibus. Nunc ponende ſunt regule concernentes materiam reſtrictionum.

¶ Prima. quilibet terminꝰ inferior additus tāto ſuperiori in eodē caſu reſtringit ſuperiorē ſcd̄m ſui exigētiā vt in iſta aïal hō currit ly hō reſtringit ly aïal vt ſtet pro homine ly rationale in hac aïal rationale legit vt ſtet pro rationali. ¶ Secūda omne adiectiuum reſpectu ſui ſubſtātiui reſtringit ipſuꝫ vt ſtet ſcd̄m ſui exigētiaꝫ vt in iſta hō albus diſputat ly albus facit illuꝫ terminum hō ſtare ac ſupponere ꝓ homine albo. ¶ Tertia obliquꝰ reſpectu ſui recti ſumptus: rectuꝫ ipſuꝫ reſtringit. vt ly hoīs in hac leo hominis quieſcit facit illū terminū. equs. ſtare pro equo hominis. cōſimiliter dicas ſi precedat. ſed hic nota ꝙ q̄ndo rectus precedit obliquū tunc vocatur determinatio vnica acceptione ſicut in ꝑdicta propoſitione qꝛ toti iſti aggregato leo hoīs tribuitur vnica acceptio ſeu vnica ſuppoſitio quādo precedit vocatur determinatio non vnica aceptione vt hic hoīs leo currit qꝛ iſti toti aggregato hoīs leo non tribuitur vnica ſuppoſitio ſꝫ plures nec penes vnā ſuppoſitionē ſubiecti aut verificationē venit iudicāda veritas illiꝰ ꝓpoſitionis vt alias videndū. Notes etiā ꝙ terminus reſtrictus vocatur determinabile et terminus reſtringens determinatio. Huic regule addas aliā ꝙ quādo obliquꝰ eſt determinatio vnica ⁊ reſtringit rectū ⁊ reſtringitur ab eo. q̄n vero ꝑcedit ſeu eſt determinatio non vnica reſtringit rectū nō tñ ab eo reſtrīgitur. iuxta cōmuniorē doctrinā. in hac hoīs leo rugit ly leo ſtat pro leone hoīs ly hoīs vero ꝓ quocūqꝫ hoīe ſiue poſſideat leonē ſiue nō. in hac vero leo hominis eſt piloſus ſtat ly hoīs ſolū ꝓ homine poſſidēte leonē. De quo ī primo tractatu latiꝰ. ¶ Ex hiꝭ potes aliā regulā inferre ꝙ oē aggregatū ex determinatione ⁊ determinabili ſupponit pro illo ⁊ ſolū illo ꝓ quo ſupponit aut reſtrictū eſt determinabile.

¶ Pro ſuppoſitione ſcd̄m ſtatū ponitur ſequens regula. oīs copula preſentis tēporis facit tam terminos ſequētes q̄ꝫ precedētes ſtare. ꝓ rebus preſentibꝰ ⁊ ſolū pro illis. et hoc eſt ſupponere ſecūdū ſtatū ampliationis hoc venit intelligendū ſi nō obuiet ampliatio aut reſtrictio nam ratione iſtius termini cōſtrigūtur ⁊ ratione illius extenduntur vt non ſecūdū ſtatum ſupponant vt viſum eſt. De ſtatu.

¶ Sed contra predicta dubitabis an ly hō in hac homo eſt pictus ſit ampliatio aut reſtrictio aut ſtatus. Dubia.

¶ Secundo dubitabis idē de ly hō in hac hō irrationalis diſputat. ¶ Tertio dubitabis idē de ſubiecto huius albū ſcd̄m dentes legit. ¶ Ad primū dico ꝙ ly hō

in illa propoſitione iuxta cōmunē doctrinā que tenet veritatē illius regule talia ſunt ſubiecta ⁊c. non reſtringitur nec ampliatur. vt patere pōt ex diffinitionibꝰ ampliationis ⁊ reſtrictionis. ſed dicunt ꝙ alienatur. nam ſi a parte predicati non poneretur ly pictus ly homo ſupponeret ſecundū ſignificationē ſecundū quā ſignificat hoīes viuos: tamen illa dictio pictus facit ipſum ſupponere ſecundū aliā ſignificationez qua ſignificat hoīes pictos obidqꝫ dicunt illum terminū alienari ab alia ſignificatione. Diffinieturqꝫ ſic alienatio. eſt terminus ſupponens pro aliquo ſecundum aliquā ſignificationē ratione alicuius termini: ꝓ quo non ſupponeret ſecundū illā ſignificationē illo termino ſecluſo. vt in exēplo predicto. atqꝫ etiaz hic homo eſt nomen. aīal eſt triſſilabū. faciunt illa predicata. ſubiecta alienari ne ſupponant ſecundū ſignificationez qua ſignificant ad placitū proprie. ſupponūt enim illa ratione illorū predicatorū ſecundū ſignificationē naturalr̄ cōmunem.

Quid ſit alienatio.

¶ Ad ſecundū dicitur ꝙ ly homo ibi nec reſtringitur nec ampliatur: ſed remouetur. qꝛ ſi non adderetur ſibi illa determinatio irrationalis ſupponeret pro hominibus illa tamen addita pro nullo ſupponit. Remouetur igitur a ſuppoſitione quaz haberet. Et diffinitur ſic remotio. eſt terminus nō ſupponens ratione alicuius determinationis qua ſecluſa ſupponeret. Et huiꝰ generis eſt quelibet determinatio repugnans. ¶ Ad tertiū dico ꝙ ſubiectū illius propoſitionis dicitur diminutio. quia ly albū ex ſe haberet ſupponere pro aliquo quod ſecundū ſe totū diceretur albū ratione tamē illiꝰ determinationis ſupponit pro aliquo quod eſt albū tātū in parte illa importata per determinationē. et diffinitur ſic diminutio. eſt terminus cōnotans ſuū ſignificatū formale adiacere parti ratione alicuius determinationis qua ſecluſa denotaret illud adiacere toti. vt in hac albū ſecundū dentes eſt ethiops. Plura alia ſaltē circa ampliationē ac reſtrictionē dicenda erant: ſed qꝛ latiſſime id determinabitur in materia modalium iſta ſufficiant.

Quid ſit remotio.

De appellationibus conſideratio vltima.

APpellationes dialecticas logici inuenerunt ad ſaluandā veritatē pluriū ꝓpoſitionū: que iuxta cōmunem modū concipiendi vere apparent. eſſent tamen falſe ſecunduz alias regulas logicales. verbi gratia hec propoſitio ſocrates eſt bonꝰ faber. caſu quo ſocrates ſit peritus ī arte fabrili ſit tamē malus homo: paſſim conceditur. eiuſqꝫ veritas appellationi (vt videbis) inicitur. tamē ſecluſa appellatione iuxta alias regulas logice falſa iudicaretur. qꝛ ex ea ſequitur falſum qꝛ ſicut bene ſequitur plato eſt homo albus ergo plato eſt homo et plato eſt albus conſimiliter bene ſequitur: ſocrates eſt bonus faber ergo ſocrates eſt bonus: et ſocrates eſt faber: ſed in caſu predicto ꝯñs eſt falſuz. quia prima pars illius iſta ſcilicet ſocrates eſt bonus eſt falſa. quia ſignificat ſocratē eſſe bonū hoīem. quia adiectiuū a parte predicati includit ſubſtantiuū poſitū a parte ſubiecti. appellatione tamē ſaluatur veritas illius antecedētis vt dictū eſt. Quod tamen non poteſt fieri niſi equiuocatione poſita in aliquo illorū terminorum. vt ſtatim videbis.

¶ Appellare (ſi grāmaticis credendū eſt) idem eſt ꝙ vnā rem alteri cōiungere aut applicare. ſic apud logicos tranſlaticie appellare. eſt ſignificatū vnius termini ſignificato alterius adnectere aut applicare. Et cōmuniter ſic diffinitur. ¶ Appellatio. eſt terminus cōnotatiuus in propoſitione exiſtens denotans ſuū ſignificatū formale conuenire aut applicari ſignificato alterius termini aut non cōuenire. vel terminus denotās rem aliqualiter ſe habere. ¶ Pro cuius diffinitionis intelligentia notetur. ꝙ multa nomina adiectiua ſunt equiuoca habentqꝫ plures ſignificationes. verbi gratia iſtud adiectiuū magnus habet vnā ſignificationem qua ſignificat magnitudinē corporis. que eius propia ſignificatio eſt. habet etiā aliā qua ſignificat peritiā in aliqua arte vel perfectionē in aliquo. que ſignificatio trāſlaticia eſt ⁊ vſu quodā introducta. nam cū nō eſſet vocabulū impoſitū ad ſignificādā talē peritiā aut perfectionē: neceſſitate quadā coacti: terminū ſignificātē magnitudinē corporis tranſtulerunt ad ſignificanduz peritiā predictā. quare peritus ī arte fabrili etſi ſit paruus corpore dicitur magꝰ faber. et eius peritia magnitudo. Conſimiliter dicendum eſt de ly bonus ꝙ ſignificat propia ſignificatione bonitatem in moribus tranſlaticie tamē et ex vſu propter vocabuli penuriā ſignificat peritiā aut perfectionē in aliqua arte. qꝛ cōceditur ꝙ plato eſt bonus pictor etſi malus ſit vir. et ꝙ eſt bonus vir: etſi non ſit peritus in arte depingendi. ſequit̄ quēlibet predictorū terminoꝝ habere duplicē cōnotationē duplexqꝫ ſigātū formale. Quare ſi in aliqua propoſitione ponatur cum ſuo ſubſtantiuo habet reddere illā equiuocaz. vt iſta ſocrates eſt bonus philoſophus eſt equiuoca ac diſtinguenda qꝛ aut in illa denotatur ſignificatū formale de ly bonus quod eſt bonitas in moribus cōuenire ſignificato materiali de ly philoſophꝰ puta hoī. ſi ſocrates ſit bonus moralit̄ ꝓpoſitio eſt vera. ſi vicioſus falſa. denotatur per illā ꝓpoſitionē Socratē cui contingit eſſe philoſophū eſſe bonū in moribus. ſi tamen denotetur idē formale conuenire ſignificato formali de ly philoſophꝰ ſic vt bonitas moralis denotetur conuenire philoſophie in eodez caſu ⁊ addito etiā ꝙ ſocrates ſit bonꝰ philoſophus: ꝓpoſitio eſt falſa. quia denotatur ꝙ ſocrates qꝛ eſt bonus vir eſt bonꝰ philoſophus quod eſt falſum. non eſt eniz bonitas moralis cauſa eſſendi peritū in philoſophia nec econuerſo. Si vero aliud ſignificatū formale de ly bonꝰ qḋ eſt peritia in aliqua arte denotetur conuenire ſignificato materiali de ly philoſophus puta homini. in caſu nuper tacto ꝓpoſitio eſt falſa. qꝛ denotatur per illā ſocratem habere peritiam in aliqua arte eo quod homo ſit ⁊ hoc eſt falſum qꝛ nō quicūqꝫ homo eſt in aliqua arte inſtructus. Si tamen denotetur illud formale conuenire formali de ly philoſophus aut materiali affecto formali ꝓpoſitio eſt vera in vltimo caſu. qꝛ denotatur per illam ſocratē eſſe peritū hoīem in philoſophia. Eodē modo de pluribꝰ alijs terminis adiectiuis diſtingues. ¶ Aliqua tamē ſunt adiectiua que etſi non habeant duas cōnotationes nichilominus tamen reddūt propoſitiōes equiuocas. Saltē illas in quibus ponuntur cum ſuis ſubſtantiuis cōnotatiuis vt ly albus in hac plato eſt albus logicus. ſi enim ſignificatū formale illius denotat̄ cōuenire materiali de ly logicus puta homini vera eſt propoſitio quia denotatur ꝙ plato cui cōtingit eſſe logicū eſt albus homo. Si tamē denotetur conuenire formali puta logice falſa eſt quia denotatur ꝙ eſt albus in logica vel ꝙ conuenit illi eſſe albū eo ꝙ logicus eſt. Ex quo ſequitur ꝙ equiuocatio in ꝓpoſitionibꝰ ꝓueniēs propter priora adiectiua et ꝓuenit ratiōe equiuocationis illaꝝ et ex diuerſo modo applicandi ſua ſignificata formalia ſignificatis formalibꝰ aut materialibꝰ ſui ſubſtantiui. Equiuocatio tamē proueniens ratione aliorū non ꝓuenit propter eorū equiuocationem: cum illa careant. ſed propter diuerſum modū aplicādi ſua cōnotata. vt viſum eſt. ¶ Sed vnū notato ꝙ ꝗzuis predicte

propoſitiones he et ille ſint equiuoce habeantqꝫ plures ſenſus: eſt tamen dubiū in quibus ſenſibꝰ ſumunt ī cōmuni modo cōcipiēdi vel quomodo applicāt ſuas cōnotationes adiectiua ſuis ſubſtātiuis: vt alique illarū vere ſint alique falſe. Ad hoc dubiū terminandū dico ꝙ inuente ſunt regule que cōmuniter ponuntur in materia appellationū. Quare regule q̄ cōformes ſunt cōmuni modo concipiendi apte ſunt: q̄ vero difformes inepte. Quibus premiſſis declaranda venit appellationis diffinitio. Nec mireris me in hac materia prolixiꝰ procedere q̄ ī aliis quia magis neceſſaria michi apparet pro altioribus diſciplinis et potiſſimū pro theologia q̄ alia de precedentibus. Et qꝛ in ꝓceſſu curſus fortaſſis nō erit locus tā aptus vt ꝺ illa diſſerat ſicut hic. ¶ In diffinitiōe ponitur tanq̄z terminꝰ cōmunior loco generis ly. terminus cōnotatiuus. nō eñi oīs terminus cōnotatiuus eſt appellatio. vt patet de cōnotatiuo extra ꝓpoſitionē. omnis tamē appellatio eſt terminꝰ cōnotatiuus. Verū tamen eſt ꝙ poteris dicere eque bene ꝺ abſoluto ꝙ ē appellatio ſicut de cōnotatiuo. nam ī hac ſocrates eſt hō albus: poteris dicere ꝙ ly hō appellat ſuū ſignificatū conuenire aut materiali aut formali de ly albus. Et tunc ſic diffinies appellationē. appellatio. eſt terminus denotās ſuū ſignificatuꝫ adiacere aut applicari alterius termini ſignificato ⁊c. Et michi iſta aptior diffinitio videtur et vocabulo cōuenietior. Sed quia prior cōmunior eſt eā explicare decreuimus. et cū pluribus loqui placuit. Dicitur conuenire propter terminos cōnotatiuos poſitiuos. dicitur vel non conuenire propter cōnotatiuos priuatiuos. Dicitur vel terminus ſincathegorematicus etiā: qꝛ in hac deꝰ neceſſario eſt creans ly neceſſario appellat quia denotat neceſſitatē conuenire deo reſpectu actus creandi. quare impertinenter ſe habent appellatio. ⁊ ſuppoſitio. Nec inconuenit eūdē terminū appellare ante ſe et poſt ſe. vt patet de ly neceſſario. Sequitur etiā quēlibet terminum ſincathegorematicū appellare. quia per propoſitioneꝫ ī qua ponitur: denotatur. rem t̄ri chategorematici quē determinat ſic ſe habere ſicuti per ipſum determinat. vt in hac plato eſt omne animal denotatur ꝙ plato eſt illud quod omne animal eſt. ſed notes ꝙ cōmunit non fit mentio de appellatione ratione cuius non variat veritas aut falſitas ꝓpoſitionis propter ſic aut ſic appellare. verbi gratia in hac ſocrates eſt homo albus q̄uis ly albus appellet ſupra ly homo. quia tamē nō pōt alio modo appellare nō fit cōmuniter caſus ꝺ illa. Sic etiā dicendū de pluribus propoſitionibus in quibus appellant termini ſincathegorematici. obidqꝫ logici non tradunt cōmuniter regulas niſi de ꝓpoſitionibus in quibus t̄mini poſſunt diuerſimode appellare. propter qꝺ ꝓpoſitio redditur equiuoca nunc vero vera nunc falſa. quod et nos faciemus. Prius tamen habita diuiſione appellationis. Que duplex eſt formalis et rōnis.

Appellatio duplex formalis ⁊ rationis.

¶ Appellatio formalis. eſt appellatio de ſuo ſignificato formali non importans actū mentis intellectiue nec ſenſitiue interioris nec exterioris. vt ly albus ī hac plato eſt albus. ly doctus ibi ſocrates eſt doctus logicus. que aptiori vocabulo realis diceretur. ¶ Appellatio rationis. eſt appellatio que de ſuo formali ſignificato importat actum mētis intellectiue aut ſenſitiue et huius interioris aut exterioris. Ut ly cognoſcens in iſta plato eſt cognoſcens venientē. ly intelligens ibi cicero eſt intelligens cauſam primā. Sed pro appellatione formali ponuntur aliquot regule.

Prima regula.

¶ Iuxta cōmunē modū concipiendi ſi adiectiuū et ſubſtantiuū ponantur a parte eiuſdē extremi adiectiuū appellat ſuū formale ad ſignificatum ſubſtantiui: ſi fuerit abſolutū. ſi tamē ſubſtantiuū fuerit cōnotatiuū appellat ad materiale ſubſtātiui vt affectū eſt formali. exemplum primi in hac ꝓpoſitione ſocrates eſt homo albus ly albꝰ appellat albedinē ad hominē. exemplū ſecūdi in hac plato eſt logicus magnus ly magnus appellat magnitudinē quatenꝰ logicus eſt vel ratione logice. homo enim ſignificatum materiale eſt de ly logicus. denotatur per illā propoſitionē in cōmuni modo concipiendi ꝙ plato eſt peritus in logica q̄uis ſimpliciter pōt ly magnꝰ appellare ad ſolū materiale. ⁊ ꝓpoſitio erit falſa in caſu ꝙ ſocrates ſit bonus logicus corpore tamen puſillus. ſed regula tenet ſecūdum ꝙ cōmuniter concipitur vt dictum eſt. ¶ Ex quo patet hanc cōſequentiā nullā eſſe. plato eſt logicꝰ magnus ergo plato eſt logicus: ⁊ plato eſt magnus. quia iſta ſecūda pars cōſequentis eſt falſa. quia cum adiectiuū includat ſuū ſubſtantiuū poſitū a parte ſubiecti appellat ſuū formale ad platonē. econuerſo etiā cōſequētia non valet nam caſu quo ſit ignarus logice corporis tamen proceritate magnus: añs eſt verū et cōſequens falſum. ¶ Et ex hoc ſequitur in cōmuni modo concipiendi hanc debere concedi hic logicus eſt magnus caſu quo Socrates qui demonſtratur ſit peritus in logica ⁊ corpore paruꝰ quia huic equiualet hic logicus eſt logicus magnus igitur ex regula concedenda. quod etiā ex hoc ſuadebis quia iſta conceditur hic grāmaticus eſt doctus q̄uis in omni ſcientia ſuperiori ſit ignarus et ad agibilia minime aptus. ſignū ergo eſt ly doctus includere ly grāmaticus. ¶ Sequitur tertio impertinens eſſe ꝙ precedat vel ſequatur adiectiuū ſuuꝫ ſubſtantiuū nam certe cōmuniter idē cōcipiunt hac audita ſocrates eſt bonus logicus et ſocrates eſt logicus bonus. Et hac etiā ſocrates eſt albus monachus ⁊ ſocrates eſt monachus albus appellat eñi in vtraqꝫ ly albus albedinē ad materiale de ly monachus affectū formali ſcilicet habitu monachali. Quare ſcias ꝙ ly monachus habet duas cōnotationes vna qua cōnotat habitū monachalē: alia qua cōnotat ꝓfeſſionē aut religionē. in cōmuni modo cōcipiendi capiuntur preaſſumpte ꝓpoſitiones vt dictū eſt quia de monacho beati Bernardi inducto alba cuculla dicitur ꝙ eſt albus monachus: aut monachus albꝰ quantūcūqꝫ ſit colore nigerrimꝰ.

¶ Sequitur preterea non debere adiectiuū appellare ſuū formale ſignificatū ad formale ſolū ſui ſubſtantiui quia alias ſequeretur iſtam eſſe impoſſibilē et falſā caſu quo ſocrates monachꝰ deceſſerit ab hac vita ſocrates eſt mortuus monachus quia mori (formale de ly mortuus) quod eſt ſeiūctio anime a corpore nō pōt cōpetere habitui. aut cuculle. Etiā iſta eſſet falſa ſocrates fuit occiſus epiſcopus in caſu quo Socrates tēpore quo erat epiſcopus eſſet occiſus. Etiā ſequeretur has eſſe veras deus eſt creator marmoreꝰ nā ly marmoreus ſignificat corpus de materiali cōnotando ꝙ ſit ꝺ natura marmoris et ly creator ſignificat deū cōnotando actuꝫ creādi ſi igitur actus creandi cōueniret marmori vt marmor illa ꝓpoſitione denotaretur ꝙ deus erat creator marmoris quod quidē veruꝫ eſt. ſed quantū ſit cōtra cōmunē modū concipiēdi norunt omnes. iſta etiā eſſet vera plato eſt logicus pater: poſitoqꝫ plato ſit ignarus logice et Cicero eius filius in eadem peritus. quod patet cū ſignificatū formale de ly pater ſit filius. Et ſecūda pars huius copulatiue Cicero fuit epiſcopus et plato eſt idē epiſcopus ſuppoſito ꝙ cicero reſignaſſet platoni epiſcopatū. Et iſta Ferdinādus fuit rer Hiſpanie et Carolus eſt idē rex quia idemptitas ſignificatū formale de ly idē denotatur conuenire dignitati epiſcopali aut regali que de formali impor-

tātur per iſtos terminos. epiſcopus. rex. ſed iſta obuia
ſunt cōmuni mō cōcipiēdi igiꝭ verū eſt correlariū.
¶ Sequitur amplius ꝙ falſuꝫ eſt dicere ꝙ quando ſe
habent adiectiuū ⁊ ſubſtantiuū a parte eiuſdē extremi
ꝙ ſignificatū formale adiectiui denotatur cōuenire ſo
lū materiali ſubſtantiui. qꝛ ſi ſic ſequeretur hanc ꝯñam
eſſe bonā ſocrates eſt bonus logicus ergo ſocrates eſt
bonus ⁊ ſocrates eſt logicus nam in antecedēte deno-
taretur bonitas cōuenire ſocrati vt hō eſt et nō qꝛ logi
cus ſed oſtenſum eſt illā eſſe malā nec debere concedi
iuxta cōmunē modū cōcipiendi. Et añs etiā eſſet verū
caſu quo ſocrates imperitus logicus ⁊ bonus hō mo-
raliꝭ. Et iſta plato eſt bonus fur caſu quo eſſet bonus
in morib⁹ ineptus tñ ad res alienas capiēdas. igitur.
¶ Sed aduerte ꝙ hoc intelligendū venit quādo non
eſt manifeſtū ac notū formale adiectiui nō poſſe cōpe-
tere aut repugnare formali ſubſtātiui. qꝛ tunc audien-
tes cōmuniter cōcipiunt formale vnius cōpetere ſoluꝫ
materiali nō tñ rationi formal' nec ipſi formali etiā. vt
eſt videre in hijs ſocrates eſt albus logicus. plato eſt ni
ger muſicus que ꝺ ſocrate logico et albo. ⁊ de platone
muſico ⁊ nigro cōmuniter conceduntur. Etiā concedūꝭ
iſte. logicus albus eſt in theatro. muſicus niger eſt in
eccleſia conſtat tñ ꝙ eſſent negāde ſi formale vni⁹ for
mali alterius cōueniret aut materiali affecto formali
aut ratione formal'. Nec hui⁹ ſicut nec regule queren-
da eſt alia ratio q̄ꝫ cōmunis modus concipiendi quem
logicus habet inſequi.

Secūda re gula.

¶ Secunda regula. verbū importās
actionē aut corruptioneꝫ per quā dicitur incipere aut
deſinere eſſe aliquid vt ſunt iſta facio. conſtruo. corrū-
po. deſtruo. ⁊ plura id genus appellant factionē aut de
ſtructionē que ſunt eoꝝ ſiḡata formalia ad ſignificatuꝫ
materiale affectū formali vel ratione formal' termini q̄
ab ipſis regitur vt in hac ꝓpoſitione ſocrates facit do-
mū denotatur ꝙ factio cōuenit ſignificato materiali ꝺ
ly domus affecto formali. i. lapidib⁹ parietib⁹ ⁊ lateri-
bus que ſe habent vt ſignificatū materiale rōne diſpo
ſitionis aut figure que eſt ſiḡatum formale. ſiḡat ly do
mus illa ex quib⁹ fit cognotando talē diſpoſitionē aut
figurā. per illā igitur propoſitionē nō denotatur ſocra
tē facere materiale dom⁹ lapides et cetera ſed facit ma
teriale affici vel eſſe ſub formali. ſ. ſub tali figura aut
diſpoſitione. Pro quo notes ꝙ duplex eſt factio quedā
eſt factio ſimpl'r alia eſt factio ſecūdū qd. factio ſimpl'r
eſt actio qua incipit eſſe de nouo res q̄ antea non erat
ſic deus dicitur facere hoīem aut angelū qui ante non
erat. factio ſecundū quid eſt actio qua res q̄ antea erat
fit aliquo modo ſe habere qualiꝭ antea non ſe habebat
ſic ſocrates facit domū qꝛ ipſe nō facit de nouo lapides
eſſe aut terraꝫ ſed facit illa taliter ſe habere. habere. ſ.
talē figurā aut diſpoſitionē. ſic ſutor facit calceos quia
non facit coriū ſed ipſum diſponit. ſic ſtatuari⁹ non fa
cit lignū aut marmorē ſꝫ illa diſponit ſic dicas ꝺ deſtru
ctione aut corruptione. deus ſimpl'r corrumpit hoīem.
plato ſecundū quid deſtruit domū aut corrūpit qꝛ de-
ſtruit figurā ⁊ diſpoſitionē non tamē lapides nec ter-
rā et cetera. ¶ Sed circa hoc queres an regula ꝺbeat
intelligi indifferenter ſi tꝰus rectus a tali verbo prece
dat aut ſequatur. an. ſ. ſicut iſta ē vera ſocrates facit do
mū oporteat hanc eſſe verā ſocrates domū facit. Et ſi-
cut iſte ſunt falſe deus facit pc̄ꝭuꝫ. de⁹ facit malū an iſte
etiā deus pc̄ꝭuꝫ facit: deus malū facit. Ad hoc dico ꝙ in
cōmuni modo concipiendi idē iudicium eſt de iſta ⁊ de
illa. q̄ꝫuis logici cōmuniter aſſerant oppoſitū. qꝛ nega
rent iſtā ſocrates domū facit qꝛ dicunt per illā denota-
ri ſocratē domū ſimpliciter facere quoad materiale. ſ.

iſtā concederent deus pc̄ꝭum facit quia denotatur fa-
ctio quo ad materiale q̄ eſt factio ſimpliciꝭ. qꝛ volitio
nes malas in voluntate deus producit qꝛ cuꝫ entia ſint
poſitiua deus ad illoꝝ productionē ſicut ad productio-
nē albedinis et nigredinis concurrit. Dicerent igitur
illa verba a parte ante appellare ſua formalia ad matē
rialia tꝭoꝝ ab ipis rectoꝝ. Dico ego tñ ꝙ hoc dicere eſt
loqui ad libitū omnino abſq ratiōe nec ꝓ ratione po-
terunt adducere cōmunē modū cōcipiendi qꝛ ſua aſſer
tio potius obuiat illi: certe cōmuniter concipiētes ⁊ do
cti in omnib⁹ alijs qui tñ hanc illoꝝ aſſertionē igno-
rarent ſicut hanc negarent deus facit pc̄ꝭuꝫ ⁊ hanc de⁹
peccatū facit. Et ſicut hanc concederent plato facit do-
mū et hanc plato domū facit. Bene ego concedo ꝙ po-
tuerūt ipſi vti hac ꝓpoſitione deus peccatū facit ad dā
dū intelligere ꝙ deus facit reꝫ peccati nō ea ratiōe qua
peccatū eſt ſed etiā poterāt vti iſta deus facit peccatuꝫ
et ꝙ per eam dareꭍ intelligi ꝙ deus facit peccatū nō tñ
ea ratione qua pc̄ꝭm. Si tamen petas a me quādoqui-
dē ego non pono diſcrimē inter illas ꝓpoſitiones quā
ꝓpoſitione aut quo pacto explicabo ego factionē dei
in ordine ad volitiones malas q̄ peccata ſunt. Dico ti-
bi ꝙ ſic: de⁹ facit volitiones q̄ ſunt male non eo ꝙ male
ſed eo ꝙ entia poſitiua ſunt. Si placet tamē poteris vti
ſuo modo loquendi qꝛ cū conſtet de re: in vocib⁹ paruꝫ
refert ſic aut ſic enunciare. ego tamen ſto in cōmuni mo
do concipiendi.

¶ Tertia regula. ſolet cōmuniter po
ni ſic quando duo termini cognotatiui conſtituūt vnū
terminū cōplexuꝫ vnica acceptione quoꝝ neuter eſt am
pliatiuus appellant ſua ſignificata formalia ſuis matē
rialibus adiacere tēpore eodē. quare iſta cōceditur ſo
crates vidit papā ſi ipſum tēpore quo erat papa vidit
non tamen aliter. quidā hō percuſſit regē Ferdinandū
que vera eſt qꝛ tēpore quo regnabat ipſuꝫ i collo apud
barchinonēſes ꝑcuſſit. nō eſſet vera ſi anteq̄ rex eſſet
percuſſiſſet. Ratio regule aſſignatur qꝛ cū ſit cōplexū
vnica acceptione reputabitur vnicus ⁊ ſimplex termi-
nus et ſic denotabitur verificatio ꝓ eodē tēpore. Dicūt
etiā regulā tenere verū ſiue illi termini ſe habeāt tāq̄
adiectiuū ⁊ ſubſtātiuū ſiue tāq̄ dictio regēs ⁊ dictio re
cta. iſta conceditur plato fuit legens in domo alba ſi le
git tēpore quo de albata erat ſi autē legit in illa anteq̄
de albaretur ꝓpoſitio eſſet falſa. Ex qua regula q̄plu
rimas inferunt copulatiuas que quidē aures offendūt
et ſapientū et inſipientū. dicūt hanc eſſe concedendam
ego percuſſi papā et nullū papā percuſſi. carnes crude
comedentur a me ſed nō comedentur a me carnes cru
de. Bertha virgo peperit. ⁊ berta non peperit virgo.
Apoſtoli idiote predicauerunt ſed non predicauerunt
apoſtoli idiote. Cras non predicabit cardinalis ⁊ cras
cardinalis predicabit. Alij adhuc ponunt diferentiam
inter iſtas ſocrates fuit papam videns et ſocratē papā
fuit videns.
¶ Sed cum eoꝝ bona venia omnia iſta irrationabiliꭍ
aſſeri iudico: ſuāq̄ regulā non conformari cōmuni mo
do concipiendi. quod demonſtrant copulatiue ille pre
dicte ab illis conceſſe. que certe contradictoria ⁊ in-
compoſſibilia ex verbis ipſis inuoluunt. certe ſi conſti-
tuamus in medium homineꝫ doctum in omnib⁹ alijs
ac prudentem preterq̄ ꝙ ignorat appellationum ma-
terias et petatur ab ipo de veritate iſtius copulatiue ſo
crates nō percuſſit regē ⁊ ſocrates regē percuſſit. ⁊ ſic
de alijs. certe ipſe ridens reſponderet. hec queſtio non
eget reſponſione none videtis iſtam copulatiuā repu
gnantiā inuoluere? Etiā ſi peteretur ſi plato vidit im
peratorē anteq̄ adiret Bononiaꝫ vt coronā acciperet

Tertia re gula.

et tamen nunq̄ poſtea vidiſſet eum an eſſet illa ꝓpoſitio vera plato vidit imperatorē certe diceret quis dubitat. Dico ergo ꝙ ad cōſtituēdas regulas logicales i appellationibus ⁊ aliis materiebus oportet illas cōſtituere ex modo cōmuni concipiēdi quē haberēt hoīes ante cognitionē appellationis alias eſt caput frāgere oleūq; perdere ac operā i regulis ad libitū accumulādis laborare. ¶ Si tamē petas a me quo modo ego ponā diſcrimē in explicando platonē vidiſſe papā tēpore papatus, aut ſi vidit tēpore quo non erat papa quia ad hoc ipſi tradiderūt predictā regulam. dico ꝙ ſi vidiſſet hoc vel illo tēpore ego ſic explicaſſem plato vidit papā tēpore quo non erat papa vel ſic plato papā vidit tēpore quo erat papa. Certe multi dicunt de dn̄o nr̄o papa Paulo tertio ego vidi papā vxoratū ac res agere vxorias. nō tn̄ illud dicerent ſi iuxta comunē modū cōcipiēdi ac loquendi non eſſet vera. Bene tamē ego video ꝙ ipſi tradiderunt hanc regulā. vt facilius et breui⁹ aſſignarent predictū diſcrimē aut diferentiā ⁊ voluerunt fortaſſis inter ipos duntaxat regulā tenere propoſitioneſq; predictas concedi. ego tamen ſemper ſum in cōmuni modo concipiendi.

Quarta regula.

¶ Quarta regula. ly neceſſario et ly contingenter appellāt neceſſitatē aut cōtingentiā quā important ad vnionē extremoꝝ et ad materiale affectū formali tꝯ ſequentis ipſum. in hac deus neceſſario eſt creās denotatur deo de neceſſitate cōuenire actus creādi. Et in hac deus contingenter eſt creans denotat deū contingenter ſe habere in ordine ad actū creandi. conſimili appellatione appellant plura aduerbia ſicut ſunt ly fortiter ly velociter. de modis poſſibilꝰ impoſſibilꝰ deq; verbis preteriti futuri aut preſentis tēporis non eſt dicendū ꝙ propie appellant: ſi tn̄ dixeris bene explicando nō peccaſti ſed qꝛ per ampliationē reſtrictionez aut ſtatū poſſunt ſaluari modi ſe habendi tꝯ reſpectu illoꝝ non curandū. Difficultates que circa appellationē de ly neceſſario et contingenter ſe offerunt non hic ſed in materia modaliū examinande.

Nota.

¶ Circa hanc appellationem formalem et potiſſimū circa materiā p̄me regule, aduertendū tibi eſt ꝙ non eodē modo loquendū eſt in terminis diuinis ſicut in aliis terminis ſicut multi perperā putant. nam ſi ſic: ſequitur ſicut he concedende eſſent iuxta regulā xp̄s fuit mortuus xp̄us fuit paſſus in cruce. iſte iuxta eandē eſſent negande xp̄us fuit eternus. xp̄s fuit procedens a patre. nam ſecundū thenorem regule cum predicatū includat ſubiectū denotatur predicata ſecundū ſuū formale cōuenire materiali de ly xp̄us ratione formali ſ. deo. ſ. ratione humanitatis aſſumpte: ex quo patet iſtaꝝ falſitas qꝛ xp̄o nō conuenit ratione humanitatis eſſe eternū. Et illaꝝ patet veritas nam xp̄o ratione humanitatis conuenit fuiſſe mortuū et paſſum ſed hereticū eſt negare illas ſecundo loco poſitas igit noſtra aſſertio vera. nō igitur ſecundū regulas appellationū debet de illis iudicari ſed penes ſenſus in quibus a ſanctis conceduntur aut negantur et ab eccleſia negari aut concedi precipitur. nam predictaꝝ prime cōceduntur vt formale predicati cōueniat materiali ſubiecti ratione formalis. Et ſecūdo loco poſite conceduntur vt formale predicati cōueniat materiali ſubiecti ſolū. non enim ex comuni modo cōcipiendi in terminis creaturaꝝ oportet dare regulaz loquendi. conſimiliter in terminis diuinis vel qui ad diuina transferuntur attentius quidē et limitatius ibi loquendū eſt iuxta regulas a ſanctis et eccl'ia nobis traditas q̄ in aliis. plura alia exempla tibi tradidiſſem niſi te potius ad theologiā ꝙ ad logicā prepararem. non enim oīa in oībus adducenda ſunt. Nec iſta quidē tibi traderez niſi pretendiſſez eadē a preſenti conſideratiōe oīo poſt hac exterminare. Nec conſulo iſta pueris declares ipſi enim ſolidiores facti per ſe illa intelligent.

¶ Sed pro prima regula plenius intelligenda nouiſſime tibi notandū ꝙ quādo adiectiuū habens duas cōnotationes ponitur cum ſubſtantiuo abſoluto ſemper appellat formale quod ſignificat ſignificatione primaria et non tranſlaticia. vt hic ſocrates eſt bon⁹ hō plato eſt magnū animal. ſi tn̄ fuerit ſubſtātiuū cōnotatiuū ſemꝑ appellat iuxta comunē modū cōcipiendi formale qd ſignificat ſignificatione tranſlaticia, vt hic plato eſt bonus philoſophus. Cicero eſt magnus rethoricus. Idē notabis pro materia tertie regule nam hic deus facit hoīem ly facit factionez dicit ſimpliciter ſed hic plato facit ſcanū denotat factionē ſecundū quid. Sed paruū dubiū circa hoc petes an ſi in aīa ego habeam iſtā ſocrates eſt bonus vbi ly bonus dicit bonitatē moris ſolum. alias eſſet equiuocatio in mente. ſi igitur poſtea addas ly bonus illū terminū logicus iuxta precedens notabile debet capi ly bonus vt cōnotat et appellat peritiaz. igitur vel cadit a ſignificatione qua prius ſignificabat bonitatē moralē vel eſt equiuocatio in mente. Ad hoc dico ꝙ iſta vocalis ſocrates eſt bon⁹ ſubordinatur huic mentali ſocrates eſt ſocrates bonus. et quādo vis ꝙ addatur poſtea ly logicus dico vel ꝙ non apte poteſt addi vel ſi addatur dico ly bonus appellare ſicut antea appellabat qꝛ cum ſic appellare conueniat ſibi a ſua natura non poteſt illo priuari dum eſt in mente dicereq; ꝑ illā propoſitionē denotari ſocratē eſſe bonū moraliter cui contingit eſſe logicū. Quis in voce aliter appareat qꝛ prouenit ex eo ꝙ poſſumus vti illo t'mino bon⁹ nūc ſecundū iſtam ſignificationē nunc ſecūdū aliam.

De appellatione rationis.

¶ Pro appellatione rationis cōmuniter notant aliqua p̄mo ꝙ dictiones faciētes appellationē rationis ſunt iſte video. audio. olfatio. guſto. tango. intelligo. cognoſco. concipio. aprehendo. deſidero. opto. appeto. diſcerno. iudico. imaginor. diligo. amo. odio. volo. promitto. et plura id genus. qꝛ omnia talia actum anime important. Notatur etiā ꝙ ſicut tꝯus cōnotatiuus pōt reſtringi quo ad ſuppoſitionē ſic etiaz quoad appellationē. in hac ꝓpoſitione ſocrates eſt conoſcens ly cognoſcens appellat indiferenter quālibet cognitionē ſocratē habere. Redditur illa propoſitio vera ſi ſocrates habeat cognitionē hoīs: aut lapidis: aut angeli. ſed ſi illū accuſatiuū hominē addas poſt ly cognoſcens reſtringitur ly cognoſcens ad appellandū ſolā cognitionē hoīs vt hō eſt vel ſub ratione hoīs adiacere vel conuenire ſocrati. et hoc appellare ſic reſtrictū in termino importante actuz anime interioris aut exterioris vocant appellationē rationis qꝛ actū rationis dicit. Ratio enī et mens aut anima pro eodē hic ſūmūtur. et diffinita eſt vt vidiſti. Pro qua ponitur quedam regula.

Regula.

¶ Acuſatiuus ſequēs verbū aut participiū importans actū anime interioris vel exterioris reſtringit tale verbū aut participiū ad appellandū conceptū propiū correſpōdentē illi acuſatiuo niſi aliquid additū impediat. vt in hac preaſūpta. ſocrates cognoſcit hoīes denotatur cognitio hoīs ꝓpia et vt homo eſt conuenire ſocrati ſic in iſta diligo deuz denotatur ꝙ dilectio propia dei michi conueniat. dicitur acuſatiuus ſequens verbū quia ſi precedat non tam arcte reſtringit illud verbū aut participiū ꝗuis aliquātulū reſtrigat. vt in hac ſocrates hoīem cognoſcit ly hoīem reſtrigit illud verbum cognoſcit vt appellet cognitionē aut cōceptū hoīs conuenire ſocrati non propium ſolum ſed

indiferenter ꝓpriū aut cōmunē quare ſi ſocrates habet
cōceptū cui ſubordinatur ly aīal ꝓpō iſta eſt vera ſocra
tes hoīez cognoſcit. dicitur niſi aliquid additū impe-
diat qꝛ in hac ſocrates cognoſcit hoīez cōceptu aīal' ly
cognoſcens nō appellat ꝓpriū cōceptū hoīs alias ſi ſo
crates haberet cōceptuz aīalis falſa eſſet illa ꝓpoſitio.
¶ Ex hac regula ſequitur hāc ꝯñaz et ſimiles nō vale
re ego cognoſco ſocratē ergo cognoſco hoīez. nec iſtaz
ego diligo verbū diuinuz ergo diligo deum nec ecōuer
ſo. Nec iſta cognoſco angelum ergo cognoſco ſpirituz.
nec iſta iudico angeluz loqui ergo iudico ſpiritū loqui
que offendūt oīum aures. ¶ Ex hac etiā regula infe-
rūt alias. Prima a propoſitiōe in qua acuſatiuꝰ ſequi
tur verbū importās actū anime ad ꝓpōnez in qua pre
cedit affirmatiue valet ꝯña ſꝫ nō ecōtra etiā cū diſtribu
tione tr̄i precedētis: bene ſequitur ego cognoſco hoīez
ergo hoīez cognoſco. etiā ſi inferas ergo oēm hoīez co
gnoſco. Secūda, a ꝓpōne in qua acuſatiuus precedit ta
le verbū ad ꝓpōnem in qua ſequitur: valet ꝯña negati
ue. vt nullū hoīez conoſco ergo nō cognoſco hoīez. Ex
quibꝰ regulis plura abſurdiora ꝙ priꝰ intulimꝰ: ſequū
turque nollo hic inſerere ne ingenia vr̄a obtūdā. iſta
appellatio rōnis nec in rōne nec in cōmuni modo cōci
piēdi fundatur. cōmuniter cōcipiētes notū eſt ꝙ nō pone
rēt drām inter iſtas cognoſco hoīez: hominē cognoſco.
imo certe irriderent illos qui ponerēt. veruz ꝙ vt bre
uiꝰ ⁊ faciliꝰ ponerēt drām inter ſocratē habentē cogni
tionē ꝓpriā hominis aut inadequatā et cōmuniorē ⁊ vt
inter ſe faciliꝰ cōmunicarēt credo fuiſſe inuentā iſtam
appellationē et nō ex cōmuni modo cōcipiēdi cum illi
ſit oppoſita. nec miruz cum ſint artifices ab alijs diſtin
cti ꝙ vellint diſtincto idiomate vti. Et ocaſionē potue
runt habere ex ariſtotele in Elenchis hāc ꝯñam negan
te cognoſco coriſcū. coriſcus eſt veniēs ergo cognoſco
venientē videtur nō negaturū ſi inferres ergo venien
tē cognoſco. Et iſta de materia appellationuz. ſi q̃ ſup
ſunt in ꝓceſſu curſus deo dante tradētur. Regulas ſup
poſitionū appellationū et ampliationū. oportebat qui
dē exactiꝰ examinare aliquot ꝙ illaꝝ reſtringere ali-
quot extēdere ſed qꝛ id vobis modo captu difficile fo-
ret ſupſedeo in ꝓceſſu curſus id facturus. Aliqui etiā
ſunt tr̄i vt diſparati priuatiui. Etiā ly res ly in mortale
ly immobile et alij qui alias ſortiuntur ſig̃ationes ꝑſer
tim cum ad diuina trāſferuntur. quas quidē hic expli
care non expedit. eſſet. n. theologalia intēpeſtiue tra-
dere videbitis tēpore opportuno. imo in nullo magis
plus equo ab ſcriptoribꝰ in hijs principijs tradēdis ce
ſatuz eſt q̃ꝫ ꝙ diuina hic tractēt ac theologica miſceāt.
Quare finē imponimus nr̄e dialectice ꝑparationi: pre
paratos nos inueniat ille ad celeſtia regna qui ventu
rus eſt ſeculum ꝑ ignē iudicare Jeſus xp̄s filiꝰ virgi-
nis qui eſt benedictus in ſecula. amen.

¶ Viſum ⁊ examinatum ex cōmiſſiōe illuſtriſſimi dn̄i
dn̄i Joānis de Tauera preſbiteri cardinalis ⁊ archiepī
Toletañ. ꝑ reuerēdos viros Doctorē ð Medina cathe
draticuz in theologia alme vniuerſitatis Cōplutenſis
⁊ Licentiatum Haſca vicarium in eodem loco. Haſca
licentiatus. Medina.

¶ Errata aliquot cōmiſſa in hoc libello inuenies: q̃ ad hunc modū corriges.

¶ Folio. ij. colūa. prima. vbi habetur pro veritatis tē-
pore. lege pro iuuentutis tēpore. Fo. iij. co. ij. vbi habe
tur ꝙ cōuertatur cum diffinito. lege cuz diffinitiōe. In
eodē folio ⁊ co. vbi habetur nec ſuperfluuz. lege ſuper
fluā. Fo. iiij. co. j. vbi habetur que ipſe cōmunis ſig̃at.
lege que ipſe cōmunior ſig̃at. Fo. v. co. ij. vbi habetur in
ſcripto imponerē. lege imponeret. Fo. vj. co. ij. vbi ha
betꝛ cōcedēdo negādo etiā. lege ⁊c. ꝑ ly etiā: Ibidē vbi
habetur ſi ꝯñs cōceſſiſti. lege añs. Ibidē vbi dicitur ar
guit inquā. lege nunq̃ꝫ. Fo. viij. co. iij. vbi dicitur itali
hiſpani. lege italū hiſpanū. In co. iiij. vbi dicitur quar
to libro. lege nr̄o libro. Fo. ix. co. j. vbi dr̄ ꝓpō in prima
linea. lege ꝑpoſitio. Ibidē vbi dr̄ ꝓportionalr̄. lege ꝓ
poſitionalr̄. Et vbi. dr̄ materialem. lege materiale. Et
vbi dr̄ ſcientifici co. iij. lege ſpecifici. Ibidē vbi dr̄ ſig̃a
tum eſt trāſcendentale. lege ſig̃at tranſcendentalr̄. Dr̄
ibidē vel aliquem moduz ſe habendi ſig̃are. remoue ly
ſig̃are et adde nō ex eo ſequitur illuz truz ſig̃are illam
rem vel illum modum ſe habendi. Ibidē vbi habetur
patuit. lege ponitur. Fo. x. co. j. vbi dr̄ ſic tñ et. lege ſi tñ
eſſet. Ibidē vbi bis dr̄ formale. lege formalis. Ibidem
vbi habetur cōiunctis ⁊ ꝓ ipſis loco de ly et. lege ⁊ nō.
Co. ij ibi. ſ. ſi nō ſit. lege ſi eiꝰ nō ſit. Ibi habes nō ſic.
lege ꝙ nō ſit. Vbi dr̄ impoſſibilē a chimera loco de ly
a. lege et. Ibidē vbi dr̄ adaptari cōmuniter. lege loco de
ly cōmuniter cōtra. Co. iij. vbi dr̄ nomē eſt verbum. loco
de ly eſt. lege et. Ibidē vbi habes cum nō ꝓpōne. lege
loco illiꝰ ly ꝓpoſitio. Co. iiij. vbi dr̄ ſibiqꝫ. lege ſignū
ꝗ. Ibidē vbi habes vna ratio. dele ly ratio. Fo. xj. co.
prima vbi dr̄. xviij. lege capl'o. viij. Ibidē loco huius
eſt nō hō viuus non eſt viuus. lege huiꝰ omnis hō eſt
viuus eſt omnis hō viuus eſt viuus. Ibidē vbi dr̄ vbi
habes qua impoſitione. lege qꝛ. Ibidē inuenies bis dif
finitionē tr̄i ſingularis. amplectere ſcd̄aꝫ. Co. iij. vbi ha
bes qꝛ licet. loco de ly licet pone habet. Ibidē vbi ha-
bes vbi eſt eadē. lege eandē. Vbi habes ibi non hic hō.
lege nō ly hō. Ibi habes poſſit de aliquo verificari. le
ge poſſit de pluribꝰ verificari. Fo. xij. co. iiij. vbi habe
tur tr̄i priuatiue oppoſiti ſi repugnāt. loco de ly priua
tiue. lege relatiue.

¶ Impreſſum Toleti apud Juannē de ayala
Anno dn̄i. M. d. xxxvij. Mēſe vero Nouēbri.

Dos de costo

2

tres

g

9

va_

nalum_

or am

n_teram

e_fructi

mus_do

s_nno d

ad

ce

te_

ressus_e

6

[illegible]

va

nalum

o[illegible] am

n terram

e fruct

nius d

mo d

ad

ce

te

ressus e

In nomine

Theologa

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL
Sala Reservado
Número 61

Clicto... derici. Summul 1511 = Com

Navers Di Luc. P... 1535 = Com

Encinas. sillogism. 1526 = Pari

Res. 61

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVI
Sala 1ª Est. 1 Ta